

การสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลก "รายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด

นางสาวชญญา ไยลอบ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-030-966-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE HUMOUROUS COMMUNICATION OF HUMOURIST IN “KORN BUY KLAAY KRIED
TELEVISION PROGRAMME

Miss Chananya yaila-or

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-030-966-6

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์

ชัญญา ไยลอบ : การสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลก “รายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด”. (THE HUMOUROUS COMMUNICATION OF HUMOURIST IN “KORN BUY KLAAY KRIED TELEVISION PROGRAMME”) อ.ที่ปรึกษา : อาจารย์สุภาพร โพธิ์แก้ว, 158 หน้า. ISBN 974-030-966-6.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบวิธีการนำเสนอรายการ และวิธีดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด ตลอดจนศึกษาการแสดงตลก และการสื่อสารอารมณ์ขันนักแสดงตลกในรายการดังกล่าว โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาของรายการ การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า รายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียดใช้รูปแบบละครตลก นำเสนอโดยใช้ละคร ลิเก ไซน ล้อเลียนละคร, ภาพยนตร์, เกมโชว์ที่กำลังอยู่ในกระแสความนิยม ล้อเลียนประเด็นทางสังคม และทางการเมือง รวมไปถึงการล้อเลียนวรรณคดี ละครพื้นบ้านทั้งของไทยและต่างประเทศ

สำหรับวิธีการผลิตรายการมี 3 ขั้นตอน คือ ก่อนการผลิต ดำเนินการผลิต และหลังการผลิต มีวิธีดำเนินการที่สำคัญ คือ การแสวงหาความคิดจะทำเป็นประจำทุกสัปดาห์ การเขียนบทเป็นแบบมีโครงเรื่องในลักษณะบทเปิดเพื่อให้นักแสดงตลกคิดบทสนทนาขึ้นเอง ส่วนการกำหนดตัวนักแสดงจะให้ความสำคัญกับบทบาทการแสดงตลก แม้เป็นการบันทึกเทปรายการแต่ดำเนินการบันทึกแบบรายการสด ดังนั้นในขั้นหลังผลิตรายการ เป็นการแก้ไขความผิดพลาดในการแสดงเพียงเล็กน้อย

ส่วนวิธีการแสดงตลก เป็นการนำเสนอแบบละครอาศัยโครงสร้างแบบกลุ่ม ซึ่งประยุกต์มาจากการสวดคฤหัสถ์ในอดีต และโครงสร้างของเนื้อหาเป็นโครงเรื่องที่ยืดหยุ่นเพื่อให้เกิดความหลากหลาย โดยการสื่อสารอารมณ์ขันมีองค์ประกอบคือ การเล่าเรื่อง การแสดงและบทสนทนาของนักแสดงตลกในการแสดง นอกจากนี้ยังมีการประยุกต์องค์ประกอบของการทำรายการโทรทัศน์ เช่น เครื่องแต่งกาย ฉาก และอุปกรณ์การแสดง ดนตรีและเสียงประกอบเพื่อสร้างอารมณ์ขันให้แก่ผู้ชม

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน	ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2544	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....-

AN ABSTRACT

4285221728 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: HOMOUROUS / COMMUNICATION / TELEVISION PROGRAMME /
HUMOURIST / KORN BUY KLAAY KRIED

CHANANYA YAILA-OR : "THE HUMOUROUS COMMUNICATION OF
HUMOURIST IN "KORN BUY KLAAY KRIED TELEVISION PROGRAMME"

THESIS ADVISOR: SUPAPORN PHOKEAW, 158 pp. ISBN 974-030-966-6.

The objective of this research are to study the pattern and methodology is conducting "KORN BUY KLAAY KRIED TELEVISION PROGRAM" and comedy show including study how the humourous message of program is conveyed to the audience. This research is conducted by data program analysis, observation and in-depth interview.

The result of this research finds that the "KORN BUY KLAAY KRIED TELEVISION PROGRAM" applies the pattern of comedy show by presenting traditional performing in the form of mocking contemporary soap opera, movie, game show, social issues, political issue, literature, Thai and International folk play.

The means of production process is divided into three parts, the pre-production process, the production stage and the post production show. The important procedure are searching ideas in each week, writing scripts in order to improvisation with main theme to create dialogue, defining actors is very important for comedy role. Anyway there are not much revised in post-production show but only done in acting stage.

The comedy performing is presented by using the group structure of Thai traditional praying. The structure of content is flexible with the theme of story to create variety applying costume coincide performing equipment and sound effect to make it as realistic as possible. While the humorous message is conveyed to the audience has a few elements such as story telling, performing and the comedian's script in the show

Department	Mass Communication	Student's signature.....
Field of study	Mass Communication	Advisor's signature
Academic year	2001	Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ประธานกรรมการสอบที่ได้ให้คำแนะนำ และให้แนวทางในการเริ่มงานวิจัย อาจารย์สุภาพร โพธิ์แก้ว ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา พร้อมติดตามผลงานวิจัยชุดนี้เป็นอย่างดีมาโดยตลอด รวมทั้ง ผศ.ขวัญเรือน กิตติวัฒน์ ที่สละเวลาในการสอบและแนะนำผลงานชิ้นนี้

วิทยานิพนธ์นี้ไม่อาจสำเร็จลงได้ หากไม่ได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูล และความสะดวกรวดเร็วมุ่งงานรายการก่อนบ่ายคลายเครียด โดยเฉพาะคุณเสถียร คล้ายสุวรรณ คุณธัญญา โพธิ์วิจิตร และนักแสดงตลกทุกท่าน ที่ให้สัมภาษณ์ และให้ความช่วยเหลือตลอดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอบคุณความรัก ความห่วงใย ความช่วยเหลือจากทุกคนในครอบครัว โดยเฉพาะแม่, ต๋อ และเจี๊ยบ น้องสาวที่แสนดี อีกทั้งขอบคุณเพื่อนออร์ทิที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือในทุกอย่าง จนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้

ชัญญญา ไยลลอบ

20 เมษายน 2545

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่	

1. บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหานำวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	6
ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
นิยามศัพท์.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารอารมณ์ขัน.....	8
ทฤษฎีการแสดงบทเปิด.....	23
แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์.....	25
ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด.....	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34

3. ระเบียบวิธีวิจัย.....

แหล่งข้อมูลในการศึกษาวิจัย.....	36
ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
การนำเสนอข้อมูล.....	41

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

4. วิธีดำเนินการผลิตและรูปแบบการนำเสนอรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด...42	
จุดเริ่มต้นรายการตลกทางโทรทัศน์.....42	
จุดกำเนิดการจัดตั้งรายการตลกทางโทรทัศน์ของนักแสดงตลก ตามสถานบันเทิง.....44	
แนวคิดเรื่องรูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการก่อนบ่ายคลายเครียด ในช่วงก่อตั้ง.....47	
องค์ประกอบความสำเร็จของการผลิตรายการก่อนบ่ายคลายเครียด..... 48	
5. วิธีการแสดงตลกและการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลก รายการก่อนบ่ายคลายเครียด.....87	
การวิเคราะห์วิธีการแสดงตลกของนักแสดงจากรายการก่อนบ่ายคลายเครียด..87	
การสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกจากรายการก่อนบ่ายคลายเครียด.....102	
6. บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....145	
ข้อจำกัดในการวิจัย..... 153	
ข้อเสนอแนะ..... 154	
รายการอ้างอิง.....155	
ประวัติผู้เขียน.....158	

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1	แสดงรายละเอียดรายการที่มีนักแสดงตลกร่วมในรายการต่างๆ ทางสถานีโทรทัศน์.....43
4.2	แสดงรายละเอียดชุดการแสดงรายการก่อนบ่ายคลายเครียด.....69-76
5.1	แสดงบทบาททางการแสดงตลกของนักแสดงตลกของนักแสดงตลก ตามสถานบันเทิง.....93
5.2	แสดงชุดรายละเอียดรายการก่อนบ่ายคลายเครียดในแต่ละวัน.....103-107

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

รูปภาพที่	หน้า
4.1	ภาพถ่ายนักแสดงตลกนายพิเชษฐ เอี่ยมชานา.....52
4.2	ภาพถ่ายนักแสดงตลกนายสมใจ สุขใจ.....54
4.3	ภาพถ่ายนักแสดงตลกนายชำนาญ ชัยเสนา.....55
4.4	ภาพถ่ายนักแสดงตลกนายชูเกียรติ เอี่ยมสุข.....56
4.5	ภาพถ่ายนักแสดงตลกนายแหลมทอง หาญจางสิทธิ.....57
4.6	ภาพถ่ายนักแสดงตลกนางสาวสิริพร อุ่มยอด.....58
4.7	ภาพถ่ายนักแสดงตลกนายพวง แก้วประเสริฐ.....59
4.8	ภาพถ่ายนักแสดงตลกนายพงศ์ศักดิ์ ไสภักดี.....60
4.9	ภาพถ่ายนักแสดงตลกนายบรรพต ยอดรัตน์.....61
5.1	ภาพเครื่องแต่งกายของนักแสดงตลกในตลกอดินกับตะเกียงวิเศษ.....99
5.2	ภาพเครื่องแต่งกายของนักแสดงตลกชายที่ได้รับบทแสดงเป็นผู้หญิง.....100
5.3	ภาพการแสดงในเรื่องเพื่อนเราเผลอเรือน.....120
5.4	ภาพการแสดงในเรื่องมณีขยาดฟ้า.....126
5.5	ภาพการแสดงในเรื่องพระนารายณ์ปราบหนทุกข.....130
5.6	ภาพการแสดงในเรื่องใครกำหนด.....136

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.1	แบบจำลองเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดของMcQuail.....33
4.2	การประยุกต์แบบจำลองเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดของMcQuail.....86

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยเป็นสังคมที่อ่อนคลาย เป็นสังคมที่มีอารมณ์ขันจนได้ชื่อเสียว่าเป็นสยามเมืองยิ้ม แต่ในปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการหลั่งไหลของวัฒนธรรมจากตะวันตกวิถีตะวันตกสอดแทรกเข้าไปในการดำเนินชีวิต เกิดการแข่งขันชิงดีกันในลัทธิบริโภคนิยม ความรวย ความจนเป็นภาพใหญ่ในสมองของคน ความเครียด ความผิดหวังของคนมีมากขึ้น ผู้คนในสังคมจึงแสวงหาทางออก ด้วยการดูสิ่งที่ขบขัน หรือหาเสียงหัวเราะจากความตลกเพื่อความผ่อนคลาย โดยเฉพาะจากสื่อโทรทัศน์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ชมได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

จากจุดเริ่มต้นของความต้องการคลายเครียดของผู้คนในสังคมไทยปัจจุบัน ได้จุดประกายความคิดให้บริษัท โคเมดี้ ไลน์ จำกัด (ก่อตั้งบริษัทเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2538) ภายใต้การดูแลของนายบำเรอ ผ่องอินทรีย์ (ไนต์ เชิญยิ้ม) (ภายหลังถอนหุ้นออกไป) และนายธัญญา โพธิ์วิจิตร (เบ็ด เชิญยิ้ม) ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด นำเสนอรายการเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในสังคมไทย คือการสร้างเสียงหัวเราะให้กับประชาชน

เรื่องราวของรายการก่อนบ่ายคลายเครียดจะมีความยาวมากกว่า 1 ตอน (หนึ่งวันเป็นหนึ่งตอน ออกอากาศสัปดาห์ละ 5 ตอน จึงจะจบเรื่อง) มีการเปิดเรื่อง ผูกเรื่อง ดำเนินเรื่อง ปมปัญหา จุดคลี่คลาย (ซึ่งบางตอนอาจจะไม่มีขึ้นตอนนี้) และปิดเรื่อง อันเป็นขั้นตอนต่างๆของวิธีการนำเสนอแบบละคร นอกจากนี้ยังมีวิธีการนำเสนอแบบการสร้างเหตุการณ์ให้เกิดขึ้นมาเพื่อเพียงให้ผู้ชมติดตามดูว่าเกิดอะไรในเหตุการณ์นั้นๆ เท่านั้นโดยไม่มีขั้นตอนของการคลี่คลายแต่อย่างใด แต่มีเหตุให้ปิดเรื่องขึ้นเท่านั้น

บทโทรทัศน์สำหรับรายการก่อนบ่ายคลายเครียดมีแต่โครงเรื่องอย่างกว้างๆว่าเรื่องราวมีความเป็นมาอย่างไร โดยแบ่งละเอียดลงไปในแต่ละฉาก แต่ไม่มีบทพูด คำแนะนำในการเล่นรวมถึงบทพูดบางประโยคจะมาจากผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจสูงสุดนั่นก็คือ ผู้กำกับการแสดง (เบ็ด เชิญยิ้ม) จะเป็นผู้ที่ชี้แจงถึงขั้นตอนการแสดงไว้อย่างกว้างๆ กำหนดประเด็น เรื่องราวที่จะเล่นรวมถึงการกำหนดตัวผู้แสดงว่าใครเหมาะสมที่จะแสดงเป็นตัวละครตัวใดในเรื่องนั้นๆ เมื่ออธิบาย

จนผู้แสดงเข้าใจแล้วก็เปิดโอกาสให้นักแสดงแต่ละคนไปปรับใช้ให้เป็นบุคลิกของตัวเอง ซึ่งจะกลายเป็นมุขตลกที่เล่นกันไปได้อย่างอิสระ เพียงแต่ขอให้นักแสดง แสดงไปตามโครงเรื่องที่กำหนดไว้เท่านั้น (กุลเชษฐ์ เล็กประยูร, 2540)

สำหรับนักแสดงตลกเกือบทั้งหมดในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด ล้วนมาจากเวทีการแสดงตามสถานเริงรมย์ มีคณะตลกต้นสังกัดที่ยึดเป็นอาชีพประจำ นักแสดงบางคนเท่านั้นที่ไม่ได้เป็นตลกอาชีพ แต่ก็เป็นผู้ที่คร่ำหวอดในวงการบันเทิง เช่น สิริพร อยู่ยอด(ต๊าก ลีลา) นอกจากนี้ในกรณีในเรื่องใดก็ได้แล้วแต่จำเป็นต้องมีตัวละครหญิง นักแสดงตลกชายหลายคนก็รับหน้าที่สวมบทบาทตัวละครดังกล่าวด้วย โดยมีการใช้เครื่องแต่งกาย และเครื่องแต่งหน้าเป็นตัวกำหนด ในช่วงที่ทำการศึกษามีตัวละครที่ทางคณะผู้ผลิตแบ่งแยกออกเป็น 2 จำพวกคือ นักแสดงประจำ กับ นักแสดงสมทบ นักแสดงประจำ เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมอยู่ในรายการแทบทุกตอนรับบทบาทแตกต่างกันไปในแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับทางผู้ผลิต ส่วนนักแสดงสมทบจะสลับสับเปลี่ยนกันไปเพื่อเพิ่มความหลากหลายของตัวละครและมีบทบาทไม่โดดเด่นไปกว่านักแสดงประจำเท่าไรนัก

นักแสดงตลกที่แสดงในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดที่เป็นตัวหลักในปัจจุบันมีอยู่ 9 คน ดังนี้

1. สมใจ สุขใจ (เต๋อ ดอกสะเดา) จากตลกคณะเต๋อ ดอกสะเดา
2. แหมมทอง หาญจงสิทธิ์ (ตี๋ ดอกสะเดา) จากตลกคณะเต๋อ ดอกสะเดา
3. พวง แก้วประเสริฐ (พวง เขิญยิ้ม) จากตลกคณะโย่ง เขิญยิ้ม
4. พิเชษฐ์ เอี้ยวชาวนา (โย่ง เขิญยิ้ม) จากตลกคณะโย่ง เขิญยิ้ม
5. ชูเกียรติ เอี่ยมสุข (นุ้ย เขิญยิ้ม) จากตลกคณะถั่วแระ-ชูศรี เขิญยิ้ม
6. ชำนาญ ชัยเสนา (ชูศรี เขิญยิ้ม) จากตลกคณะถั่วแระ-ชูศรี เขิญยิ้ม
7. พงษ์ศักดิ์ ไสภักดี (โป่งหน่ง เขิญยิ้ม) จากตลกคณะถั่วแระ-ชูศรี เขิญยิ้ม
8. บรรพต ยอดรัตน์ (คม ชูเปอร์โจ๊ก) จากตลกคณะชูเปอร์โจ๊ก
9. สิริพร อยู่ยอด (ต๊าก ลีลา)

นอกจากนี้ยังมีผู้แสดงสมทบเข้ามาร่วมแสดงด้วยในบางโอกาส อาทิ ตี๋ ดอกมะดัน, ถั่วแระ, ล้อต๊อก, เหลือเฟือ เป็นต้น

ในช่วงเวลาเดียวกันนั้น คนเล่นตลกที่มีพื้นฐานมาจากตลกคาเฟ่ก็ยังมีบทบาทหลักในรายการโทรทัศน์หลายรายการ ไม่ว่าจะในบทบาทของพิธีกรร่วม เช่น ในรายการมาสเตอร์คีย์ พอร์เตอร์ เอเวอร์, ซิงร้อยซิงล้าน, ดีสิบ และอื่นๆ ในรายการโทรทัศน์ที่มีการแสดงตลกประกอบเป็นช่วงหนึ่งของรายการ เช่น รายการทไวไลท์โชว์, รายการระเบิดเถิดเทิง ในบทบาทของผู้แสดงนำ หรือผู้แสดงสมทบในรายการละครทางโทรทัศน์ เช่น หลวงตา, สาวน้อยคาเฟ่ เป็นต้น รวมไปถึงรายการตลกที่มีการแสดงเรื่องราวของผู้แสดงตลกทั้งรายการ เช่น รายการชะลอความเครียด, รายการตลุลยตลาดตลก, รายการขบวนการหน้าตั้ง และรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

ทั้งนี้ เป็นที่น่าสนใจว่าแม้นักแสดงตลก และรายการตลกจะถูกมองว่าเป็นรายการของชนชั้นล่างของคนในสังคม เป็นรายการน้ำเน่า หรือตลกปัญญาอ่อน ดังที่คอลัมน์ระกากับราณี ได้สะท้อนภาพลักษณ์ของรายการดังกล่าว ออกมาเป็นการดูแคลิเด็กชายและเด็กหญิงคนหนึ่งที่ยื่นขออนุญาตมารดาตามโน้ลครูปโป้ สมัครเป็นกลุ่มลัทธิอุบาทว์ ขโมยเบอร์เครดิตการ์ดของบุคคลอื่น และเซิร์ชหาสูตรทำดินระเบิดในอินเทอร์เน็ต ซึ่งสิ่งที่ขอล้วนไม่ได้รับการตอบสนองจากมารดาเด็กทั้งสองจึงไปดูทีวีและพูดว่า “ดีจังเลย พ่อมีอินเทอร์เน็ต พ่อแม่ก็ไม่ห้ามเราดูเกมส์โชว์ ละครน้ำเน่า และตลกปัญญาอ่อนในทีวีอีกต่อไปแล้ว” (มติชนสุดสัปดาห์, 2543)

สอดคล้องกับที่นิธิ เอียวศรีวงศ์ (อ้างแล้ว) ได้อธิบายถึงกระบวนการแสดงตลกของไทยว่า คนที่ไม่เคยชินกับวัฒนธรรมไทย แล้วมานั่งดูตลกไทยจะรู้สึกอัศจรรย์ใจอย่างหนึ่งว่าตลกไทยนั้นใช้มุขซ้ำกันอยู่เสมอ มุขอย่างนี้เคยเรียกเสียงฮาได้โดยคนนะนี้ ก็มีคณะอื่นลอกเลียนเอาอย่างมาแสดงบ้าง ที่น่าอัศจรรย์ก็คือสามารถเรียกเสียงฮาได้เหมือนเดิมนั่นเอง...คนที่ชินกับตลกฝรั่งจะแปลกใจว่าทำไมถึงเป็นอย่างนี้ นักวิชาการบางคนถึงกับดูหมิ่นตลกไทยๆ ไปเลยว่าเป็นตลกชั้นต่ำ

ทั้งนี้ หากพิจารณาในแง่ของนักแสดงตลกที่ดูเก๋ขึ้นกราดอยู่ในตลาดโทรทัศน์ขณะนี้ คนที่เชิดหน้าชูตาในยุคนี้ล้วนแล้วแต่เป็นตลกกลุ่มที่เติบโตมาจากคณะลิเก วงดนตรีลูกทุ่ง และคาเฟ่ ซึ่งล้วนแล้วมีพื้นฐานมาจากการแสดงจำพวกในอดีต ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลว่าทำไมแนวโน้มในการผลิตรายการตลกในบ้านเราจึงเหมือนกับต้องการนำเสนอเพื่อผู้ชมกลุ่มล่าง และแยกระดับรายได้ลงมาตั้งแต่ปานกลางจนกระทั่งติดดิน

อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงละครน้ำเน่า หรือเกมโชว์ ก็ขาดเสียไม่ได้กับผู้แสดง ตลกในการเข้ามาเป็นเครื่องชูโรงให้รายการ หรือละครนั้นมีชีวิตชีวาเพิ่มมากขึ้น เพราะนั่นแสดงให้เห็นถึงการหล่อหลอมของความบันเทิงที่แทรกตัวเข้ามาจนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของคนไทยมานานแสนนานจนขาดเสียมิได้ เพราะสิ่งที่สร้างอารมณ์ขันให้คนหัวเราะได้นั้นมีหลากหลายวิธีการ แต่วิธีการหนึ่งก็คือ “ตลก” ซึ่งพวกนักแสดงตลกต้องมีกลวิธีที่ใช้สื่อสารเพื่อสร้างอารมณ์ขันหรือที่เราเข้าใจกันในมุขตลก ของนักแสดงตลกนั้นๆ หากเราศึกษาจากประวัติศาสตร์มาจะพบว่า ตลกนั้นเปรียบเสมือนรากฝอยในพื้นที่ฐานงานบันเทิงไทย และเป็นกลไกหรือเทคนิคการสื่อสารของสังคมไทยสามารถช่วยผ่อนคลายภาวะวิกฤตในสังคมทำให้เครียดน้อยลง เมื่อเป็นเช่นนี้สิ่งที่เกิดในสังคมไทยก็คือ มีคณะตลกเกิดขึ้นมากมายที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ชมในตลาดระดับต่างๆ หากตอบสนองระดับล่างก็คือ ตลกคาเฟ่ ส่วนตลกปัญญาชน โดยกลุ่มชู้ไม่สำอางตอบสนองตลาดระดับบน ที่เกิดขึ้นมาในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมา

จากความคิดของการแบ่งแยกตลกดังกล่าว อาจจะเป็นด้วยพื้นเพความรู้ที่ต่างกันของนักแสดงตลกบนจอแก้วของกลุ่ม ชู้ไม่สำอาง ที่ส่วนใหญ่ผ่านรั้วมหาวิทยาลัย และคุ้นเคยกับการแสดงละครเวทีเมื่อครั้งเป็นนิสิต โดยกลุ่มนี้มีความคุ้นเคยกับการรับมุขในลักษณะที่มีสคริปต์หรือครีเอทีฟคิดให้ ขณะที่นักแสดงตลกในคาเฟ่ส่วนใหญ่ถึงแม้จะเป็นตลกที่มาจากคณะลิเกและวงดนตรีลูกทุ่งที่เป็นตลกต่างจังหวัดและไม่ใช้ระดับปัญญาชน แต่ก็สามารถแสดงบนเวทีได้โดยไม่ต้องอาศัยสคริปต์และเมื่อถึงวันนี้ตลกปัญญาชนหลายกลุ่มอำลาวงการไป เหมือนกับการบ่งบอกถึงความมีชัยถึงความเป็นตลกที่แท้จริงที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานานของตลกคาเฟ่

ประกาศ ชลศรานนท์ (2542) ตั้งข้อสังเกตว่า “อารมณ์ขัน” เป็นเรื่องของรสนิยมเฉพาะตัวหลายครั้งที่เขาพบว่า เรื่องตลกบางเรื่องเมื่อเล่าให้คนบางกลุ่มฟังเป็นเรื่องที่ตลกมากหัวเราะกันงอหาย แต่พอเขาเรื่องเดียวกันนี้ไปเล่าให้คนอื่นกลุ่มซึ่งมีรสนิยมและภูมิหลังแตกต่างกัน เรื่องตลกเรื่องเดียวกันนี้กลับกลายเป็นตลกผิด ไม่มีใครขำด้วยสักคน

กาลต่อมาแม้ว่านักแสดงตลกคาเฟ่จะสามารถแสดงบนเวทีโดยไม่ต้องมีสคริปต์ก็ตาม แต่ในการเป็นตลกในลักษณะนี้ย่อมมีข้อจำกัด และต้องปรับเปลี่ยนตนเองบางประการเมื่อเข้ามาในสื่อโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นการปรับตนเองให้สามารถแสดงตลกต่อหน้าเวทีโดยไม่มีเสียงเสตอปต้องแก้ปัญหาเรื่องมุขซ้ำ ดังนั้นสุดท้ายตลกคาเฟ่ระดับแนวหน้าอย่างไนต์ เซ็ญยิ้มหรือเบ็ด เซ็ญยิ้ม บางครั้งยังต้องถือสคริปต์ รวมไปถึงใช้กลไกในการแสดงที่มีแบบแผน มีฉาก และเทคนิคที่เหมาะสม ที่สำคัญต้องอยู่รอดให้ได้ภายใต้การแข่งขันของรายการตลกที่รุนแรงทางจอโทรทัศน์ ซึ่งใน

ปัจจุบันมีรายการตลกตลอดรายการ หรือรายการที่สอดแทรกตลกอยู่มากมายหลายรายการที่มีรูปแบบ เนื้อหา ตอบสนองต่อรสนิยมของผู้ชมที่หลากหลายและแตกต่างกันไป อาทิ ป๊อปปี้ ป๊อปปี้ ป๊อปปี้, โจ๊กกะจี้, ทไวไลท์โชว์, ระเบิดเถิดเทิง เป็นต้น

ทว่า ความแตกต่างของรายการก่อนบ่ายคลายเครียดกับรายการตลกอื่นๆ คือเป็นรายการตลกตลอดรายการที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ยาวนานกว่า 5 ปี (2540-ปัจจุบัน) และเป็นรายการที่ผู้ผลิตรายการ นายธัญญา โภธิวิจิตร นายกสมาคมตลกแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นนักแสดงตลกที่มีพื้นฐานมาจากการแสดงตลกตามสถานบันเทิง (คาเฟ่) ต้องการเพิ่มพื้นที่การแสดงของนักแสดงตลกเข้ามาในสื่อโทรทัศน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับตลกให้ดูดีขึ้น ในสายตาของประชาชน เช่น การนำแนวคิดตลกของต่างประเทศในลักษณะตลกสถานการณ์ (Situation Comedy) เข้ามาใช้ในรายการ เนื่องจากภาพลักษณ์ของตลกยังดูไม่ดีนักในสายตาของประชาชน เพราะคนทั่วไปคิดว่าตลกเล่นกันอย่างหยาบโลน แต่เมื่อทางผู้ผลิตรายการได้นำเสนอตลกผ่านสื่อโทรทัศน์และจัดสิ่งหยาบโลนออกไปก็สามารถทำให้ผู้ชมหัวเราะได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจเป็นอย่างมากที่จะทำการศึกษาถึงการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกผ่านรายการก่อนบ่ายคลายเครียด เนื่องจากเป็นรายการตลกของไทยที่ผสมผสานการแสดงตลกในรูปแบบสื่อโทรทัศน์ เข้ากับการแสดงตลกของนักแสดงตลกไทยที่มีรากฐานมาจากการแสดงจำอวดครั้งโบราณ ผ่านยุคสมัยของการแสดงจำอวดในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจบริบทของสังคมไทย และทราบถึงการแสดงตลกของไทยที่มีพื้นฐานมาจากการแสดงจากการแสดงหน้าเวทีจากจีน มาถึงลิเก ต่อมายังคาเฟ่ กระทั่งมาเป็นการแสดงผ่านสื่อโทรทัศน์ว่ามีกลวิธีและวิธีการสื่อสารของนักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดอย่างไรในการส่งต่อไปยังผู้รับสาร

ปัญหาคำวิจัย

1. รูปแบบ และวิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียดเป็นอย่างไร
2. วิธีดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียดเป็นอย่างไร
3. วิธีการแสดงตลกและการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบ และวิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด
2. เพื่อศึกษาวิธีดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด
3. เพื่อศึกษาวิธีการแสดงตลกและการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น

1. การสื่อสารการแสดงตลกมีการปรับตัว และผสมผสานระหว่างการเล่นตลกที่ผ่านการแสดงหน้าเวที (สื่อแบบดั้งเดิม) กับการแสดงผ่านสื่อโทรทัศน์ (สื่อสมัยใหม่) อยู่ตลอดเวลา
2. เทคโนโลยีสื่อสมัยใหม่มีผลต่อรูปแบบและวิธีดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกผ่านรายการก่อนบ่ายคลายเครียด ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้ การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษารายการก่อนบ่ายคลายเครียดที่เป็นรายการตลกตลอดรายการโดยมีนักแสดงตลกเป็นผู้แสดง ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ที่แพร่ภาพเป็นประจำทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ โดยจะเริ่มศึกษารายการในตอนใหม่ตั้งแต่วันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2543 จนถึงศุกร์ที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2543

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษางานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์นักแสดงตลกที่มีการแสดงในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดในช่วงระหว่างวันจันทร์ที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2543 ถึงวันศุกร์ที่ 1 ธันวาคม 2543

นิยามศัพท์

การสื่อสารอารมณ์ขัน หมายถึง การสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกที่อาศัยองค์ประกอบทั้งในด้านเนื้อหา รูปแบบกลวิธี และมุขตลกต่างๆ เพื่อสร้างอารมณ์ขันให้กับผู้ชม

นักแสดงตลกคาเฟ่ หมายถึง ผู้ที่มีอาชีพในทางการแสดงที่สร้างความขบขัน ความตลกด้วยวิธีการแสดงในลักษณะต่างๆ ที่แสดงในสถานเริงรมย์ประเภท ไนท์คลับ คาเฟ่ ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล

นักแสดงตลกทางโทรทัศน์ หมายถึง ผู้ที่มีอาชีพในทางการแสดงที่สร้างความขบขัน ความตลก ด้วยวิธีการแสดงในลักษณะต่างๆ ในการแสดงผ่านสื่อโทรทัศน์เท่านั้น รวมทั้งมีโครงเรื่องกำหนดแนวทางการแสดงก่อนออกอากาศทุกครั้ง

รายการตลกทางโทรทัศน์ หมายถึง รายการบันเทิงประเภทหนึ่งที่มีมุ่งสร้างเสียงหัวเราะให้เกิดขึ้นกับผู้ชม หรือเป็นการแสดงตลกที่ปรากฏอยู่ในช่วงหนึ่งของรายการอื่นที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจถึงการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกไทย
2. ทำให้เกิดความเข้าใจการแสดงตลกไทย ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย
3. ทำให้เข้าใจถึงการสื่อสารการแสดงตลกจากสื่อที่ต่างกัน คือ จากการแสดงหน้าเวที มาสู่การแสดงผ่านสื่อโทรทัศน์
4. ทำให้เข้าใจถึงกระบวนการฝึกฝนนักแสดงตลกวิธีการแสดงตลกของนักแสดงตลกไทย
5. ทำให้เข้าใจการปรับตัวของรูปแบบการแสดงตลกแบบดั้งเดิมมาสู่การแสดงตลกในสื่อโทรทัศน์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกผ่านรายการก่อนบ่ายคลายเครียด” มีแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารอารมณ์ขัน
 - 1.1 ที่มาของอารมณ์ขัน
 - 1.2 ที่มาและวิธีนำเสนอมุขตลกต่าง ๆ
 - 1.2.1 มุขตลกต่างประเทศ
 - 1.2.2 มุขตลกไทย
 - 1.3 รูปแบบการแสดงตลก
 - 1.3.1 ต่างประเทศ
 - 1.3.2 จำพวก
2. แนวคิดทฤษฎีการแสดงโดยบทเปิด (Improvisation Method)
3. แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์
4. แนวคิดทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารอารมณ์ขัน

1.1 ที่มาของอารมณ์ขัน

“อารมณ์ขัน” (Humor) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “มุขตลก” (The Comic/Joke) นั้น นักปราชญ์ชาวกรีกท่านหนึ่งได้ให้ความเห็นไว้ว่า เป็นการเลียนแบบลักษณะนิสัยที่เลว ไม่ได้เกี่ยวข้องกับความสุขทุกชนิดไปเสียทั้งหมด แต่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกับสิ่งที่น่าขันเท่านั้น ในฐานะที่เป็นสาขาหนึ่งของความตลกหรือความวิปริต ดังนั้น อาจให้คำนิยามได้ว่า “เป็นความผิดปกติ หรือความวิปริต ในลักษณะที่ไม่ทำให้เกิดความทุกข์หรือความพินาศ” ตัวอย่างเช่น ใบหน้าที่ขมขื่น อาจน่าเกลียดหรือบิดเบี้ยวในบางครั้ง แต่ไม่ถึงกับทำให้เกิดความทุกข์ (Aristotle. nd : 314, อ้างในนิสาเมลานนท์)

ทำไมคนเราจึงใช้เวลาไม่น้อยไปกับการเล่นเกมสนุกต่างๆ การล้อเลียนกันหรือการเล่าเรื่องตลก ในทุกสังคมย่อมจะมีบุคคลประเภทเอาจริงเอาจังตลอดเวลา หรือ คนที่มีนิสัยขวางโลก ไม่ต้องการเห็นคนอื่นมีความสุข แต่อารมณ์ขันก็ยังคงเป็นปรากฏการณ์ร่วมของทุกๆสังคมโดยไม่มีข้อยกเว้น (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2536, น.51)

เรื่องตลกแตกต่างกันไปตามแต่ละประเทศเพราะความรู้สึกขบขันของแต่ละคนนั้นต่างกันเช่น คนฝรั่งเศส จะเน้นความสุข ความหลักแหลม ตลกก็อตจะเน้นความสนุกสนาน หวานชื่น ตลกอังกฤษจะเน้นความฉลาด สุภาพ ตลกอเมริกันจะเน้นความอึกทึก ทะเล่ิ่ง ด้วยเหตุนี้ตลกมักประสบความสำเร็จเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง หรือ ณ ที่ใดที่หนึ่ง แต่จะไม่ประสบความสำเร็จอย่างเดียวกัน ในที่อื่น(Hughes, 1977, อ้างในเมธา เสรีธนาวงศ์, อ้างแล้ว)

Sigmund Freud (1976) ได้มองปฏิกิริยาของกระบวนการหัวเราะว่า เป็นกลไกในการผ่อนคลายความตึงเครียดและสร้างความพึงพอใจในระดับจิตใต้สำนึก จะเกิดขึ้นเมื่อพลังจิตได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระ จากการสะกดกลั้นความรู้สึกนึกคิดที่ต้องห้าม โดยเห็นว่าเรื่องขำขันเป็นสิ่งเร้า และการหัวเราะเกิดจากการฟังเรื่องที่ตลกขบขัน นั่นคือการระบายความเก็บกดและความรู้สึกก้าวร้าวต่างๆที่แฝงอยู่ในส่วนลึกออกมา เพราะสาระของเรื่องขำขันเหล่านี้มักเป็นเรื่องต้องห้ามของสังคมเช่นเรื่องเพศ เป็นต้น

Max Eastman (1936) ได้ให้ข้อสังเกตว่า

1. มุขตลกแพร่หลายในสมัยต่าง ๆ ซึ่งยังไม่มีกลไกแห่งความยับยั้งที่กระทำการขัดขวางอย่างจริงจัง กล่าวคือ ทุกสมัยก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 19 ความขบขันอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะมีการยับยั้งหรือไม่สิ่งที่ทำให้มุขตลกเรื่องเพศน่าขบขันคือ อธิบายอย่างเล่นๆ ไม่ใช่การปลดปล่อยจากการเก็บกด

2. การเก็บกดสิ่งนี้ตลกเพราะว่า เมื่อเราถูกชักนำให้คาดหวัง ความคิดเรื่องเพศเรากลับไม่ได้รับ เช่นเดียวกับเมื่อให้อูบายนี้ในทางตรงกันข้าม

3. ความก้าวร้าวไม่ใช่สิ่งทำให้เกิดความขบขัน เพราะว่าเมื่อความทุกข์ที่เราถูกให้ชักนำให้คาดหวังกับกลายเป็นสิ่งที่ไม่คาดและให้ความสุข เราก็หัวเราะแม้ว่าแรงกระตุ้นแบบชาติสม์ของเราจะถูกขัดขวาง

Paul E. McGhee ได้เสนอ นิยามแห่งความตลกหรืออารมณ์ขันในทฤษฎีแห่งความไม่เข้ากัน (Theory of incongruity) โดยเขากล่าวว่าความตลกหรืออารมณ์ขันเป็นประสบการณ์ชนิดการรู้-การรู้สึก (Cognitive-Affective) ในแง่ที่ว่า เป็นสิ่งซึ่งประกอบด้วยความรู้ชุดหนึ่งซึ่งมีลักษณะเฉพาะร่วมกับรูปแบบต่าง ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะของการเพิ่มและลดการกระตุ้นมีคุณสมบัติสองประการซึ่งคุณสมบัตินี้จะทำหน้าที่ในการแยกอารมณ์ขันออกจากประสบการณ์แบบการรู้-การรู้สึกชนิดอื่น ๆ

ประการแรก อารมณ์ขันเกี่ยวข้องกับวิธีซึ่งมีลักษณะเฉพาะในการผลิตข้อสนทนาที่ไม่กลมกลืนกันหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการตีความสิ่งไม่กลมกลืนกัน

ประการที่สอง กรอบหรือวงแห่งความคิดถ้าปราศจากกรอบแห่งการแสดงนี้เหตุการณ์ซึ่งไม่เข้ากันในเรื่องเดียวกันอาจปรากฏขึ้นได้แต่จะไม่พบร่วมกับปฏิกิริยาบางอย่างซึ่งไม่ไปทางเดียวกับอารมณ์นั้น ๆ เช่น ความอยากรู้อยากเห็น ความสงสัยหรือความกลัว สัญชาตญาณที่จำเป็นของการแสดงอย่างใดอย่างหนึ่ง จะเริ่มต้นจากกรอบของเหตุการณ์ซึ่งผลิตข้อสนทนาอันนำไปสู่การมองเห็นอารมณ์ขัน (McGhee.1979:29)

1.2 ที่มาและวิธีการนำเสนอขมขลกล

กรมวิชาการ (2531) ได้แบ่งประเภทเรื่องตลกไว้ในศิลปะการละครเบื้องต้น 1-2 ตอนที่ 1 ได้มีการแบ่งประเภทของเรื่องตลกในลักษณะเดียวกัน เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ง่ายขึ้น ในเรื่องดังกล่าว อันได้แก่

1. ตลกไปกฮา (Farce) เป็นตลกจากเรื่องราวที่เหลือเชื่อ รวดเร็ว และอะละอะตึงตัง ภาพของตลกไปกฮามักจะปรากฏออกมา ในรูปของความรุนแรง การลั่นหกล้มเพราะเปลือกกกล้วย การปาหน้า ฯลฯ

การแสดงตลกไปกฮา ดูเหมือนเป็นการแสดงเพียงภายนอก โดยเน้นการแสดงที่น่าขันมากกว่าภาษา หรือบุคลิก ซึ่งอาจจะดูไม่ค่อยมีศิลปะการแสดงเท่าไรนัก แต่แท้ที่จริงแล้วการแสดงตลกไปกฮาที่ดีเป็นศิลปะที่มีคุณค่าทางการแสดงไม่แพ้การแสดงประเภทอื่น

กลวิธีการเล่นตลกไปกฮา จอร์จ อาร์ เคอร์โนเดิล (George R. Kernodle. 1967) ได้ อธิบายว่า การแสดงตลกไปกฮาจะต้องประกอบด้วย

1. ความสมจริง ผู้ชมจะหัวเราะตราบใดที่สามารถเชื่อในบทบาท และความสมจริงของ ตัวละคร ซึ่งกระทำในสิ่งผิดพลาดอย่างโง่เขลา อย่างน่าขบขัน ในขณะที่เดียวกัน สิ่งที่น่าแสดงทำก็ จะไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน หรือทรมานที่จริงจังกังเกินไป

2. การตรงกันข้ามในความหมาย ซึ่งจะทำให้คนดู ค่อยๆรับรู้ว่ทั้งหมดเป็นเรื่องโกหก

3. ประเภทของการแสดง ขึ้นอยู่กับผู้กำกับ หรือนักแสดงว่าจะกำหนดให้เป็นไปอย่างไร ทั้งในเรื่องของเครื่องแต่งกาย ลักษณะท่าทาง และเสียงของนักแสดง จังหวะ รูปแบบของความไม่ ลงรอยกัน เป็นต้น

ประสิทธิภาพ จังหวะ พลัง ความดัง การแสดงออกทางร่างกาย อารมณ์ที่แสดงออกเกิน จริง เป็นสิ่งสำคัญในตลกประเภทนี้ และยังรวมไปถึงรูปแบบบางอย่าง เช่น การซ้ำ การลอกเลียน การเล่นถอยหลัง ลำดับขั้นตอน การเชื่อมโยง การตกใจ การรบกวน และการหยุดกระทันหัน เป็นต้น

ในเรื่องนี้ เอ็ดเวิร์ด เอ ไรท์ (Edward A. Wright, 1958) ได้ให้คุณสมบัติของตลกไปกฮาว่า

1. มีจุดประสงค์เพื่อเรียกเสียงหัวเราะ และเป็นการหลีกหนี
2. ตั้งคำถามกับคนดูในการยอมรับ ในเรื่องที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ แต่จากจุดนั้นก็ จะ ดำเนินเรื่องต่อไปในลักษณะเหมือนชีวิตจริง
3. เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ แต่ไม่ค่อนน่าจะเป็นเช่นนั้น
4. ให้ความสำคัญกับสถานการณ์มากกว่าบุคลิกตัวละคร และไม่ต้องการให้คนดูจำเป็น ต้องขบคิดมาก
5. ดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็วมีลักษณะเป็นห่วงๆ และสามารถเชื่อได้ในขณะที่ดู

2. ตลกชวนหัว (Comedy) เป็นตลกที่มีลักษณะเป็นงานวรรณกรรม ซึ่งตลกชวนหัวมี วิวัฒนาการมาจากตลกไปกฮาเกิดขึ้นเมื่อมีวัฒนธรรมมากขึ้น มีขนบธรรมเนียมประเพณี และ ภาษาที่ไพเราะเพราะพริ้ง มีความคิดที่สุขุมรอบคอบ สามารถสร้างสรรค์การแสดงตลก ที่แนบ

เนียนในลักษณะนี้ได้ เพื่อเป็นการชี้ชัดถึงลักษณะของตลกชวนหัว ไรท์ (Wright, 1958) ได้กำหนดคุณสมบัติของตลกชวนหัวว่า

1. สามารถปรับเปลี่ยนเรื่องราวที่เคร่งเครียดเป็นเรื่องเบาสมองได้ แม้ว่าตัวเนื้อหาเองจะเป็นเรื่องที่เคร่งเครียด
2. กระตุ้นให้เกิดสิ่งที่เรียกว่าเสียงหัวเราะอย่างครุ่นคิด
3. เป็นเรื่องที่ทั้งเป็นไปได้ และน่าจะเป็นไปได้
4. ให้ความสำคัญกับตัวละครมากกว่าสถานการณ์
5. ซื่อสัตย์และจริงใจในการนำเสนอภาพของชีวิต

ที่มาและวิธีการนำเสนอมุขตลกที่กล่าวมา เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกตะวันตก โดยเฉพาะทวีปยุโรป อันเป็นแหล่งที่ซุกซมได้ด้วยงานศิลปะ หลายรูป หลายลักษณะ แม้ภายหลังการแสดงตลกจะแพร่หลายไปยังประเทศต่างๆทั่วโลกแล้วก็ตาม ในขณะที่ดินแดนโลกใหม่อย่างประเทศสหรัฐอเมริกา ก็มีพัฒนาการของการแสดงตลกไปตามอย่างทางของตน ซึ่งอาจไม่เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายเหมือนการแสดงของทางยุโรป แต่การแสดงตลกก็ดำเนินไปเรื่อยๆ ควบคู่กับการเกิดสื่อประเภทต่างๆขึ้นในประเทศนี้ ตั้งแต่สื่อภาพยนตร์เรื่อยมาจนถึงสื่อวิทยุ จนมาถึงสื่อโทรทัศน์

1.2.1 มุขตลกต่างประเทศ

กลวิธีการนำเสนอมุขตลกของรายการตลก

อูบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (2536) เรื่องตลกซ้ำกันเกิดจากการเล่นกับความหมาย หรือทำให้เรื่องผิดไปจากความคาดหมายโดยทั่วไป ผู้ที่ต้องการสื่อสารกันด้วยอารมณ์ขันจึงต้องพูดภาษาเดียวกัน หรือเข้าใจภาษาของอารมณ์ขัน เพราะอารมณ์ขันเป็นการเล่นกับความหมายที่มีแบบแผนแน่นอนอยู่แล้ว (institutionalized meaning) และความหมายใหม่ที่มีลักษณะที่แหวกจากกรอบที่วางไว้ พร้อมทั้งได้ให้เงื่อนไขของการเสนอความตลกไว้หลายประการ ได้แก่

1. การเล่นตลกกับภาษา โดยทั่วไปภาษาจะมีไวยากรณ์ และรูปประโยคคอยกำกับให้เป็นแบบแผนเดียวกัน เมื่อไรก็ตามเรื่องที่ถูกผิดไปจากแบบแผนที่กำหนดไว้ สิ่งที่ถูกจะกลายเป็น

สิ่งนำเข้าไปที่ การเล่นกับถ้อยคำหรือการเล่นกับสำนวนโวหารต่างๆ เป็นรูปแบบที่นิยมกันมากของการเล่นตลกกับภาษา ด้วยการนำเอาโครงสร้างเดิมของภาษามากับรูปเสียใหม่

2.การเล่นตลกกับสามัญสำนึก แต่ละสังคมต่างก็มีกฎเกณฑ์ว่าเรื่องใดสามารถพูดคุยกันได้บ้างเปิดเผย และเรื่องใดบ้างเป็นเรื่อง “ต้องห้าม” หรือเป็นเรื่องเพื่อฝันที่เป็นจริงไปไม่ได้ กฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้เป็นที่รับรู้กันว่าเป็นสามัญสำนึกของสังคมนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้การแสดงออกที่เบี่ยงไปจากบรรทัดฐานของสังคมนี้อาจก่อให้เกิดอารมณ์ขันได้ การล้อเลียนเรื่องสามัญสำนึกมักจะถูกเรียกเป็นตลกไร้สาระ(absurd)คือเข้าทำนองเป็นเรื่องที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นไปไม่ได้ แต่เป็นการแหกกฎเกณฑ์ต่างๆ โดยการเล่นกับความคิดที่ “โง่” หรือ “บ้า” มากๆ

3.การเล่นตลกกับความรู้สึก มนุษย์มีวิธีการแสดงออกเกี่ยวกับอารมณ์ และความรู้สึกจากวัฒนธรรม แต่ละสังคมมีแบบแผนการแสดงออกซึ่งความรู้สึกต่างกัน การเล่นตลกกับความรู้สึกเป็นการนำเอาสิ่งที่เชื่อว่าเป็นการแสดงออกที่ถูกที่ควรมาล้อเลียน ซึ่งเป็นเรื่องที่ค่อนข้างละเอียดอ่อนบางครั้งแทนที่จะเป็นเรื่องตลก กลับกลายเป็นตลกย้ำความเจ็บปวด โดยมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความตาย ความเจ็บป่วย หรือความรู้สึกในเรื่องเพศที่เก็บไว้มาเสนอในอีกแง่มุมหนึ่ง

4.การเล่นตลกกับเรื่องในชีวิตประจำวัน ด้วยความรักสนุกของมนุษย์ที่ทำให้สามารถนำเอาเรื่องรอบตัวมาล้อเลียนได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องครอบครัว เรื่องเพื่อน เรื่องศิลปวัฒนธรรม หรือเรื่องการเมืองที่ทุกคนมีประสบการณ์ร่วมกันในชีวิตประจำวัน การเล่นตลกกับเหตุการณ์นี้อาจเล่นได้แบบล้อเลียนเพื่อหยอกเย้าหรือเสียดสีอย่างรุนแรง

5.การเล่นตลกกับกลไกของชีวิต คือ การทำให้แบบแผนที่ซ้ำซากเหมือนการทำงานของเครื่องจักรเกิดอาการสะดุด หรือหันเหไปจากทิศทางที่คาดเอาไว้ ความวุ่นวาย ที่เกิดขึ้นเป็นเหตุให้เกิดอารมณ์ขัน เช่นการกลับบทบาทของคน อาจกล่าวได้ว่า อารมณ์ขันในลักษณะนี้คือ การใส่ชีวิตเข้าไปในแบบแผนที่เป็นกลไกซ้ำซาก

ขณะที่ทอมป์สันได้จำแนกลำดับขั้นของตลกในงานเขียนของเขาที่มีชื่อว่า “บันไดตลก” (Ladder of Comedy) เพื่อช่วยให้เข้าใจวิธีการสร้างความตลกได้ง่ายขึ้น โดยทอมป์สัน จัดแบ่งประเภทของเรื่องตลกไว้เป็นลำดับขั้นต่างๆ โดยไม่ได้ต้องการความหมายว่าลักษณะหนึ่งจะดีกว่าอีกลักษณะหนึ่ง ทว่าแต่ละลักษณะเป็นวิธีการที่ถูกต้องในการเสนอความตลกเท่านั้นเขายังได้อธิบายลักษณะของตลกแต่ละขั้นไว้ว่า

1. ลามกอนาจาร (obscenity) ถือเป็นลักษณะของตลกชั้นต่ำที่สุดไม่จำเป็นต้องอธิบายถึง ซึ่งในแต่ละสังคมก็มีการให้ความสำคัญในเรื่องของการเปลือยกายแตกต่างกัน และทุกวันนี้ความลามกอนาจารก็เป็นเรื่องยากที่จะกำหนดได้ ช่องว่างระหว่างวัย รสนิยมเฉพาะตัว ความแตกต่างในภูมิปัญญาทำให้พิจารณาเรื่องนี้กันไปในประเด็นต่างๆ

2. เคราะห์หามยามร้ายทางร่างกาย (physical mishap) เป็นลักษณะตลกเจ็บตัวประเภทหนึ่ง เช่น การกระชากเก้าอี้ออกจากตัวละครที่กำลังนั่ง การลื่นล้มเพราะเปลือกกล้วย การปาหน้าด้วยเค้ก ตลกประเภทนี้มีลักษณะเป็นตลกประเภทโครมคราม (slapstick)

3. กลไกของโครงเรื่อง (plot device) มีลักษณะคล้ายคลึงกับตลกสถานการณ์ ซึ่งจะสร้างเสียงหัวเราะได้ต่อเมื่อแสดงเรื่องเหลือเชื่อหรือเรื่องบังเอิญให้เห็นว่าเป็นเรื่องจริง รวมถึงเรื่องเกี่ยวกับความเข้าใจผิด ความปรารถนาที่สวนทางกัน ความไม่ถูกกาลเทศะ หรือเหตุการณ์ที่กระอักกระอ่วนใจ

4. ไหวพริบคำคม (verbal wit) ความขบขันเกิดขึ้นจากภาษาคำพูดเจาะจากลักษณะทั้ง 4 ประเภทที่ได้กล่าวมานี้ถือเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่จะชี้ชัดว่าเป็นตลกไปกษา สำหรับลักษณะที่แสดงถึงความเป็นตลกชวนหัวได้แก่

5. ความลึกลับในการเสนอตัวละคร (inconsistency of character) เป็นการกระทำหรือคำพูดที่ทำให้ประหลาดใจเพราะตรงกันข้ามกับที่เห็นอาจมาจากการสร้างทำหรือบุคลิกที่แท้จริงของตัวละคร

6. ตลกทางความคิดและเสียดสี (comedy of ideas and satire) เป็นการล้อเลียนเสียดสีชีวิตจริง สามารถทำให้หัวเราะได้กับเรื่องเครียดหรือกับตัวเอง

ในการแสดงตลกนักแสดงได้สื่อเรื่องราวต่างๆ อย่างไม่จำกัด บางเรื่องได้รับการนำมาล้อมากบางเรื่องได้รับการนำมาล้อน้อย ทั้งนี้ นักวิชาการทั้งหลายก็พยายามหาคำตอบเช่นกันว่า เรื่องใดมักจะเป็นประเด็นขำขันของสังคม เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

1.2.2 มุขตลกในสังคมไทย

สังคมไทยเริ่มรู้จักคำว่าตลกมาตั้งแต่สมัยต้นกรุงศรีอยุธยา (นิธิ เอียวศรีวงศ์, อ้างแล้ว) แต่คำว่า “ตลก” ในขณะนั้นมีความหมายไม่ดี และยังไม่มี ความหมายถึงการละเล่นหรือการแสดง ใดๆ เนื่องจากจุดกำเนิดของตลกมาจากคณะนักแสดงที่มาสวดเพื่อบำเพ็ญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ในงานศพแห่งหนึ่งได้นิมนต์พระภิกษุมา 4 รูป ไปสวดอภิธรรม มีพระภิกษุชื่อนิลเป็นหัวหน้า บังเอิญไปตั้งวงสวดประจันหน้าอยู่กับโรงลิเก เสียงการแสดงลิเกดังมากจนกลบเสียงพระสวด พระสงฆ์ก็พยายามเร่งเสียงแข่งขึ้นไปเพิ่ม ลูกเล่น เช่น มุขตลก และวิธีการแปลกที่ใช้ในการสวด เพื่อเรียกความสนใจของผู้ชมให้มากขึ้น แต่ก็ยังสู้ลิเกไม่ได้จึงเอาเพลงพื้นบ้านต่างๆมาร่วมร้องเล่นด้วย พร้อมกับลุกขึ้นรำลอยหน้าลอยตาเข้ากับจังหวะ ทำให้เป็นจุดสนใจและเป็นที่ยินชมชอบแก่ผู้ชมมาก เพราะไม่คิดว่าพระสงฆ์จะกล้าทำเช่นนั้น จึงกลายเป็นของแปลก

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา พระสงฆ์ที่รับนิมนต์สวดพระอภิธรรมก็เริ่มดำเนินรอยตามพระภิกษุ นิล วิธีสวดแบบนี้เรียกว่า “สวดพระ” เมื่อถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เกิดมีพระนักสวดที่มีชื่อเสียงขึ้นมาหลายลำรับ และมีชื่อเสียงมาก คือ ลำรับวัดพระดาวคะนอง ธนบุรี ได้รับนิมนต์ให้ไปสวดศพเศรษฐีที่อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในงานนั้นมีมหรสพหลาย อย่าง มหรสพเหล่านั้นต้องเลิกแสดง เพราะคนมาดูสวดพระกันหมด (นิสา เมลานนท์, 2541)

กระทั่งรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 บทบาทของตลกเริ่มมีความชัดเจนและได้รับการยกฐานะขึ้น พระองค์ทรงเรียกตลกในชื่อว่า “จำอวด” ซึ่งความหมายของจำอวดก็คือ การนำสิ่งที่จำได้มาอวด หรือแสดงให้ชม และทรงพระราชนิพนธ์ “รวมเกียรติบัตรร้องและบทพากย์” ขึ้นสำหรับเล่นในมืออยู่ 6 ชุด โดยมีบทของจำอวดอยู่ด้วย รวมทั้งยังได้ชุบเลี้ยง และพระราชทานบรรดาศักดิ์จำอวดให้เป็นขุนนางหลายคน เรียกว่าเป็น “ตลกหลวง” มีหน้าที่แสดงจำอวดประกอบการแสดงในหลวงและละคอนของหลวงในรัชสมัยนั้น

ในปัจจุบันยังคงมี “ตลกหลวง” บรรจอยู่ในการแสดงโขน หรือที่เรียกว่า “ตลกกรมศิลป์” จะว่าไปแล้วศิลปินตลกกลุ่มนี้มีไม่มากนัก เช่น ประสาท ทองอร่าม, ผจญ ดวงขจร และ ถนอม นวลอนันต์ ที่เข้ามาเป็นสมาชิกใหม่โดยการรับรองของ อ.เสรี หวังในธรรม นั้น เพราะการ จะก้าวเข้ามาเป็นตลกกรมศิลป์ ไม่ได้เป็นกันได้ง่าย ๆ นอกจากจะต้องแม่นบท ซึ่งโดยมากจะเป็น เรื่องราวในวรรณคดี นอกจากนี้แม้ว่าจะพากย์โขนและเล่นโขนละครได้ แต่ถ้าไม่ได้

จบมาจากโรงเรียนนาฏศิลป์ ก็เป็นตลกกรรมศิลป์ไม่ได้อยู่ดี และที่สำคัญคือ ต้องอยู่ได้ในรายได้แค่เงินเดือน

ประสาธ ทองอร่าม (2539) กล่าวถึงความเป็นมาของตลกกรรมศิลป์ว่า เมื่อก่อนคำว่ากรรมศิลป์คือการแสดงมาจาก ท้ายวัง พวกโขน ละคร ดนตรีปี่พาทย์ล้วนอยู่ในวัง เป็นข้าในพระองค์ ขึ้นกับกรมมหรสพ บางคนจึงเรียกว่า “ตลกหลวง” เพราะอยู่กับวัง แม้ว่าจะย้ายมาอยู่ กรรมศิลป์ก็ยังถือว่าเป็นตลกหลวง แต่มีสังกัด เพราะมีระบบราชการเข้ามาควบคุม ต้องมีการเซ็นชื่อลงเวรกลางวัน

“คนที่จะเล่นตลกได้ จะต้องมีพื้นโขน เป็นคนตรีไทย ระดับครูอยู่ในวัง เพราะถ้าไม่นับน้ำหนักความสำคัญของบทแล้ว คนที่จะรับบทของตลกจะต้องรอบรู้และมีความสามารถ มากกว่าบทอื่นในจำนวน 5 ประเภทของการแสดงโขน คือ บทพระ นาง ยักษ์ ลิง และตัวประกอบ โดยที่บทตลกเป็นผู้แสดงประเภทเดียวที่เป็นเอกเทศ สามารถพูดเองร้องเอง ทำอะไรเองได้อิสระ ขณะที่ผู้แสดงอื่นอีก 4 ประเภทต้องมีคนพากษ์ เจรจาให้”

มุขตลกโบราณก่อนนี้จะตายตัว เช่น เรื่องขุนช้างขุนแผน ตัวตลกต้องเป็นตัวตามพระไวยแค่นั้น แต่เดี๋ยวนี้เล่นให้คนสมัยใหม่ดู จำเป็นต้องหาสิ่งใหม่ ๆ มาปรับเข้ากับสิ่งเก่า ดังนั้นการสร้างสรรคงานตลกกรรมศิลป์ในปัจจุบัน จึงไม่ได้หยุดแต่เพียงพรสวรรค์ ประสบการณ์ ยังต้องประสานความเข้าใจระหว่างกัน แม้ว่าคนมาดูหลายรอบก็ไม่ซ้ำกัน ดูเสร็จแล้วยังมาคุยมาวิจารณ์กันได้อีก (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2539)

ดังนั้น ในการออกมุขตลก (นิสา เมลานนท์, อ้างแล้ว) นักวิชาการและเหล่าศิลปินทั้งหลายได้คาดคะเนว่า น่าจะเกิดมาจากสาเหตุใหญ่ๆ 2 ประการ คือ 1.การดูหมิ่น และ 2 .ความเห็นใจ จากสาเหตุที่นำมาซึ่งการหัวเราะทั้ง 2 ประการดังกล่าว มักสร้างขึ้นจากสถานการณ์นาฏกรรม ดังต่อไปนี้

- ความไม่คาดคิด เป็นการที่ตัวละครไม่ได้เตรียมตัวไว้เพื่อรับสถานการณ์นั้นๆ
- ความรุนแรง เป็นการแสดงความก้าวร้าวด้วยกิริยาหรือวาจา
- ความต่ำทราม เป็นการแสดงให้เห็นลักษณะด้วยทางสติปัญญาหรือจริยธรรม
- ความกลัว เป็นการแสดงออกของสภาพจิตใจด้วยวาจาหรือกิริยา
- ความตื่นเต้น เป็นการแสดงออกของสภาพจิตใจด้วยวาจาหรือกิริยา

- ความผิดหวัง เป็นการแสดงออกของสภาพจิตใจด้วยวาจาหรือกิริยา
- ความเข้าใจผิด เป็นการมองข้ามเจตนาของผู้อื่น หรือใช้เหตุผลผิด
- การเสียหน้า เป็นการตกจากระดับที่ตัวละครคิดว่าตนจะต้องรักษาไว้
- การเสแสร้ง เป็นการกระทำทางกาย หรือทางวาจาของตัวละคร
- ความบกพร่องทางกาย เป็นลักษณะของตัวละครที่อาจมีรูปร่างพิการ ขี้ริ้วขี้เหร่ หรือแก่ชรา
- ความบกพร่องในนิสัย เป็นลักษณะของตัวละคร ที่มีสิ่งซึ่งถือว่าเป็นจุดอ่อน เช่น ความขลาด การใช้อ้อวูด และการหึงหวง เป็นต้น
- เรื่องเพศ เป็นแรงกระตุ้นของตัวละคร

วิธีการแสดงหรือนำเสนอมุขตลกของไทย

นิสา เมลานนท์ (ข้างแล้ว) ได้นำเสนอถึงวิธีแสดงความตลก หรือมุขตลกของการละเล่น และการแสดงทั้งหลายของไทย มักเกี่ยวข้องกับเรื่องราวหรือพฤติกรรม ดังต่อไปนี้ คือ

- การไล่เสียง เป็นการซักถามหรือซักฟอกตัวละครอื่นๆ เพื่อให้ทราบความจริง
- การตบตี เป็นการแสดงเจตนาร้ายต่อตัวละครอื่นๆ ด้วยการกระทำทางกาย ทั้งที่ใช้อาวุธและมือเปล่า
- การด่า เป็นการใช้วาจารุนแรงและเปิดเผย แสดงออกซึ่งความโกรธ และการมุ่งร้ายต่อตัวละครอื่น
- การขู่เข็ญ เป็นการแสดงกิริยาที่บ่งบอก ถึงเจตนาที่จะทำร้ายตัวละครอื่น
- การพูดขู่ เป็นการกล่าววาจาที่บ่งบอก ถึงเจตนาที่จะทำร้ายตัวละครอื่น
- การลวง เป็นการพูดเพื่อให้ตัวละครอื่นเข้าใจผิดหรือเกิดความสงสัยในเจตนา ของผู้พูด
- การวิงวอน เป็นการกล่าววาจาเพื่อขอร้องตัวละครอื่นอย่างเกินสมควร
- การเสียดสี เป็นการใช้วาจาเพื่อให้ตัวละครอื่นโกรธ เจ็บใจ หรือละอายใจ แต่ไม่ใช่เป็นการกล่าวอย่างตรงไปตรงมา โดยที่ผู้พูดจะมีเจตนาร้าย หรือไม่ก็ตาม
- การแก้ตัว เป็นการกล่าววาทจากลบเลื่อนความผิด หรือให้ผู้พูดพ้นผิด
- การใช้อ้อวูด เป็นการกล่าววาจาให้ตัวละครอื่นเข้าใจว่าผู้พูดมีความสามารถในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกินกว่าความเป็นจริง หรือทั้งที่ไม่มีความจริง

- การยั่วเหยียด เป็นการกล่าววาทจาล้อเลียนตัวละครอื่น โดยไม่มีเจตนาร้าย
- การพรั้าเพ้อ เป็นการกล่าววาทจาแสดงความวิตก ความน้อยใจ ฯลฯ เกินสมควร
- การกลั่นแกล้งหรือการแกล้ง เป็นการกระทำซึ่ง เป็นผลทางร่างกายแก่ตัวละครอื่น แต่ไม่รุนแรง

การละเล่นหรือการแสดงแต่ละประเภทหรือแต่ละเรื่อง อาจใช้มุขตลกหลายแบบหรือหลายวิธีคละเคล้ากัน บางครั้งอาจปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด แต่บางวิธีก็ไม่ได้นำมาใช้แต่อย่างใด หรือถ้าหากมีการนำมาใช้ก็จะใช้วนเวียนอยู่กับการออกมุขเหล่านี้

1.3 รูปแบบรายการตลก

รายการตลกเป็นที่นิยมมากขึ้นในปัจจุบัน โดยมีหนทางเฉพาะตัวในการนำเสนอเรื่องราวเหล่านั้นด้วยการเล่าเรื่อง โดยภาวะการล้อเป็นสำคัญ รูปแบบการสื่อสารในรายการตลกจะเกิดขึ้นในเงื่อนไขของความผิดเพี้ยนไปจากปกติ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นที่ทำให้เรื่องตลกกลายเป็นความสนุกสนาน สร้างความพึงพอใจ จนกระทั่งผู้รับชมมองข้ามสารของกระบวนการนี้ไปเกือบทั้งหมด แล้วเลยเหมาวมกันไปว่าเรื่องตลกคือเรื่องไร้สาระ ไม่มีคุณค่าในการนำเสนอ ฉะนั้น จึงไม่ควรค่าในการให้ความสำคัญเท่ากับการสื่อสารอย่างอื่น แต่ในสังคมหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ อารมณ์ขันกลับเป็นสิ่งจำเป็นในภาวะปัจจุบัน (อัฉรภา ยุตตานนท์, 2541)

1.3.1 การแสดงตลกในต่างประเทศ

ในบรรดา รูปแบบต่างๆ ของรายการตลก (David Marc, 1989) นักวิชาการสื่อสารมวลชนได้ระบุว่า ในบรรดา รายการตลกตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน มีรายการตลกอยู่หลายลักษณะ แต่มีอยู่ 2 รายการที่มีลักษณะโดดเด่น และเป็นที่ชื่นชอบกว่ารายการตลกในรูปแบบอื่นนั่นก็คือ การแสดงตลกเดี่ยว (Stand up Comedy) และรายการตลกสถานการณ์ (Situation Comedy-sitcom)

การแสดงตลกเดี่ยว เกิดขึ้นโดยนักแสดงเพียงคนเดียวเป็นผู้เล่าเรื่องราวตลกทั้งหมด โดยไม่มีเหตุการณ์หรือตัวละครอื่นใดเข้ามาประกอบด้วยเลย คำพูดของนักแสดงตลกคนเดียวจะมีบทบาทสำคัญเหนือกว่าบทบาทการแสดง ซึ่งจะว่าไปแล้วก็มีลักษณะไม่ต่างไปจากผู้ประกาศข่าวเท่าใดนัก เพียงแต่เรื่องที่เล่ามีลักษณะตรงข้ามกัน ไม่เพียงเท่านั้นรูปแบบพรณัฐฐาน เชื้อชาติ ชน

ชั้น ฯลฯ ยังมีส่วนสำคัญสำหรับการแสดงไม่แพ้กัน ขึ้นอยู่กับความสามารถของนักแสดงเพียงลำพัง

รายการตลกสถานการณ์ มีลักษณะของความเป็นละครมากกว่าการแสดงตลกเดี่ยว คือมีเหตุการณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อความสนุกสนาน โดยมากจะเป็นเรื่องราวที่สับสนอลเวง ที่เป็นชนวนให้เกิดเสียงหัวเราะ Marc กล่าวว่า เรื่องที่นำมาเป็นรายการตลกสถานการณ์มักเป็นเรื่องราวชายกับหญิง เพื่อนบ้านกับเพื่อนบ้าน เด็กกับผู้ใหญ่ เป็นต้น นอกจากนี้ ลักษณะสำคัญของรายการตลกประเภทนี้ จะต้องมีการดำเนินเรื่องที่ไม่ซับซ้อน ทั้งนี้เพราะมีความจำกัดในเรื่องของเวลาที่ดำเนินเรื่องใน 1 ตอน และมีลักษณะของละครที่จบในตอน

ทั้งนี้ หากพิจารณารายการก่อนบ่ายคลายเครียด อาจเห็นได้ว่าการนำเสนอในลักษณะของตลกสถานการณ์ แต่ในขณะเดียวกับผู้วิจัยพบว่านักแสดงตลกเหล่านี้มีพื้นฐานมาจากการแสดงตลกรูปแบบจำอวดอยู่ไม่น้อย ดังนั้น ก่อนที่จะไปสู่อธิบายว่า รูปแบบของรายการก่อนบ่ายคลายเครียดจัดอยู่ในรูปแบบใดนั้น คงต้องทำความเข้าใจกับกรอบ หรือ แนวคิดเกี่ยวกับจำอวด มาใช้เป็นองค์ประกอบในการวิจัย

1.3.2 การแสดงจำอวด

จำอวดหรือตลก คือ บุคคลที่ทำหน้าที่สร้างความขบขัน ในการแสดงนาฏกรรมให้แก่ผู้ดูผู้ฟัง คำว่า “จำอวด” ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายไว้ว่าเป็นคำนาม หมายถึง การแสดงเป็นหมู่โดยใช้ถ้อยคำชวนให้ตลกขบขัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525, น. 228)

ส่วนคำว่า “ตลก” ในหนังสือเล่มเดียวกัน กล่าวว่า เป็นคำกริยา หมายถึง ทำให้คนอื่นขบขันด้วยคำพูดหรือกิริยาท่าทาง เป็นต้น โดยปริยายหมายความว่า แกล้งทำให้คนอื่นเข้าใจผิด เช่น เล่นตลก ขบขัน, ที่ทำให้คนอื่นขบขันด้วยคำพูดหรือกิริยาท่าทาง เป็นต้น

นิสา เมลานนท์ (2541) กล่าวว่า ในวงการละคร “จำอวด” ก็คือ ตัวตลก เป็นผู้ที่จะช่วยให้เกิดบทบาทที่ขบขัน สร้างความครื้นเครงให้แก่ผู้ดู ในที่นี้หมายถึง ตัวละครที่ได้รับมอบหมายให้สร้างความขบขันโดยตรง ซึ่งไม่ใช่ตัวเอกหรือตัวสำคัญแต่อย่างใด ตัวตลกที่กล่าวนี้ในวงการละครมักใช้เป็นตัวตามพระ – นาง บางทีก็ช่วยดำเนินเรื่องไปพร้อมๆ กับการสร้างความตลกขบขันให้เกิดขึ้น

ด้วย บางครั้งก็ไม่มีมีความสำคัญต่อการดำเนินเรื่องเลย แต่จัดให้มีไว้เพื่อความครื้นเครงเท่านั้น ดังนั้น จำอวดหรือตัวตลกในละครจึงมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1. ตัวตลกที่เป็นเพียงตัวประกอบ ทำความครื้นเครงเท่านั้น และ 2. ตัวตลกที่รับบทบาทเป็นตัวสำคัญด้วย

การเล่นจำอวดเป็นศิลปะประเภทหนึ่งที่ทำให้เกิดความบันเทิงแก่คนไทยมาเป็นเวลานาน เนื่องจากการเล่นชนิดนี้ ต้องอาศัยอารมณ์และ ความรู้สึกเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการแสดงออกโดยทางภาษาพูดผสมผสานกับภาษาท่าทาง ทำให้ผู้ชมผู้ฟังเข้าใจเรื่องราว และรู้ซึ่งถึงอารมณ์ของผู้แสดง จนเกิดความขบขันและชวนให้หัวเราะออกมาได้ จำอวดจึงเป็นการละเล่นที่ต้องอาศัยการฝึกหัดที่มีการจัดระเบียบแบบแผนของการเล่นให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และสามารถสืบทอดไปยังผู้แสดงรุ่นต่อไป ระเบียบแบบแผนดังกล่าวก็คือ “องค์ประกอบของการเล่น” หรือ “การแสดง” นั่นเอง

การแสดงจำอวดมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1. จำอวดที่เล่นแทรกในการแสดงต่างๆ เป็นต้นว่า ตลกโขน ตลกละคร ตลกลิเก ตลกหนัง ฯลฯ และ 2. จำอวดที่เล่นโดยเอกเทศ ซึ่งการแสดงจำอวดทั้งสองประเภทนี้ มีองค์ประกอบหลัก 6 ประการด้วยกัน คือ

1. ผู้แสดง
2. การแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบ
3. ดนตรีประกอบ
4. โอกาสแสดง
5. วิธีแสดง
6. เรื่องที่แสดง

ในการวิจัยนี้จะขอเอาองค์ประกอบการเล่นเฉพาะจำอวดที่เล่นโดยเอกเทศมากล่าวไว้เท่านั้น เนื่องจากมีความคล้ายคลึงกับรูปแบบการแสดงตลก ในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด ส่วนจำอวดที่เล่นแทรกกับการแสดงต่างๆนั้น องค์ประกอบจะเปลี่ยนแปลงไปตามชนิดของการแสดงที่จำอวดนั้นเข้าไปแทรกอยู่

องค์ประกอบของการเล่นจำลองเอกเทศ

1. ผู้แสดง จำลองที่แสดงโดยเอกเทศเริ่มมีขึ้นมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้นมา ในตอนต้นจะจำกัดจำนวนผู้แสดงไว้เพียง 4 คน ซึ่งจะคล้ายคลึงกับการแบ่งหน้าที่ของนักแสดงยุคหลังมาก กล่าวคือ

ตัวต๊วย	รับบทบาท	ตัวตลก
ตัวแม่คู่	รับบทบาท	ตัวเดินเรื่องหรือปูพื้น
คอซอง	รับบทบาท	ผู้ช่วยแม่คู่
ตัวภาษา	รับบทบาท	ตัวแสดงต่างๆในเรื่อง

ต่อมาเมื่อจำลองสามารถยืนหยัดเป็นตัวของตัวเองได้แล้ว ก็สร้างลักษณะเฉพาะตัวทางด้านผู้แสดงขึ้นมา มีการเพิ่มเติมจำนวนผู้แสดงเป็น 5 คน และเริ่มให้ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในการแสดงด้วย โดยเฉพาะตอนที่มิระบำสลัปดาห์สวย ๆ งามๆ เช่น จำไทย เต็มแขก และระบำฮาวาย เป็นต้นส่วนการแสดงในเรื่องจะไม่มีผู้หญิงปนเลย ตำแหน่งของผู้แสดง 5 คนมีดังนี้

แม่คู่	มีหน้าที่เดินเรื่องเป็นหลัก
ตัวชื่อ	แสดงเป็นคนชื่อคนโง่ ตามเนื้อเรื่องใครจะพูดใครจะว่าอะไรก็ชื่อทั้งนั้น ได้รับเสียงหัวเราะ เพราะคนดูมีความรู้สึกสมเพศตัวผู้แสดง
ตัวภาษา	แสดงเป็นตัวต่างประเทศที่พูดภาษาไทยไม่ชัด เช่น เป็นชาวจีน แขก ฝรั่งเศส ลาว เป็นต้น
ตัวฉลาด	รับบทฉลาดแกมโกง มักเอาเปรียบผู้อื่นตลอดเวลา และที่สุดท้ายก็เสียพ่ายแพ้ตอนปลายเรื่องทุกครั้ง
ตัวนาง	แสดงเป็นผู้หญิง ซึ่งต้องแต่งให้แนบเนียน ขับร้องได้หลายๆแบบ เช่น ร้องลิเก ลำตัด เพลงในละคร เป็นต้น ตัวนางนี้ในระยะต่อมาใช้ผู้หญิงจริงแสดง

2. การแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบการแสดง จำลองที่แสดงโดยเอกเทศสมัยก่อนนั้นจะแต่งกายตามแบบแผนที่ยึดถือปฏิบัติกันเป็นหลัก มีผ้าขาวม้ายี่โป่คาดพุง ซึ่งนับเป็นเครื่องแต่งกายที่จะขาดเสียมิได้ และยังมีอุปกรณ์ประกอบการแสดงอื่นๆที่ขาดไม่ได้ของตลกจำลองก็คือไม้ตะขบ

3. ดนตรีประกอบการการแสดง ในการเล่นจำอวดที่มีมาแต่สมัยโบราณเป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบัน ดนตรีที่ใช้ในการแสดงจำอวดก็คือ วงปี่พาทย์ประเภทใดประเภทหนึ่ง ภายใน 3 ประเภท คือ 1.วงเครื่องห้า 2.วงเครื่องคู่ และ 3.วงเครื่องใหญ่ โดยไม่จำเป็นว่าจะต้องมีเครื่องดนตรีครบวง แต่ที่จะขาดเสียมิได้ก็คือระนาด บางที่อาจมีเครื่องประกอบจังหวะอีกชิ้นหรือสองชิ้น เช่น ฉิ่งและกลอง

4. โอกาสแสดง จุดมุ่งหมายในการแสดงก็เพื่อความบันเทิง ทำนองเดียวกับการแสดงชนิดอื่นๆของไทย โดยเฉพาะในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ภาพยนตร์ไม่ค่อยมีฉาย การแสดงจำอวดจึงค่อนข้างเฟื่องฟู ดังนั้น โอกาสที่แสดงจำอวดก็คือ การแสดงสลับดนตรีไทย สำหรับระยะเวลาที่ใช้แสดงจำอวด แต่เดิมนั้นจะยาวนานพอประมาณ กล่าวคือ ถ้าเริ่มแสดงตั้งแต่เวลา 20.00 น. ก็จะได้เลิกแสดงประมาณเวลา 22.00 น.

5. วิธีแสดง จะเริ่มต้นด้วยตัวแม่คู่ซึ่งทำหน้าที่เดินเรื่องออกมาแสดงก่อน โดยกล่าวอารัมภบทเพื่อนำเรื่องเพียงเล็กน้อยแล้วเรียกตัวแสดงอื่นๆ ออกมาทีละคนๆ เริ่มจากเรียกตัวคอสองออกมาซัดไซรั ตามด้วยการเรียกตัวภาษาและตัวตลกเป็นลำดับ เมื่อออกมาครบแล้วก็จะเป็นการเจรจา ด้วยการแทรกบทตลกลงไปตลอดเวลา ดังนั้น ผู้แสดงแต่ละคนจึงต้องมีความสามารถดีเกี่ยวกับเรื่องการใช้วาทศิลป์ พยายามพูดให้สนุกสนาน แต่สามารถเรียกเสียงหัวเราะได้

นอกจากนี้ “การบอกรบ” ก็สามารถใช้ในการออกมุขตลกได้เช่นกัน คือ เมื่อต้นเสียงร้องคนบอกรบก็จะบอกรบเดิมซ้ำ จนน่ารำคาญและไม่อาจขับร้องต่อไปได้ เมื่อต้นเสียงทนไม่ได้ถึงกับต้องตะโกนออกไปว่า “ได้ยินแล้ว” หรือบางทีก็ใช้วิธีบอกรบตักหน้าคนร้อง คือ พอต้นเสียงทำท่าอ้าปากจะร้องคนบอกรบก็จะตะโกนบอกรบขึ้นก่อนอย่างกระชั้นชิด ทำให้ต้นเสียงไม่มีสมาธิจะขับร้องต่อไปได้ หรืออีกวิธีหนึ่ง คือ ให้ลูกคู่คอยร้องแข่งต้นเสียง เพื่อไม่ให้ต้นเสียงขึ้นเนื้อเรื่องบตต่อไปได้ เช่น เมื่อต้นเสียงร้องจบบทแรกลูกคู่จะรับ พอต้นเสียงอ้าปากเตรียมจะขึ้นบทใหม่ ลูกคู่ไม่ยอมหยุด โดยจะร้องบทแรกซ้ำๆ อยู่ต่อไป ซึ่งทำให้ต้นเสียงไม่มีโอกาสขับร้องต่อไปได้

6. เรื่องที่แสดง มักนิยมนำวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ลักษณะวงศ์ จันทโครพ รณจักร และไกรทองมาใช้แสดง แต่มีการแปลงเนื้อเรื่องบางส่วนบ้างเพื่อให้เกิดการตลก อย่างไรก็ตาม เมื่อจำอวดมีการเปลี่ยนแปลงแตกแขนงออกไปเป็นละครย่อยแล้ว เรื่องที่นำมาแสดงจะมี 2

ลักษณะ คือ 1. แบบที่นำเรื่องราวของเก่าหรือบทละครจากวรรณคดีมาเล่น และ 2. ผู้ที่เรื่องขึ้นมาเอง เช่น ผู้ที่เรื่องล้อเลียนสังคมและการเมือง เป็นต้น

ในกรณีของรายการก่อนบ่ายคลายเครียด มีรูปแบบการนำเสนอเรื่องราวเป็นแบบละคร โดยจะมีการเปิดเรื่อง ผู้เรื่อง ดำเนินเรื่อง ปมปัญหา จุดคลี่คลาย และปิดเรื่อง โดยจะมีความยาวของเรื่องที่น่าเสนอภายใน 1 สัปดาห์ (5 ตอน) โดยประมาณจึงจะจบ ในส่วนของบทโทรทัศน์สำหรับรายการก่อนบ่ายคลายเครียดมีแต่โครงเรื่องกว้างๆว่า เรื่องราวมีความเป็นมาอย่างไร โดยแบ่งรายละเอียดลงไปในฉากแต่ไม่มีบทพูด คำแนะนำในการเล่น รวมถึงบทพูดบางประโยคจะมาจากผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจสูงสุด นั่นก็คือ ผู้กำกับการแสดงจะเป็นผู้ชี้แจงถึงขั้นตอนในการแสดงไว้อย่างกว้างๆ กำหนดประเด็น เรื่องราวที่จะเล่น รวมถึงการกำหนดตัวผู้แสดงว่า ใครเหมาะสมที่จะแสดงเป็นตัวละครใดในเรื่องนั้นๆ เมื่ออธิบายจนผู้แสดงเข้าใจแล้วก็เปิดโอกาสให้นักแสดงแต่ละคนไปปรับใช้ให้เป็นบุคลิกของตัวเอง ซึ่งจะกลายเป็นมุขตลกที่เล่นกันไปได้อย่างอิสระ เพียงแต่ขอให้นักแสดง แสดงไปตามโครงเรื่องที่กำหนดไว้เท่านั้น

จากลักษณะการนำเสนอเรื่องราวของรายการก่อนบ่ายคลายเครียดนั้นสอดคล้องกับศิลปะในการเล่าเรื่องตลกเรื่องการรับ-มุข เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งในการรับ-มุข นั้นจะต้องใช้ไหวพริบปฏิภาณมากเพราะรูปแบบตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดนั้นพัฒนามาจากตลกคาเฟ่ ซึ่งมีรูปแบบในการเล่นของตลกคาเฟ่ 3 แบบ คือ แบบที่มีแกนเรื่อง แบบที่ไม่แกนเรื่อง และแบบผสม แม้จะไม่มีบทที่แน่นอนตายตัว แต่ตลกจะมีการแบ่งโครงสร้างทางการแสดงไว้อย่างแน่นอน ประกอบด้วย ตัวผู้เรื่อง หรือแม่คู่ เป็นตัวส่งมุข มีตัวเดินเพื่อเพิ่มอรรถรส ตัวเจ็บ ตัวโง่ และตัวอีสานในการเล่นตลกแบบนี้ ทุกๆคนที่อยู่ในโครงสร้างจะต้องใช้ไหวพริบ ปฏิภาณ อันเป็นคุณสมบัติส่วนตัวให้มากที่สุด เพื่อที่จะได้รับส่งมุขกันให้ทัน ไม่ให้เกิดมุขตาย (อ้างถึงโนวีระ แก่นเพชร, 2539)

แนวคิดในเรื่องรูปแบบการเล่นตลกของนักแสดงตลกนี้ เป็นการกล่าวถึงวิธีการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกบางส่วน และจะนำมาเปรียบเทียบศึกษากับข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษา โดยรายละเอียดจะอยู่ในบทของการอภิปรายผลต่อไป

2. แนวคิดทฤษฎีการแสดงโดยบทเปิด (Improvisation Method)

ในการละเล่นหรือการแสดงเพื่อความบันเทิงไม่ว่าจะเป็นการแสดงละครเวที ภาพยนตร์ หรือการแสดงทางโทรทัศน์นั้นล้วนแต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ เพื่อสร้างความบันเทิงแก่ผู้ชม แต่

ความแตกต่างนั้นอยู่ที่วิธีการแสดง หรือวิธีการนำเสนอ การแสดงบางประเภทอาจจะเน้นความเป็นระบบ ระเบียบ ความถูกต้องในเนื้อหาและการแสดง จะต้องเป็นไปตามแผนที่วางไว้ และเป็นไปตามบททุกประการ แต่การแสดงบางประเภทเช่น รายการตลก รายการสัมภาษณ์ บางรายการอาจจะไม่เคร่งครัดในการนำเสนอคำพูด หรือการแสดง อาจจะเป็นไปตามบทอย่างกว้างๆ เพื่อให้รู้เค้าโครงเรื่องและลำดับเรื่องเท่านั้น นอกจากนั้น การพูดหรือการแสดงนั้น อาจเกิดจากความคิด ความรู้สึก และสามัญสำนึกของผู้แสดงก็ได้แนวความคิดดังกล่าวเรียกว่า การแสดงแบบบทเปิด (Improvisation Method)

JOHN HODGSON และ ERNEST RICHARD (อ้างไว้ใน IMPROVISATION : DISCOVERY AND CREATIVITY IN DRAMA : 1996) เป็นกลุ่มบุคคลแรกที่นำเสนอความคิดเรื่องการแสดงแบบบทเปิด การแสดงแบบบทเปิดในยุคแรกเริ่มต้นในการแสดงละคร ซึ่งเป็นเสมือนการต่อสู้กันระหว่างจิตใต้สำนึกของตนกับความคิดชัดช่วยเขิน (อันเป็นอุปสรรคสำคัญในการแสดง) เรื่องนี้ได้กลายเป็นการเอาชนะต่อความกระดากอาย ความไม่กล้าของตนในการจินตนาการไปในโลกกว้าง ฉะนั้น จุดมุ่งหมายของการเปิดกว้าง (improvisation) ก็คือ การปลดปล่อยความตึงเครียด และเป็นวิถีทางที่ดีที่สุดในการสร้างและพัฒนาพลังสมาธิของคนเรา

วิธีการเปิดแบบกว้างนี้มีส่วนสำคัญอย่างใกล้ชิด และเป็นผลมาจากพลังแห่งการสังเกต โดยผู้ที่มีทักษะในการดูอย่างดี จากผู้ที่เรียกว่านักดู (keener eye) แต่หากจะต้องประกอบด้วย นักฟังที่ขยันเยี่ยม (keener ear) อยู่ตลอดเวลา และหมายถึงความไวต่อความรู้สึกอย่างดีเยี่ยมด้วย ซึ่งได้แก่ ความเก่งในการตระหนักรู้ถึงขนาด รูปร่าง พื้นผิว และคุณภาพ ตลอดจนความมีความแม่นยำในรายละเอียด

องค์ประกอบที่สำคัญในการแสดงแบบบทเปิดนี้ คือ การแสดงจินตนาการ (Imagination) ซึ่งเป็นการพูดถึงคุณภาพของความก้าวหน้าในการทำงาน หรือกิจการที่สร้างสรรค์ การพัฒนาการทุกประเภทมักจะเกิดขึ้นจากจินตนาการของคนเรา แนวคิดในเรื่องการเปิดกว้างนี้เป็นการฝึกฝนให้คนเรารู้จักคิด เป็นการสอนให้คนเราชำระจิตใจให้สะอาด และเป็นการฝึกอบรมพัฒนาความคิดอย่างรวบรัด ชัดเจนอย่างมีแบบแผน ลักษณะวิธีการฝึกฝนดังกล่าวนี้คือ เป็นการนึกคิดของคนเราที่จะต้องขบคิดอย่างรวดเร็ว เมื่อต้องเผชิญหน้ากับบุคคลอื่นจะเป็นการเปรียบเทียบระดับความแตกต่างในความคิดของคนในเวลาเดียวกันว่าใครจะคิดได้รวดเร็วกว่าดีกว่า ซึ่งในสถานการณ์เช่นนี้ บางคนอาจใช้วิธีการลองผิดลองถูกก็ได้

สำหรับการปฏิบัติแบบเปิดกว้างที่จะทำให้เราได้เพิ่มพูนประสบการณ์ทั้งในส่วนใหญ่ และส่วนย่อยแก่ตัวเรานั้นมีหลายแนวทาง ซึ่งในทางการละครหรือการแสดงเรียกว่า เป็นการตอบสนอง และเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การบรรลุความต้องการ

หลักการแสดงโดยบทเปิด (Improvisation Method)

เป็นการแสดง โดยใช้วิธีแบบเปิดกว้าง หรือการแสดงโดยใช้บทเปิด ซึ่งเป็นวิธีการแสดงอย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่อาศัยพลังแห่งการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงของมนุษย์ โดยใช้ทักษะแห่งประสบการณ์ และการจินตนาการ อันยิ่งใหญ่ไร้ขอบเขต ซึ่งมีแนวปฏิบัติดังนี้

1. การใช้หลักปฏิสัมพันธ์ (Participation)
2. การสร้างสมาธิ (Concentration)
3. การเรียนรู้จากสถานการณ์จริงของมนุษย์ (Situation)
4. การสร้างพลังความเชื่อมั่น (Confidence)
5. การสร้างบรรยากาศ (Atmosphere)

การใช้วิธีการเปิดกว้างในการแสดงละครนั้นจะช่วยให้เราเข้าใจถึง ลักษณะของการเคลื่อนไหวร่างกายที่จะประสานสัมพันธ์กับส่วนอื่นๆ ส่วนที่แสดงถึงจิตใต้สำนึกของเราก็คือ ปัจจัยทางด้านกายภาพ โดยผ่านความรู้สึกที่เปิดกว้าง มีอิสระ แต่มีความสัมพันธ์กับความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น

เนื่องจากงานส่วนใหญ่ทางด้านการแสดงก็คือ การใช้วิธีการพูดคุยก็นั้นนักแสดงจึงต้องสร้างความมั่นใจให้กับตัวเอง ในเรื่องของการใช้คำพูดอย่างชาญฉลาด การใช้ภาษาอย่างถูกต้องแม่นยำ มีความเข้าใจความหมายของภาษาทั้งการพูด และการเขียนเป็นอย่างดี วิธีการแบบเปิดกว้างจะเป็นโอกาสที่นักแสดงจะให้เห็นความแตกต่างระหว่างการสื่อสารด้วยการเขียน และการพูดเป็นอย่างดี การใช้ภาษาจะเปลี่ยนแปลงไปตามเนื้อหา และเรื่องราวอันหลากหลาย ดังนั้นจึงเป็นโอกาสที่ดีของนักแสดงในการเลือกใช้คำศัพท์ภาษา การจัดลำดับเรื่องและการสร้างจินตนาการ ซึ่งผันแปรไปตามสถานการณ์จากเรื่องหนึ่งไปสู่อีกเรื่องหนึ่ง และแต่ละสถานการณ์ที่ดำเนินไปนั้นคือเนื้อหาที่จะนำมาเล่น

3.แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์

นักแสดงตลกเริ่มก้าวเข้ามามีบทบาทในวงการโทรทัศน์ของไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 เมื่อสถานีโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม เริ่มออกอากาศแพร่ภาพขึ้นเป็นครั้งแรกโดยมีรูปแบบรายการที่เป็นแบบเดียวกับการเล่นตลกบนเวทีที่เรียกกันว่า “จำอวด” ในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งเล่นกันตามงานมหรสพทั่วไป ตาราตลกที่ออกอากาศครั้งแรกนั้นก็มิพื้นฐานมาจากเวทีจำอวดด้วย ตาราตลกที่กล่าวขวัญกันมากในสมัยนั้น ได้แก่ ล้อต๊อก, ชูศรี มีสมมนต์, ทองแถม เขียวแสงใส, ทองฮะ วงศ์รักไทย, ก๊กเฮง, สมพงษ์ พงษ์มิตร ฯลฯ ต่อมาจึงได้มีศิลปินตลกที่เกิดขึ้นมาจากรวงการโทรทัศน์ เช่น ท้วม ทรนง, เทิง สติเฟื่อง เป็นต้น

รายการตลกในโทรทัศน์สมัยนั้นเป็นที่ชื่นชอบของผู้ชมอยู่ระยะหนึ่ง พอเริ่มเบื่อก็มีการปรับเปลี่ยนผู้เล่นให้ถูกใจผู้ชมมากขึ้น และเมื่อเกิดสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นตามมา สิ่งที่ขาดเสียไม่ได้สำหรับรายการที่จะต้องมียอดออกอากาศคือรายการตลก และเมื่อตลกเป็นที่รู้จักของคนโดยทั่วไปแล้ว ตลกในยุคต่อมาจึงไม่จำกัดตัวเองอยู่แต่เฉพาะวงการศึกษาโทรทัศน์หรือตามงานเวทีบันเทิงต่างๆ แต่ยังสามารถเปิดตัวเองในสถานเริงรมย์ประเภทบาร์ ไนต์คลับ ค็อกเทลเลาจน์ การแสดงของตลกตามสถานเริงรมย์เริ่มแพร่หลายจนกลายเป็น “ตลกคาเฟ่” (เมธา เสรีธนาวงศ์, อ้างแล้ว)

ต่อมาคณะตลกที่โด่งดังมากจากคาเฟ่ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในขณะนั้น (ประมาณปี 2514) (กุลเชษฐ เล็กประยูร, 2540) คือ คณะตลกบูม ได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของรายการเกมโชว์ที่มีชื่อเสียงมากในขณะนั้น คือรายการนาทิตอง และต่อมาตลกจากคาเฟ่อีกหลายคณะที่สั่งสมชื่อเสียงจนเป็นที่รู้จัก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคณะตลกที่เป็นที่ยอมรับกันในหมู่นักชมที่เป็นชนชั้นล่าง เช่น ตลกคณะสี่สี ซึ่งเป็นการรวมตัวกันระหว่างศรีเผือก, ศรีสุริยา, เทพ เทียนชัย และสี่หมึก ตลกคณะเด่น เดอ เทพ เป็นต้น ก็เริ่มเข้าไปมีบทบาทในวงการโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าไปเล่นตลกแทรกในรายการ หรือเข้าไปทำหน้าที่สร้างความบันเทิงประกอบรายการในฐานะของผู้ช่วยพิธีกร โดยที่ไม่ได้มีบทบาทต่อรายการอย่างชัดเจน เป็นเพียงแต่คอยรับส่งมุขเรียกเสียงหัวเราะจากผู้ชมทั้งในห้องส่ง และทางบ้านเท่านั้น

เมื่อนักแสดงตลกไม่เพียงแต่ขยายพื้นที่ทางการแสดงเข้ามา ในสื่อโทรทัศน์ แต่พวกเขา ยังเป็นผู้ผลิตและสร้างสรรค์รายการตลกทางโทรทัศน์อีกด้วย ดังนั้น ในการศึกษารายการก่อนนำขบวน คลายเครียดมีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงกระบวนการในการผลิตซึ่งอาศัยขั้นตอนกระบวนการในการผลิตรายการโทรทัศน์ (เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุโทรทัศน์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539) เข้ามาเป็นส่วนประกอบการศึกษาโดยกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผนการผลิตรายการ

การวางแผนการผลิตรายการ (Planning) เริ่มต้นที่การแสวงหาความคิด การกำหนดวัตถุประสงค์ การวิเคราะห์ผู้ชม การวิเคราะห์เนื้อหาและข้อมูล การเขียนบท การกำหนดฉากและวัสดุประกอบฉาก การกำหนดวัสดุรายการ การกำหนดตัวผู้แสดง การจัดทำผังเวที/ไฟ และจัดทำงบประมาณ

การแสวงหาความคิด

การแสวงหาแนวความคิดหรือการหาเรื่อง (Investigating an Idea) ที่จะนำมาทำรายการวิทยุโทรทัศน์เป็นภารกิจขั้นแรกของผู้ผลิตรายการ ดังนั้น การหาแนวความคิด หรือการหาเรื่อง จึงเป็นงานที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการสูง ผู้ผลิตจึงต้องมีสายตาและ ความคิดคำนึงที่กว้างไกล ลุ่มลึก เรื่องที่จะนำมาทำเป็นรายการโทรทัศน์ อาจจะเป็นเรื่องสั้น เรื่องยาว ที่มีผู้เขียนไว้แล้ว เป็นสาระที่ชวนรู้ชวนศึกษา เป็นเกร็ดชีวิตที่น่าสนใจ หรือเป็นสาระบันเทิงที่ผู้ชมต้องการ

การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective)

เป็นการคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากผู้ชมได้รับชมรายการไปแล้ว เมื่อได้ “เรื่อง” ที่จะทำรายการวิทยุโทรทัศน์แล้ว ผู้ผลิตจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ว่ามุ่งจะให้ผู้รับได้รับหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านใด อาจเป็นวัตถุประสงค์ทั่วไป หรือวัตถุประสงค์เฉพาะ ซึ่งอาจมีหลายวัตถุประสงค์ก็ได้ การกำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปอาจมุ่งที่การเสนอข่าวสาร การให้ความรู้และการศึกษา การโน้มน้าวใจ การให้ความบันเทิง หรือเพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์

การวิเคราะห์ผู้ชมเป้าหมาย (Target Audience)

เป็นการทำความรู้จักผู้ชมในแง่มุมมองต่างๆ เพื่อให้สามารถผลิตรายการได้ตรงกับความต้องการมากที่สุด เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์แล้วก็ต้องมีการวิเคราะห์ผู้ชมว่า เรื่องที่เราจะผลิตเป็นรายการวิทยุโทรทัศน์นี้มุ่งผู้ชมเป้าหมายกลุ่มใด โดยคำนึงถึงข้อมูลต่างๆ อาทิ เพศ วัย อาชีพ ระดับการศึกษา ความสนใจ จำนวนผู้ชม เวลาที่ผู้ชมจะรับชมรายการได้

การวิเคราะห์เนื้อหาและข้อมูล (Content Analysis)

เป็นกระบวนการวิจัย ศึกษาและแสวงหาเนื้อหาสาระและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำเป็นรายการวิทยุโทรทัศน์ แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้เนื้อหาสาระและข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัย น่าสนใจ เข้าใจ และเพิ่มความน่าเชื่อถือ

การเขียนบท (Script Writing)

เป็นการกำหนดลำดับก่อนหลังของการเสนอภาพและเสียง เพื่อให้ผู้ชมได้รับเนื้อหาสาระตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยระบุลักษณะภาพและเสียงไว้เด่นชัด การเขียนบทเป็นกระบวนการต่อเนื่องจากขั้นกำหนดแนวความคิด จนถึงการวิเคราะห์เนื้อหา และข้อมูล เมื่อได้ประเด็นหลักและประเด็นย่อยของรายการ โดยอาจทำเป็นแผนผังของรายการก่อน เมื่อกำหนดแผนผังการเดินทางเรื่องแล้ว ผู้เขียนจึงจะนำไปเขียนบทละเอียดตามแผนผังรายการเป็นบทสมบูรณ์ต่อไป

การกำหนดฉากและวัสดุประกอบฉาก

เมื่อเขียนบทเรียบร้อยแล้ว ผู้ผลิตรายการจะต้องมากำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับฉากและวัสดุประกอบฉากต่อไป การกำหนดฉากและวัสดุประกอบฉาก เป็นการเขียนรายละเอียดของฉากทุกชั้นทุกชุดที่ต้องใช้ โดยแยกชั้นหรือชุดละแผ่น เพื่อจะได้ส่งไปให้ฝ่ายจากดำเนินการออกแบบและจัดสร้าง หรือจัดหาให้

2. การเตรียมการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์

การเตรียมการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ (Preparation) เป็นขั้นตอนของการนำสิ่งที่ได้วางแผนไว้แล้วมาสร้าง ผลิต และจัดให้พร้อมก่อนจะถึงวันเวลาการผลิตรายการ

การเตรียมการด้านบุคลากร

เมื่อกำหนดผู้ทำหน้าที่เขียนบท กำกับรายการ ผู้ดำเนินรายการ ผู้แสดง และผู้กำกับเวทีแล้ว ในด้านเทคนิค ฝ่ายเทคนิคจะกำหนดผู้กำกับเทคนิค ช่างกล้อง ช่างควบคุมเสียง และช่างควบคุมแสง ในขั้นเตรียมการ ผู้ผลิตรายการจะต้องแจกบทวิทยุโทรทัศน์ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกคน เพื่อจะได้ศึกษาบทล่วงหน้า

การเตรียมสถานที่

การเตรียมสถานที่ถ่ายทำมี 2 แห่ง คือ การเตรียมสถานที่ในห้องผลิตรายการ หรือ ในสตูดิโอ และสถานที่จริง

การเตรียมอุปกรณ์การผลิต

ในการถ่ายทำในสตูดิโอ ฝ่ายเทคนิคจะเป็นผู้สั่งการเรื่องการเตรียมอุปกรณ์การผลิตในด้านกล้องโทรทัศน์ ระบบเสียง แสง เครื่องฉาย และเครื่องเทปภาพทัศน์ ผู้ผลิตรายการจำเป็นต้องตรวจสอบความพร้อมด้วยการพบผู้กำกับเทคนิคที่ได้รับมอบหมายให้กำกับเทคนิครายการนั้นๆ ส่วนการถ่ายทำ ณ สถานที่จริงภายนอกสตูดิโอ ผู้ผลิตจะต้องตรวจสอบความพร้อมด้านกล้องโทรทัศน์ เครื่องตัดภาพ เครื่องเทปภาพทัศน์ เครื่องผสมเสียง และโคมไฟให้แสงสว่าง

การเตรียมฉาก วัสดุประกอบฉาก เครื่องแต่งตัวและแต่งหน้า

ฝ่ายศิลปกรรมฉากจะเป็นผู้ออกแบบผลิต และจัดฉากกับวัสดุประกอบฉากตามความต้องการของผู้ผลิตรายการ เพื่อให้ได้ฉากตรงตามความต้องการและมีเวลาแก้ไขเพิ่มเติมก่อนวันเวลากำหนดบันทึกเทปรายการ

การเตรียมวัสดุกราฟฟิกและวัสดุรายการ

การเตรียมวัสดุกราฟฟิกครอบคลุมแผ่น Telop ที่บอกชื่อรายการ ชื่อบุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการ และรูปแบบแผนภูมิต่างๆ ที่จะต้องนำมาสอดแทรกในรายการ ในด้านวัสดุรายการ ผู้ผลิตจำเป็นต้องเลือกภาพประกอบตัดต่อภาพยนตร์และภาพทัศน์ที่จะต้องใช้ไว้ให้พร้อมก่อนที่จะถึงวันเวลายกถ่ายรายการจริง

การเตรียมการด้านผู้แสดง

การเตรียมการด้านผู้แสดงและผู้ปรากฏตัวทางโทรทัศน์ เป็นการดูแลให้ผู้ที่เรากำหนดตัวไว้ที่จะเป็นผู้ดำเนินรายการ วิทยากรหรือตัวละครได้มีการซักซ้อมบท

การเตรียมการด้านเสียงและแสง

เป็นการจัดตำแหน่งด้านไมโครโฟน แผ่นเสียงเพลง และเทปที่จะใช้ในรายการ และทดสอบเสียงไว้ให้พร้อมเพื่อจะใช้ในการผลิตรายการได้ ส่วนการเตรียมด้านแสง เป็นการจัดตำแหน่งไฟหลัก ไฟเสริม และไฟหลัง รวมทั้งไฟประเภทต่างๆ โดยมีจำนวนที่จะให้แสงจ้า และแสงนวลตามที่ต้องการ

การติดตั้งฉากและอุปกรณ์การผลิต

เป็นการเตรียมการขั้นสุดท้ายที่ผู้ผลิตจะต้องดูแลว่าทุกอย่างเข้าที่ตามที่ต้องการ หมายถึง การจัดและติดตั้งฉาก การติดตั้งอุปกรณ์ การจัดระบบเสียงและระบบแสง

3. ขั้นตอนการผลิต

ขั้นตอนการผลิต (Production Stage) เป็นขั้นที่เกิดขึ้นในวันเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการผลิตรายการ จำแนกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการประชุมก่อนการผลิต ขั้นซ้อม ขั้นบันทึกการถ่าย หรือออกอากาศจริง และขั้นตัดต่อครั้งสุดท้าย โดยผู้ที่รับผิดชอบในขั้นตอนการผลิต คือ ผู้กำกับรายการ (Production Director) ซึ่งเป็นผู้ที่ผู้ผลิต (Producer) มอบอำนาจให้แล้ว

ขั้นประชุมก่อนการผลิต

โดยทั่วไปแล้ว การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์จะต้องมีการประชุมโดยสม่ำเสมอในขั้นวางแผนการผลิต และขั้นเตรียมการผลิตมาแล้ว การประชุมก่อนการผลิตรายการ (Preproduction Conference) ซึ่งเป็นการพบปะกันระหว่างผู้ผลิต ผู้กำกับรายการ ผู้กำกับเทคนิค ผู้กำกับเวที ช่างกล้อง ช่างคุมแสง ช่างคุมเสียง ฝ่ายฉาก และผู้ปรากฏตัวหรือผู้แสดง เพื่อให้ทราบขั้นตอนต่างๆที่จะต้องเกิดขึ้น ชักซ้อมความเข้าใจและมอบหมายหน้าที่ต่างๆ การประชุมนี้จะเกิดขึ้นเป็นกิจกรรมแรกก่อนจะดำเนินการไปถึงขั้นอื่นของการผลิตรายการ

ขั้นซ้อม

การซ้อม (Rehearsal) เป็นกระบวนการเตรียมทุกคนให้ผ่านขั้นตอนเหมือนที่จะเกิดขึ้นจริงๆในรายการ เป็นขั้นตอนสำคัญที่สุดที่ขาดไม่ได้เลย แม้จะเป็นรายการที่ถ่ายก็ต้องมีการซ้อมในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเสมอ มี 5 แบบ คือ ซ้อมแห้ง ซ้อมผ่านฉาก ซ้อมกล้อง ซ้อมผ่านกล้อง และซ้อมจริง

การซ้อมแห้ง (Dry Run)

เป็นกิจกรรมที่ผู้กำกับรายการชักซ้อมกับผู้เกี่ยวข้องทุกคน ให้ทำสิ่งที่กำหนดให้ทำตามลำดับก่อนหลังตามที่ปรากฏในบทโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงท่าทางตามตำแหน่งที่นั่ง การเดิน การยืน การนั่ง การหันหน้าไปยังวัด หรือผู้ร่วมรายการ รวมทั้งการบรรยายหรือบทสนทนา

การซ้อมผ่านแต่ละฉาก (Walk-Through)

อาจมีชื่อเรียกต่างกัน เช่น ซ้อมดำเนินเรื่องหรือชื่อเรียกอย่างอื่น หมายถึง การซ้อมที่ผู้แสดงและบุคลากรเทคนิคทุกคน จะต้องเข้ามาพร้อมซ้อมการดำเนินเรื่องผ่านตามขั้นตอนต่างๆ โดยละเอียดตั้งแต่ผู้กำกับ ผู้ช่วยผู้กำกับ ผู้กำกับเทคนิค ช่างกล้องโทรทัศน์ ผู้กำกับเสียง ผู้กำกับแสง เจ้าหน้าที่ควบคุมไมโครโฟน ผู้กำกับเวที และพนักงานเวทีทุกคน

ซ้อมกล้อง (Camera Rehearsal)

หมายถึง การซ้อมที่ใช้กล้องจับภาพทุกขั้นตอน กระทำหลังจากที่ตัวละครแต่งหน้า แต่งตัว เรียบร้อยแล้ว

ซ้อมผ่านกล้อง

การซ้อมผ่านกล้อง เป็นการซ้อมที่รวมการซ้อมย่อยทุกส่วนเข้าด้วยกันจึงเรียกว่า “ซ้อมผ่านกล้อง” หรือ Walk Through Camera Rehearsal Combination

ซ้อมเหมือนจริง (Final Dress Rehearsal)

เป็นการซ้อมที่เหมือนกับการออกอากาศจริง ผู้แสดงต้องแต่งตัวและจัดฉากเรียบร้อยแล้ว การซ้อมจริงในลักษณะนี้มักจะใช้เฉพาะรายการที่มีความสำคัญมาก โดยมีเวลาเป็นอุปสรรค รายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่จึงมักไม่มีเวลาซ้อมเหมือนจริง และเนื่องจากปัจจุบันการผลิตรายการ ใช้วิธีบันทึกเทปภาพทัศน์ไว้ การซ้อมเหมือนจริงจึงดูจะไม่จำเป็น

ขั้นผลิต

ขั้นผลิตรายการเป็นขั้นที่ดำเนินการทันทีหลังจากการซ้อมเสร็จเรียบร้อยแล้ว

4.ขั้นประเมินคุณภาพรายการ

การประเมินคุณภาพรายการเป็นขั้นการพิจารณาว่ารายการมีคุณภาพ และควรแก่การออกอากาศหรือไม่ หรือต้องปรับปรุงอะไร รวมทั้งตรวจสอบว่าเมื่อได้ออกอากาศไปแล้วว่ามีผลย้อนกลับผู้ชมอย่างไร

ประเมินคุณภาพรายการอาจทำได้ 3 ทาง คือ ประเมินขณะที่ผลิตรายการ ประเมินเมื่อผลิตรายการแล้ว และประเมินเมื่อได้ออกอากาศไปแล้ว

4. แนวคิดทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด

ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยมุมมองใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาสื่อ ซึ่งมองว่า

- เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นรากฐานของสังคม
- เทคโนโลยีแต่ละอย่างล้วนมีรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการใช้การสื่อสารต่างกันไป
- ผลของการประดิษฐ์และประยุกต์เทคโนโลยีการสื่อสารมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม
- การปฏิบัติทางการสื่อสารนำไปสู่การปฏิบัติทางสังคมด้วย

เทคโนโลยีทางการสื่อสารจะมีผลกระทบต่อกระบวนการทางการสื่อสาร ซึ่งวัฒนธรรมและการสื่อสารนั้นเป็นสิ่งคู่กัน และถ้าประสบการณ์ทางโลกของมนุษย์คือการเชื่อมโยงทางด้านเทคโนโลยี เพราะฉะนั้น ด้วยตัวของเทคโนโลยีจะต้องมีความสัมพันธ์กับมนุษย์โดยตรง (Denis Mcquail : Mass Communication Theory, 2000)

Mcluhan (อ้างในกาญจนา แก้วเทพ, 2541) เป็นนักทฤษฎีกลุ่มเทคโนโลยี โดยมองเห็นเทคโนโลยีการสื่อสารในแง่ชื่นชมยินดี เนื่องจากประทับใจว่าเทคโนโลยีดังกล่าวได้ช่วยขยายขยายประสบการณ์ของมนุษย์ให้กว้างขวางออกไป นอกจากนี้ยังพยายามหาคำตอบในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสื่อกับประสบการณ์ด้านผัสสะ (sense) ของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการเห็น การได้ยิน การสัมผัส ในกาลและเทศะต่างๆ

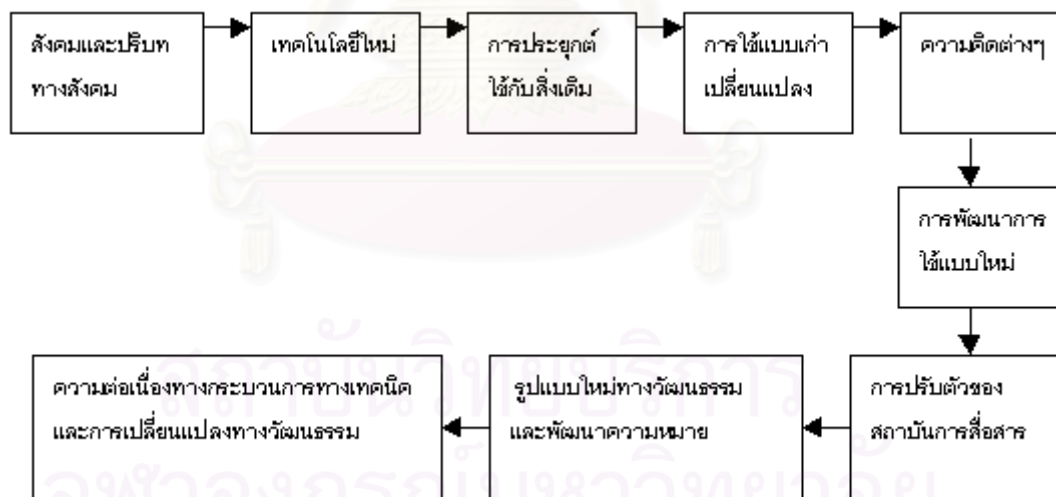
แนวคิดพื้นฐานของ Mcluhan ต่อเทคโนโลยีการสื่อสารที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของมนุษย์ก็คือ สื่อทุกชนิด (Media) คือการขยายประสบการณ์ด้านผัสสะของมนุษย์ (Extension of Experience) เริ่มตั้งแต่จดหมายที่ทำให้เราสามารถจะพูดคุยกับคนที่อยู่ห่างไกลออกไปในรูปแบบสื่ออักษร จนกระทั่งมาเป็นโทรศัพท์ที่ทำให้พูดคุยได้ในรูปแบบสื่อเสียง โทรศัพท์ทำให้มองเห็นได้ยิน (และเกือบจะสัมผัส) กับเรื่องราวที่อยู่ไกลตัว

โดยเฉพาะ สื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ขยายประสบการณ์ของมนุษย์ออกไป อย่างมากมายจนราวกับว่าทำให้คนจำนวนมากสามารถจะไปรู้เรื่องที่ไหนก็ได้ (space) ภายในเวลาที่รวดเร็วยิ่ง (time) การเกิดขึ้นของการถ่ายทอดสดผ่านดาวเทียม ทำให้คนที่อยู่ห่างจากเหตุการณ์เป็นหมื่นๆไมล์ (space) ได้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาจริง (real time) อย่างแทบไม่น่าเชื่อ

ทำให้อุปสรรคด้านระยะทางและกาลเวลากลายเป็นเรื่องที่ไร้ความหมาย เพราะไม่อาจจะปิดกั้นประสบการณ์ของมนุษย์ได้อีกต่อไปแล้ว

สำหรับความสนใจเรื่องสื่อกับประสบการณ์ของมนุษย์นั้นจุดเด่นอยู่ตรงที่ McLuhan ไม่สนใจว่า “คนเรามีประสบการณ์กับอะไร” (What we experience) แต่กลับสนใจว่า “คนเรามีประสบการณ์อย่างไร” (How we experience) หากพูดในภาษาสื่อสารก็คือ McLuhan ไม่ได้สนใจ “เนื้อหาของข่าวสาร” (Content) หากแต่สนใจ “รูปแบบของสื่อ” (Form/media) ดังที่อยู่ในข้อสรุปสั้นๆ ของเขาที่ว่า “เพียงแค่ตัวสื่อก็เป็นสารแล้ว” (Medium is the Message) เนื่องจาก McLuhan คิดว่าเพียงแค่การเปลี่ยนตัวสื่อเท่านั้นก็จะสร้างผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับประสบการณ์ของมนุษย์แล้ว

Mcquail เสนอด้วยว่า ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดนั้น ย่อมมีผลต่อวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้ได้เกิดการประยุกต์ผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อรูปแบบ และเนื้อหาที่สื่อมวลชนให้สาระข้อมูล ดังแสดงได้จากแบบจำลองของเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม คือ

แผนภูมิที่ 2.1 แบบจำลองเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดของ Mcquail

จากแบบจำลองนี้สามารถนำมาใช้ในงานวิจัย “การสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด” คือเริ่มจากเมื่อมีการเปลี่ยนเทคโนโลยี คือสื่อโทรทัศน์เข้า

มาในสังคมจะส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบและเนื้อหาการแสดงตลกจากหน้าเวทีมาเป็นการแสดงผ่านสื่อโทรทัศน์ แต่ทั้งนี้ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมในการแสดงตลกในสังคมไทย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดการสื่อสารอารมณ์ขันและแนวคิดทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดเข้ามาวิเคราะห์ส่วนของรูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด สำหรับแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดและแนวคิดกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์นำมาวิเคราะห์วิธีดำเนินการผลิตรายการ ในส่วนวิธีการแสดงตลกและการสื่อสารอารมณ์ขันนั้นผู้วิจัยนำแนวคิดการสื่อสารอารมณ์ขัน ทฤษฎีการแสดงโดยบทเปิด และแนวคิดทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดเข้ามาประกอบการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะใช้แนวคิดทั้งหมดนี้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ถึงการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกผ่านรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

5.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขจรเกียรติ มะกรทัต (2538) ศึกษาเรื่อง “การสื่อความหมายเรื่องทางเพศจากการแสดงตลกผ่านสื่อวีดิทัศน์” พบว่า การสื่อความหมายเรื่องเพศโดยผ่านสัญลักษณ์ ระหว่างผู้เล่นกับผู้ชมจะต้องมีความเข้าใจร่วมกัน จึงจะรู้สึกขบขัน ส่วนมากใช้การสื่อความหมายโดยนัย โดยใช้การพูดสองแง่สองง่าม และการแสดงกิริยาท่าทางเพื่อสื่อความหมายเรื่องเพศ

ชนิษฐา ส่องวงศวิจิตร (2540) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับรายการที่แทรกอารมณ์ขันทางโทรทัศน์การรับรู้ประโยชน์และความพึงพอใจของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจรายการข่าวเสียดสีการเมือง หรือข่าวที่มีอารมณ์ขันมากที่สุด ส่วนรายการตลกตลอดรายการ ทอล์กโชว์ที่อารมณ์ขัน เกมโชว์ที่มีอารมณ์ขัน และรายการละครที่มีอารมณ์ขันมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ส่วนรายการที่พึงพอใจน้อยที่สุด คือรายการสาระความรู้ที่มีอารมณ์ขัน

ในด้านความคิดเห็นด้านรูปแบบรายการ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า ปัจจุบันมีจำนวนรายการที่แทรกอารมณ์ขันทางโทรทัศน์จำนวนมาก บางช่วงเวลาก็มีรายการออกนอกอากาศพร้อมกันหลายช่อง แต่มีรูปแบบรายการ อารมณ์ขัน และมุขตลกต่างๆซ้ำๆ กัน ทำให้รู้สึกซ้ำซาก น่าเบื่อ รวมทั้งนักแสดงตลกหรือนักสร้างอารมณ์ขันที่มีอยู่ในปัจจุบันมีจำนวนน้อย ทำให้

ต้องไปเป็นแขกรับเชิญหรือเป็นผู้ช่วยพิธีกรในหลาย ๆ รายการ ทำให้รายการที่แทรกอารมณ์ขันทางโทรทัศน์บางรายการไม่สร้างความรู้สึกแปลกใหม่ให้แก่ผู้ชม

เมธา เสรีธนาวงศ์ (2539) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์รูปแบบ เนื้อหา กลวิธีการนำเสนอมุขตลกของรายการตลกทางโทรทัศน์และวิดีโอเทป” พบว่า ผลการวิจัยรายการโทรทัศน์ 4 รายการ ได้แก่ รายการสามคนอลเวง , ยุทธการขยับเหงือก, ขบวนการจี้เส้น , ช่วงไลฟ์โชว์ ในรายการทไวไลท์โชว์ และรายการตลกทางวิดีโอเทป สรุปได้ว่ารูปแบบรายการโทรทัศน์และวิดีโอเทปเป็นการผสมผสานกันระหว่างรูปแบบของจำอวดและละครย่อย โดยจะมีลักษณะใดมากน้อยกว่ากัน ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่างๆ ของการสร้างสรรค์รายการ ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้แสดง ข้อกำหนดทางสื่อโทรทัศน์และผู้ชมเป็นสำคัญ

วีระ แก่นเพชร (2537) ศึกษาเรื่อง “การแสดงตลกในงานสื่อวิทยุโทรทัศน์ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2537” เพราะฉะนั้นเนื้อหาการแสดงตลกที่ปรากฏอยู่ในสื่อวิทยุโทรทัศน์มีความหลากหลาย ส่วนใหญ่เป็นการเล่นตลกกับเรื่องราวในชีวิตประจำวัน ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะบทเปิด การสร้างความหมายและสัญลักษณ์ต่างๆ เป็นไปเพื่อสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้ชมเป็นหลัก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกผ่านรายการก่อนบ่ายคลายเครียด” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 วิธีการ คือ วิธีการแรก เป็นการศึกษาโดยวิเคราะห์เนื้อหา วิธีการ รูปแบบการนำเสนอขมุขตลก วิธีการที่สอง เป็นสังเกตการแสดงมุขตลกของนักแสดงตลกผ่านการแสดงบนเวทีในสถานบันเทิง และกระบวนการผลิตรายการในห้องบันทึกเทปรายการ วิธีการที่สาม เป็นการสัมภาษณ์ ถึงกระบวนการฝึกฝน วิธีการแสดงตลกของนักแสดงตลกที่แสดงในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างจากการแสดงผ่านเวทีในสถานบันเทิง (คาเฟ่) อย่างไร และนำเสนอด้วยการพรรณนา (Descriptive) เพื่ออธิบายถึงผลที่ได้ในการวิจัย

แหล่งข้อมูลในการศึกษาวิจัย

1.บุคคล คือ นักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด สัมภาษณ์บุคคลที่เป็นนักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด เพื่อใช้ประกอบในการวิเคราะห์ และ ตีความส่วนที่เป็นวัสดุโทรทัศน์ ตลอดจนใช้ในการอธิบายข้อสงสัยที่อาจจะเกิดขึ้น ได้แก่

1.1 นายสุประวัติ ปัทมสูตร ผู้กำกับการแสดงรายการก่อนบ่ายคลายเครียด สัมภาษณ์ 1 พฤศจิกายน 2544

1.2 นายธัญญา โพธิ์วิจิตร (เปิด เชิญยิ้ม) ผู้ดูแลการผลิตรายการก่อนบ่ายคลายเครียด สัมภาษณ์รวม 3 ครั้ง 24,27 มกราคม 2544 และ 24 ธันวาคม 2544

1.3 นายเสถียร คล้ายสุวรรณ ทำหน้าที่เป็นผู้เขียนบท และที่ปรึกษาในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด สัมภาษณ์รวม 5 ครั้ง 24,27 มกราคม 2544, 8,27 พฤศจิกายน 2544 และ 21 มีนาคม 2545

1.4 นายชาญวุฒิ พรหมสาขา ณ สกลนคร ผู้กำกับรายการ สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2544

1.5 นักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด รวม 9 คน ได้แก่

- นายสมใจ สุขใจ (เต๋อ ดอกสะเดา) สัมภาษณ์ 24,27 มกราคม 2544
- นายแหลมทอง หาญจงสิทธิ์ (ตี๋ ดอกสะเดา) สัมภาษณ์ 24,27 มกราคม 2544
- นายพวง แก้วประเสริฐ (พวง เชิญยิ้ม) สัมภาษณ์ 24,27 มกราคม 2544

- นายพิเชษฐ เอี้ยวชาวนา (โย่ง เชิญยิ้ม) สัมภาษณ์ 24,27 มกราคม 2544
- นายชูเกียรติ เขียมสุข (นุ้ย เชิญยิ้ม) สัมภาษณ์ 24,27 มกราคม 2544
- นายชำนาญ ชัยเสนา (ชูศรี เชิญยิ้ม) สัมภาษณ์ 24,27 มกราคม 2544
- นายพงษ์ศักดิ์ โสภักดี (โป่งหน่ง เชิญยิ้ม) สัมภาษณ์ 24,27 มกราคม 2544
- นายบรรพต ยอดรัตน์ (คม ชูเปอร์โจ๊ก) สัมภาษณ์ 24,27 มกราคม 2544
- นางสาวศิริพร อยู่ยอด (ต๊าก ลีลา) สัมภาษณ์ 24,27 มกราคม 2544

2. วัตถุประสงค์โทรทัศน์รายการก่อนบ่ายคลายเครียด ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ เวลา 12.20 – 12.50 น. ที่แพร่ภาพตั้งแต่วันจันทร์ที่ 4 กันยายน 2543 จนถึงวันศุกร์ที่ 1 ธันวาคม 2543 รวมเวลาประมาณ 3 เดือน เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวมีข้อมูลที่สร้างสรรค์มีขตลกต่างๆ

ตัวรายการ คือ เริ่มบันทึกเทปรายการตั้งแต่วันจันทร์ที่ 4 กันยายน 2543 เพราะเป็นการเริ่มการสดใหม่ต่อเนื่องกันจนจบตอน จนถึงวันศุกร์ที่ 1 ธันวาคม 2543 โดยใช้เวลาบันทึกเทปรายการตลกก่อนบ่ายคลายเครียดประมาณ 3 เดือน ซึ่งในช่วงเวลานี้ผู้วิจัยคาดว่าจะได้พบขตลกต่างๆ เนื่องจากสถานการณ์ทางสังคมไทย เช่น เรื่องการเมือง เป็นต้น อีกทั้งยังสามารถบันทึกข้อมูลของนักแสดงตลกครบทั้ง 9 คน จากเทปรายการในช่วงเวลาดังกล่าว

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประกอบด้วยขั้นตอนการทำงานดังต่อไปนี้

1. การอัดเทปรายการก่อนบ่ายคลายเครียด ใช้เวลาประมาณ 3 เดือน ตั้งแต่วันจันทร์ที่ 4 กันยายน 2543 ถึงวันศุกร์ที่ 1 ธันวาคม 2543 ด้วยวิธีการบันทึกเทปรวมทั้ง 12 ตอน ขณะที่กำลังออกอากาศอยู่ ในกรณีที่ไม่สามารถบันทึกในเวลาดังกล่าวได้จะทำการขอสำเนาเทปรายการตลกตอนที่ขาดหายไป คือ ตอนเกมเศรษฐีต่างๆ ทั้งนี้ จะทำการศึกษารูปแบบการนำเสนอรายการตลกทางโทรทัศน์ มีการเสนอเรื่องราวเป็นแบบละครโดยนักแสดงตลก และจะทำการเก็บข้อมูลเป็นกลุ่มๆ ภายใต้โครงสร้างประกอบ ดังนี้ คือ

- 1.1 ผู้แสดง
- 1.2 การแต่งกายและอุปกรณ์การแสดง
- 1.3 ดนตรีประกอบการแสดง

1.4 วิธีแสดง

1.5 เรื่องที่แสดง

1.6 มุข

อนึ่ง ผู้วิจัยได้ตัดองค์ประกอบการแสดงจำพวกในเรื่องของ โอกาสแสดง ออกไป เนื่องจากในปัจจุบันรายการก่อนบ่ายคลายเครียดมีโอกาสแสดงอยู่แล้ว โดยออกอากาศเป็นประจำทุกวันจันทร์ถึงศุกร์ ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3

2. การสังเกตการณ์ เลือกสังเกตกลุ่มนักแสดงตลกที่แสดงในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด โดยแบ่งการสังเกตการณ์ออกเป็น 2 ช่วง คือ

2.1 การเข้าร่วมการบันทึกเทปรายการก่อนบ่ายคลายเครียด เพื่อสังเกตวิธีการดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ และมุขตลกในการแสดงของนักแสดงตลก

2.2 การเข้าชมการแสดงของนักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด ขณะที่กำลังแสดงในสถานบันเทิง (คาเฟ่) เพื่อสังเกตวิธีการแสดงถึงความแตกต่างของมุขตลกที่ใช้ในคาเฟ่ และในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด รวมทั้งการปรับตัวในการแสดงตลกเมื่อย้ายจากเวทีในสถานบันเทิงมาปรากฏในสื่อโทรทัศน์

3.การสัมภาษณ์เจาะลึก (Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ เพื่อทราบถึงรายละเอียดของข้อมูลที่ศึกษา โดยมีประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ ดังนี้

๑ นายธัญญา โพธิวิจิตร (เบ็ด เขียวยิ้ม) ผู้ดูแลการผลิตรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

- การคัดเลือกตัวผู้แสดงหลัก
- การคิดรูปแบบ วิธีการนำเสนอ(การเปิดเรื่อง ผูกเรื่อง ดำเนินเรื่อง และอื่นๆ)
- การกำหนดเรื่องราวที่จะเล่น
- การวางตัวผู้แสดง
- การจัดองค์ประกอบของฉาก / เครื่องแต่งกาย / ดนตรีประกอบ
- เปรียบเทียบความยากง่ายระหว่างการทำรายการตลกออกมามาก่อนๆ กับการเล่นตลกบนเวที
- คำถามอื่นที่เกิดขึ้นขณะสัมภาษณ์

- ๑ นายเสถียร คล้ายสุวรรณ ผู้เขียนบทและที่ปรึกษา รายการก่อนบ่ายคลายเครียด
 - กรอบ หรือแนวคิดในการคัดเลือกเรื่องที่จะนำมาเขียนบท
 - ความแตกต่าง และข้อจำกัดระหว่างการเขียนบทรายการก่อนบ่ายคลายเครียดกับละครโทรทัศน์
 - คำถามอื่นที่เกิดขึ้นขณะสัมภาษณ์

- ๑ นายชาญวุฒิ พรหมสาขา ณ สกลนคร ผู้กำกับรายการก่อนบ่ายคลายเครียด
 - วิธีการบรรยายการตลก การดูแลภาพและเสียงประกอบขณะบันทึกเทปการแสดง รวมทั้งขั้นตอนภายหลังจากบันทึกเทปการแสดง

- ๑ นักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด
 - เริ่มต้นชีวิตการแสดงตลกมาจากไหน
 - กระบวนการฝึกฝนการแสดงตลกของนักแสดงตลก
 - กลวิธีในการนำเสนอมุขตลก และเอกลักษณ์ หรือมุขส่วนตัว
 - ความล้มเหลว และความสำเร็จในการแสดงตลก
 - ความแตกต่างในการแสดงตลกผ่านเวที และการแสดงตลกผ่านสื่อโทรทัศน์
 - คำถามอื่นที่เกิดขึ้นขณะสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากวัสดุเทปโทรทัศน์ ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกเป็นแนวทางในการสร้างเกณฑ์ นับเป็นแนวทางในการศึกษา ด้วยประเด็นวิเคราะห์ที่จะพิจารณาจากมุขตลกเป็นสำคัญ เช่น

- 1.1 นักแสดงตลกไทยมีมุขตลกอย่างไร เป็นไปตามแนวคิดการสื่อสารอารมณ์ขันดังต่อไปนี้หรือไม่
 - การเล่นตลกกับภาษา
 - การเล่นตลกกับความรู้สึก
 - การเล่นตลกกับเรื่องในชีวิตประจำวัน

- ตลกความคิดและเสียดสี
- เรื่องเพศ
- เรื่องสังขาร
- อื่นๆ

1.2 วิธีการแสดงของนักแสดงตลกยังคงใช้แบบแผนดั้งเดิมของจำอวดโดยมีองค์

ประกอบในการเล่นจำอวด ได้แก่

- ผู้แสดง
- การแต่งกายและอุปกรณ์การแสดง
- ดนตรีการประกอบการแสดง
- วิธีแสดง
- เรื่องที่แสดง
- मुख หรือ มีการประยุกต์การแสดงตลกอย่างไร

2. วิเคราะห์จากการสังเกตการณ์ วิธีดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียดตามขั้นตอนตามแนวคิดเรื่องกระบวนการในการผลิตรายการโทรทัศน์ ผลที่ได้จากการสังเกตการณ์จะนำมานำเสนอข้อมูลในส่วนของวิธีดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด รวมทั้งวิธีการแสดงและการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากคำสัมภาษณ์ หลังจากที่ได้วิเคราะห์การสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดจากเทปที่บันทึกลงในวัสดุเทปโทรทัศน์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผลที่ได้จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการตั้งประเด็นคำถามสำหรับรวบรวมข้อมูลต่อไป ตัวอย่างคำถามได้แก่

- मुखตลกที่ใช้แสดงเมื่อผ่านสื่อโทรทัศน์ กับผ่านสถานบันเทิงมีความแตกต่างกันอย่างไร
- การรับ-ส่ง मुखที่ใช้แสดงเมื่อผ่านสื่อโทรทัศน์ กับแสดงในสถานบันเทิงมีความยาก / ง่าย, เหมือน / แตกต่างจากที่แสดงในสถานบันเทิงอย่างไร

- ประวัติ ความเป็นมาของนักแสดงตลกที่แสดงในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด
- การเตรียมตัว และการฝึกฝนในการแสดงตลกผ่านสื่อโทรทัศน์ กับสถาบันที่ที่มีความเหมือน / แตกต่างกันอย่างไร

การนำเสนอข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้นำเสนอข้อมูลในลักษณะการพรรณนา (Descriptive) เป็นหลัก เพื่ออธิบายการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกผ่านรายการก่อนบ่ายคลายเครียด ถึงวิธีดำเนินการผลิต และรูปแบบการเล่นตลกของรายการก่อนบ่ายคลายเครียดที่ผ่านสื่อโทรทัศน์ในปัจจุบัน รวมถึงการผสมผสานระหว่างการเล่นตลกผ่านการแสดงหน้าเวทีกับการแสดงผ่านสื่อโทรทัศน์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

วิธีดำเนินการผลิตและรูปแบบการนำเสนอรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด” มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจถึงประวัติความเป็นมาของรายการปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน การพัฒนารายการ ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียดในปัจจุบัน

จุดเริ่มต้นรายการตลกทางโทรทัศน์

ในช่วงปี 2537-2539 ถือเป็นยุคเฟื่องฟูของนักแสดงตลก สังเกตได้จากคณะตลกที่มีชื่อเสียง เช่น คณะไนต์ เทียนยิ้ม คณะเป็ด เทียนยิ้ม คณะตุ้ ดอกกระโดน และอื่นๆ ต้องเดินทางไปแสดงตลกตามสถานบันเทิงต่างๆถึง 5-6 แห่งในแต่ละคืน อาทิ วิลล่าคาเฟ่ พระรามเก้าคาเฟ่ เพชรสยามคาเฟ่ รวมทั้งสถานบันเทิงยามค่ำคืนในย่านกรุงเทพฯและปริมณฑล ขณะที่ช่วงกลางวันต้องไปบันทึกเทปรายการละคร หรือเป็นพิธีกรร่วมในรายการต่างๆทางสถานีโทรทัศน์ เช่น รายการชิงร้อยชิงล้านรายการวิก07 รายการทไวไลท์โชว์ รายการระเบิดเถิดเทิง ขบวนการจี๊ด เป็นต้น

ทั้งนี้ เนื่องจากรูปแบบที่ง่ายต่อการสื่อสารกับคนดู การรู้จักปรับตัวเองเข้าสู่ระบบทำให้ตลกคาเฟ่เป็นที่ยอมรับและค่อยๆเข้าซึบซาบเข้าไปอยู่ในรายการทีวี โดยคาเฟ่ยังทำหน้าที่เป็นโรงงานผลิตนักแสดงตลกหน้าใหม่ออกมาเรื่อย ๆ ผู้จัดรายการบางคนถึงกับยกนักแสดงตลกเป็นตัวขายรายการ เช่น ในกรณีของ บริษัท เจเอสแอล ที่ต้องมีไนต์ เทียนยิ้ม และเทพ โพธิ์งาม เป็นตัวชูรสในการรายการที่ขาดไม่ได้ (ศิลปวัฒนธรรม, กรกฎาคม 2539, น.101)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.1 แสดงรายละเอียดรายการที่มีนักแสดงตลกร่วมในรายการต่างๆ ทางสถานีโทรทัศน์

สถานี	รายการ
ช่อง 3	แสบปี แสบปี ชะลอความเครียด สมาคมคนเส้นตื้น
ช่อง 5	ห้า ฮ่า ฮ่า ขบวนการยิ้มหน้าตั้ง แบบว่าโลกเบี้ยว ตลุยตลาดตลก รวมญาติวันหยุด ฮอตแซ่ตเตอร์เดย์ไนท์ไลฟ์
ช่อง 7	ฮา 7 ดาว ขบวนการจีเส้น ศูนย์ 07
ช่อง 9	คลายเครียด มหาชนอลเวง เซ่อซ่าฮาป๊องส์

ที่มา : ทีวีพูล 2-8 มิถุนายน 2540

ในช่วงเวลาใกล้เคียงกันกลุ่มซูโม่ซ่าเอง ที่เรียกตัวเองว่าเป็น “กลุ่มคนอารมณ์ดี” จบการศึกษาจากรั้วมหาวิทยาลัย เข้ามามีบทบาทในรายการโทรทัศน์ ด้วยการนำเสนอรายการ “เพชรฆาตความเครียด” ในรูปแบบตลกล้อเลียนรายการและวิถีชีวิตประจำวันของคน ปากกาน่าได้ รับการตอบรับจากประชาชนเป็นจำนวนมาก

“เหตุผลที่ตลกปัญญาชนได้รับการยอมรับและมีความรู้สึกที่ดีมากกว่าตลกคาเฟ่ สาเหตุหนึ่งอาจจะมาจากการนำเสนอสาสน์ อย่างเช่นเหตุการณ์ที่ตลกคาเฟ่ และ ตลกปัญญาชนนำมาเสนอ รุทธ์กับฟ้าในโฆษณาอีสทีน กล่าวคือ ตลกปัญญาชนจะนำเสนอด้วยการเล่นภาพลักษณ์ที่ดีและเป็นที่ยอมรับกันดีในแง่ตัวสินค้า การเล่นคือภาพลักษณ์อันดูดีสวยงาม แต่จะผ่านกลวิธีและท่าทางบ๊าบอให้เหตุแห่งการผิดใจนั้นพิศดารเหลือเชื่อเหลือวไหลสนุกๆ ที่สุดโฆษณาภาคตลกชุดนี้จะจบอย่างสมหวัง ภาพลักษณ์ที่ดียังมีอยู่ ในขณะที่ตลกคาเฟ่จะนำเสนอด้วยการสร้างภาพลักษณ์ที่ขัดแย้งกับต้นแบบ อาจเป็นความน่าทุเรศชวนเวทนาเข้ามาแทนที่ เป็นการทำลายความจริงในภาพลักษณ์ที่ดีแต่เดิม” (ศิลปวัฒนธรรม, กรกฎาคม, 2539 น.101)

การเกิดขึ้นของกลุ่มที่ไม่สำคัญอาจมีผลต่อระดับของการแสดงตลก โดยมีการแบ่งแยกตลกออกเป็น “ตลกปัญญาชน” และ “ตลกคาเฟ่” ซึ่งกระแสการแบ่งแยกเช่นนี้สร้างความรู้สึก และความคิดต่อกลุ่มนักแสดงตลกคาเฟ่บ้าง ทว่าไม่มีผลกระทบกระทั่งกันเนื่องจากวิธีการทำงานที่ดำเนินไปคนละเส้นทาง กลุ่มหนึ่งเน้นงานหลักบนจอแก้ว ขณะที่อีกกลุ่มมีคาเฟ่เป็นแหล่งทำมาหากิน อย่างไรก็ดี ถึงวันนี้ตลกปัญญาชนหลายกลุ่มอำลาวงการไป เพราะเริ่มอึดตัวกับการแสดงและหันไปประกอบอาชีพตามที่แต่ละคนจำเรียนมา เหมือนกับการบ่งบอกการมีชัยยั่งยืนความเป็นตลกที่แท้จริงที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานานของตลกคาเฟ่ ทว่าการเข้ามาของกลุ่มตลกปัญญาชนถือเป็นมิติหนึ่งในการนำเสนอตลกของเมืองไทย

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้นายธัญญา โพธิ์วิจิตร (เปิด เข็ญยิ้ม) ในฐานะนายกสมาคมตลกในขณะนั้นเกิดแนวคิดที่ต้องการยกระดับตลกที่แสดงอยู่ตามสถานบันเทิงให้เป็นที่ยอมรับของสาธารณชนมากขึ้น โดยการเพิ่มพื้นที่ทางการแสดงตลกทางโทรทัศน์ให้กับพวกนักแสดงตลกตามสถานบันเทิง เนื่องจากนักแสดงตลก และรายการตลกที่มีลัทธิมองว่าเป็นรายการของชนชั้นล่างของคนในสังคม ดังที่นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้กล่าวไว้ในศิลปวัฒนธรรม (อ้างแล้ว) ว่า นักวิชาการบางคนถึงกับดูหมิ่นตลกไทยๆ ไปเลยว่าเป็นตลกชั้นต่ำ ขณะเดียวกันก็สอดคล้องกับความต้องการของส่วนตัวของเปิด เข็ญยิ้ม ที่ต้องการอาชีพเสริม

จุดกำเนิดการจัดตั้งรายการตลกทางโทรทัศน์ของนักแสดงตลกตามสถานบันเทิง

จากแนวคิดในการยกระดับนักแสดงตลกตามสถานบันเทิง โดยการเพิ่มพื้นที่ทางการแสดงในสื่อโทรทัศน์ ผนวกกับเป็นช่องทางสร้างรายได้ให้กับนักแสดงตลก นายธัญญา โพธิ์วิจิตร (เปิด เข็ญยิ้ม) ในฐานะนักแสดงตลกที่มีประสบการณ์ในการแสดงมากกว่า 20 ปี และดำรงตำแหน่ง

นายกสมาคมตลกไทยในขณะนั้น ได้จัดตั้งบริษัท โคเมดี้ไลน์ จำกัด ขึ้นร่วมกับนายบำเรอ ผ่องอินทรีย์ หัวหน้าคณะตลกไนต์ เชิญยิ้ม พร้อมขอเช่าเวลาจากสถานีโทรทัศน์สีช่อง 3 เป็นเวลา 1 ชั่วโมง เพื่อผลิตรายการและบริหารการขายโฆษณาเอง ทำรายการ “สังกะสีเชิญยิ้ม” ในรูปแบบละครจบในตอนยาว 1 ชั่วโมง ออกอากาศเป็นประจำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ในเวลาประมาณ 22.00-23.00 น. มีลักษณะการแสดงเป็นแบบละครชาติ หรือลิเก แต่ปรับภาษา และวิธีการนำเสนอมาให้เหมาะสมกับการออกอากาศ ตามระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2535 ได้แก่

1. รายการที่มีเนื้อหาโน้มนำไปเกิดความรู้สึกหมิ่นแคลนต่อองค์พระประมุขของชาติ พระราชวงศ์ หรือต่อรัฐบาล หรือเจ้าพนักงานของรัฐบาล
 2. เรื่องเกี่ยวกับการเมือง
 3. โจมตี หรือลบล้างศาสนา หรือปูชนียวัตถุ และการกระทำใดๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความรู้สึกในแง่ร้ายแก่ศาสนาใดศาสนาหนึ่ง
 4. เรื่องที่ก่อให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างชนชั้น
 5. ทำลายขนบธรรมเนียมประเพณี หรือศิลปของชาติ
 6. ขัดกับหลักศีลธรรม เช่น โน้มน้าวไปทางอบายมุข หรือเป็นตัวอย่างให้ประพฤติชั่ว
 7. เรื่องทั้งปวงที่เกี่ยวกับทางลามกอนาจาร หรือหยาบคาย ไม่ว่าจะโดยเนื้อเรื่อง หรือคำพูด หรือการแต่งกายของตัวละคร
 8. แสดงให้เห็นว่าการฆ่าตัวตายเป็นวิธีที่สมควรสำหรับทางออกของปัญหาชีวิต
 9. การแสดงความทารุณโหดร้ายเกินกว่าเหตุต่อบุคคล หรือสัตว์
 10. เรื่องอาชญากรรมทางเพศ หรือความวิปริตทางเพศ
 11. เรื่องลึกลับเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ภูตผี วิญญาณ ฯลฯ ซึ่งก่อให้เกิดความหวาดกลัว
- (ราชกิจจานุเบกษา, 109, น.34-36)

เมื่อดำเนินการได้ระยะหนึ่งปรากฏว่ารายการไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากไม่สามารถขายโฆษณาได้ จึงต้องปรับเปลี่ยนรายการใหม่มาเป็น “มุ่มหัวเราะ” และปรับรูปแบบรายการมาเป็นวาไรตี้ มีไนต์ เชิญยิ้มเป็นพิธีกร พร้อมกับเชิญดารานักแสดงเข้าร่วมในรายการเพื่อเรียกความสนใจจากผู้ชม โดยมีนักแสดงตลกเข้าร่วมสร้างเสียงหัวเราะสลับเป็นระยะ แต่ดำเนินรายการได้เพียงปีเศษก็ต้องหยุดการผลิตรายการอีกครั้ง เนื่องจากรายการไม่เป็นที่นิยม พิจารณาได้จากจำนวนผู้สนับสนุนรายการ จนประสบปัญหาขาดทุนเป็นเงินกว่า 7 ล้านบาท

คณะผู้ผลิตรายการจึงมาทบทวนว่า ทั้งที่กระแสมันักแสดงตลกในรายการโทรทัศน์มีค่อนข้างมาก ดังจะเห็นได้จากรายการต่างๆ ทั้งเกมส์โชว์ วาไรตี้ หรือละครตามสถานีโทรทัศน์แทบทุกช่องจะต้องมีนักแสดงตลกเข้ามาร่วมสร้างความบันเทิงในทุกๆ รายการ แต่เพราะเหตุใดรายการที่เป็นตลกทั้งรายการจึงไม่ได้รับความนิยม จึงตั้งสมมติฐานของความล้มเหลวของรายการในช่วงที่ผ่านมาออกเป็น 3 ประการ (เปิด เทียนยิ้ม, สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2544)

ประการแรก ผู้ชมอาจไม่ชอบรายการ ทั้งที่เป็นแบบละครตอนยาว และไม่ชอบรายการวาไรตี้ที่มีดารานักแสดงเข้าร่วม เนื่องจากนักแสดงตลกไม่สามารถเล่นแรง ๆ กับดารา หรือดาราไม่สามารถรับมุขตลกได้ทำให้มุขตลกที่ส่งออกมานั้นไม่บรรลุผลสำเร็จในการสร้างเสียงหัวเราะอย่างเต็มที่

ประการที่สอง ผู้ชมไม่ชอบรายการที่มีพิธีกร เนื่องจากรายการ “มุขหัวเราะ” มีไนต์ เทียนยิ้ม เป็นพิธีกรแนะนำผู้ชมเข้าสู่แต่ละช่วงของรายการ คณะผู้ผลิตคิดว่าอาจเป็นไปได้ที่ผู้ชมอาจรู้สึกไม่ต่อเนื่องจากการรับชม หรืออาจไม่ชมชอบพิธีกรที่เป็นนักแสดงตลก

ประการที่สาม คณะผู้ผลิตรายการขาดประสบการณ์ในการผลิตงานด้านโทรทัศน์ แม้ว่าจะมีประสบการณ์จากการแสดงตลกตามสถานบันเทิงมายาวนาน แต่เมื่อเข้าสู่การแสดงผ่านสื่อโทรทัศน์เป็นการแพร่ภาพไปยังมวลชน ซึ่งมีกรอบข้อบังคับในการแสดงมากมาย ต่างจากการแสดงในสถานบันเทิงที่ไม่มีกรอบข้อจำกัดเพราะเป็นการสร้างความบันเทิงเฉพาะกลุ่ม แม้ว่าคณะผู้ผลิตและนักแสดงจะมีความสามารถและชื่อเสียงจากการเป็นนักแสดงตลกตามสถานบันเทิง แต่ไม่เพียงพอสำหรับการนำเสนอรายการตลกผ่านทางโทรทัศน์

หลังจากประเมินสาเหตุเบื้องต้น คณะผู้ผลิตรายการจึงมีแนวคิดว่าจะปรับเปลี่ยนรูปแบบรายการใหม่อีกครั้ง ในรูปแบบของการแสดงตลกตามสถานบันเทิง แสดงโดยนักแสดงตลกอาชีพที่คัดสรรแล้ว พร้อมนำเรื่องไปปรึกษากับนายประวิทย์ มาลีนนท์ ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 เพื่อขอเวลามาผลิตรายการ ทางผู้บริหารสถานีฯ ได้ให้เวลาในช่วง 12.20-12.50 น. ของทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ โดยให้เหตุผลว่าไม่ต้องลงทุนมาก ซึ่งคณะผู้ผลิตรายการเห็นชอบกับเงื่อนไขและวิธีการดังกล่าว

แนวคิดเรื่องรูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการก่อนบ่ายคลายเครียดในช่วงก่อตั้ง

รายการก่อนบ่ายคลายเครียด ถือกำเนิดขึ้นเมื่อปี 2540 มีวัตถุประสงค์ที่จะคลายเครียดด้วยการดูรายการตลก และเป็นการย่อยอาหารด้วยการดูตลกสั้นๆ หลังจากรับประทานอาหารกลางวันเสร็จและแม้ว่าแนวคิดของรายการจะลงตัว แต่วิธีและรูปแบบการนำเสนอของผู้ผลิตรายการหลักระหว่าง เป็ด เชิญยิ้ม และไนต์ เชิญยิ้ม ยังไม่สอดคล้องและลงตัวนัก โดยไนต์ เชิญยิ้ม เห็นว่าควรนำเสนอในรูปแบบเดียวกับการแสดงตามสถานบันเทิง ขณะที่เป็ด เชิญยิ้ม เห็นว่าควรจะนำเสนอแบบเป็นเนื้อเรื่อง

รูปแบบการแสดงของรายการก่อนบ่ายคลายเครียดในช่วงแรก ที่มีไนต์ เชิญยิ้ม เป็นผู้กำกับรายการจึงนำเสนอในลักษณะเดียวกับที่เล่นตลกในสถานบันเทิง ตามที่ผู้ผลิตรายการและนักแสดงนัด ทว่า รายการฯไม่ประสบความสำเร็จ หากพิจารณาจากผู้สนับสนุนรายการ ทางผู้ผลิตรายการจึงวิเคราะห์รายการกันอีกครั้งว่าเหตุใดผู้ชมจึงไม่สนองตอบต่อรายการ โดยพิจารณาลงไปในรายละเอียดถึงมุขที่ใช้ในการแสดง การนำเสนอ และปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อการรับชมของผู้ชม อย่างไรก็ดี เนื่องจากไนต์ เชิญยิ้ม ขอลงหนึ่ออกจากบริษัทเพื่อไปตั้งวงดนตรีลูกทุ่งของตนเอง เป็ด เชิญยิ้ม จึงเข้ามาเป็นผู้กำกับการแสดงอย่างเต็มตัว พร้อมเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอมาเป็นการสร้างเรื่องราวในรูปแบบของละคร มีความยาว 5 ตอนต่อเนื่องกันตลอดอาทิตย์ (จันทร์-ศุกร์) เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการติดตามรับชมรายการตลกของผู้ชม

เป็ด เชิญยิ้ม ให้ทัศนะว่า “ช่วงแรกของรายการเราทำแบบตลกคาเฟ่ ไม่ต้องเน้นฉาก ขึ้นไปถึงก็พูดอย่างเดียว ปรากฏว่าไม่สำเร็จ เราจึงมาสร้างเป็นเรื่องขึ้นมา เริ่มจากล้อเลียนละครดังๆ แล้วลองไปสำรวจการตอบสนอง และความนิยมของผู้ชมอีกครั้ง ปรากฏว่าใช้ได้ เราจึงย้่อนรายการของช่อง 3 ที่ดังขึ้นมา ซึ่งมีทั้งละคร เกมโชว์ และอีกหลายรายการขึ้นมาล้อ ปรากฏว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี” (สัมภาษณ์ 24 มกราคม 2544)

องค์ประกอบความสำเร็จของการผลิตรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

หากพิจารณาองค์ประกอบวิธีดำเนินการผลิตของรายการก่อนบ่ายคลายเครียดจนประสบความสำเร็จดังกล่าวในปัจจุบัน อาจแยกออกได้เป็น 3 ปัจจัยหลัก ดังนี้คือ

1. ทีมงานผลิตรายการ

หลังจากได้เวลาจากทางสถานีมาแล้ว ทางเบ็ด เชิญยิ้ม และทีมงาน จึงปรึกษากันว่าจะทำรายการอะไรให้เป็นที่สนใจของผู้ชมในเวลานั้น โดยวิเคราะห์ถึงรูปแบบรายการของสถานีต่างๆ ที่ออกอากาศในช่วงเวลานั้น พบว่าส่วนใหญ่เป็นรายการเกี่ยวกับข่าว และรายการเพลงลูกทุ่ง ไม่มีใครนำเสนอรายการรูปแบบตลก จึงมองเห็นช่องทางการนำเสนอ โดยอาศัยจุดแข็ง ที่เบ็ด เชิญยิ้ม อยู่ในวงการตลกมานาน ประกอบกับการได้เวลาในช่วงเดียวกันตลอดตั้งแต่จันทร์-ศุกร์ จึงคิดว่าควรจะนำเสนอรายการตลกในรูปแบบของละครตอนต่อให้จบในสัปดาห์ เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการติดตามรับชมรายการ โดยตั้งชื่อรายการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การนำเสนอและช่วงเวลาที่ออกอากาศเพื่อสื่อสารไปยังผู้ชมว่า “ก่อนบ่ายคลายเครียด”

เมื่อทีมงานผู้ผลิตได้แนวความคิดรวบยอดของการนำเสนอรายการแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การหาทีมงานเพื่อผลิตรายการก่อนบ่ายคลายเครียด โดยองค์ประกอบความร่วมมือของทีมงาน ประกอบด้วย จุดเด่นของทีมงาน 2 ส่วนคือ 1.ความสามารถทางการกำกับรายการของผู้กำกับ การแสดง และการเขียนบทละครโทรทัศน์ของผู้เขียนบท 2.ความสามารถของนักแสดงตลก ซึ่งการประสานจุดเด่นของทีมงานทั้ง 2 ส่วนนี้ถือเป็นหัวใจของการผลิตรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

ความสามารถทางการกำกับรายการของผู้กำกับ การแสดงและการเขียนบทละครโทรทัศน์ของผู้เขียนบท

ผู้กำกับการแสดง

การเปลี่ยนแปลงผู้กำกับการแสดงรายการก่อนบ่ายคลายเครียดจากไนต์ เชิญยิ้ม มาเป็นสุประวัติ ปัทมสูตร ที่ถือได้ว่าเป็นผู้กำกับที่มีความสามารถและความเชี่ยวชาญในการกำกับการแสดงละครโทรทัศน์หลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะละครในแนวสนุกสนาน เพื่อเปลี่ยนวิธีและรูปแบบการนำเสนอรายการก่อนบ่ายคลายเครียดให้เป็นละครผ่านโทรทัศน์ ซึ่งเป็นรูปแบบที่เบ็ด เชิญยิ้มเห็นว่าน่าจะเป็นรูปแบบที่สามารถเรียกความสนใจจากผู้ชมได้

ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอกล่าวถึงประวัติการแสดงของ คุณสุประวัติ ปัทมสูตร พอสังเขปเพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอและศึกษางานวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้ คุณสุประวัติเริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับวงการแสดงตั้งแต่ยังศึกษาอยู่ตั้งตรงจิตรพาดิษยการเป็นตลกหน้าเวที และแสดงลิเกในรั้วโรงเรียน

หลังจากจบการศึกษาได้เข้าทำงานที่กระทรวงอุตสาหกรรม และเข้าร่วมเล่นละครวิทยุกับคณะ เสนีย์ บุษปะเกศ ไปพร้อมๆกัน จากนั้นจึงหันเข้าสู่วงการโทรทัศน์ตั้งแต่สมัยยังเป็นช่อง 4 บางขุนพรหม อย่างไรก็ดี เนื่องจากรูปร่างหน้าตาดีจึงได้รับเล่นบทพระเอกอยู่บ่อยครั้ง เมื่ออายุมากขึ้นจึงผันตัวไปเป็นผู้กำกับละครในที่สุดแต่ยังรับเล่นละครอยู่เช่นกัน นับจนถึงปัจจุบันผ่านงานกำกับ ละคร และแสดงละครโทรทัศน์มากกว่า 100 เรื่อง เริ่มกำกับละครตลกเรื่องแรก คือ นางสิบสอง เป็นละครล้อโดยให้พนักงานของสถานีช่อง 4 บางขุนพรหมออกมาจำ

คุณสุประวัติ ปัทมสูตร กล่าวถึงสาเหตุที่ได้รับเชิญมาเป็นผู้กำกับในรายการนี้ว่า “การที่ผมเป็นที่ยอมรับของคนในวงการบันเทิง ไม่ใช่เป็นเพราะความเก่ง เพราะผมไม่ใช่เป็นคนเก่งมากมาย แต่เป็นเพราะเป็นผู้มีประสบการณ์มายาวนาน ถือเป็นความเชี่ยวชาญมากกว่า เพราะงานละครต่างจากงานอื่นๆตรงที่เป็นงานที่ทำไม่ได้ไม่รู้จักเบื่อ โดยเฉพาะในเรื่องการทำละครตลก งานของผมจะต่างจากงานของคนที่เป็นตลกจริงๆ ตรงที่ตลกเขาจะรีบชิงไปะ ซึ่งเป็นภาษาของตลกที่จะรีบออกมุขให้ช้าเลย ขณะที่ผมจะนำเสนอแบบไปเรื่อยๆ พอได้โอกาสนี้จะฉิมุขลงไป เป็นช้าแบบอมยิ้ม” (สัมภาษณ์ 1 พฤศจิกายน 2544)

ชื่อเสียงของสุประวัติ ปัทมสูตร ในการเป็นผู้กำกับยังสามารถนำมาเป็น “จุดขาย” ให้กับรายการก่อนบ่ายคลายเครียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อฝ่ายการตลาดนำรายการฯ เสนอต่อผู้สนับสนุนรายการต่างๆ ขณะที่หากใช้ชื่อเปิด เทียนยิ้ม เป็นผู้กำกับรายการ แม้ว่าจะมีชื่อเสียงจากการเป็นนักแสดงตลกมาช้านาน แต่ไม่มีประสบการณ์การกำกับละครมาก่อน และไม่มีผลงานที่สามารถเป็นหลักประกันความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรมทางผู้สนับสนุนรายการอาจไม่ให้ความเชื่อถือ เช่นเดียวกับช่วงที่ไนต์ เทียนยิ้มเป็นผู้กำกับ (เปิด เทียนยิ้ม, สัมภาษณ์)

เมื่อ สุประวัติ ปัทมสูตร กำกับการแสดงโดยมีเปิด เทียนยิ้ม เป็นผู้ช่วยผู้กำกับการแสดงอยู่สักกระยะหนึ่ง เมื่อรายการเป็นที่ยอมรับของผู้ชม และผู้สนับสนุนรายการ เปิด เทียนยิ้ม จึงรับหน้าที่ผู้กำกับการแสดงเองทั้งหมด เนื่องจากสุประวัติ ปัทมสูตร มีงานหลักในการกำกับละครโทรทัศน์ และงานการแสดงจึงไม่สามารถกำกับรายการก่อนบ่ายคลายเครียดได้ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม สุประวัติ ปัทมสูตรยังคงให้เสถียร คล้ายสุวรรณ ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทสมัยเรียนและทำงานในวงการบันเทิงด้วยกันช่วยในการเขียนบทให้รายการก่อนบ่ายคลายเครียดตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังช่วยดูแลในการผลิตรายการอย่างใกล้ชิดด้วยอีกแรงหนึ่ง

ผู้เขียนบท

ผู้เขียนบทถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญที่จะทำให้รายการก่อนบ่ายคลายเครียด ประสบความสำเร็จหรือไม่ โดยสุประวัติ ปัทมสูต ได้ชักชวน เสถียร คล้ายสุวรรณ เข้ามาทำหน้าที่ผู้เขียนบทรายการก่อนบ่ายคลายเครียดตั้งแต่วันแรกที่เริ่มผลิตรายการจนกระทั่งปัจจุบัน เนื่องจากบุคคลทั้ง 2 เป็นเพื่อนร่วมรุ่นจากตั้งตรงจิตพาณิชยการ และทำกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนร่วมกันมาโดยตลอด ในสมัยเรียนเสถียร คล้ายสุวรรณ เริ่มเข้าสู่วงการบันเทิงตามคำแนะนำของญาติ จากนั้นจึงชักชวน สุประวัติ ปัทมสูต ไปร่วมเล่นละครวิทยุของคณะ เสนีย์ บุษปะเกศ โดยเสถียร คล้ายสุวรรณ จะได้รับบทเป็นตัวคนร้าย และคนแก่ ขณะที่สุประวัติ ปัทมสูต ได้รับบทเป็นตัวพระเอก หรือตัวเอก ทำให้ทั้งสองทำงานร่วมกันมาโดยตลอด นอกจากรับเล่นละครวิทยุแล้ว เสถียร คล้ายสุวรรณ ยังมีความสามารถในทางพิมพ์ดีดเจ้าของคณะจึงใช้ให้พิมพ์ทอยู่เสมอ และรับหน้าที่เป็นผู้เขียนบทในบางครั้งเมื่อผู้เขียนบทไม่สามารถทำงานได้

จากนั้นเสถียร คล้ายสุวรรณ ตัดสินใจเดินทางไปเรียนต่อในระดับปริญญาตรีจิตวิทยา การโฆษณาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ และเข้ารับการอบรมหลักสูตรระยะสั้นสาขาละครเวทีที่ประเทศอังกฤษ เมื่อจบการศึกษาได้เข้าสู่วงการโทรทัศน์ตามคำชักชวนของคุณสุประวัติ เริ่มเขียนบทโทรทัศน์เรื่องแรก คือ กิ่งไม้ จากนั้นเขียนบทละครโทรทัศน์มาตลอด เรื่องล่าสุดที่เขียนคือ ขุนช้างขุนแผน และสังข์ทอง

คุณเสถียร คล้ายสุวรรณ กล่าวว่า “ความจริงผมชอบเขียนบทแนวชีวิตจริงมากกว่าแนวตลก เพราะตลกมันไม่ค่อยมีเหตุผล ไม่มีที่มาที่ไปว่าทำไมต้องเป็นแบบนี้ แต่การที่ผมเขียนได้จนถึงทุกวันนี้เพราะเขียนแล้วคนชอบ อาจเป็นคนที่มองโลกแบบสนุกสนาน” (สัมภาษณ์ 8 พฤศจิกายน 2544)

ความสามารถของนักแสดงตลก

การคัดเลือกนักแสดงในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดถือเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้รายการประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว โดยนักแสดงจะมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เรื่องนั้น “ตลก” หรือ “ไม่ตลก” เนื่องจากบทที่ได้จะเป็นเพียงบทเปิดที่มีบทสนทนากว้างๆ เป็นแนวทางเท่านั้นส่วนรายละเอียดจะเป็นหน้าที่ของนักแสดงที่จะต้องคิดเสริมเพิ่มเติมเข้าไปเพื่อให้เรื่องนั้นเกิดความสนุกสนาน

ผู้กำกับรายการและผู้เขียนบทจึงต้องให้ความสำคัญต่อการคัดเลือกนักแสดงตลกที่จะเข้ามาแสดงในรายการโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกนักแสดงตลกรายการก่อนบ่ายคลายเครียดดังนี้

1. เลือกจากนักแสดงประจำของรายการ ซึ่งมีประมาณ 20 คน ได้แก่ โย่ง เชิญยิ้ม , เต๋อ ดอกสะเดา , น้อย เชิญยิ้ม , ถั่วแระ เชิญยิ้ม , ชูศรี เชิญยิ้ม , ดี ดอกสะเดา , สิริพร อยู่ยอด , พวง เชิญยิ้ม , เปิงหน่ง เชิญยิ้ม , หยอง ลูกหอย , คม ชูเปอร์โจ๊ก , ล้อต๊อก , ดี ดอกมะดัน, กล้วย เชิญยิ้ม เป็นต้น

2. เลือกนักแสดงตลกที่เป็นคนนอก เพื่อสร้างความหลากหลายของนักแสดงให้กับผู้ชม ตามที่ผู้กำกับเห็นว่าเป็นผู้มีความเหมาะสมกับบทดังกล่าวมากกว่านักแสดงประจำ เช่น สุเทพ สีใส มารับบทเป็นบุญไม่รอด เป็นต้น

3. เลือกนักแสดงที่ได้รับการชักชวนจากนักแสดงตลกรุ่นพี่ที่ได้รับการยอมรับนับถือจากรายการ โดยนักแสดงตลกที่มีขีดความสามารถชักชวนนักแสดงตลกคนอื่นเข้ามาร่วมแสดงในรายการได้ เช่น เต๋อ ดอกสะเดา , โย่ง เชิญยิ้ม , ชูศรี ชัยเสนา รวมถึง สิริพร อยู่ยอด เป็นต้น

ทั้งนี้ เนื่องจากการแสดงละครในแต่ละเรื่องใช้นักแสดงตลกเพียง 8-10 คนเท่านั้น จึงต้องคัดเลือกตัวนักแสดงตลกอีกครั้ง โดยพิจารณาจาก

ประการแรก ความเหมาะสมของนักแสดงตลกกับบทที่ได้รับ

ประการที่สอง ความสามารถและชื่อเสียงของนักแสดง เช่น เต๋อ ดอกสะเดา , ดี ดอกมะดัน เป็นต้น

ประการที่สาม ความสัมพันธ์เชิงสายตระกูล โดยจะให้ความสำคัญกับนักแสดงตลกคณะเชิญยิ้ม หรือนักแสดงตลกที่มีความรู้จักผูกพันกันเป็นส่วนตัว เช่น คม ชูเปอร์โจ๊ก , หยอง ลูกหอย เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากหากนักแสดงตลกแสดงด้วยกันเป็นประจำจะทำให้มีความคล่องตัวในการรับ-ส่งมุข เพราะการแสดงรายการก่อนบ่ายคลายเครียดต้องการความต่อเนื่องในการแสดง หากติดขัดนอกจากจะทำให้มุขไม่ลื่นไหลแล้ว ยังมีผลไปถึงอารมณ์ของนักแสดงแต่ละคนด้วย

ประการที่สี่ ต้องเป็นนักแสดงที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์มุขตลกให้กับรายการได้อย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ดี จากจำนวนนักแสดงตลกประมาณ 20 คน ปัจจุบันมีนักแสดงตลกที่ถือได้ว่าเป็นนักแสดงประจำของรายการฯ อยู่ประมาณ 10 คนเท่านั้น โดยนักแสดงตลกที่จะเป็นนักแสดงประจำได้นอกจากจะต้องมีคุณสมบัติดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว ยังต้องมีปัจจัยอื่นเพิ่มขึ้นมาด้วยคือ ต้องมีวินัยด้านเวลาให้กับรายการฯอย่างต่อเนื่อง และต้องไม่สังกัดรายการหรือบริษัทอื่นๆ

สำหรับนักแสดงตลกแต่ละคนที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาเป็นนักแสดงประจำของรายการฯ ก่อนบ่ายคลายเคยมีเหตุผลทางการกำกับกับการแสดงตลก ดังนี้

1. พิเชษฐ์ เอี่ยมชานนา (โย่ง เชิญยิ้ม)

รูปภาพที่ 4.1 ภาพถ่ายนักแสดงตลกนายพิเชษฐ์ เอี่ยมชานนา

ประวัติส่วนตัว อายุ 44 ปี (พ.ศ. 2501) สถานที่เกิด อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

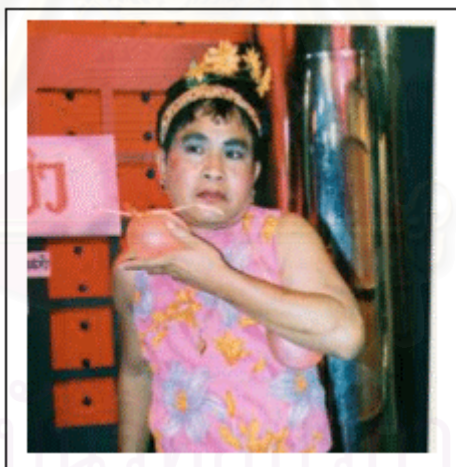
ประวัติการแสดง เริ่มเล่นเพลงฉ่อยมาตั้งแต่ศึกษาอยู่ชั้นประถม 5 หลังจากจบประถม 7 ได้ประมาณ 2 ปี จึงเริ่มมาฝึกลิเก แต่เนื่องจากการละเล่นดังกล่าวไม่ค่อยได้รับความนิยมจึงต้องเลิก โดยมีความใฝ่ฝันเข้าสู่วงการตลก เพราะเห็นว่าเป็นแนวทางที่ตนถนัด กระทั่งมีคนรู้จักชื่อสมหมาย เจริญสุข ชักนำมาเข้ามาสู่วงการตลกเมื่อ พ.ศ. 2529 เริ่มต้นจากคณะน่ารักในครั้งแรกได้รับบทผู้หญิง จากนั้นจึงย้ายมาอยู่คณะเด่น รวมดาว และมาอยู่คณะยาว อยุธยา จนถึงพ.ศ. 2538 ตั้งคณะตลกเป็นของตนเองชื่อ โย่ง พิษณุโลก และเปลี่ยนชื่อคณะอีกครั้งมาเป็น โย่ง เชิญยิ้ม จนกระทั่งในปัจจุบัน

บทที่ได้ในรายการ ขึ้นอยู่กับผู้กำกับจะกำหนดมาให้ว่าจะแสดงเป็นอะไร ไม่ว่าจะป็นเจ้าคุณ ผู้หญิงมีอายุ หรือตัวพ่อ-แม่ ส่วนมากได้รับบทเด่นของเรื่อง เข้าร่วมแสดงในรายการจนกระทั่งปัจจุบัน (สัมภาษณ์ 24,27 พฤศจิกายน 2544)

เหตุผลทางการกำกับการแสดงตลก เนื่องจากสามารถสร้างสรรค์มุขให้กับรายการได้ตลอดเวลา และสามารถเล่นได้หลายบทบาท เป็นที่ยอมรับทั้งจากผู้กำกับ ผู้เขียนบท ผู้ชมรวมทั้งนักแสดงตลกด้วยกัน

เบ็ด เขียวยิ้ม กล่าวว่า โย่งเป็นนักแสดงตลกที่มีความสามารถในการแสดงสูง บางครั้งเขาสามารถเล่นในบทเศร้าขนาดที่ผู้ชมยังต้องหลั่งน้ำตา ในเวลาเดียวกันเขายังสอดแทรกมุขตลกทำให้คนที่กำลังจะร้องไห้ ระเบิดเสียงหัวเราะออกมาได้ นอกจากนี้เขายังมีแฟนประจำที่ติดตามเขาเล่นทุกตอน (สัมภาษณ์ 24 มกราคม 2544)

2.สมใจ สุขใจ (เต๋อ ดอกสะเดา)

รูปภาพที่ 4.2 ภาพถ่ายนักแสดงตลกนายสมใจ สุขใจ

ประวัติส่วนตัว อายุ 52 (พ.ศ. 2491)

ประวัติการแสดง เริ่มเข้าวงการจากการเล่นลิเก และมาเริ่มเล่นตลกเมื่ออยู่วงดนตรีลูกทุ่ง ก่อนออกมาตั้งคณะเด่น เต๋อ เทพ ซึ่งเป็นคณะที่สร้างชื่อเสียงให้กับเต๋อ ปัจจุบันเป็นหัวหน้าคณะเต๋อ ดอกสะเดา

บทที่ได้ในรายการ แสดงได้หลายบทบาท มักแสดงเป็นตัวเดินเรื่อง หรือตัวตาม แต่ มักชอบแสดงเป็นตัวตามมากกว่า โดยให้เหตุผลว่าเมื่อคิดมุขอะไรได้ก็สามารถใส่เข้าไปในการแสดงได้ทันที เข้าร่วมแสดงในรายการตั้งแต่วันแรกที่เริ่มรายการกระทั่งปัจจุบัน

เหตุผลทางการกำกับการแสดงตลก เนื่องจากเป็นบุคคลที่เล่นกับรายการมาตั้งแต่ต้น ถือได้ว่าเป็นคนบุกเบิกรายการมาด้วยกันกับ เป็ด เชิญยิ้มขณะเดียวกันยังเป็นนักแสดงที่สามารถสร้างมุขตลกให้กับรายการได้ตลอดเวลาเช่นกัน สามารถเล่นได้หลายบท แต่ส่วนมากมักไม่ชอบเล่นเป็นตัวหลักมากนัก แต่จะเล่นเป็นตัวลอย

เสถียร คล้ายสุวรรณ กล่าวว่า เต๋อเขาเป็นปรมาจารย์ทางด้านตลกไปแล้ว เขาสามารถหาคำพูด หรือหาอุปกรณ์อะไรมาเล่นแล้วสามารถสร้างเสียงหัวเราะได้ อย่างเช่น ใครจะคิดว่าเขาจะนำลูกโป่งใส่น้ำมาทำเป็นหน้าอกพoxyแบนที่ หน้าอกไปอยู่ข้างหน้า พoxyแบนอีกแบบหน้าอกไปอยู่ข้างหลัง นอกจากนี้เขายังสามารถสอน และเป็นแบบอย่างให้กับน้อง ๆ ตลกรุ่นใหม่ได้อีกด้วย (สัมภาษณ์ 24 มกราคม 2544)

3. ชำนาญ ชัยเสนา (ชูศรี เชิญยิ้ม)

รูปภาพที่ 4.3 ภาพถ่ายนักแสดงตลกนายชำนาญ ชัยเสนา

ประวัติส่วนตัว อายุ 42 ปี (พ.ศ. 2503)

ประวัติการแสดง เริ่มจากเป็นนักร้องในวงดนตรีลูกทุ่ง นับตั้งแต่ พรนารายณ์, ฉัตรทอง มงคลทอง เริ่มเล่นตลกครั้งแรกเมื่ออยู่กับวงศรัทธ เมฆวิเชียร เนื่องจากขณะนั้นยอดนครนายก ลาออกจากวงดนตรี อีกทั้งการที่หน้าตาของตนเองไม่ดีคงจะหากินกับการร้องเพลงคงลำบาก จึงสละตราบความเป็นนักร้องมาเล่นตลกแต่เพียงอย่างเดียว

กระทั่งปี พ.ศ. 2535 จึงลาออกจากวงดนตรีมาแสดงตลกตามร้านอาหาร รับประทานอาหาร รับบทครั้งแรกเป็นผู้หญิง เพราะหัวหน้าทีมเห็นว่าเป็นบทที่เล่นง่ายที่สุดและได้เปรียบนักแสดงตลกคนอื่น เพราะสามารถเล่นกับผู้ชมได้โดยที่ไม่มีใครโกรธ จากนั้นจึงออกมาอยู่กับคณะเชิญยิ้ม ปัจจุบันเป็นหัวหน้าคณะร่วมกับถั่วแระ ใช้ชื่อคณะว่า ถั่วแระ-ชูศรี เชิญยิ้ม

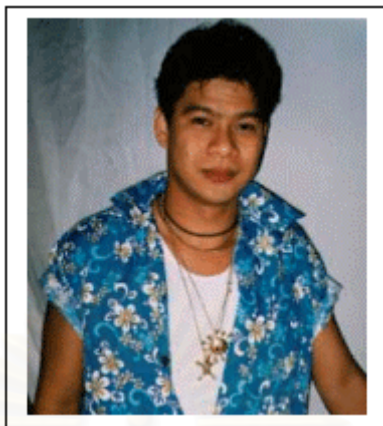
บทที่ได้ในรายการ เข้าร่วมแสดงกับรายการประมาณ 3 ปี ส่วนมากรับบทพระเอกหรือบทเด่นอื่นๆ

เหตุผลทางการกำกับการแสดงตลก เนื่องจากเป็นนักแสดงตลกที่อยู่ในวงการแสดงมาช้านาน มีความรู้จักขอบพอกับเป็ด เชิญยิ้ม เป็นการส่วนตัว เห็นได้จากการที่ เป็ด เชิญยิ้ม ยกคณะตลกให้กับชูศรี และถั่วแระ ไปบริหารคณะตลกเป็นของตนเอง ขณะเดียวกัน ชูศรี ยังเป็นนักแสดงที่มีความสามารถเล่นได้ทุกบทบาท ทั้งตัวผู้ร้าย ตัวรอง และตัวเอกของเรื่อง

เป็ด เชิญยิ้ม กล่าวว่า ชูศรีมีความเป็นนักแสดงสูง เวลาเล่นเขาจะเข้าถึงอารมณ์ของตัวที่กำลังแสดงอยู่ เรียกว่าเล่นได้เข้าถึงบท เป็นนักแสดงตลกแต่สามารถเล่นบทร้องให้ได้ มีน้ำตาออกมาจริง ๆ อาจเรียกได้ว่า ไม่มีนักแสดงคนไหนที่สามารถเล่นได้ถึงขนาดนี้ (สัมภาษณ์ 24 มกราคม 2544)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. ชูเกียรติ เอี่ยมสุข (นั้ย เชิญยิ้ม)

รูปภาพที่ 4.4 ภาพถ่ายนักแสดงตลกนายชูเกียรติ เอี่ยมสุข

ประวัติส่วนตัว อายุ 28 ปี (พ.ศ. 2516)

ประวัติการแสดง เข้าสู่วงการบันเทิงเมื่ออายุ 14 ปี ด้วยการเป็นหางเครื่องอยู่วงดนตรีของศรชัย เมฆวิเชียร ก่อนไปอยู่กับสายัณห์ สัญญาเริ่มแสดงตลกครั้งแรกเมื่อนักแสดงตลกของวงขาดคน เข้าเล่นตลกในสถานบันเทิงเมื่อประมาณปี 2535 กับคณะชูเปอร์บอย ปัจจุบันแสดงตลกอยู่คณะถั่วแระ-ชูศรี เชิญยิ้ม

บทที่ได้ในรายการ เข้าร่วมแสดงในรายการฯประมาณ 3 ปี บทที่ได้ครั้งแรกเป็นตัวประกอบเพื่อหาประสบการณ์ ปัจจุบันรับบทพระเอก หรือบทเด่นอื่นๆ

เหตุผลทางการกำกับการแสดงตลก เนื่องจากมีสายสัมพันธ์กับชูศรี เชิญยิ้มเป็นอย่างดี เพราะแสดงตลกอยู่คณะเดียวกัน โดยชูศรีเป็นผู้ชักชวนให้เข้ามาร่วมแสดงในรายการก่อน บ่ายคลายเครียด นอกจากนี้ความเป็นผู้ที่รูปร่างหน้าตาดีกว่า นักแสดงตลกทั่วไป จึงมักได้รับบทเป็นตัวเอกของเรื่อง

ชูศรี เชิญยิ้ม กล่าวว่า เราเห็นนั้ยแสดงบนเวที เราก็รู้ว่าเด็กคนนี้มีแวว มีความสามารถ ทำเกมให้กับเราในละครได้ นอกจากนี้การที่เขาเล่นอยู่คณะเดียวกัน เวลาเล่นด้วยกันจึงสามารถรับ-ส่งมุขกันได้อย่างคล่องตัว (สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2544)

5. แหลมทอง หาญจางสิทธิ์ (ตี ดอกสะเดา)

รูปภาพที่ 4.5 ภาพถ่ายนักแสดงตลกนายแหลมทอง หาญจางสิทธิ์

ประวัติส่วนตัว อายุ 35 ปี (พ.ศ. 2510) สถานที่เกิด ปทุมธานี

ประวัติการแสดง เข้าวงการเมื่อปี พ.ศ. 2528 ในวงดนตรีลูกทุ่งอินเตอร์ของ เต๋อ ดอกสะเดา ในฐานะผู้อำนวยความสะดวกให้กับนักร้อง นักดนตรี กระทั่งปี 2531 จึงมีโอกาสเล่นตลกตามคำชักชวนของเต๋อ ดอกสะเดา ปัจจุบันเล่นตลกอยู่คณะเต๋อ ดอกสะเดา

บทที่ได้ในรายการ เข้าร่วมแสดงในรายการประมาณ 3 ปี ส่วนมากรับบทผู้หญิง

เหตุผลทางการกำกับการแสดงตลก

เต๋อ ดอกสะเดาเป็นผู้ชักชวนให้เข้ามาเล่นในรายการ เนื่องจากเห็นว่ามีความสามารถเล่นได้ในทุกบทบาท และมีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์ เมื่อเล่นอยู่ในคณะตลก รวมทั้งในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

เสถียร คล้ายสุวรรณ กล่าวว่าการที่ “ตี” ได้เล่นประจำ เพราะเขาสามารถทำเกมให้กับเราได้ นอกจากนี้เขายังสามารถเล่นเป็นตัวอะไรก็ได้ (สัมภาษณ์ 24 มกราคม 2544)

6. สิริพร อยู่ยอด (ต๊ัก ลีลา)

รูปภาพที่ 4.6 ภาพถ่ายนักแสดงตลกนางสาวสิริพร อยู่ยอด

ประวัติส่วนตัว อายุ 29 ปี (พ.ศ. 2515) สถานที่เกิด นครสวรรค์

ประวัติการแสดง เริ่มต้นจากการเป็นนักร้อง เข้ามาเป็นนักแสดงในรายการตามคำชักชวนของเบ็ด เชิญยิ้ม

บทที่ได้ในรายการ เป็นนางเอก หรือบทเด่นอื่นๆ

เหตุผลทางการกำกับการแสดงตลก เนื่องจากเคยปรารภกับเบ็ด เชิญยิ้มว่าต้องการแสดงตลกในรายการฯ ขณะเดียวกันทางเบ็ดต้องการนักแสดงผู้หญิงเข้ามาเสริมทีมจึงชักชวนให้เข้ามาเล่น และเมื่อได้รับโอกาสนั้น ต๊ัก ก็สามารถแสดงได้เป็นอย่างดี สามารถรับ-ส่ง และสร้างสรรค์มุขขึ้นมาได้เอง จนได้รับการยอมรับจากนักแสดงตลกในรายการ

เบ็ด เชิญยิ้ม กล่าวว่า ต๊ัก มีความพยายามในการแสดงมาก ถึงแม้เขาจะไม่ใช่นักแสดงตลกอาชีพ แต่ก็สามารถรับ-ส่ง มุขได้ และที่สำคัญเขามีความพยายามในการเรียนรู้ ในระยะแรก ๆ ผมจะให้โย่ง เชิญยิ้ม หรือ เต๋อ ดอกสะเดา ให้เป็นคนคอยดูแล หรือช่วยแนะนำในด้านการแสดงต่าง ๆ ซึ่งเขาสามารถรับ และพัฒนาตัวเองได้เป็นอย่างดี (สัมภาษณ์ 24 มกราคม 2544)

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยพบว่า ในขณะที่ก่อนอัดรายการนั้นตึกจะเข้าไปพูดคุยกับนักแสดงตลกต่าง ๆ หรือคอยสังเกตการณ์ ขณะที่มีการซ้อม แม้ว่าในฉากนั้นตนเองจะไม่มีบทแสดงก็ตาม

7. พวง แก้วประเสริฐ (พวง เชิญยิ้ม)

รูปภาพที่ 4.7 ภาพถ่ายนักแสดงตลกนายพวง แก้วประเสริฐ

ประวัติส่วนตัว อายุ 43 ปี (พ.ศ. 2502) สถานที่เกิด พิษณุโลก

ประวัติการแสดง เริ่มต้นจากการเล่นลิเก และมาเป็นหัวหน้าคณะลิเก คณะพระสังข์ แก้วประเสริฐ เมื่อว่างจากงานแสดงจึงเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เริ่มเล่นตลกครั้งแรกเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2525 คณะสี่โพธิ์ จากนั้นเปลี่ยนไปอยู่คณะสี่เกลอ และติดตาม เชิญยิ้ม ปัจจุบันแสดงตลกอยู่คณะโย่ง เชิญยิ้ม

บทที่ได้ในรายการ เข้าร่วมแสดงในรายการเมื่อประมาณ 3-4 ปี ส่วนมากรับบทเป็นตัวลอยที่ผู้กำกับเห็นสมควร

เหตุผลทางการกำกับการแสดงตลก เนื่องจาก โย่ง เชิญยิ้มเป็นผู้ชักชวนเข้าสู่รายการ เพราะนอกจากจะแสดงอยู่ในตลกคณะเดียวกันแล้ว ยังมีความสัมพันธ์กับโย่ง เชิญยิ้มมาอย่างยาวนานตั้งแต่ครั้งที่ยังร่วมแสดงลิเกด้วยกันเมื่ออยู่ต่างจังหวัด (สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2544)

8. พงศักรดี ไสภักดี (โป่งเหน่ง เชิญยิ้ม)

รูปภาพที่ 4.8 ภาพถ่ายนักแสดงตลกนายพงศักรดี ไสภักดี

ประวัติส่วนตัว อายุ 40 ปี (พ.ศ. 2505)

ประวัติการแสดง เข้าสู่วงการตั้งแต่ยังเด็ก เนื่องจากครอบครัวมีอาชีพทางแสดงลิเก เมื่ออายุมากขึ้นได้รับบทตัวร้ายมาโดยตลอด เข้ามาเล่นตลกครั้งแรกตามคำชักชวนของเพื่อนเมื่อประมาณปี 2524 กับคณะชวนชื่น ปัจจุบันแสดงตลกอยู่กับคณะถั่วแระ – ชูศรี เชิญยิ้ม

บทที่ได้ในรายการ ได้เล่นทั้งบทเด่น และบทล่อย ขึ้นอยู่กับผู้กำกับเห็นสมควรว่าจะเล่นเป็นอะไร ส่วนมากได้รับบทเป็นผู้ร้ายหรือผู้หญิง

เหตุผลทางการกำกับการแสดงตลก ชูศรี เชิญยิ้ม ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะ เป็นผู้ชักชวนเข้ามาแสดง เพราะมีบุคลิกเฉพาะตัวที่ดูตลกดีเหมาะกับการเล่นบทตัวร้าย และยังมีความสามารถเล่นได้หลายบทบาท (สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2544)

9. บรรพต ยอดรัตน์ (คม ชูเปอร์โจ๊ก)

รูปภาพที่ 4.9 ภาพถ่ายนักแสดงตลกนายบรรพต ยอดรัตน์

ประวัติส่วนตัว อายุ 45 ปี (พ.ศ. 2500) สถานที่เกิด นครสวรรค์

ประวัติการแสดง เริ่มการทำงานในวงดนตรีลูกทุ่งโดยการเป็นหางเครื่อง ร้องเพลง จากนั้นจึงผันตัวเองมาเล่นตลกครั้งแรกเมื่อปี 2516 กับคณะ 4 ประสาทของวงดนตรีสรวง สันติ ต่อมาจึงย้ายไปอยู่กับวงดนตรีของกรุง ศรีวิไล, พิสมัย วิไลศักดิ์, ศรเพชร ศรสุพรรณ และชาย เมืองสิงห์ เข้าร่วมแสดงตลกในสถานบันเทิงร่วมกับคณะโพธิ์ทอง ปัจจุบันแสดงตลกอยู่คณะชูเปอร์โจ๊ก

บทที่ได้ในรายการ ส่วนมากรับบทตัวลอย

เหตุผลทางการกำกับการแสดงตลก เป็ด เชิญยิ้ม เป็นผู้ชักชวนเข้ามาเล่นในรายการ เพราะเป็นว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการแสดงตลกมานาน สามารถแสดงได้หลายบทบาท แม้ว่าจะไม่ได้อยู่ในคณะเชิญยิ้ม แต่ก็มีสายสัมพันธ์กับคณะเชิญยิ้มเป็นอย่างดี เนื่องจากจุ่มจุ่ม เข้มเล็ก หัวหน้าคณะที่เสียชีวิตไปแล้วมีความสัมพันธ์กับเป็ด เชิญยิ้มในฐานะที่อยู่ในวงการแสดงเดียวกัน และเคยร่วมแสดงตลกมาด้วยกัน

ดังจะเห็นได้ว่าการเข้าเป็นนักแสดงประจำส่วนใหญ่ของรายการมาจากความสัมพันธ์ในเชิงสายตระกูล ผนวกกับความสามารถส่วนตัวของนักแสดงตลกแต่ละคนเป็นหลัก กล่าวคือ นักแสดงรุ่นพี่จะชักชวนนักแสดงรุ่นน้องที่อยู่ในคณะเดียวกัน หรือบุคคลที่คุ้นเคยเป็นการส่วนตัว

มาก่อนเข้ามาร่วมแสดง ซึ่งข้อดีจากการที่นักแสดงมาจากคณะเดียวกัน หรือคนที่รู้จักคุ้นเคยกันมาก่อนก็คือความลื่นไหลของมุขที่ไม่สะดุด หรือติดขัด

“สิ่งที่ผมให้ความสำคัญมากกับการคัดเลือกผู้แสดงก็คือ คนนั้นต้องมีระเบียบวินัยในการทำงาน เพราะเราต้องทำงานกันเป็นทีมมีค่าใช้จ่าย หากไม่เคารพในกติกาที่ไม่สามารถทำงานร่วมกันได้ ที่สำคัญทุกคนต้องมีการพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา ต้องคิดมุขขึ้นมาเองได้” เป็ด เชิญยิ้ม สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2544

2. การลงทุนและการบริหารจัดการในการทำธุรกิจโทรทัศน์

การดำเนินการด้านการลงทุนและบริหารจัดการของรายการก่อนบ่ายคลายเครียด จัดอยู่ในรูปอุตสาหกรรมบันเทิงจึงต้องคำนึงถึงผลตอบแทนสูงสุดในการดำเนินงาน รวมทั้งสภาพการแข่งขันทางการตลาดของรายการประเภทอื่นๆทางโทรทัศน์ จากการขาดประสบการณ์ในการผลิตรายการโทรทัศน์ของทีมีผู้ผลิตรายการก่อนบ่ายคลายเครียด ทำให้ต้องประสบภาวะขาดทุนเป็นจำนวนมาก จุดเริ่มต้นของการลงทุนในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด คือ การเปลี่ยนจากการเช่าเวลาของสถานีมาดำเนินการเป็นการดำเนินงานร่วมกันกับทางสถานี คือ ช่อง 3 ยกเลิกนโยบายให้เช่าเวลามาเป็นร่วมกับผู้ผลิตรายการท่าตลาดหาโฆษณาร่วมกัน แบ่งสัดส่วนการขายโฆษณาเป็นของทางสถานี 37.5 เปอร์เซ็นต์ เป็นของผู้ผลิตรายการ 62.5 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งหากฝ่ายการตลาดของสถานีฯ สามารถหาโฆษณาได้เกินกว่าสัดส่วนที่ตกลงกันได้ ทางสถานีฯ จะยกขายได้จากการขายโฆษณาให้กับทางผู้ผลิตรายการ

เป็ด เชิญยิ้ม ให้ทัศนะว่า “การเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินการของสถานีด้วยการร่วมมือกับผู้ผลิตรายการหาโฆษณา ทำให้บริษัทไม่ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายที่มากเกินไป ขณะเดียวกันยังทำให้บริษัทมีรายได้เข้ามาเพิ่มขึ้น” (สัมภาษณ์ 24 มกราคม 2544)

ขณะที่กลุ่มผู้บริหารบริษัทโดเมตี้ โฉน่ เดินทางไปพบกับ คุณประวิทย์ มาลีนนท์ ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 เพื่อขอเวลาทำรายการตลก ปรากฏว่าทางผู้บริหารได้ให้เวลาในช่วงระหว่าง 12.20-12.50 น.ของวันจันทร์ถึงศุกร์มาให้ดำเนินการ เนื่องจากในช่วงนั้นเป็นเวลาที่ไม่ว่างเป็นทีสนใจของทางสถานีมากนัก ขณะเดียวกันเป็นช่วงเวลาที่ยังไม่สามารถหารายการที่เหมาะสมนำเสนอต่อผู้ชมได้

ในส่วนของการบริหารจัดการ ทีมงานผู้ผลิตรายการก่อนบ่ายคลายเครียดต้องดูแลค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินการผลิตรายการ ได้แก่

- ค่านักแสดง
- ค่าจ้างทีมงานในบริษัท โคเมดี้ ไลน์ จำกัด
- ค่าเช่าสถานที่บันทึกเทปโทรทัศน์
- ค่าอุปกรณ์ประกอบฉาก
- ค่าเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายนักแสดง เป็นต้น

ดังนั้น ผู้ผลิตรายการต้องบริหารจัดการค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานผลิตรายการโทรทัศน์ให้เหมาะสมกับรายรับ โดยลดค่าใช้จ่ายให้ต่ำที่สุด เช่น การถ่ายทำในสตูดิโอ และการบันทึกเทปโทรทัศน์ให้เสร็จสิ้นภายใน 1 วัน เพื่อรักษาความต่อเนื่องในการทำงาน ประหยัดค่าเช่าสถานที่ อุปกรณ์ประกอบฉาก ค่าเสื้อผ้า เป็นต้น และมีวัตถุประสงค์ป้องกันทางสถานีทันตามกำหนดเวลา

“เราเน้นถ่ายทำในสตูดิโอ เพราะไม่ต้องกังวลเรื่องอากาศที่ไม่แน่นอน อากาศที่ร้อนมากๆทำให้นักแสดงขาดสมาธิ คิดมุขไม่ออกก็ไม่สามารถถ่ายทำได้ เสียเวลามาก ถ้าถ่ายทำข้างนอกค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายที่กำหนดไม่ได้อีกมาก” (สัมภาษณ์ เสถียร คล้ายสุวรรณ, 27 พฤศจิกายน 2544)

3. ขั้นตอนการผลิตรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

3.1 การกำหนดวัตถุประสงค์

เมื่อได้โครงเรื่องแล้ว ผู้ผลิตจะนำมากำหนดแนวทางในการนำเสนอ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายการที่เป็นรายการตลกมุ่งเน้นให้ผู้ชมได้หัวเราะหลังรับประทานอาหาร

“แม้ว่าก่อนบ่ายจะเป็นรายการตลก แต่ไม่เป็นตลกไร้สาระ เพราะเราต้องการยกระดับของตลกขึ้นมา บางครั้งอาจจะแคะขำๆ บางครั้งอาจทำให้คนดูร้องไห้ หรือบางครั้งเราทำละครที่ให้แง่คิดกับสังคม แต่แนวคิดโดยรวมคือทำรายการให้คนไม่เครียด” (สัมภาษณ์ เป็ด เชิญยิ้ม, 24 มกราคม 2544)

3.2 การวิเคราะห์ผู้ชมเป้าหมาย

จากการที่รายการก่อนบ่ายคลายเครียดออกอากาศผ่านสื่อโทรทัศน์ ทำให้มีผู้ชมหลากหลาย ดังนั้น ผู้เขียนบท ผู้กำกับจะวิเคราะห์ว่าจะนำเสนอเรื่องอะไรให้สนุกและสอดคล้องกับกลุ่มผู้ชมรายการที่มีทุกเพศ ทุกวัย

“เนื่องจากช่วงเวลาที่ออกอากาศอยู่ระหว่าง 12.20-12.50 น.ทำให้เรารู้กลุ่มผู้ชมของเราคือใคร ในช่วงแรกอาจจะจำกัดอยู่ในกลุ่มแม่บ้าน แต่หลังจากนั้นกลุ่มผู้ชมรายการขยายมากขึ้น เป็นกลุ่ม ข้าราชการ กลุ่มคนทำงานออฟฟิศ” (สัมภาษณ์ เบ็ด เชิญยิ้ม, 24 มกราคม 2544)

3.3 วิธีดำเนินการผลิตรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

3.3.1 การแสวงหาความคิด

การแสวงหาความคิด หรือการหาแนวเรื่องเพื่อนำมาผลิตรายการ โดยผู้เขียนบทจะหา Theme ของเรื่องที่จะนำมาเขียน ด้วยการนำเรื่องราวรอบ ๆ ตัว ทั้งจากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วรรณคดีทั้งของไทยและต่างประเทศ หรือจากประสบการณ์จริงของนักแสดงตลกแต่ละคน มาเป็นแนวทางในการเขียนบทรายการ

“แนวคิดในการหาโครงเรื่องเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา บางครั้งมองเห็น หรือเห็นรูปร่างหน้าตาของนักแสดงตลกก็ได้เรื่องมาเขียนแล้ว แต่ต้องนำมาปรับปรุงให้เข้ากับรายการ” (สัมภาษณ์ เสถียร คล้ายสุวรรณ, 24 มกราคม 2544)

สำหรับต้นเรื่องที่นำมาเสนอในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดมีแหล่งที่มาดังต่อไปนี้

(1) ต้นเรื่องจากละครโทรทัศน์ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ที่อยู่ในกระแสนิยม ได้แก่ ละครมณีหยาดฟ้า, ละครเส้นทางเถื่อน, ละครฟ้าลิขิตรัก, ละครรักข้ามภพ, ละครสะใภ้อลเวง

(2) ต้นเรื่องจากเกมโชว์ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ที่อยู่ในกระแสนิยม ได้แก่ เกมเศรษฐี

- (3) ต้นเรื่องจากนิทานพื้นบ้านของไทย ได้แก่ เพื่อนเราเผาเรือน
- (4) ต้นเรื่องจากนิทานต่างประเทศ ได้แก่ อาละดินกับตะเกียงวิเศษ
- (5) ต้นเรื่องจากภาพยนตร์ที่อยู่ในกระแสนิยมของประชาชน ได้แก่ ฟ้าทะลายใจ
- (6) ต้นเรื่องจากวรรณกรรม ได้แก่ รามเกียรติ์ ตอน พระนารายณ์ปราบ

นนทกข์

(7) ต้นเรื่องจากประเด็นทางสังคมสะท้อนปัญหาวัยรุ่นในปัจจุบัน และสะท้อนแนวความคิดการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ได้แก่ ใครกำหนด และกรรมใดใครก่อ

ข้อสังเกต เนื่องจากรายการก่อนบ่ายคลายเครียดนั้นออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ดังนั้นต้นเรื่องที่น่ามาเสนอจึงเป็น ละครและเกมโชว์ที่น่ามาจากการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ทั้งสิ้น

“เรื่องที่จะนำมาเขียนบทละครจะเลือกเรื่องที่น่าสนใจหรือเหตุการณ์สดที่กำลังเป็นที่ฮือฮาในขณะนั้นเอามาบิดมูมอมให้แตกต่าง ไม่เช่นนั้นก็จะจับเรื่องจากละครดัดนำมาล้อ หรือหาเรื่องไทยๆ” (สัมภาษณ์ เสถียร คล้ายสุวรรณ, 27 มกราคม 2544)

เมื่อได้เค้าโครงเรื่องมาแล้วจะนำมาปรับแก้บางส่วนของเรื่อง เช่น ชื่อเรื่อง จากมณีหยาดฟ้า เป็น มณีหยาดฟ้า เพื่อเพิ่มอรรถรสในการรับชม แต่ยังคงแนวทางหลักของเรื่องอยู่เช่นเดิม

3.3.2 รูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

การแสดงตลกเป็นวัฒนธรรมบันเทิงแขนงหนึ่งของไทย ผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความบันเทิงแขนงนี้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ นักแสดงตลกไทย โดยมีการปรับรูปแบบการแสดงไปตามกาลเวลาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชมในแต่ละยุค แต่ละสมัย จนเมื่อมีสื่อโทรทัศน์เกิดขึ้น การแสดงตลกของไทยๆได้พยายามปรับตัวให้เข้ากับสื่อชนิดนี้ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการแสดง หรือการนำเสนอเนื้อหาสาระในการแสดงตลก แต่ยังคงไว้ซึ่งความสนุกสนานตามวิถีทางของตลกไทย

วัฒนธรรมการแสดงตลกเริ่มจากการแสดงจำอวดตามเวที งานบันเทิงต่างๆ จากนั้นจึงเริ่มขยายพื้นที่การแสดงเข้าไปในสถานบันเทิง หรือที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายก็คือตลกคาเฟ่ กระทั่งมีสื่อโทรทัศน์เข้ามา พื้นที่การแสดงของนักแสดงตลกได้รับการขยายมากขึ้น นักแสดงตลกจึงต้องมีการปรับตัวในการแสดง จากการศึกษาตลกไทยที่ผ่านมาพบว่า “รูปแบบของรายการตลกทางโทรทัศน์และวิดีโอเทปมีการผสมผสานระหว่างจำอวด และละครย่อย ด้วยจำอวดคือการแสดงตลกอย่างไทยที่ได้รับความนิยมจากผู้ชมมาโดยตลอด ขณะที่ละครย่อย คือ รูปแบบการแสดงที่เหมาะสมสำหรับเงื่อนไขต่างๆของสื่อโทรทัศน์ โดยเฉพาะเรื่องเวลา แต่ละครรายการได้นำลักษณะที่เหมาะสมของการแสดงทั้ง 2 อย่าง มารวมกันเข้าไว้อย่างลงตัว” (เมธา เสรีธนาวงศ์, 2539)

ไม่เพียงแต่ความอยู่รอดในการต่อสู้ให้เข้ากับสื่อ รายการตลกต่างๆทางโทรทัศน์ยังต้องต่อสู้เพื่อรักษากลุ่มผู้ชมของตนเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงต้องแสวงหารูปแบบและการนำเสนอการแสดงตลกเพื่อให้ได้รับความนิยมจากผู้ชมมากที่สุด จากประวัติการค้นหารูปแบบรายการทางโทรทัศน์ของ เป็ด เทียนยิ้ม ได้ให้ทัศนะว่า “ช่วงแรกของรายการ เราทำแบบตลกคาเฟ่ ไม่ต้องเน้นฉากขึ้นไปถึงก็พูดอย่างเดียว ปรากฏว่าไม่สำเร็จ เราจึงสร้างเป็นเรื่องขึ้นมา เริ่มจากล้อเลียนละครต่างๆ แล้วลองไปสำรวจการตอบสนอง และความนิยมของผู้ชมอีกครั้ง ปรากฏว่าใช้ได้ เราจึงย้อนรายการของช่อง 3 ที่ดังขึ้นมา ซึ่งมีทั้งละคร เกมโชว์ และอีกหลายรายการขึ้นมาล้อ ปรากฏว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี” (สัมภาษณ์ 24 มกราคม 2544)

ดังนั้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้รายการก่อนบ่ายคลายเครียดประสบความสำเร็จ คือ รูปแบบการนำเสนอรายการตลกแบบ Sit-Com ของไทย (ละครตลก) โดยนำเสนอเป็นตอนต่อ มี 5 ตอนใน 1 เรื่อง มีการผูกเรื่อง ดำเนินเรื่อง จนกระทั่งปิดเรื่อง แต่ใช้รูปแบบการแสดงที่ไม่สมจริง โดยเนื้อหาที่หยิบยกมานำเสนอมีพื้นฐานจากความเป็นจริง จากผลการวิจัยพบว่าการนำเสนอโดยล้อเลียนเรื่องราวที่อยู่ในกระแสสังคม ล้อเลียนละครและภาพยนตร์ดัง ล้อเลียนวรรณกรรมนิทานพื้นบ้าน ที่เป็นที่รู้จักของคนไทย นอกจากนี้จังหวะในการดำเนินเรื่อง ต้องจบภายในเวลาที่กำหนด 5 วัน คือ วันจันทร์ ถึง วันศุกร์ แต่จากผลการวิจัย รายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียดพบว่า การดำเนินเรื่องสามารถยืดหยุ่นได้ ในกรณีที่มีเหตุการณ์จำเป็น เช่น ตอนใครกำหนด ใช้เวลาดำเนินเรื่องเพียง 4 วัน คือ วันอังคารถึงวันศุกร์ เนื่องจากการถ่ายทอดรายการพิเศษของทางสถานีในวันจันทร์ที่ 23 ตุลาคม 2543

แม้ว่าเรื่องที่หยิบยกมาแสดงในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดจะอยู่บนพื้นฐานของอารมณ์ขัน แต่ก็มีอารมณ์อื่นๆแทรกเข้ามาเช่น ความรัก ความแค้น ความทุกข์ เป็นต้น เนื่องจากเป็นองค์ประกอบพื้นฐานทางอารมณ์ของตัวละครที่ต้องรับบทบาททางการแสดงละคร

“การทำละครก่อนบ่ายคลายเครียดให้ออกมาในลักษณะของละครตอนต่อตลอดวัน จันทร์ถึงวันศุกร์ทำให้มีผู้ชมคอยติดตามชมทุกวัน จากประสบการณ์ในการทำสังกะสีเชิญยิ้มที่ผ่านมา แม้ว่าจะเป็นละครในลักษณะเดียวกัน คือเป็นการล้อละครจากวรรณคดี หรือจากละคร แต่การทำสังกะสีเชิญยิ้มออกอากาศเพียง 1 วัน คือ วันอาทิตย์ทำให้ไม่มีคนคอยติดตามชม เพราะไม่มีอะไรจะมาดึงดูดให้คอยติดตามต่อไปได้” (สัมภาษณ์ เป็ด เชิญยิ้ม, 24 มกราคม 2544)

วิธีการนำเสนอรายการก่อนบ่ายคลายเครียดมีรูปแบบการนำเสนอเป็นตอนต่อ เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการติดตามชม เป็นความแตกต่างจากรูปแบบรายการตลกอื่นๆทางโทรทัศน์ ซึ่งการแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดได้นำเงื่อนไขของความเป็นละครมาปรับใช้ในการแสดงตลก โดยแนวเรื่องที่ใช้ล้อเลียนจะเป็นในรูปแบบล้อเลียนละคร โขน ลิเก ประเด็นทางสังคมคือ การสร้างเหตุการณ์จำลองขึ้นมาโดยอิงจากเหตุการณ์จริงในสังคม เช่น ใครกำหนด บาบ บริสุทธิ์ เป็นต้น และบางครั้งอาจจะเป็นการสร้างเหตุการณ์เป็นสถานการณ์ที่ไม่มีปมปัญหา และจุดคลี่คลาย ตลอดจนองค์ประกอบอื่นของละครอย่างชัดเจน หากแต่เป็นสถานการณ์ที่เปิดโอกาสให้นักแสดงปล่อยมุขสลับกันไป เช่น เกมเศรษฐีกว่าๆ

อีกวิธีการหนึ่งการใช้ศิลปะพื้นบ้านอย่างลิเก โขน เป็นวิธีการนำเสนอ โดยที่มีชุดลิเก ชุดโขน เป็นสิ่งบ่งชี้ความเป็นลิเก โขน มากที่สุด ส่วนบทร้อง บทเจรจาในท้องเรื่องนั้น เป็นเพียงความสามารถของนักแสดงตลกบางคนเท่านั้น หากบางคนร้องไม่ได้ก็ใช้การพูดคุยรับส่งมุขกันไปมา แต่จะเป็นคำพูดที่สามารถเสริมสร้างเสียงหัวเราะได้ จะเห็นได้ว่ารูปแบบการนำเสนอนี้ต้องใช้ความสามารถในการแสดงตลกอย่างมาก เพราะไม่มีวิธีการอื่นใดมาช่วยให้ผู้ชมขำ นอกจากคำพูด คำเจรจาที่นักแสดงตลกคิดขึ้นมาให้สอดคล้องกับแนวเรื่องที่ใช้ล้อเลียนในการแสดงชุดนั้นๆ

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนำเสนอของรายการก่อนบ่ายคลายเครียดในช่วงเวลาที่ศึกษาวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

- รูปแบบการนำเสนอเป็นละคร รวมทั้งสิ้น 10 ตอน ได้แก่

มณีขยาดฟ้า	จากต้นเรื่องที่นำมาเสนอคือ ละครรักมณีขยาดฟ้า (ช่อง 3)
เส้นทางเถื่อน	จากต้นเรื่องที่นำมาเสนอคือ ละครบู๊เส้นทางเถื่อน (ช่อง 3)
เกมเศรษฐีกว่าๆ	จากต้นเรื่องที่นำมาเสนอคือ เกมโชว์เกมเศรษฐี (ช่อง 3)
ฟ้าลิขิตรัก	จากต้นเรื่องที่นำมาเสนอคือ ละครรัก ฟ้าลิขิตรัก (ช่อง 3)
ใครกำหนด	จากต้นเรื่องที่นำมาเสนอคือ ประเด็นสังคมปัญหาวัยรุ่น

กรรมไดโครก่	จากต้นเรื่องที่น่ามาเสนอคือ ประเด็นสังคมแนวคิดทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วชั่วได้ชั่ว
ฟ้าทะลายโจร	จากต้นเรื่องที่น่ามานำเสนอคือ ภาพยนตร์บู๊รักฟ้าทะลายโจร
รักข้ามภพ	จากต้นเรื่องที่น่ามานำเสนอคือ ละครรักรักข้ามภพ (ช่อง 3)

- รูปแบบการนำเสนอเป็นการแสดงโชน ได้แก่ พระนารายณ์ปราบหนทุกซ์ ซึ่งมี ต้นเรื่องที่น่ามาเสนอจาก วรรณกรรมรามเกียรติ์ ตอน พระนารายณ์ปราบหนทุกซ์
- รูปแบบการนำเสนอเป็นการแสดงลิเก ได้แก่ เพื่อนเราเผาเรือน ซึ่งมีต้นเรื่องที่น่ามาเสนอจาก นิทานพื้นบ้านเพื่อนเราเผาเรือน

จากการสังเกตรูปแบบการนำเสนอบทละครแนวล้อเลียนประเด็นปัญหาทางสังคม ผู้วิจัยพบว่ายังสามารถแบ่งเป็นอีก 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก สร้างเรื่องขึ้นมาใหม่ ให้เข้ากับสังคมไทยในปัจจุบัน เช่น ใครกำหนด กรรมไดโครก่ ทั้งสองเรื่องเป็นการนำหลายปัญหาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมและมีแนวทางคล้ายคลึงกันนำมาสร้างเป็นบทละคร รูปแบบที่สอง ขอขยืมรูปแบบของรายการ หรือล้อเลียนรายการมาใช้ แต่รายละเอียดของเนื้อหาล้อเลียนสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น เกมเศรษฐีกว่าๆ ที่ขอขยืมรูปแบบรายการเกมเศรษฐี แต่สร้างบุคลิกของนักแสดง และเนื้อหาการนำเสนอให้แตกต่างจากปกติ

จากการศึกษารายละเอียดชุดการแสดงรายการก่อนบ่ายคลายเครียด จากแหล่งข้อมูล วัสดุเทปโทรทัศน์รายการก่อนบ่ายคลายเครียดที่บันทึกตั้งแต่วันจันทร์ที่ 4 กันยายน 2543 จนถึงวันศุกร์ที่ 1 ธันวาคม 2543 ผู้วิจัยพบรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่	ตอน	ต้นเรื่องที่นำมาเสนอ	รูปแบบการนำเสนอ	สิ่งที่น่าสนใจ
ตอนที่ 1 จันทร์ 4 - ศุกร์ 8 กันยายน 2543	เพื่อนเราเผาเรือน	นิทานพื้นบ้านเพื่อนเราเผาเรือน ตัวละคร ท้าวสันนุราช ราชิดาจันทร์ ชัยยันต์ นกแก้ว ชัยสิทธิ์ แมนสรวง สิงห์ไสยาสน์ สาริกา	ลิเก ล้อเลียนตัวละคร ท้าวสันนุราช (ตี ดอกมะดัน) ราชิดาจันทร์ (โย่ง เขียวยิ้ม) ชัยยันต์ (ตอน) (นุ้ย เขียวยิ้ม) พลับพลึง (ตัก ศิริพร) ชัยสิทธิ์ (มะเต๋อ) (ชูศรี เขียวยิ้ม) แมนสรวง (เต๋อ) (เต๋อ ดอกสะเดา) สิงห์ไสยาสน์ (ดอก) (นงค์ เขียวยิ้ม) รำพัน (ตี ดอกสะเดา)	ท้าวสันนุราชประกาศหาคู่ให้ธิดาด้วยการจัด ประลองกับอมตย์ทั้ง 3 ชัยยันต์คิดวิธีหาเงินเพื่อนำมา แต่งงานกับนกแก้ว ชัยยันต์คิดวิธีหาเงินเพื่อนำมาแต่ง งานกับนกแก้ว ชัยยันต์กับชัยสิทธิ์และเพื่อนทราบข่าว การประลองจึงอาสา ปรากฏว่าชัยยันต์ชนะตอบ ปฏิเสธที่จะแต่งงานกับธิดาเจ้าเมือง ขอเพียงเงินไป แต่งงาน กับผู้หญิงที่รัก ชัยสิทธิ์ที่ได้รับบาดเจ็บขณะ ประลอง หนีมาอยู่บ้านหลังหนึ่ง นกแก้วออกมาเห็นจึง ช่วยไว้ จนทั้งสองเกิดความรัก ถึงขั้นเป็นสามีภรรยา กัน ชัยยันต์ และเพื่อนแค้นหมากเพื่อมาบ้านสาวคนรัก แต่พบชัยสิทธิ์อยู่ที่บ้านนกแก้ว ในฐานะสามี จึงปรับ ความเข้าใจกัน แต่ยังมีรู้สึกเสียใจ ในเหตุการณ์ที่เพื่อนเรา เผาเรือน
ตอนที่ 2 จันทร์ 11 - ศุกร์ 15 กันยายน 2543	มณีหยาดฟ้า	ละครกรรมนิยายดฟ้า ตัวละคร อารียา ชาญชล เจ้าเมืองประมณีฟ้า มาคี อรัญ เก็จแก้ว วาริต แม่ทัพแห่งประมณีฟ้า	ละคร ล้อเลียนตัวละคร อารียา (ตัก ศิริพร) ชาญชล (นุ้ย เขียวยิ้ม) เจ้าเมืองประมณีฟ้า (กล้วย เขียวยิ้ม) มาคี (พวง เขียวยิ้ม) อรัญ (ชูศรี เขียวยิ้ม) เก็จแก้ว (ตี ดอกสะเดา) วาริต (นักแสดงตลกเขียวยิ้ม) ท่านนายพล (ล้อต๊อก) นิยม (โย่ง เขียวยิ้ม)	อารยาหนีพวกโจรหลงเข้ามาในป่า ชาญชลช่วย เหลือไว้ ขณะที่เสด็จไปให้ทหารออกติดตาม ชาญชลพา อารย กลับเมืองเสด็จจึงจัดการให้ทั้งคู่แต่งงานแต่ใน นามเพื่อให้อารยมีคนคอยคุ้มกัน อารียาต้องมาอยู่บ้าน ชาญชลเพื่อความปลอดภัย ชาญชลรู้ฐานะของตนดีว่า เป็นเพียงองค์รัชช และอารียามีคู่หมั้นแล้ว มาคี หลาน อีกคน คิดว่าเสด็จไม่รัก จึงถูกอรัญผู้เป็นกบฏหลอกให้ ให้ตามไปฆ่าอารียา โดยผู้อยู่เบื้องหลังการกบฏที่แท้จริง คือเก็จแก้ว มาคีรู้ความจริงว่าตนถูกหลอกใช้ จึงไม่ฆ่า อารียา อีกทั้งอรัญทำการกบฏล้มเหลว การล้างแค้น นั้น จบลงด้วยความตายของอรัญ วาริตและ เก็จแก้ว หลัง เหตุการณ์ร้ายผ่านไป อารียากับชาญชล จึงอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุข

ตารางที่ 4.2 แสดงรายละเอียดชุดการแสดงรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด

ตอนที่	ตอน	ต้นเรื่องที่น่าสนใจ	รูปแบบการนำเสนอ	สังเขปเนื้อหา
3 จันทร์ 18 – ศุกร์ 22 กันยายน 2545	เส้นทางเดือน	ละครสั้นทางเดือน ตัวละคร เสื่อฝ้าย เสื่อมหศวรร เสื่อใบ เบ๊ยะ ส้มลิ้ม ขุนพัน ทองใบ	ละคร ล้อเลียนตัวละคร เสื่อฝ้าย (ดี ดอกมะดัน) เสื่อมหศวรร (โป่งหน่ง เขียวยิ้ม) เสื่อใบ (เด้อ ดอกสะเดา) ทองใบ (ตัก ศิริพร) เบ๊ยะ (ถั่วแระ เขียวยิ้ม) ส้มลิ้ม (คม ชูปเปอร์เจ๊ก) ขุนพัน (นักแสดงตลก) เท่อม (ดี ดอกสะเดา) ทม (หยอง ลูกหยี)	ผู้ใหญ่ฝ้ายและภรรยาเป็นผู้นำชุมชนที่ดีชาวบ้าน จึงรักใคร่ แต่มีหลานชายชื่อเบ๊ยะเป็นคนไม่ดี เป็นนัก พนัน ซึ่งใช้ให้ภรรยามาขอเงินผู้ใหญ่ผู้ใหญ่คิดตัดสินเสีย หลานชาย จึงไม่ยอมให้ยืมเงิน เบ๊ยะโมโหจึงคิดแก้แค้น ด้วยการออกปล้นชาวบ้านโดยใช้ชื่อเสื่อฝ้าย ผู้ใหญ่ถูก เบ๊ยะใส่ร้ายจนถูกตำรวจจับ จากนั้นเบ๊ยะโกงสมบัติของผู้ ใหญ่และขึ้นครองตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านไม่มี ความสงบสุขเพราะมีแต่การพนันผู้ใหญ่ฝ้ายเสียใจที่ถูก ปรักปรำ หลังออกจากคุกจึงออกมาเป็นโจรชื่อ เสื่อฝ้าย มีลูกน้องชื่อเสื่อมหศวรร และเสื่อใบ จะปล้นเงินจากคน ไม่ดีนำมาให้คนยากจนขุนพันเป็นนายตำรวจเกลียด กลุ่มนี้ให้เสื่อฝ้ายช่วยเหลือทางการปราบปรามโจรจน หมด และตั้งใจจะกลับตัว ในที่สุดท้ายถูกขุนพันจับ
4 จันทร์ 2 – ศุกร์ 6 ตุลาคม 2543	พระนารายณ์ ปราบนนทกษี	วรรณกรรมรามเกียรติ์ ตอนพระนารายณ์ปราบนนทกษี ตัวละคร นนทกษี พระอิศวร นางเทพอัปสร พระนารายณ์ เทวดา นางฟ้า	โขนสด ล้อเลียนตัวละคร นนทกษี (หยอง ลูกหยี) พระอิศวร (โป่งหน่ง เขียวยิ้ม) นางเทพอัปสร (ตัก ศิริพร) พระนารายณ์ (โย่ง เขียวยิ้ม) เทวดาชูศรี (ชูศรี เขียวยิ้ม) เทวดาน้อย (น้อย เขียวยิ้ม) นางฟ้าเด้อ (เด้อ ดอกสะเดา) นางฟ้าดี (ดี ดอกสะเดา)	เหล่านางฟ้าและเทวดาบนสวรรค์ ต้องเข้าเฝ้าพระ อิศวร โดยมีนนทกษีทำหน้าที่ล้างเท้าให้เทวดาและนาง ฟ้านนทกษีถูกนางฟ้าและเทวดาแก้งทุกครั้งทีล้างเท้าให้ มี ความน้อยเนื้อต่ำใจในชะตาของตนเอง นนทกษีไปขอพระ อิศวรให้ช่วยเหลือ พระอิศวรจึงมอบนิ้วเพชรให้เป็นอาวุธนน ทกษีใช้นิ้วเพชรในทางที่ผิดแก้งนางฟ้าและเทวดาจนสิ้น ชีวิตเป็นจำนวนมาก ที่รอดชีวิตไปได้จึงนำความไปบอกพระ นารายณ์พระนารายณ์คิดอุบายกำจัดนนทกษี โดยแปลง กายมาเป็นนางเทพอัปสรรำยาล้อหลอกให้นนทกษีใช้นิ้ว เพชรชี้มาที่ตนเองจนได้รับบาดเจ็บ

ตารางที่ 4.2 แสดงรายละเอียดชุดการแสดงรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด

ตอนที่	ตอน	ต้นเรื่องที่น่าสนใจ	รูปแบบการนำเสนอ	สังเขปเนื้อหา
5 จันทร์ 9 – ศุกร์ 13 ตุลาคม 2545	เกมเศรษฐีที่ว่าๆ	ประเด็นที่อยู่ในกระแส ความสนใจของประชาชน การเมืองท้องถิ่นกรุงเทพฯ นักวิเคราะห์ข่าวการเมือง พรรคการเมือง การเมืองระดับประเทศ	ละครล้อเลียนรูปแบบเกมโชว์ รายการเกมเศรษฐี ไตรภพ ล้อมประพันธ์ (นุ้ย เชิญยิ้ม) สมัคร สุนทรเวช (หยอง ลูกหยี) สุทธิชัย ยุ่น (คม ชูปเปอร์โจ๊ก) การหาเสียง พรรคใครรักใคร (ตึก ศิริพร) / (พวง เชิญยิ้ม) / (โย่ง เชิญ ยิ้ม) เฉลิม หย่าบำรุง และลูกชาย (ชูศรี เชิญยิ้ม) / (โป่งหน่ง เชิญยิ้ม)	ล้อเลียนนโยบายของผู้ว่ากรุงเทพมหานคร สมัคร สุนทรเวช ล้อเลียนการวิเคราะห์ประเด็นข่าว ของสุทธิชัย หยุ่น ล้อเลียนการหาเสียงเลือกตั้งของ พรรคการเมือง ล้อเลียนการตอบปัญหาในรูปแบบ ของเฉลิม อยู่บำรุง ล้อเลียนลูกนักการเมืองดังๆที่มี ข่าวในสังคม
6 จันทร์ 16 – ศุกร์ 20 ตุลาคม 2543	ฟ้าลิขิตรัก	ละครรัก ฟ้าลิขิตรัก ตัวละคร ผู้ใหญ่เจ็ด เลิศ พลับพลึง เกิด แม่ปรีม มะขาม	ละคร ล้อเลียนตัวละคร ผู้ใหญ่เจ็ด (โย่ง เชิญยิ้ม) เลิศ (นุ้ย เชิญยิ้ม) พลับพลึง (ตึก ศิริพร) เกิด (ชูศรี เชิญยิ้ม) แม่ปรีม (คม ชูปเปอร์โจ๊ก) มะขาม (พวง เชิญยิ้ม) เปี้ยก (ตี๋ ดอกสะเดา) ไฉ่บอด (เด๋อ ดอกสะเดา)	ผู้ใหญ่เห็นเลิศผู้เป็นลูกชายไม่เอาถ่านจึงคิดหาผู้ หญิงให้แต่งงานเพราะหวังว่าคงจะปรับปรุงตัวดีขึ้น เลิศรู้ ว่าพ่อจะจับแต่งงาน จึงหนีออกจากบ้านเร่ร่อน จนมา พบกับเกิด ซึ่งเป็นพี่ชายของพลับพลึงให้เลิศมาช่วยเหลือ กิจการในครอบครัวเลิศพบกับพลับพลึงจึงกลับตัวช่วย ทำงานทุกอย่างที่ได้รับมอบหมายแต่แม่ของพลับพลึงไม่ ชอบเลิศ เพราะเคยรับปากกับเพื่อนว่าจะให้ลูกแต่งงาน กัน ผู้ใหญ่พบเลิศโดยบังเอิญ จึงให้เลิศกลับบ้านเพื่อไป แต่งงาน ทำให้เลิศและพลับพลึงต้องให้คำสัญญาว่าจะ ไม่แต่งงานกับใครอีกเลย เมื่อถึงวันแต่งงานทั้งพลับพลึง และเลิศต่างเตรียมหนีการแต่งงานแต่ถูกจับเอาไว้ พอถึง ช่วงพิธีการปรากฏว่าทั้งคู่ต้องตกตะลึงเมื่อรู้ว่าเป็นคู่หมั้น กันมาก่อน ทำให้ทั้งคู่เข้าใจว่าฟ้าลิขิตรักไว้ให้คนทั้งสอง

ตารางที่ 4.2 แสดงรายละเอียดชุดการแสดงรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด

ตอนที่	ตอน	ต้นเรื่องที่น่ามาเสนอ	รูปแบบการนำเสนอ	สิ่งแปลกใหม่
<p>7</p> <p>อังคาร 24 – ศุกร์ 27</p> <p>ตุลาคม 2545</p>	<p>ใครกำหนด</p> <p>(บาปบริสุทธิ์)</p>	<p>ประเด็นสังคม</p> <p>ปัญหาวัยรุ่น</p>	<p>ละครสื่อเลียนปัญหาวัยรุ่น</p> <p>ตัวละคร</p> <p>นกแก้ว (นัย เทญี่ยม)</p> <p>มะลิ (ตัก ศิริพร)</p> <p>พ่อ (พวง เทญี่ยม)</p> <p>แม่ (โยง เทญี่ยม)</p> <p>คุณหมอบ (ล้อต๊อก)</p> <p>เจ้เพียงพร (เต๋อ ดอกสะเดา)</p> <p>เจนนี่ (ตี๋ ดอกสะเดา)</p> <p>ลำดวน (หยอง ลูกหยี)</p>	<p>นกแก้วและมะลิเป็นเด็กต่างจังหวัด และทั้งคู่ชอบเข้ามาวิทยาลัยในกรุงเทพได้ จึงต้องจากพ่อแม่เพื่อเข้ามาศึกษาต่อ ทำให้พ่อและแม่ต้องทำงานหนักขึ้นเพื่อส่งเสียลูกทั้งสอง นกแก้วและมะลิเดินทางเข้ามาหาหอพักหญิงในกรุงเทพ แต่มะลิชอบความฟุ้งเฟ้อของเพื่อนร่วมหอมะลิเริ่มใจแตกเที่ยวเตร่ ไม่สนใจเรียนหนังสือ นกแก้วจึงตักเตือนแต่มะลิกลับตำหนกแก้วว่าไม่เจียมตัวเองเพราะเป็นเพียงลูกเลี้ยงเท่านั้น นกแก้วจึงตบหน้าสั่งสอน ทำให้มะลิเตลิดไปเที่ยวกลางคืนมากขึ้นมะลิถูกไล่ออกจากมหาวิทยาลัย ทำให้พ่อเสียใจจนเป็นอัมพาต นกแก้วกลับมาดูแลพ่อและแม่ เวลาผ่านไปมะลิกลับมาขอโทษในความผิดพลาดของตน ทุกคนให้อภัยมะลิเข้าใจแล้วว่าไม่มีความรักอะไรที่ยิ่งใหญ่ไปกว่าความรักของพ่อและแม่</p>

สภามหาวิทยาลัยบูรพา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.2 แสดงรายละเอียดชุดการแสดงรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด

ตอนที่	ตอน	ต้นเรื่องที่นำมาเสนอ	รูปแบบการนำเสนอ	สังเขปเนื้อหา
<p>8 จันทร์ 30 ตุลาคม - ศุกร์ 6 พฤศจิกายน 2543</p>	<p>กรรมใดใครก่อ</p>	<p>ประเด็นสังคม แนวคิดทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว</p>	<p>ละครล้อเลียน แนวคิด ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ตัวละคร ยอด (นุ้ย เชิญยิ้ม) สาริกา (ต๊อง ศิริพร) ตาทาย (พวง เชิญยิ้ม) มัจจุราช (โย่ง เชิญยิ้ม) ยมทูต 1 (เด๋อ ดอกสะเดา) ยมทูต 2 (ตี๋ ดอกสะเดา) จิ๊ต (คม ชูปเปอร์โจ๊ก)</p>	<p>ยอดทำร้ายสาริกา เพราะไม่ยอมให้เงินไปต้ม เหล้า พ่อเข้ามาห้ามและให้เงินยอดไป จากนั้นยอด ออกไปหาเรื่องกับคนที่ร้านกาแฟนยอดถูกแทง มัจจุราชพายอดไปดูขณะที่อยู่บ้านเมตตา แม่เสียใจ มากจนตรอมใจตาย เมื่อยอดออกมาจากบ้าน เมตตาก็ไปจัดการกับคนที่แจ้งตำรวจจับยอดเรื่องยา บ้าจนกลายเป็นเจ้าชายนิทรา มัจจุราชพายอดออก มาที่ตึกร้าง ที่ยอดใช้เป็นสถานที่ค้าผู้หญิงไปต่าง ประเทศ สาริกาเป็นหนึ่งในหญิงสาวที่ถูกหลอก แต่ ยอดขอขบจึงนำมาเป็นเมียแต่ถูกทำร้ายทุกวัน มัจจุราชพายอดมาที่บ้าน ขณะที่ยอดกำลังซ่อม สาริ กาจนกระทั่งแห้ง เนื่องจากคิดว่าสาริกามีผู้จุนตั้ง ท้อง จากนั้นมัจจุราชพายอดมาในภาพปัจจุบัน เห็น ภาพตนเองอยู่อยู่ในโรงศพจึงเข้าใจว่าตนเองตายไป แล้ว ต้องขอใช้กรรมเวรที่ได้ทำไว้</p>

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.2 แสดงรายละเอียดชุดการแสดงรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด

ตอนที่	ตอม	ต้นเรื่องที่น่าสนใจ	รูปแบบการทำเสนอ	สังเขปเนื้อหา
<p>9</p> <p>จันทร์ 6 – ศุกร์ 10</p> <p>พฤศจิกายน 2545</p>	<p>ฟ้าทะลายโจร</p>	<p>ภาพยนตร์รักฟ้าทะลายโจร</p> <p>ตัวละคร</p> <p>จำเริญ</p> <p>เสือด้า</p> <p>เสื่อย้อย</p> <p>เสือด้า</p> <p>พระยาพานทอง</p> <p>หมวดกำจร</p>	<p>ละคร</p> <p>ล้อเลียนตัวละคร</p> <p>จำเริญ (ตัก ศิริพร)</p> <p>เสือด้า (นุ้ย เชิญยิ้ม)</p> <p>เสื่อย้อย (เต๋อ ดอกสะเดา)</p> <p>เสือด้า (ตี๋ ดอกสะเดา)</p> <p>พระยาพานทอง (โย่ง เชิญยิ้ม)</p> <p>หมวดกำจร (โป่งเหนง เชิญยิ้ม)</p>	<p>จำเริญคอยเสือด้าที่ศาลาทำน้ำ แต่เสือด้าติดภารกิจเรื่องจับตัวเสื่อย้อยมาให้เสือด้า ทำให้มาไม่ถึงนัด ชุมโจรเสือด้ายกกองเสือด้าว่าเป็นคนมีฝีมือจึงรับมาเป็นพวกความสามารถของด้าเป็นที่อิจฉาของเพื่อนโจร เสื่อมเหศวรจึงทำตัวลึกลับแต่ก็แพ้ด้า จากนั้นด้าไปถึงสมัยเรียนที่เคยช่วยเหลือจากพวกอันธพาล และให้สัญญาว่า ถ้าถูกบังคับให้แต่งงานจะมารอดด้าที่ศาลาคอยนางจำเริญถูกพระยาพานทองผู้เป็นบิดาบังคับให้แต่งงานกับหมวดกำจรหลังจากหมวดกำจรปราบพวกเสือด้าสำเร็จจำเริญเสียใจมากเพราะมีตัวรวมอยู่ด้วย แต่ที่จริงด้าช่วยเหลือให้รอดพ้นจากการจับกุมของตำรวจ หมวดกำจรถูกโจรจับตัวแต่ถูกปล่อยตัวออกมาเพราะด้ารู้ว่าเป็นคู่หมั้นของจำเริญ ทำให้เสือด้าสงสัยว่าเสือด้าเป็นสายให้ตำรวจจึงคิดกำจัดเสือด้า เสือด้าไปงานแต่งงานของจำเริญ และบอกหมวดกำจรว่าเสือด้าจะมาปล้นบ้านพระยาพานทองวันนี้ หมวดกำจรไม่สนใจแต่จะจับกุมด้าว่าด้าหนีรอดไปได้ เสือด้าถูกพระยาพานทองยิงตาย ส่วนจำเริญถูกเสื่อมเหศวรลักพาตัวไป ด้าตามมาช่วยจำเริญทัน แต่ถูกหมวดกำจรยิงตาย</p>

ตารางที่ 4.2 แสดงรายละเอียดชุดการแสดงรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด

ตอนที่	ตอน	ต้นเรื่องที่น่าสนใจ	รูปแบบการนำเสนอ	สังเขปเนื้อหา
10 จันทร์ 13 - ศุกร์ 17 พฤศจิกายน 2543	รักข้ามภพ	ละครรัก รักข้ามภพ ตัวละคร อเนก ดวงดาว เพิ่ม หัวหมู้ตึก พระรามเดชะ นายกองหิงโย มะลิ	ละคร ล้อเลียนตัวละคร อเนก (ชูศรี เชิญยิ้ม) ดวงดาว (ตึก ศิริพร) เพิ่ม (เด๋อ ดอกสะเดา) หัวหมู้ตึก (พวง เชิญยิ้ม) พระรามเดชะ (โย่ง เชิญยิ้ม) นายกองหิงโย (โม่งเหม่ง เชิญยิ้ม) มะลิ (ตี๋ ดอกสะเดา) หัวหมู้ทะแยง (คม ชูปเปอร์โจ๊ก)	เอนกสนใจแต่วัตถุโบราณจนลืมให้เวลากับดวงดาวแฟนสาวที่อยากไปทะเล แต่เอนกกลับพาไปดูวัตถุโบราณกับเพื่อนชื่อเพิ่มที่อยู่หาแทน ดวงดาวจึงตัดสินใจเลิกกับเอนก เอนกกับเพิ่มพูดหาของเก่าจนเพรียและผลอกลับไปเอนกและเพิ่มหลงมิติเข้าไปอยู่ในสมัยอยุธยา ระหว่างทางเจอทหารไทย และทหารพม่า จึงเข้าช่วยขับไล่ทหารพม่าจนพ่ายไป หัวหมู้ตึกพาเอนกและเพิ่มไปหาพระยารามเดชะเพื่อรับความดีความชอบ ได้รับการปูนบำเหน็จเป็นทหารดวงเดือนลูกสาวพระยารายเดชะชอบพอในตัวเอนกทหารของพระยารามเดชะเป็นได้ศึกให้ทหารพม่าเข้ามาตีกรุงศรีอยุธยาแต่แผนการล้มเหลวพระยารามเดชะยกลูกสาวให้เอนกเป็นการตอบแทนคุณความดีขณะที่เอนกกับเพิ่มอยากกลับมาสู่เวลาปัจจุบัน แต่กลับไม่ได้จึงกลายเป็นน้ำไปทั้งสองคน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.2 แสดงรายละเอียดชุดการแสดงรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด

ตอนที่	ตอน	ต้นเรื่องที่น่ามาเสนอ	รูปแบบการนำเสนอ	สังเขปเนื้อหา
11 จันทร์ 20 – ศุกร์ 24 พฤษภาคม 2545	อาละดินกับตะเกียง วิเศษ	นิทานต่างประเทศ อาละดินกับตะเกียงวิเศษ ตัวละคร สุรต่าน เจ้าหญิงจัสมิน จาร์ฟา ยักษ์จินนี่ อาละดิน อาบู อาซิม	ละคร ล้อเลียนตัวละคร สุรต่าน (โย่ง เทญี่ยม) เจ้าหญิงจัสมิน (ตัก ศิริพร) จาร์ฟา (ตี๋ ดอกมะดัน) ยักษ์จินนี่ (หยอง ลูกหยี) อาละดิน (นุ้ย เทญี่ยม) อาบู (เปิงเพ่ง เทญี่ยม) อาซิม (คม ชูปเปอร์โจ๊ก) มารดี (ล้อต๊อก)	สุรต่านคิดหาเจ้าชายให้จัสมินผู้เป็นบุตรสาวแต่เนื่องจากบ้านเมืองมีปัญหา จึงเรียกจาร์ฟาเพื่อถาถึงดวงเมือง แต่จาร์ฟา ต้องการจะเป็นใหญ่ในเมืองนี้ และจะสำเร็จหากมีตะเกียงวิเศษจาร์ฟาออกมาตามหาคนที่มึลักษณะพิเศษ คืออาละดินที่สามารถเข้าไปนำตะเกียงวิเศษออกมาจากถ้ำ แต่ อาละดินและอาบูแอบหยิบทรัพย์สมบัติฝังติดอยู่ในถ้ำ อาละดินมียักษ์จินนี่เป็นทาสรับใช้ จากการถูตะเกียงและเริ่มขอพรจากข้อแรกจากยักษ์ให้พาตนและอาบูออกจากถ้ำจากพรที่มี 3 ข้อ ส่วนจาร์ฟาได้ใช้มนต์สะกดสุรต่าน ให้ยกจัสมินให้ตน จัสมินเสียใจจึงหนีออกจากวังมาพบกับอาละดินแต่จาร์ฟาตามมาจับตัวจัสมินได้ดังนั้น อาละดินจึงขอพรจากยักษ์จินนี่ ให้เป็นเจ้าชายที่ร่ำรวยและคลายมนต์สะกดสุรต่านให้ยกจัสมินให้ตน จาร์ฟากลับมายโมยตะเกียงวิเศษแต่ยักษ์จินนี่ ยังไม่ได้แถมพรให้อะลาตินอีกข้อ จึงจับตัวจาร์ฟาลงไปในตะเกียงวิเศษเป็นพรข้อสุดท้าย
12 จันทร์ 27พฤษภาคม – ศุกร์ 1 ธันวาคม 2543	สะใภ้ออลเวง	ละครรักสะใภ้ออลเวง ตัวละคร เงิน หลิน เหมย พ่อบ้านกวง พ่อเงิน แม่เงิน	ละคร ล้อเลียนตัวละคร เงิน (ชูศรี เทญี่ยม) หลิน (ตัก ศิริพร) เหมย (ตี๋ ดอกสะเดา) พ่อบ้านกวง (เปิงเพ่ง เทญี่ยม) พ่อเงิน (พวง เทญี่ยม) แม่เงิน (โย่ง เทญี่ยม)	ครอบครัวของเงินต้องการมีทายาทสืบสกุล แต่หลินยังไม่สามารถให้กำเนิดบุตรได้ พ่อแม่ของเงินจึงต้องการสะใภ้อีกคน พ่อแม่ของเงินจึงจัดงานหาคู่ให้ลูกชายอีกคน คนในครอบครัวเอาใจเมฆภรรยาใหม่ของเงินเพราะมีความหวังว่าเหมยจะมีทายาทให้ แต่ในความจริงนั้นเหมยเป็นคนของพ่อบ้านกวงที่ต้องการหนีหลินออกไปจากบ้านพ่อบ้านกวงวางแผนเข้าไปนอนห้องหลินและให้เหมยไปฟ้องเงินแต่แผนการผิดพลาดทำให้เงินโกรธเหมยมาก ในที่สุดหลินตั้งท้องพร้อมกับเหมยแต่เงินไม่ยอมรับการตั้งท้องของเหมย ในที่สุดความจริงถูกเปิดเผย

ทั้งนี้จากตาราง 4.2 จากต้นเรื่องเดิมที่นำมาเสนอ พบว่าโครงเรื่องที่นำมาล้อเลียนนั้น ยังคงไว้ในส่วนของตัวละครและการดำเนินเรื่องราวในโครงเรื่องนั้นๆ แต่ความแตกต่างที่ชัดเจน คือ การสร้างลักษณะตัวละครที่เกินจริง ให้เหมาะสมกับการนำมาล้อเลียนในลักษณะละครตลกแบบไทย ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะ Stereotype ของตัวละครในละครตลกสถานการณ์(Sit-com)ที่จะมีลักษณะเกินจริง เพราะต้องการแสดงคุณสมบัติแบบ Stereotype นั้นเอง จะเห็นได้ว่าลักษณะของตัวละครในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดจะถูกสร้างในลักษณะที่เกินจริง เช่นตอนมณีหยาดฟ้า พระเอกของเรื่องคือ ชาญชลตามต้นแบบละครที่นำมาล้อเลียนในเรื่องมณีหยาดฟ้า รับบทโดยพระเอกรูปร่างหน้าตาดี วิลลี่ แมคอินทอช แต่เมื่อเป็นชาญชลในแบบฉบับก่อนบ่ายคลายเครียดนั้น รับบทโดย นุ้ย เชิญยิ้ม ซึ่งมีความแตกต่างทางหน้าตาและบุคลิกภาพจากต้นฉบับที่นำมาล้อเลียนอย่างเห็นได้ชัด ทำให้เกิดความขบขันและความตลกให้แก่ผู้ชมเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ปัจจัยในการเลือกแนวเรื่องที่จะนำมาล้อเลียนเพื่อใช้ในการแสดงนั้น ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อความสำเร็จของรายการก่อนบ่ายคลายเครียด จากการสัมภาษณ์ เบ็ด เชิญยิ้ม ได้กล่าวว่ารายการก่อนบ่ายคลายเครียดในช่วงแรกเราทำแบบตลกคาเฟ่ ไม่ต้องเน้นฉาก ขึ้นไปก็พูดอย่างเดียว ปรากฏว่าไม่สำเร็จ เราจึงมาสร้างเป็นเรื่องขึ้นมา เริ่มจากล้อเลียนละครดังๆ แล้วไปสำรวจการตอบสนอง และความนิยมของผู้บริโภคอีกครั้ง ปรากฏว่าใช้ได้ เราจึงย้อนรายการของช่อง 3 ที่ดังๆขึ้นมา มีทั้งละคร เกมโชว์ และอีกหลายรายการขึ้นมาล้อ ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

“การที่เราใช้เรื่องที่เป็นที่นิยม และเป็นที่รู้จักเป็นอย่างดีของผู้ชม ไม่ว่าจะจากการชมละคร หรือจากเหตุการณ์จริงที่ผู้ชมเพิ่งประสบมาจากการอ่านตามหน้าหนังสือพิมพ์ การนำเรื่องดังกล่าวมาเล่นในช่วงที่กำลังอยู่ในกระแสที่ผู้ชมรู้จักเป็นอย่างดีแล้ว เพียงแค่เราเปลี่ยนโครงเรื่องให้หักมุมสักเล็กน้อยผู้ชมจะรู้สึกขบขัน อย่างเช่น เราเคยเรียนกันมาว่าพระรามต้องแผลงศร แต่หากเราเปลี่ยนเป็นพระรามถือปืน สร้างเรื่องราวให้ทันสมัยขึ้นมาเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ไม่ต้องเปลี่ยนโครงสร้างของเรื่องทั้งหมด เพียงแค่นี้ผู้ชมจะรู้สึกกว่าตลก” เสถียร คล้ายสุวรรณ (สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2544)

3.3.3 การเขียนบท

การเขียนบทโทรทัศน์รายการก่อนบ่ายคลายเครียดจะทำไมเป็นโครงเรื่องกว้างๆว่าเรื่องราวมีความเป็นมาอย่างไร โดยแบ่งละเอียดลงไปในแต่ละฉาก มีบทพูดเพียงคร่าวๆเท่านั้น เพื่อให้นักแสดงรู้ว่าแนวทางของเรื่องจะออกไปในรูปแบบใด

“เราเขียนบทเพื่อให้รู้ว่าทางเดินของเรื่องเป็นอย่างไร จากนั้นจะเล่าให้ฟังว่าใครพูดกับใครเรื่องอะไร จากนั้นจะใช้ความสามารถเฉพาะตัวของนักแสดงหาคำพูดมาเสริมเอง ซึ่งหากเป็นละครทั่วไปจะต้องมีบทพูดทั้งหมด” (สัมภาษณ์ เสถียร คล้ายสุวรรณ, 24 มกราคม 2544)

เมื่อได้แนวของเรื่องแล้วจึงนำมาเขียนโครงเรื่องกว้างๆว่าเรื่องราวมีความเป็นมาอย่างไร โดยแบ่งละเอียดลงไปในแต่ละฉาก และมีบทพูดบ้างแต่ไม่มากนัก เพียงเพื่อให้เป็นแนวทางในการเดินเรื่องเท่านั้น

“ทางเดินของเรื่องที่ทำในก่อนบ่ายคลายเครียด เราทำสูตรแบบละครทั่วไป คือต้องให้ผู้ชมติดตาม เช่น เนื้อเรื่องอาจจะเป็นเรื่องรักที่พระเอกถูกพ่อแม่นางเอกขัดขวาง และเป็นปัญหาที่พระเอกต้องแก้ไข เราจึงใช้ปัญหาเรื่องความรักเป็นหลัก จากนั้นพระเอกต้องหาทางฟันฝ่าอุปสรรคซึ่งเราทำได้ไว้ในแต่ละวัน แต่จะไม่ซับซ้อนนัก เพราะละครของเราเล่นเพียง 5 วัน ต้องจบใน 1 เรื่อง ส่วนใหญ่ตอนจบก็จะเป็นไปตามสูตรคือจบอย่างมีความสุข หรือมีเซ่นนั้นต้องไม่ทำร้ายใจคนดู แต่ความสนุกของก่อนบ่ายคลายเครียด อยู่ที่ตรงความสามารถของตลกเพราะเขาจะขยายทางเดินให้เราเอง เพราะนักแสดงเหล่านี้มีความเป็นมืออาชีพ เมื่อบอกโครงเรื่องนักแสดงเหล่านี้จะสามารถสร้างบทพูดขึ้นมาได้เอง ส่วนใหญ่เรื่องที่นำมาเล่นจะเป็นเรื่องที่อยู่ในกระแสอยู่แล้ว ผู้ชมดูเพราะตลกนี่คือหัวใจของเรา” (สัมภาษณ์ เสถียร คล้ายสุวรรณ, 21 มีนาคม 2545)

ตัวอย่าง

ลิเกก่อนบ่าย
เรื่อง
“เพื่อนเรา-เผาเรือน”

ฉากที่ 1 ห้องพระโรงเมืองสันนุราช

- ตั้งทำวสันนุราช ราชธิดาจันทร์หา ขุนพลสิงหราช กล่าวถึงราชธิดาโตแล้วสมควรจะเป็น
ฝั่งเป็นฝางจะได้สืบทอดราชบัฏลังก์ สิงหาราเสนอดัวเองแต่จันทร์หาไม่พอใจ สันนุราชเลยให้
ประกาศหาผู้มีฝีมือมาประลองกับสิงหราช ใครชนะจะได้แต่งงานกับจันทร์หา

ฉากที่ 2 กระท่อมชั้ยยันต์

- ตั้งชั้ยยันต์กล่าวถึงความยากจนของตัวเอง แต่รักกับผู้หญิงคนหนึ่งชื่อนก แต่เป็นคน
ค่อนข้างจะมีเงิน น่ากลัวจะเป็นอุปสรรคของความรัก วันนี้จะไปหานก (เชิดหาย)

ฉากที่ 3 ห้องรับแขกบ้านนกแก้ว

- ตั้งนกแก้วกับสาริกา สองพี่น้องกล่าวถึงความหยองเหงา นกแก้วยังดีที่มีชั้ยยันต์มารัก
ตนเองยังหาผู้ชายไม่ได้

- ชั้ยยันต์เข้ามาเอาของมาฝากนกแก้ว แต่สาริกาแยงเอาไปเพราะสาริกาหลงรักชั้ยยันต์
ในที่สุดนกแก้วบอกให้ชั้ยยันต์ไปหาเงินมา 10 ชั่ง ถ้าได้เงินมาให้แห่ขันหมากมาได้เลย

ฉากที่ 4 ลานวัด

- ตั้งชั้ยสิทธิ์กับแมนสรวง กล่าวถึงว่าอยู่วัดเรียนวิชาต่อสู้จนจบแล้ว ไม่รู้จะไปไหน ตก
ลงว่าจะเดินทางไปเผชิญโชค

- ชั้ยยันต์ผ่านมาเจอกันจำไม่ได้ เล่นมุขเรียกชื่อ จนจำกันได้ว่าเป็นเพื่อนกันมาตั้งแต
เด็ก ๆ ชวนกันไปเผชิญโชค

- ทหารตีฆ้องร้องปาวมาพอดี แมนสรวงแอบหนีไปประลองก่อน ชั้ยสิทธิ์กับชั้ยยันต์ตาม
ไป

ฉากที่ 5 ห้องพระโรง

- แมนสรวงอาสาเข้าประลอง แต่สู้ไม่ได้ สิงหราชไล่ฟันกลับออกไป

- ชัยสิทธิ์อาสาประลอง ขณะประลองเกิดสบตากับจันทร์ดา เลยโดนสิงห์หวาดฟันบาด เจ็บหนีออกไป

- ชัยยันต์อาสาประลองชนะสิงห์หวาด ซ้ำสิงห์หวาดตาย สันนุราชบอกจะยกพระธิดาให้ ชัยยันต์บอกไม่เอา จะยกสมบัติให้ก็ไม่เอา ขอเพียงเงิน 10 ชั่งเท่านั้น สันนุราชเลยให้เงินไป ชัยยันต์บอกจะไปแต่งงาน แต่ถ้ามีปัญหาอะไรจะมาแต่งกับจันทร์ดา (เชิดหาย)

ฉากที่ 6 ทางเดินในป่า

- ชัยสิทธิ์ชมชานบาดเจ็บมาล้มสลบลง นกแก้วกลับมาจากตลาดมาพบเข้ารักษาจนฟื้น ชัยสิทธิ์จิบแล้วปล้ำ นกแก้วพาไปบ้าน

ฉากที่ 7 บ้านนกแก้ว

- ชัยสิทธิ์เข้าไปอยู่ในบ้าน สาริกาไม่ชอบใจ ด่าพี่สาวว่าไม่รักษาสัญญาที่ให้ไว้กับชัยยันต์ พี่สาวก็เลยบอกให้สาริการอ ถ้าชัยยันต์มาก็ให้แต่งกับชัยยันต์ไปเลย ชัยสิทธิ์บอกเมียจะไปหาเพื่อนที่บ้าน

ฉากที่ 8 กระท่อมชัยยันต์

- ชัยยันต์กับแมนสรวงกลับมาบ้าน ชัยยันต์บอกให้แห้วขันหมากไปเลย แมนสรวงบอกใครเขาแห้วขันหมากตอนกลางคืน รอให้เช้าก่อน ชัยยันต์นอนไปได้หน่อยจะแห้วขันหมากทำเดี๋ยว

ฉากที่ 9 ทางเดินในป่า

- ชัยยันต์แห้วขันหมากจะไปบ้านนกแก้ว ชัยสิทธิ์มาเจอเข้า ทั้งสองคุยกัน ชัยยันต์บอกได้เมียแล้วซื้อแก้ว ชัยสิทธิ์บอกกำลังจะยกขันหมากไปแต่งงานกับแพนชื่อนก

ฉากที่ 10 บ้านนกแก้ว

- ชัยสิทธิ์พาชัยยันต์เข้าบ้าน ชัยยันต์บอกบ้านหลังนี้คูนๆ ห้องรับแขกก็เหมือนกัน ชัยสิทธิ์บอกว่าบ้านตนเป็นบ้านจัดสรรจึงเหมือนกันทุกหลัง ชัยยันต์บอกอยากพบเมียเพื่อน ชัยสิทธิ์เรียกแก้วออกมา ชัยยันต์บอกนี่มันเมียข้าชื่อนก ชัยสิทธิ์บอกนี่มันเมียฉันชื่อแก้ว แมนสรวงบอกคนเดียวกันนั่นแหละ เพราะชื่อจริงของผู้หญิงคนนี่คือ นกแก้ว

จากโครงเรื่องลิเก เพื่อนเรา-เฝ้าเรือน ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการเล่าเรื่อง เป็นความขัดแย้งระหว่างมนุษย์ด้วยกัน คือ ความแตกต่างด้านฐานะ ทำให้เป็นอุปสรรคในเรื่องความรัก ผู้

เขียนบท เริ่มต้นตั้งความสนใจของผู้ชม ด้วยการสร้างเหตุการณ์อื่นขึ้นมาก่อน คือการหาคู่ของราชธิดาจันทร์หา ด้วยการประลองฝีมือกับขุนพลสิงหราช หากชนะจะได้แต่งงานกับลูกสาวเจ้าเมืองสันนุราช และนั่นหมายถึงการมีอำนาจ และทรัพย์สมบัติตามมา

จากนั้นจึงพัฒนาเหตุการณ์ เล่าเรื่องความจนของชัชยันต์ (พระเอก) ที่มีอุปสรรคขัดขวางความรักกับนางเอก คือนกแก้ว และเพิ่มอุปสรรคอีกประการหนึ่งเข้าไป คือน้องสาวของนางเอก (สาธิตา) ได้หลงรักชัชยันต์ ยิ่งทำให้เพิ่มความขัดแย้งในใจของมนุษย์เข้าไปอีกชั้นหนึ่ง ด้วยความเป็นพี่สาว นกแก้วจึงให้ชัชยันต์ไปหาเงิน 10 ซึ่งมาแต่งงานกับตน เพราะในความเป็นจริงลำพังตัวชัชยันต์คงไม่มีทางหาเงินมากมายมาชื้อนกแก้วได้ แต่จากโครงเรื่องมีสิ่งเหนือความคาดหมายเกิดขึ้น คือ การประลองฝีมือเพื่อหาคู่ของพระราชธิดาจันทร์หา เข้ามาช่วยพระเอก ในการแก้ปัญหาความจนได้ อย่างไรก็ดี พระเอกต้องมาพบวิกฤติอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเกิดเหตุการณ์ผิดฝาผิดตัวเกิดขึ้นกับชื่อของนางเอก ที่ผู้เขียนบทตั้งใจให้เกิดความซับซ้อน ในท้ายที่สุดเรื่องนี้จบลงตรงที่แต่ละฝ่ายต่างให้อภัยซึ่งกันและกัน

จะเห็นได้ว่าโครงเรื่องของผู้เขียนบทใช้เป็นตัวกำหนดแนวทางการดำเนินเรื่อง ในแต่ละฉากจะมีการสร้างปมปัญหา ความขัดแย้ง เพื่อต้องการให้ผู้ชมติดตามชมละครอย่างต่อเนื่องสอดแทรกไว้ด้วย จากประสบการณ์การทำงานด้านการเขียนบทละครวิทยุ และบทละครโทรทัศน์ของคุณเสถียร คล้ายสุวรรณ ได้ถูกนำมาใช้ในการเขียนบทให้กับรายการก่อนบ่ายคลายเครียด เพียงแต่บทละครในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดจะแตกต่างจากบทละครทั่วไปตรงที่ มีเพียงโครงเรื่องกำหนดฉาก เป็นแนวทางให้เท่านั้น ส่วนบทสนทนาในเรื่องนักแสดงตลกต้องเป็นผู้สร้างสรรค์ความตลกลงไปในบทสนทนา

ในขั้นตอนการเขียนบทนี้จะเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันพฤหัสบดี และต้องเสร็จในวันอาทิตย์ เนื่องจากวันจันทร์เป็นช่วงเวลาที่ต้องประชุมทุกฝ่าย เช่น ผู้กำกับการแสดง ฝ่ายจัดหาอุปกรณ์ประกอบฉาก ฝ่ายจัดหาเครื่องแต่งกาย ฝ่ายประสานงานกับนักแสดงตลก (ในวันนั้นจะมีการกำหนดตัวนักแสดงตลกลงไปว่าใครจะเล่นเป็นตัวอะไร) เป็นต้น เพื่อแต่ละฝ่ายจะมีเวลาพอสมควรที่จะจัดเตรียมสิ่งต่างๆตามที่รับผิดชอบให้ทันการบันทึกเทปรายการที่จะมีขึ้นในวันพุธของทุกสัปดาห์ ตั้งแต่เวลา 10.00 น. ซึ่งหากผู้กำกับเห็นว่าบทไม่เหมาะสมต้องการแก้ไข หรือเพิ่มเติมก็จะพูดคุยกับผู้เขียนบทเพื่อให้แก้ไขในวันที่มีการประชุมรวมทุกฝ่าย

3.3.4 การกำหนดตัวนักแสดง

การกำหนดตัวนักแสดงในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดถือเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้รายการประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว โดยนักแสดงจะมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เรื่องนั้น “ตลก” หรือ “ไม่ตลก” เนื่องจากบทที่ได้จะเป็นบทเปิดมีเพียงบทสนทนากว้างๆเพื่อเป็นแนวทางเท่านั้น ส่วนรายละเอียดจะเป็นหน้าที่ของนักแสดงที่จะต้องคิดเสริมเพิ่มเติมเข้าไปเพื่อให้เรื่องนั้นเกิดความสนุกสนาน

“หลักสำคัญของรายการนี้อยู่ที่ตัวผู้แสดง ผมให้ความสำคัญถึง 50 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่ผู้กำกับและผู้เขียนบทมีความสำคัญเพียงคนละ 25 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น” (เสถียร คล้ายสุวรรณ, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

ขั้นตอนการกำหนดตัวนักแสดงว่าใครจะแสดงเป็นตัวอะไร เริ่มแรกจะถูกกำหนดโดยผู้เขียนบท ขณะที่เขียนบทจะนึกถึงบุคลิกของนักแสดงตลกที่มีอยู่ในสังกัดไปพร้อมๆกัน เช่น หากเขียนบทถึงตัวร้ายก็จะคิดถึงโป่งแห่งที่มีบุคลิกค่อนข้างดุดัน หากเป็นตัวเอกจะนึกถึงบุคลิกของนุ้ย เชิญยิ้ม หรือชูศรี เชิญยิ้ม หากเป็นตัวผู้หญิงจะนึกถึง ต๊ก ลีลา หรือ ตี ดอกสะเดา ทั้งนี้ เนื่องจากนักแสดงแต่ละคนจะมีบุคลิกเฉพาะตัวอยู่แล้ว แต่ในบางครั้งการกำหนดตัวนักแสดงอาจจะไม่คำนึงถึงบุคลิกของนักแสดงคนนั้นที่เป็นอยู่จริง เช่น อาจจะให้โป่งแห่ง ไปแสดงเป็นผู้หญิงก็ได้ เป็นต้น

เมื่อผู้เขียนบทกำหนดตัวนักแสดงมาโดยคร่าวๆแล้ว ในวันที่มีการประชุมรวมทุกฝ่าย ทั้งผู้กำกับและทีมงานจะมีการนำบทมาพิจารณากันอีกครั้งว่า นักแสดงที่ผู้เขียนบทวางไว้เหมาะสมหรือไม่ หากเหมาะสมจะให้ฝ่ายประสานงานไปติดต่อกับนักแสดงต่อไป หากไม่เหมาะสมจะมาปรึกษากันเพื่อหานักแสดงที่เหมาะสมต่อไป

3.3.5 การเตรียมสถานที่ การเตรียมฉาก

ฉากมีความสำคัญต่อการแสดงตลกก่อนบ่ายคลายเครียดเป็นอย่างมาก อีกทั้งเป็นการผลิตรายการในสตูดิโอจึงจำเป็นต้องลงทุน การเตรียมฉาก อุปกรณ์ประกอบฉาก เครื่องแต่งตัว และช่างแต่งหน้านักแสดง ซึ่งทางรายการมีทีมงานในการจัดเตรียม โดยมีฝ่ายศิลปกรรม เป็นผู้

ออกแบบฉาก และจัดฉาก รวมทั้งอุปกรณ์ประกอบฉากตามโครงเรื่องและผู้เขียนบทได้วางไว้ ซึ่งจะต้องจัดเตรียมให้พร้อมก่อนวันบันทึกเทปรายการ

เมื่อผ่านกระบวนการคัดเลือกนักแสดงตลก ผู้ผลิตรายการยังได้ตัดปัญหาการสูญเสียอันเนื่องมาจากขั้นตอนการผลิตรายการในการถ่ายทำ ดังนั้น จึงมุ่งเน้นการถ่ายทำในสตูดิโอเป็นหลัก สเตียร์ คล้ายสุวรรณ กล่าวไว้ว่า ที่เราเน้นถ่ายทำในสตูดิโอเพราะไม่ต้องกังวลเรื่องอากาศที่ไม่แน่นอน บางครั้งอากาศข้างนอกร้อนมาก ทำให้นักแสดงไม่มีสมาธิในการทำงาน เกิดความเครียด คิดมุขไม่ออก และการยกกองถ่ายออกไปถ่ายทำข้างนอก แต่ละครึ่งเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าถ่ายในสตูดิโอค่อนข้างมาก เพราะเงินไหลออกตลอดเวลา

3.3.6 การเตรียมการด้านแสงและเสียง

ก่อนการบันทึกเทปฝ่ายผลิตจะต้องจัดแสงให้พอเหมาะตามที่กล้องโทรทัศน์ต้องใช้ หรือตามที่บตต้องการเพื่อป้องกันเวลา สถานที่ บรรยากาศ และอารมณ์ รวมทั้งการใช้แสงเพื่อเน้นความสนใจของผู้ชมเฉพาะจุด หรือให้เกิดความสมจริง เช่น การใช้ไฟกระพริบวูบวาบเมื่อเป็นฉากในสถานบันเทิง ส่วนการเตรียมการด้านเสียงจะใช้เสียงจริงที่เกิดขึ้นบนเวที ไม่ว่าจะ เป็น เสียงพูดของนักแสดง รวมทั้งการใช้เสียงดนตรีสังเคราะห์ประกอบเรื่องเพื่อสร้างอารมณ์และความสมจริง หรือการใช้เสียงหัวเราะของผู้ชมที่เข้ามาร่วมชมในห้องบันทึกเทปโทรทัศน์เพื่อช่วยให้การแสดงตลกมีความสมบูรณ์

3.3.7 การบันทึกเทปรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

กระทั่งถึงวันอัดรายการฉาก และอุปกรณ์ประกอบฉากจะถูกจัดเตรียมไว้เป็นที่เรียบร้อย ผู้เขียนบท ผู้กำกับการแสดง ผู้กำกับรายการ จะเรียกนักแสดงที่เข้าฉากในวันนั้นมาประชุมเพื่ออธิบายถึงโครงเรื่องอย่างกว้างๆ ขณะเดียวกันก็จะแจกบทละครให้กับนักแสดงทุกคนเพื่อให้ทราบ ว่านักแสดงแต่ละคนต้องแสดงในฉากไหน และใครรับบทอะไร เมื่อเสร็จแล้วนักแสดงแต่ละคนจะแยกกันไปอ่านบท หรือเปลี่ยนเครื่องเสื้อผ้าตามบทที่แต่ละคนได้รับ จากนั้นประมาณหนึ่งชั่วโมงผู้กำกับรายการจะเรียกนักแสดงที่ต้องแสดงในฉากแรกเข้ามาซักซ้อมว่าต้องพูดอย่างไร ต้องยืนในตำแหน่งใด ซึ่งในช่วงนี้นักแสดงอาจเพิ่มบทพูด หรือการแสดงที่คิดว่าสนุกสนาน สร้างเสียงหัวเราะเข้าไปได้ตลอดเวลา

ในส่วนของผู้กำกับรายการคือ คุณชาญวุฒิ พรหมสาขา ณ สกลนคร เป็นอีกบุคคลที่มีความเข้าใจในการทำรายการตลกมาพอสมควร แม้ว่าจะเริ่มต้นการทำงานจากการแสดงละครเรื่องน้ำพุ ทว่า ในระยะหลังได้เข้ามาในฐานะผู้อยู่เบื้องหลังงานแสดงมากขึ้น โดยเข้าร่วมกำกับรายการขบวนการจี้เส้นตั้งแต่ช่วงแรกจนถึงช่วงสุดท้ายของรายการ จึงทำให้ค่อนข้างเข้าใจวิถีกำกับรายการตลก และธรรมชาติของนักแสดงตลกเมื่อต้องนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์

“เราจะบอกเล่าเรื่องทั้งหมดให้นักแสดงทราบ จะไม่พยายามให้เขาท่องบท เพราะสิ่งที่ยากของการทำละครคือการท่องบท และหากไปบีบบังนักแสดงตลกด้วยบท ความสามารถใดๆ หรือพรสวรรค์ที่เขาจะมีจะไม่ออกมา สิ่งที่เราจะแนะนำคือการลำดับการแสดงว่าเล่นอย่างไร และกำหนดตำแหน่งตัวละครเข้าไปแทน” (ชาญวุฒิ พรหมสาขา ณ สกลนคร, สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2544)

การที่ผู้กำกับรายการจะต้องเข้ามาร่วมในขั้นตอนการซ้อม เพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกันว่าในเวลาใดควรจะตัดภาพจากกล้องตัวไหนเข้ามา หรือเวลาใดควรจะให้เสียงประกอบ เมื่อทุกฝ่ายเข้าใจผู้กำกับจะไปนั่งดูการแสดงของนักแสดงทั้งหมดผ่านจอมอนิเตอร์ เมื่อฟังพอใจแล้วจึงเข้าสู่ขั้นตอนการบันทึกเทปจริง ในช่วงนี้จะมีเจ้าหน้าที่ไปเรียกผู้ชมที่อยู่ภายนอกห้องอัดรายการให้เข้ามานั่งชมในที่ที่ได้จัดเตรียมไว้ให้ เมื่อทุกฝ่ายพร้อมแล้วผู้ช่วยผู้กำกับจะนับเวลาถอยหลัง และสั่งให้ผู้ชมปรบมือเพื่อเข้าสู่การบันทึกการถ่ายต่อไป

จากสังเกตการณ์ของผู้วิจัยพบว่า สาเหตุที่ต้องให้ผู้ชมเข้าร่วมชมรายการในช่วงการอัดรายการจริงๆ เนื่องจากหากผู้ชมทราบเรื่องราวก่อนขณะที่ชมขั้นตอนการซ้อม เมื่อแสดงจริงๆผู้ชมจะไม่หัวเราะ หรือรู้สึกขำ เพราะรู้ล่วงหน้าแล้วว่าจะเกิดอะไรขึ้น ทำให้เมื่ออัดรายการแล้วขาดความรู้สึกว่าเป็นรายการตลก ขณะเดียวกันผู้แสดงยังไม่สามารถตรวจสอบมุขที่ตนปล่อยออกไปว่าสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ นับว่าผู้ชมในห้องส่งมีส่วนสำคัญในการประเมินผลรายการในขั้นตอนแรก

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าขณะที่บันทึกการถ่ายอยู่นั้น นักแสดงทุกคนจะเข้ามาร่วมชมการแสดงด้วย จากการสัมภาษณ์นาง เชิญยิ้ม ให้ทัศนะว่า เพื่อให้ตนสามารถเข้าใจในบทบาทที่ตนได้รับเพิ่มมากขึ้น เพราะได้เห็นภาพจริง ไม่ต้องจินตนาการเหมือนการอ่านบท บางครั้งทำให้ตนสามารถสร้างสรรค์มุขขึ้นมาได้ ขณะเดียวกันยังได้รับความสนุกสนานจากการรับชม

เมื่อวันที่รายการจากแรกเสร็จสิ้นลง เจ้าหน้าที่จะเชิญผู้ชมออกไปรอภายนอกห้องอัดรายการ ส่วนนักแสดงตลกที่มีคิวแสดงในฉากที่สองจะเตรียมตัวเพื่อซ้อมในฉากต่อไป และการอัดรายการจะดำเนินเช่นนี้ไปเรื่อยๆจนกระทั่งหมดตอนที่ให้นำออกอากาศได้ครบทั้ง 5 วัน ซึ่งกระบวนการอัดรายการทั้งหมดจะสิ้นสุดในเวลาประมาณ 20.00 น.

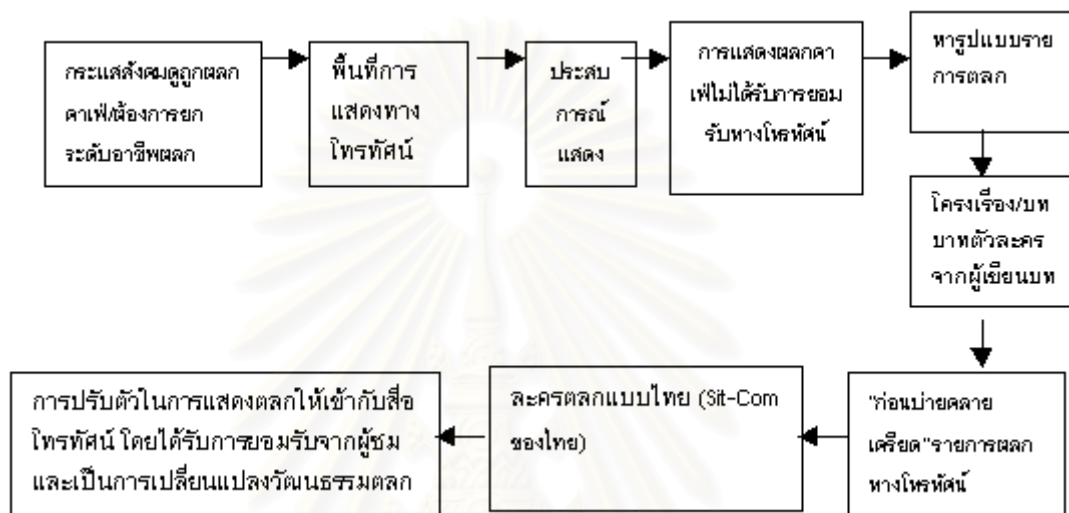
ความสำเร็จของการผลิตรายการก่อนบ่ายคลายเครียดนั้น มีการประเมินคุณภาพรายการ 3 ช่วง คือ

1. ประเมินจากเสียงหัวเราะของผู้ชมในห้องส่ง
2. ประเมินจากการตรวจสอบโฆษณาที่เข้าเต็มรายการเมื่อรายการได้ออกอากาศไปแล้ว
3. ประเมินจากการตรวจสอบกลุ่มผู้ชมเป้าหมายยังสถานที่ต่างๆโดยทีมงานผลิตรายการ

จากวิธีดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียดนั้น ทำให้เข้าใจถึงรูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการ และในส่วนของ การนำเสนอของนักแสดงตลกที่ผ่านรายการโทรทัศน์นั้น นอกจากการนำเสนอของนักแสดงตลกเองแล้ว ในส่วนขององค์ประกอบอื่นเช่น มุกกลิ้ง ก็มี ส่วนสำคัญในการนำเสนอมุกตลกของนักแสดงตลก จากการศึกษาจากข้อมูลเทปวันที่รายการโทรทัศน์พบว่า หากมีนักแสดงมากกว่า 2 คนขึ้นไปจะใช้การจับภาพแบบกว้างๆมากกว่าจะจับภาพแต่ละบุคคล แม้ว่านักแสดงคนนั้นจะกำลังมีบทสนทนาอยู่ก็ตาม เนื่องจากการที่ไม่มีบทมากำกับอารมณ์ และบทสนทนาทำให้นักแสดงแต่ละคนสามารถปล่อยมุขออกมาได้ตลอดเวลา เช่น การทำสีหน้า หรืออากัปกริยาล้อเลียนคนพูด แม้จะไม่มีบทพูดก็ตาม หรือบางครั้งนักแสดงตลกที่ไม่อยู่ในบทร่วมสนทนาอาจเล่นกันเอง จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าบางครั้งขณะที่กำลังจับภาพไปที่นักแสดงคนใดคนหนึ่งที่กำลังแสดงอารมณ์โกรธหรือเศร้าออกมา ซึ่งในการแสดงนั้นไม่มีการแสดงหรือคำพูดที่สร้างเสียงหัวเราะ แต่ปรากฏว่าได้ยินเสียงหัวเราะของผู้ชมในห้องส่งดังออกมา จากนั้นจึงปรากฏภาพมุกกว้างพบว่ามีนักแสดงตลกกลุ่มหนึ่งกำลังเล่นมุขตีหัวกันอยู่

“ส่วนใหญ่เราจะใช้ภาพแบบกว้างๆมากกว่า เพื่อเก็บความเคลื่อนไหวของนักแสดงทุกคน เพราะเราไม่รู้ว่าจะเมื่อไรเขาจะปล่อยมุขออกมา บางครั้งการคิดมุขอาจจะเกิดขึ้นเดี๋ยวนั้น บางครั้งตอนซ้อมไม่มีแต่พอแสดงจริงกลับมี ดังนั้นเราจึงพยายามใช้ภาพมุกกว้างให้มากที่สุด เราต้องคิดถึงผู้ชมที่บ้านด้วยว่าบางครั้งเขาเกิดความสงสัยว่าคนในห้องส่งหัวเราะอะไรทั้งที่ภาพที่ปรากฏทางโทรทัศน์ไม่ชัด ส่วนมุกกลิ้งอื่นๆจะนำมาใช้บ้างเพื่อไม่ให้เกิดความน่าเบื่อ” (เบ็ด เชิญยิ้ม, สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2544)

หากวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอรายการก่อนบ่ายคลายเครียดจากมุมมองของแนวคิด ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดพบว่า เทคโนโลยีการสื่อสาร หรือสื่อโทรทัศน์มีผลต่อ วัฒนธรรมการแสดงตลก โดยจะมีการผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบ และการนำ เสนอรายการก่อนบ่ายคลายเครียด หากประยุกต์จากแบบจำลองของเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัว กำหนด และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมตลก พบว่า

แผนภูมิที่ 4.1 การประยุกต์แบบจำลองเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดMcquail

เห็นได้ว่าจากวิธีดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด ทำให้ เข้าใจถึงรูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อวิธีการแสดงตลก และการสื่อสาร อารมณ์ขันของนักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด โดยจะนำเสนอในบทต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

วิธีแสดงตลกและการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด

ในบทนี้จะนำเสนอข้อมูลในส่วนของวิธีการแสดงตลก และการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด ในส่วนแรกจะวิเคราะห์วิธีการแสดงตลกของนักแสดงจากรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียดโดยประยุกต์ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสื่อโทรทัศน์ตามองค์ประกอบในการเล่นจำพวกของไทย ดังนี้

1. วิธีแสดง
2. บทบาทของนักแสดงตลก
3. การแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบฉาก
4. ดนตรีและเสียงประกอบการแสดง

สำหรับในส่วนที่สองจะวิเคราะห์การสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกรายการฯ ที่ผู้วิจัยพบในรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด

ส่วนที่หนึ่ง

การวิเคราะห์วิธีการแสดงตลกของนักแสดงจากรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด

1. วิธีแสดง

วิธีการแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดใช้วิธีการแสดงแบบผสม คือการใช้วิธีการแสดงแบบเปิด (Improvisation) ร่วมกับมีแกนเรื่องเพื่อให้มีความหลากหลาย และได้อารมณ์ ทั้งมุขตลกคำพูด และมุขจากการแสดง โดยผู้เขียนบทจะกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปโครงเรื่องเพื่อให้ทีมงาน และนักแสดงตลก ในการอัดรายการนักแสดงตลกจะใช้วิธีการแสดงแบบเปิดในการรับ-ส่งมุข ซึ่งนักแสดงจะต้องใช้ปฏิภาณ และประสบการณ์ในการแสดงเป็นอย่างสูงเนื่องจากละครตลกในลักษณะนี้ หากนักแสดงติดขัดในการรับ-ส่งมุขจะทำให้นักแสดงตลกคนอื่นไม่สามารถล้อเลียนอารมณ์ในการแสดงต่อไปได้ต่างจากละครปกติที่แสดงในโทรทัศน์ที่ต้องเล่นตามที่ถูกกำกับสั่ง หรือพูดไปตามบทที่เขียนมา

เมื่อเป็นเช่นนี้วิธีแสดงในรายการก่อนบ้ายคลายเครียดจึงต้องใช้จังหวะในการแสดงเช่นเดียวกับการแสดงละครโทรทัศน์ เนื่องจากจังหวะเป็นองค์ประกอบสำคัญหนึ่งในการทำให้มุขที่นักแสดงตลกรับ-ส่งถึงกันนั้นเป็นไปด้วยความราบรื่น แต่ในทางกลับกันบางครั้งจังหวะที่ผิดไปก็สามารถเรียกเสียงหัวเราะได้เช่นเดียวกัน

ตัวอย่าง ตอนฟ้าลิขิตรัก (นุ้ย เชิญยิ้ม แสดงเป็น เลิศ, ชูศรี เชิญยิ้ม แสดงเป็น เกิด)

เกิด : ข้ายังไม่ได้เรียกเลย เอ็งออกมาทำไม
 เลิศ : อ้าว...ก็มันถึงตอนที่ฉันจะต้องออกมาแล้วนี่นา
 เกิด : ยัง ตามบทต้องรอให้ข้าพุดกับพลับพลึงให้จบก่อนแล้วเอ็งค่อยออกมา
 เลิศ : ก็ฉันออกมาแล้ว
 เกิด : เอ็งก็กลับเข้าไปก่อนให้ข้าพุดให้เสร็จก่อน (เกิดผลักเลิศให้กลับเข้าไปในฉาก)
 เอ้า ออกมา ข้าพุดจบแล้ว (ผู้ชมหัวเราะ)

ดังจะเห็นได้ว่าจังหวะในการแสดงรายการก่อนบ้ายคลายเครียดจะมีความยืดหยุ่นกับจังหวะในการเข้า-ออกของนักแสดงตลกค่อนข้างมาก เป็นเพราะการแสดงแบบเปิดทำให้นักแสดงสามารถคิดหาคำพุดเพื่อพลิกสถานการณ์ได้ตลอดเวลา แต่ท้ายที่สุดก็ยังคงเค้าโครงเรื่องเดิมไม่ให้เสีย ต่างจากการแสดงละครโทรทัศน์ที่ให้ความสำคัญกับจังหวะมาก หากผิดจังหวะการแสดงแล้วจะไม่สามารถใช้คำพุดเพื่อแก้ไขสถานการณ์ได้เลย

“จังหวะของละครขึ้นอยู่กับผู้กำกับ แต่จังหวะของตลกขึ้นอยู่กับความสามารถของนักแสดงตลกที่แสดงด้วยกันจนเคยชิน เมื่อนักแสดงคนหนึ่งเกิดปัญหา หรือจำบทไม่ได้ อีกคนหนึ่งจะช่วยให้พุด หรือทำให้เหตุการณ์นั้นผ่านพ้นไปได้ด้วยดี” (เป็ด เชิญยิ้ม, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2544)

สำหรับวิธีการแสดงตลกคาเฟ่ที่มีรูปแบบการเล่นอยู่ 3 แบบ คือ แบบมีแกนเรื่อง แบบไม่มีแกนเรื่อง และแบบผสม แม้จะไม่บทที่แน่นอนตายตัว แต่ตลกจะมีการแบ่งโครงสร้างการแสดงไว้แน่นอน ประกอบด้วย ตัวปูเรื่อง หรือแม่คู่เป็นตัวส่งมุข มีตัวเดินเพื่อเพิ่มอรรถรส ตัวเจ็บ และตัวโง่ จะเข้ามาแทรกเพื่อให้เกิดการรับ-ส่งมุขต่อไป การเล่นตลกแบบนี้นักแสดงทุกคนที่อยู่ในโครง

สร้างจะต้องใช้ไหวพริบปฏิภาณอันเป็นคุณสมบัติส่วนตัวให้มากที่สุดเพื่อรับส่งมุขได้ทันไม่ให้เกิดมุขตาย

ตัวอย่างโครงเรื่องจากละครเรื่องเส้นทางเดือน

- ขึ้นภาพที่ฝ่ายนั่งครุ่นคิดคนเดียวอยู่หน้าบ้าน ชมเข้ามาทักฝ่ายกำลังคิดอะไรอยู่ ฝ่ายบอกพอทันทีชีวิตใจที่ต้องหลบซ่อน ข้ามีความรู้สึกว่าจะหลบหนีกฎหมายบ้านเมืองยังทำได้ แต่กรรมเก่าที่พวกเราสร้างกันมา ข้ามีกลางสังฆรณ์ว่า เราคงหลบหนีมันไม่พ้น ชมบอกถ้าเช่นนั้นเราก็ต้องทำบุญกันมากๆ จะได้ถ่ายบาป ฝ่ายบอกบุญนะทำได้แต่ มันล้างบาปที่เราทำไว้ไม่หมด

เมื่อแสดงจริงนักแสดงตลกมีอิสระการสนทนาดังนี้

เทิ้ม (ตี) : ฉันเห็นพี่ฝ่ายนั่งอยู่นาน
 ฝ่าย (ตี) : ข้าอยากหยุดตรงนี้ พฤติกรรมของเรามีแต่จะทำให้คนอื่นเดือดร้อน เราสร้างแต่ความทุกข์ให้คนอื่น พรากครอบครัว พรากลูกพรากเมีย คนอื่นเขาน่ะมันบาป เราสร้างแต่บาป ข้าคิดจะเลิกเป็นกองโจร แล้วพวกเจ้าจะไปทำมาหากินแบบปกติได้ไหม
 ชม (หยอง) : เราทำบุญเยอะๆไม่ได้เหรอ
 เทิ้ม : แล้วบาปบุญมันมีจริงๆเหรอ มันมองเห็นไหม
 ชม : บาปมันก็ปากแบนๆ บุญมันก็ปากจู๋ไง
 เทิ้ม : เฮ้ย มันมีตัวตนเหรอ
 ชม : อ้าว เอ็งลองพูดบาปซิ
 เทิ้ม : บาป (พูดซ้ำๆทำปากแบนๆ..หิวเราะ)
 ชม : ลองพูดบุญซิ
 เทิ้ม : บุญ (เวลาพูดทำปากจู๋..หิวเราะ)
 ชม : เห็นมั๊ยละ

วิธีการแสดงในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า หลังจากนักแสดงตลกได้รับทราบบทบาท และโครงเรื่องกว้างๆจากผู้เขียนบทแล้ว นักแสดงตลกที่แสดงในฉากแรกจะมีเวลาประมาณครึ่งชั่วโมงในการทำความเข้าใจ สร้างบทเจรจา และคิดมุข ที่จะใช้ในการแสดง ซึ่งนักแสดงตลกจะต้องใช้ปฏิภาณ ไหวพริบ และประสบการณ์จากการแสดงค่อนข้างมากเพื่อที่จะทำให้มุข และบทพูดไหลลื่นไปตามโครงเรื่องที่วางไว้

ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อแสดงจริง นักแสดงตลกมีอิสระที่จะแสดง และเพิ่มบทสนทนาเข้าไปตามโครงเรื่อง อย่างไรก็ตาม ไรก็ดี จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยพบว่า มีบ้างในบางครั้งที่นักแสดงตลกอาจจะพูดผิด หรือจำบทไม่ได้ นักแสดงที่จำบทได้ก็จะช่วยพูดเสริมให้ เช่น

บทสนทนาตอนพระนารายณ์ปราบนนทกข์

- เทวดา (ชูศรี) : ตอนนี่เกิดลำบากใหญ่แล้ว บนสวรรค์ของเรานี้เทวดาตายเกือบทุกคนค์
- พระนารายณ์ (โย่ง) : ต้องหาทางแก้ไขแล้ว ...ทำอย่างไรดี อ้อ..แล้ววันนี้เราจะต้องส่งแฮร์รี่ด้วย แต่ไม่วางไปเลย
- เทวดา (พวง) : ขอได้โปรดนี่ก็ออกแล้ว
- พระนารายณ์ : ถ้าเราไม่พูด ท่านนี่ก็ไม่ออกไซ้ใหม่
- เทวดา (พวง) : ได้ข่าวว่า ท่านเล่นแฮร์รี่ไซ้ใหม่
- พระนารายณ์ : ไซ้ (หัวเราะ)

หรือบางครั้งนักแสดงตลกอาจจะคิดมุขตลกได้ขณะที่กำลังแสดง และใส่มุขตลกเข้ามาทันที ซึ่งในช่วงซ้อมไม่มีทำให้นักแสดงหัวเราะในมุขตลกนั้นๆ ในกรณีเช่นนี้ก็จะไม่มีการตัดหรือหยุดการแสดง โดยยังปล่อยให้การแสดงลื่นไหลไปตามนั้น โดยผู้กำกับจะสั่งหยุดการแสดงต่อเมื่อมีเหตุการณ์บางประการส่งผลต่อการบันทึกรายการ เช่น มีเงาของนักแสดงที่กำลังจะเข้าฉากไปปรากฏอยู่ในฉาก หรือ มีเสียงโทรศัพท์มือถือถือแทรกเข้ามาระหว่างบันทึกรายการ เป็นต้น

สำหรับเหตุผลที่การแสดงละครตลกแบบนี้ไม่มีการเทค เสด็ยร คล้ายสุวรรณ อธิบายว่า “ละครตลกแบบนี้ไม่เหมือนละครทั่วไป เพราะหากเทคบ่อยๆ อารมณ์ของนักแสดงจะไม่ต่อเนื่อง มันจะฝึกเล่นไม่ออก” สัมภาษณ์ (24 ธันวาคม 2544)

สอดคล้องกับเบ็ต เชิญยิ้ม กล่าววว่า “เราจะปล่อยให้นักแสดงได้แสดงกันอย่างเต็มที่ โดยจะเข้าไปหยุดการแสดงให้น้อยที่สุด เพื่อให้การแสดงลื่นไหล เพราะการหยุดในแต่ละครั้งหมายถึงอารมณ์ของนักแสดงที่กำลังเข้าถึงบทระดัุด เมื่ออัตรรายการอีกทีมันจะไม่ลื่น อารมณ์ไม่ต่อเนื่อง ยกเว้นมีเหตุการณ์สำคัญจริงๆเราก็ต้องหยุด ถึงแม้ผู้ชมในห้องส่งจะไม่เข้าใจเพราะดูมาแล้ว แต่ผมถือว่าผู้ชมที่บ้านยังไม่ได้ดู การหยุดการแสดงเพื่อให้ภาพรวมของการแสดงที่ออกมาดีที่สุด” (สัมภาษณ์ 24 ธันวาคม 2544)

อย่างไรก็ดี แม้ว่าผู้กำกับจะปล่อยให้ให้นักแสดงตลกสามารถคิดสร้างสรรค์มุขได้อย่างอิสระ แต่ว่าภายใต้ความอิสระนั้นผู้กำกับจะเตือนให้นักแสดงตลกระลึกอยู่เสมอว่า รายการก่อนบ่ายคลายเครียดเป็นรายการที่นำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ ซึ่งจะมีข้อกำหนดที่จะเป็นกรอบในการพูดและแสดง เช่น ห้ามพูดคำหยาบคาย ห้ามพูด/แสดงที่สื่อไปในทางลามกอนาจาร เป็นต้น ต่างจากการแสดงตามสถานบันเทิงที่สามารถพูด หรือแสดงอย่างไรก็ได้

จากการสังเกตการณ์การแสดงของนักแสดงตลกตามสถานบันเทิงพบว่า เรื่องราวที่นำเสนอ นั้น ไร้ระเบียบ และข้อจำกัดต่างๆ เพื่อให้ผู้ชมได้ผ่อนคลายจากความเคร่งเครียดในชีวิตประจำวัน นักแสดงตลกจึงมีอิสระที่จะเล่น พูด หรือแสดงกันอย่างเต็มที่ และมีอิสระกว่าการแสดงผ่านทางสื่อโทรทัศน์ที่จะต้องอยู่ในกรอบข้อห้าม เช่น ห้ามการพูดหยาบคาย เรื่องเพศ ลามกอนาจาร การใช้ความรุนแรง เป็นต้น

2. บทบาทของนักแสดงตลก

จากรูปแบบการแสดงของรายการก่อนบ่ายคลายเครียดเป็นการนำเสนอแบบละครตลก ซึ่งนักแสดงตลกต้องใช้ความสามารถอย่างสูง ไม่เพียงแต่พวกเขาต้องรับบทบาทในเชิงละครตามเนื้อเรื่องเท่านั้น นักแสดงตลกเหล่านี้ยังต้องรับบทบาทในทางการแสดงตลก ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการผลิตรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

การวิเคราะห์เทปบันทึกการถ่ายทอดทั้ง 12 ตอน ผู้วิจัยพบว่าบทบาททางการแสดงตลกของนักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด ประกอบด้วย

1. ตัวปูเรื่องหรือตัวปู

เป็นตัวแกนในการแสดง การโยนมุขหรือดำเนินเรื่องไปข้างหน้าไม่ให้ติดขัด ทำหน้าที่คล้ายๆพิธีกรที่จะดึงเรื่องไปตามทิศทาง หรือจะเป็นผู้เปลี่ยนมุขเล่นในระหว่างการแสดง ตัวปูมีความสำคัญมาก เพราะเป็นแกนและจะต้องใช้คนที่มีความสามารถ

2. ตัวแม่คู่

เป็นลูกคู่ กับตัวปูเรื่องมีหน้าที่โต้ตอบกันเพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหวของเนื้อเรื่องและทำให้สนุกสนาน

3. ตัวดี้น

เป็นตัวที่ทำให้เกิดอรรถรส เช่น คอยแซว คอยสอดแทรก คอยเล่นลิ้น หรือเป็นตัวทะเล่่ง ทำให้เกิดเสียงหัวเราะ ตัวปูหรือตัวแม่คู่อาจสลับหน้าที่มาเป็นตัวดี้นได้ตลอดเวลา

4. ตัวโง่หรือตัวเจ็บ

เป็นตัวถูกกระทำ มักมีลักษณะโง่ๆ เซ่อๆ ไม่ค่อยทันคนอื่น ทำให้โดนทำร้ายหรือถูกดูถูกตามเนื้อเรื่องใครจะพูด ใครจะว่าอะไร ก็เชื่อทั้งนั้น จะทำให้คนดูเกิดความรู้สึกสงสารในตัวนักแสดง

เบ็ต เชิญยิ้ม ให้ทัศนะว่า “ไม่ว่าจะเล่นในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด หรือในคาเฟ่ จะต้องมีตัวปู ตัวดี้น เหมือนกัน ไม่ว่านักแสดงในรายการของเราจะมี 9 คน หรือ 10 คนก็ตาม แต่บทบาทตัวตลก 4 ตัว คือ ตัวปู ตัวดี้น ตัวคู่ ตัวโง่ จะต้องมีให้เห็นแน่นอน เพราะเป็นศาสตร์ของตลกที่เกิดขึ้น ถ้าไม่มี 4 ตัวนี้ 4 อารมณ์นี้ มันจะไม่ตลก สมมติว่าไม่มีใครมุขให้ ตัวดี้นเป็นทั้งตัวปูเองดี้นเอง แม้มันจะซำก็จริง แต่มันไม่สะใจ เพราะจังหวะไม่ได้ ไม่ว่าจะเล่นที่ไหน แบบไหน โครงสร้างของตลกก็ยังคงอยู่ที่ 4 ตัวนี้เป็นหลัก ส่วนจะเสริมหรือเพิ่มอะไรเข้าไปต้องว่ากันอีกที” (เบ็ต เชิญยิ้ม, สัมภาษณ์, 24 ธันวาคม 2544)

การวิเคราะห์บทบาททางการแสดงของนักแสดงตลกรายการก่อนบ่ายคลายเครียดจากเทปบันทึกรายการ

บทบาทการแสดงของนักแสดงตลกเมื่อผ่านสื่อโทรทัศน์ หรือสถานบันเทิงจะมีบทบาทและวิธีการนำเสนอแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับว่าจะแสดงผ่านช่องทางใด หากแสดงผ่านสถานบันเทิงที่ไม่ต้องมีกฎระเบียบข้อบังคับดังเช่นสื่อโทรทัศน์นักแสดงจะมีอิสระในการแสดงได้อย่างเต็มที่ ขณะที่การแสดงของนักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดจะมีบทบาทการแสดงที่แตกต่างกันออกไป โดยบทบาททางการแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดจะมีความแตกต่างจากบทบาททางการแสดงละคร ตรงที่นักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดจะต้องรับบทบาททางการแสดงละครไปพร้อมกับบทบาททางการแสดงตลก

ทั้งนี้ บทบาทของนักแสดงละครทั่วไปประกอบด้วย ตัวเอก ตัวร้าย ผู้สนับสนุนตัวเอก ผู้สนับสนุนตัวร้าย เป็นต้น (กาญจนา แก้วเทพ, เทคนิคการวิเคราะห์สื่อ. 2541) เช่นเดียวกับโครงสร้างของรายการก่อนบ่ายคลายเครียดที่แม้จะเป็นรายการตลก แต่เนื้อเรื่องที่น่าเสนอมักจะเป็น

การล้อเลียนละครเป็นส่วนใหญ่ เพียงแต่นักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดยังต้องรับบทบาททางการแสดงตลกควบคู่กันไปด้วย

ในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดนักแสดงทั้งหมดจะสามารถรับบทบาททางการแสดงตลกคือ เป็นตัวปู ตัวคู่ ตัวดิน และตัวเจ็บ ได้ด้วยกันทุกคน ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า เป็นเพราะนักแสดงตลกทุกคนจะถูกฝึกฝนจากคณะตลกให้สามารถเล่นได้ทุกบทบาท โดยแรกเริ่มจะเล่นเป็นตัวคู่ ตัวแทรก จากนั้นจึงค่อยขยับมาเล่นเป็นตัวดิน และสุดท้ายคือเป็นตัวปู ซึ่งถือเป็นตำแหน่งที่สำคัญที่สุดในคณะตลก เพราะนอกจากจะต้องเป็นคนที่พูดเสียงดัง ฟังชัด และมีประสบการณ์สูงแล้ว ยังต้องสามารถควบคุมนักแสดงตลกได้ทุกคน และต้องแจ่มขูให้นักแสดงแต่ละคนได้ร่วมเล่นด้วย

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย ณ สถานบันเทิง และการสัมภาษณ์นักแสดงตลกแต่ละคน พบว่านักแสดงตลกที่แสดงในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด เมื่อเล่นในสถานบันเทิงจะได้รับจัดแบ่งหน้าที่ ดังนี้

ตารางที่ 5.1 แสดงบทบาททางการแสดงตลกของนักแสดงตลกตามสถานบันเทิง

นักแสดง	คณะ	ตำแหน่ง			
		ตัวปู	ตัวคู่	ตัวดิน	ตัวโง่
โย่ง เชิญยิ้ม	โย่ง เชิญยิ้ม	✓		✓	
เต๋อ ดอกสะเดา	เต๋อ ดอกสะเดา	✓		✓	
ชูศรี เชิญยิ้ม	ถั่วแระ-ชูศรี เชิญยิ้ม	✓		✓	
นุ้ย เชิญยิ้ม	ถั่วแระ-ชูศรี เชิญยิ้ม	✓		✓	
ตี๋ ดอกสะเดา	เต๋อ ดอกสะเดา		✓	✓	
พวง เชิญยิ้ม	โย่ง เชิญยิ้ม		✓	✓	
โป่งหน่ง เชิญยิ้ม	ถั่วแระ-ชูศรี เชิญยิ้ม		✓	✓	
คม ชูเปอร์โจ๊ก	ชูเปอร์โจ๊ก		✓	✓	

หมายเหตุ : เนื่องจากนักแสดงทั้งหมดมีประสบการณ์การแสดงตลกมานาน จึงได้รับหน้าที่เป็นตัวปู ตัวคู่ ตัวดิน ซึ่งถือเป็นตัวที่มีความสำคัญในการแสดง ขณะที่ตัวโง่จะเป็นนักแสดงตลกหน้าใหม่ที่ มีประสบการณ์น้อย

จากตารางจะเห็นได้ว่านักแสดงตลกทุกคนจะเป็นตัวปู ตัวคู่ และตัวดี เป็นหลัก โดยตัวปู และตัวดีนั้นอาจจะสลับตำแหน่งกันได้ เช่นเดียวกับตัวคู่ และตัวดีนั้นอาจจะสลับตำแหน่งกันได้เช่นเดียวกัน โดยนักแสดงตลกคนหนึ่งสามารถรับได้หลายหน้าที่

“แม้ว่าคนที่เป็นตัวปูนั้นมีความสำคัญมากในการดำเนินเรื่อง แต่บางครั้งต้องทำหน้าที่ทั้งเป็นตัวปู และเป็นตัวดีด้วย สามารถทำได้ทุกอย่าง” โยง เชิญยิ้ม, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว

สำหรับบทสนทนา และมุขที่นักแสดงตลกสร้างสรรค์ขึ้นมาเอง สามารถพิจารณาเปรียบเทียบจากโครงเรื่อง และบทสนทนาเมื่อแสดงจริงๆ โดยจะยกตัวอย่างบางตอนจากละครเรื่อง เพื่อนเรา-เผาเรือน ดังนี้

โครงเรื่องบางตอนจากละครเรื่องเพื่อนเรา-เผาเรือน

บทจากผู้เขียนบท - ตั้งชัยสิทธิ์กับแมนสรวง กล่าวถึงว่าอยู่วัดเรียนวิชาต่อสู้อันจบแล้ว ไม่รู้จะไปไหน ตกลงว่าจะเดินทางไปเผชิญโชค (ออกอากาศวันที่ 6 กันยายน 2543)

บทสนทนาขณะแสดงจริง

ชัยยันต์ : เออ ถามจริงๆเถอะเพื่อน มีลูกมีเมียแล้วหรือยังละ
 ชัยสิทธิ์ : ยังไม่มี แต่กำลังจะมี
 แมนสรวง : แกจะมีเหรอก ก็แกไม่มีเมีย แล้วแกจะมีเมียได้อย่างไร
 ชัยสิทธิ์ : ก็ฉันกำลังจะมี
 แมนสรวง : ก็แกไม่มี
 ชัยยันต์ : ก็คนไม่มีเขาถึงจะมี
 แมนสรวง : ไฉนนั้นไม่มี
 ชัยสิทธิ์ : มีสิ
 ชัยยันต์ : จะบอกให้มั๊ย (คว้ามืดขึ้นมา) (เสียงผู้ชมหัวเราะ)
 แมนสรวง : หัวใจมันยังไม่รักใคร แล้วจะมีเมียได้ไง
 ชัยสิทธิ์ : ตอนนี้อยู่กำลังจะมี รักผู้หญิงอยู่คนหนึ่งสวยน่ารักมากเลย
 แมนสรวง : เออ ดีใจด้วยนะ
 ชัยยันต์ : แกโชคดีนะ ส่วนฉันก็อยู่กับพี่เดอนะ ทุกวันนี้ไม่เคยมีเมียเลย ไม่รู้จะทำอย่างไร วันดีคืนดี พี่เดอเขาก็ช่วยฉันได้ (เสียงผู้ชมหัวเราะ)
 ชัยสิทธิ์ : แล้วช่วยเรื่องอะไรละ

แมนสรวง : ก็ช่วยกันหัดประลองฝีมือวันไหนใครเรียนมากก็วันนั้นแหละ

จากโครงเรื่องและผู้เขียนบทกำหนดไว้จะเห็นได้ว่า บทบาททางการแสดงละครที่นักแสดงตกลงได้รับในเรื่องเพื่อนเรา-เผาเรือนั้น

ชัยสิทธิ์ (นุ้ย เทียนยิ้ม)	รับบทเป็นตัวเอกของเรื่อง
ชัยยันต์ (ชูศรี เทียนยิ้ม)	รับบทเป็นผู้สนับสนุนตัวเอก
แมนสรวง (เด๋อ ดอกสะเดา)	รับบทเป็นผู้สนับสนุนตัวเอก

ทั้งนี้ การแสดงในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดนั้นแตกต่างจากละครทั่วไป เนื่องจากการแสดงตกลง ดังนั้น นอกจากนักแสดงตกลงจะรับบทบาทในทางการแสดงละครแล้ว ยังต้องรับบทบาทในทางการแสดงตกลงอีกด้วย โดยนักแสดงตกลงมีอิสระในการสร้างบทสนทนาเมื่อแสดงจริง และต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบในการรับ-ส่งมุขในการแสดงอีกด้วย

จากตัวอย่างบทสนทนาเรื่องเพื่อนเรา-เผาเรือนจะเห็นบทบาทในทางการแสดงตกลงดังนี้

ตัวอย่างการแสดงที่ใช้ตัวปู ตัวคู่ และตัวดิน

ชัยสิทธิ์ (ตัวปู)	:	ตอนนี้กำลังจะมี รักผู้หญิงคนหนึ่ง สวยน่ารักมากเลย
แมนสรวง (ตัวคู่)	:	เออ ดีใจด้วยนะ
ชัยยันต์ (ตัวดิน)	:	แกโชคดีนะ ส่วนฉันก็อยู่กับพี่เด๋อนะ ทุกวันนี้ไม่เคยมีเมียเลย ไม่รู้จะทำอย่างไร วันดีคืนดี พี่เด๋อเขาก็ช่วยฉันได้
ชัยสิทธิ์ (ตัวปู)	:	แล้วช่วยเรื่องอะไรล่ะ
แมนสรวง (ตัวดิน)	:	ก็ช่วยกันหัดประลองฝีมือวันไหนใครเรียนมากก็วันนั้นแหละ

ตัวอย่าง โครงเรื่องจากละครเรื่องเส้นทางเถื่อน (ออกอากาศวันที่ 18 กันยายน 2543) บทจากผู้เขียนบท เปิดขึ้นขึ้นภาพที่หน้าบ้านผู้ใหญ่ เบี้ยกำลังลากส้มลิ้ม (เมีย) เข้ามา ส้มลิ้มทักผัวว่า จะดีเหรอ ลุงผู้ใหญ่คงไม่ยอมให้หรอก เบี้ยบอกทำไมจะไม่ได้ ตนเองเป็นถึงหลายเขย ส้มลิ้มเป็นหลานในไส้แท้ๆ แค่มึงเงินนิดหน่อยลุงผู้ใหญ่คงไม่ใจดำหรอก

บทสนทนาขณะแสดงจริง

- เบ๊ย (ตัวปู่) : เข้ามาสิ จะยืนข้างนอกทำไม
- ส้มลิ้ม (ตัวคู่) : ก็ฉันไม่ยอกรบกวนลุงผู้ใหญ่
- เบ๊ย (ตัวปู่) : ก็แกนะเป็นหลาน เข้ามาสิ แหม มาหาญาติผู้ใหญ่
ทำไมทำหน้าที่แบบนั้นล่ะ ทำหน้าหวานๆซี
- ส้มลิ้ม (ตัวดีน) : (ทำหน้าที่แบบคนพิการทางสมอง)(ผู้ชมในห้องส่ง
หัวเราะ)
- เบ๊ย (ตัวปู่) : ก็เท่า นั้นแหละ แหมไม่ยากเลย (ตะโกน) ลุงผู้ใหญ่ครับ
ลุงผู้ใหญ่ เอ๊ะ ไม่มีใครอยู่เลย กลับเถอะ
- ส้มลิ้ม (ตัวคู่) : แหม พี่ทำไมรีบกลับล่ะมาตั้งไกลฉันเรียกเอง ลุง ลุง ลุง
- เบ๊ย : ลุงผู้ใหญ่
- ลุงผู้ใหญ่ : เออ ใครล่ะ
- เบ๊ย, ส้มลิ้ม : ครับผมเบ๊ย, ฉันส้มลิ้มเอง
- ลุงผู้ใหญ่ (ตัวดีน) : เออ บอกเอ็ง 2 คนว่าลุงไม่อยู่

จากโครงเรื่องและบทสนทนาที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่า บทบาทในทางละครนั้น

ลุงผู้ใหญ่ (ดี ดอกมะดัน)	รับบทเป็นตัวเอก
เบ๊ย (ถั่วแระ เขียวยิ้ม)	รับบทเป็นตัวร้าย
ส้มลิ้ม (คม ชูเปอร์โจ๊ก)	รับบทเป็นผู้สนับสนุนตัวร้าย

ส่วนบทบาทในทางการแสดงตลก ถั่วแระ เขียวยิ้ม จะทำหน้าที่เป็นตัวปู่ในการเริ่มมุข และโยนมุขให้ตัวคู่ (คม ชูเปอร์โจ๊ก) สลับกันไปมาตามเนื้อเรื่อง เพื่อให้บทสนทนาดำเนินต่อไป จากบทสนทนาจะเห็นได้ว่านักแสดงตลกจะสามารถสลับบทบาททางการแสดงตลกซึ่งกันและได้กัน เช่น ส้มลิ้ม รับบทบาทเป็นตัวคู่และตัวดีนในคนๆเดียวกัน

วิธีการนำเสนอรายการก่อนบ่ายคลายเครียดนั้นไม่เพียงแต่ล้อเลียนละครเท่านั้น หากยังมีตัวต้นฉบับในการล้อเลียน เช่น รายการเกมโชว์ ตอน “เกมเศรษฐีสู้กว่าๆ” นั้นจะเห็นได้ว่าเป็นการล้อเลียนรายการเกมเศรษฐี โดยขอยืมรูปแบบการแสดงผลเกมโชว์ที่ผู้ชมคุ้นเคย และให้ความสนใจ ทั้งนี้ การล้อเลียนที่นำเสนอในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดยังคงรูปแบบของรายการเกมโชว์

คือ มีบทบาทในทางการแสดง ผวนกับบทบาททางการแสดงในรายการเกมโชว์ ประกอบด้วย พิธีกร ผู้ร่วมแข่งขัน แต่ได้ดัดแปลงคำถาม และคำตอบขึ้นมาใหม่ เช่น จงเรียงคำเหล่านี้ให้เป็นประโยคที่ถูกต้อง 1.นาต 2.เน 3.รท 4.ลีน 5.ถนน 6.ระ 7.ลัม 8.ระ (ถนนสี่รถลัมระเนระนาต) ขณะที่รายการจริงจะมีเพียง 4 คำตอบเท่านั้น หรือ จงเติมสุภาษิตนี้ให้สมบูรณ์ วัวหาย...1.ล้อมคอก 2.แจ้งตำรวจ 3.ช่างหัวมัน 4.ไปวัด และเมื่อผู้ตอบตอบว่า ข้อ 1. ล้อมคอก พิธีกรจะบอกว่า ผิด คำตอบที่ถูกต้องคือข้อ 2.แจ้งตำรวจ เป็นต้น

ตัวอย่างบทสนทนาตอนเกมเศรษฐกิจว่าๆ (นุ้ย เขียวยิ้ม รับบทเป็น ไตรภพ ลิมประภัทร์, หยอง ลูกหยี รับบทเป็น คุณเสมีด สุนทรเทเวศน์) ออกอากาศ 9 ตุลาคม 2543

บทสนทนาขณะแสดงจริง

- ไตรภพ (ตัวปู,ตัวดิน) : ขอขอบคุณผู้สนับสนุนรายการของเรา ไวไว เพื่อนที่รู้จัก คอมพิวเตอร์ยี่ห้อ หวังเส้าซื่อ (เสียงผู้ชมหัวเราะ) สำหรับผู้ที่ตอบถูกในคำถามนี้คือ คุณเสมีด สุนทรเทเวศน์ ท่านผู้ว่าครับเรามีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ท่านมาร่วมรายการกับเราในวันนี้ ดีใจจริงๆที่ได้เห็นตัวเป็น ๆ ของท่าน
- เสมีด (ตัวคู้) : ตัวจริง ๆ ครับ
- ไตรภพ (ตัวปู) : วันนั้น ผมดูผลคะแนน ผมลุ่มมากเลยครับ คะแนนของท่านนอนมาเลยครับ
- เสมีด (ตัวคู้) : ผม 3 คนพ่อแม่ลูกเดินหาเสียงกัน ชาวบ้านเขาบอกว่า บ้านผมมี 8 คนเลือกท่านหมดเลย ผมกลับมานั่งกินข้าวกับลูกกับเมีย แล้วคุยกันว่า ถ้าเป็นอย่างนี้เรานอนมา
- ไตรภพ (ตัวปู) : ตามนโยบายของท่านหลังจากที่ท่านได้รับตำแหน่ง ท่านได้ดำเนินการอะไรไปบ้างแล้วครับ
- เสมีด (ตัวคู้) : ช่วงเดือนเศษที่ผ่านมา ผมได้ย้ายเทศกิจใน 24 ชั่วโมง เพราะไปรีดไถพวกแม่ค้า
- ไตรภพ (ตัวปู) : แล้วเรื่องปัญหาการจราจรติดขัดล่ะครับ

- เสมีด (ตัวคู่) : เป็นปัญหาเบียดหัวแตก ผมว่าเกิดจากการที่มีแท็กซีมากเกินไป แท็กซีตอนกลางวันมีประมาณ 3 แลนคัน ตอนกลางคืนอีก 3 แลนคัน เช่นผมเคยสังเกตดูที่ถนนประมาณ 1 นาที ผมเห็นแท็กซี 10 คัน
- ไตรภพ (ตัวปู่) : แล้วที่เหลือล่ะครับ
- เสมีด (ตัวดี้น) : เป็นรถยนต์ 2 คัน และมีรถบรรทุกบ้างประปราย แล้วผมพบปัญหาที่แท้จริง คือผมสังเกตดูว่าข้างรถแท็กซีติดป้ายว่า “ว่าง” ผมก็ถามว่า ถ้าว่างแล้วมาขับรถเล่นกันทำไมล่ะครับ ทำไมไม่นอนอยู่บ้านกัน (ผู้ชมหัวเราะ)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น บทสนทนาส่วนใหญ่จะเป็นการถามตอบของพิธีกรในเรื่องการล้อเลียนแนวนโยบายการทำงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ เพราะขณะที่ศึกษาวิจัยเป็นช่วงการเข้ารับตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ ซึ่งสะท้อนสถานการณ์ของกรุงเทพฯ ในขณะนั้น แต่การถามตอบในบทสนทนายังคงบทบาทในทางการแสดงตลก คือ มีตัวปู่ ทำหน้าที่พิธีกรในการดำเนินเรื่อง มีตัวคู่คอยรับมุขที่ส่งมาให้ อีกทั้งสามารถสลับกันเป็นตัวดี้นคอยสอดแทรกให้เกิดอรรถรสมากขึ้นในบทสนทนา

จะเห็นได้ว่าบทบาทการแสดงของนักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดนั้น จะต้องรับบทบาททางการแสดงและบทบาททางการแสดงตลกโดยนักแสดงจะต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบ และประสบการณ์จากการแสดงค่อนข้างมาก เพื่อทำให้เกิดมุขตลก และบทสนทนาที่สั้นไหลไปตามโครงเรื่องที่วางไว้ เนื่องจากบทสนทนาและมุขตลกที่ใช้ในการแสดงนั้น นักแสดงตลกต้องสร้างสรรค์ขึ้นมาเอง ซึ่งแตกต่างจากการแสดงละครทั่วไปที่นักแสดงจะมีบทสนทนาจากผู้เขียนบทละคร

3. การแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบฉาก

ฝ่ายศิลปกรรมจะเป็นผู้ออกแบบผลิต และจัดฉากกับอุปกรณ์ประกอบฉากตามความต้องการของผู้ผลิตรายการ เพื่อให้ได้ฉากตรงตามความต้องการ และมีเวลาแก้ไขเพิ่มเติมก่อนวันเวลากำหนดบันทึกรายการ

เครื่องแต่งกายในรายการก่อนบ่ายคล้ายเคยมีการแต่งกายตามท้องเรื่องที่แสดง พบว่า แบ่งเป็นการแต่งกายใน 3 ลักษณะ คือ

- 1.ชุดละคร ได้แก่ มณีฆาตฟ้า, เส้นทางเถื่อน, เกมเศรษฐีก็กว่าๆ, ฟ้าลิขิตรัก, ใครกำหนด, กรรมใดใครก่อ, ฟ้าทะลายโจร, รักข้ามภพ, สะใภ้ลเวง, อะลาดินกับตะเกียงวิเศษ
- 2.ชุดโขน ได้แก่ พระนารายณ์ปราบหนทุกซ์
- 3.ชุดลิเก ได้แก่ เพื่อนเรา-เผาเรือน

จากการสังเกตเครื่องแต่งกายใน 3 ลักษณะข้างต้นพบว่ายังสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- 1.เครื่องแต่งกายสื่อให้เห็นบทบาททางการแสดงละคร ทำหน้าที่ช่วยเล่าเรื่องเพื่อสื่อถึงลักษณะความเป็นตัวละครนั้นๆ เช่น นุ้ย เชิญยิ้ม แม้จะรับบทล้อเลียนไตรภพ ลิมปพัทธ์ แต่ยังคงใส่สูทสากลตามความเป็นจริงที่ปรากฏในรายการเกมเศรษฐี หรือซูศรี เชิญยิ้ม ที่รับบทเป็น อาเงิน นักรุกหินหนุ่มในตอนสะใภ้ลเวง ได้ใส่สูทสากลในการแสดงเช่นกัน หรือ โยง เชิญยิ้ม ที่ใส่ชุดกษัตริย์อินเดียเมื่อรับบทเป็นมหาราชา ในตอนอะลาดินกับตะเกียงวิเศษ หรือ ตอนพระนารายณ์ปราบหนทุกซ์ และเพื่อนเรา-เผาเรือน นักแสดงตลกสวมชุดโขน หรือลิเก ซึ่งเครื่องแต่งกายที่สื่อให้เห็นบทบาททางการแสดงละครนั้นเหมือนกับที่ใช้ในการแสดงโขน และลิเกจริงๆ

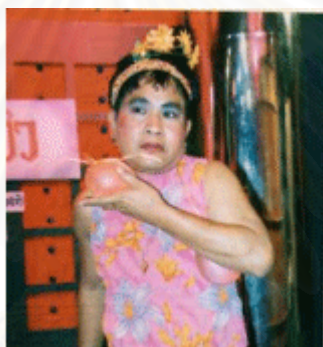

รูปภาพที่ 5.1 ภาพถ่ายเครื่องแต่งกายของนักแสดงตลกในตอนอะลาดินกับตะเกียงวิเศษ

สำหรับเครื่องแต่งกายในชุดละคร ชุดโขน ชุดลิเกนั้น จะสัมพันธ์กับแนวเรื่องที่ใช้ในการแสดงล้อเลียนเรื่องราวพื้นบ้าน วรรณคดีของไทย และของต่างประเทศ ซึ่งนักแสดงจะแต่งกายตามปกติของชุดการแสดง ใช้วิธีการแต่งหน้าและอุปกรณ์ในการแสดงตลกเพื่อให้ดูสมจริง หรือเกินจริง

ตามแบบฉบับการแสดงตลก โดยเครื่องแต่งกายของนักแสดงตลกจะมีฝ่ายจัดหาเสื้อผ้าและอุปกรณ์การแสดงตามท้องเรื่องเป็นผู้จัดการให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ผลิตรายการ

2. เครื่องแต่งกายที่สื่อให้เห็นบทบาททางการแสดงตลก การแต่งกายนั้นจะแตกต่างจากการแสดงละครปกติ นักแสดงตลกบางคนอาจไม่ได้แต่งกายอย่างครบเครื่อง หรือแต่งกายเพียงใช้สัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งตามท้องเรื่อง เพื่อสื่อสารให้เกิดอารมณ์ขัน เช่น เจ้าหญิงอาริยาจะสวมมงกุฎเพื่อบ่งบอกความเป็นเจ้าหญิง เป็นต้น โดยผู้ชมจะเข้าใจได้ทันทีว่านักแสดงคนนั้นกำลังแสดงในบทบาทของใคร อีกทั้งขนาดเสื้อผ้าที่ไม่พอดีกับรูปร่าง สีสันทึบดูฉูดฉาด หรือการแต่งกายเกินความปกติของคนทั่วไป ก็เป็นตัวบ่งชี้ถึงการแสดงตลกได้เป็นอย่างดี

รูปภาพที่ 5.2 ภาพถ่ายเครื่องแต่งกายของนักแสดงตลกชายที่ได้รับบทแสดงเป็นผู้หญิง

ส่วนเสื้อผ้าของนักแสดงตลกชายที่ได้รับบทบาทเป็นผู้หญิงนั้น จะมีการแต่งกายให้เกินจริง และสัมพันธ์กับแนวเรื่องที่ใช้ในการแสดง จากผลการวิจัยพบว่า เสื้อผ้าที่สื่อให้เห็นบทบาททางการแสดงตลกนั้น มักพบในตอนล้อเลียนละครที่อยู่ในกระแสนิยม หรือล้อเลียนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม และพยายามใช้ลักษณะเด่นของบทบาทที่ได้รับให้ชัดเจน หรือเกินจริงกว่าปกติ เช่น เดอ ดอกสะเดา รับบทเป็น เจ๊เพียงในตอนใครกำหนด มีการใช้อุปกรณ์ในการแสดงให้เป็นผู้หญิง คือ นำลูกโป่งมาใส่ไว้ที่หน้าอก และใส่เสื้อที่เน้นหน้าอก อีกทั้งยังแต่งหน้าให้เกินจริงกว่าผู้หญิงปกติ เป็นต้น

4.ดนตรีและเสียงประกอบการแสดง

หน้าที่ของดนตรีและเสียงประกอบการแสดงนั้น ช่วยเสริมบรรยากาศในการแสดง สร้างอารมณ์ให้กับนักแสดงหรืออาจจะสื่อถึงบุคลิกของนักแสดงตามบทละครนั้น ๆ อีกทั้งยังสามารถใช้

ดนตรีและเสียงประกอบในการแสดงเชื่อมโยงในแต่ละฉาก ในละครทั่วไปจะมีการใส่ดนตรีและเสียงประกอบการแสดงภายหลังการดำเนินการผลิตรายการ (PostProduction) แต่เมื่อมีการนำดนตรี และเสียงมาประกอบการแสดงในรายการก่อนป้ายคลายเครียดนั้น การใส่ดนตรีและเสียงประกอบการแสดง จะกระทำในขณะที่ดำเนินการผลิตรายการ

วิธีการการประกอบเสียงและดนตรีในรายการก่อนป้ายคลายเครียดนั้นมีเพียงเรื่องสังเคราะห์เสียงดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ กับนักดนตรีเพียงหนึ่งคน เพื่อใช้สร้างบรรยากาศของเรื่องราวตลอดจนเสียง effect ต่างๆ เพื่อเสริมมุข หรือให้ดูสมจริงมากยิ่งขึ้น นักดนตรีจึงต้องมีความสามารถในการสร้างสรรค์เสียงต่างๆ ได้หลากหลาย ซึ่งความสามารถในการรู้ทันมุขตลกเป็นส่วนสำคัญสำหรับนักดนตรี เพราะนอกจากจะเป็นการวางจังหวะในการแสดงแล้ว ยังเป็นเสมือนสัญญาณว่าขณะนี้นักแสดงตลกกำลังรับ-ส่งมุขกัน

ขณะเดียวกันบางครั้งนักแสดงตลกอาจจะใช้เสียงดนตรีช่วยเสริมบรรยากาศในการแสดงที่ลงเน้นในบางจังหวะออกอาการบางประการ เช่น เมื่อมีเสียงกลองดัง นักแสดงตลกจะทำท่าสะดุ้ง ท่ากางขา หรือทำอื่นๆ ขึ้นอยู่กับว่านักแสดงแต่ละคนจะมีมุขส่วนตัวอย่างไร เมื่อเป็นเช่นนี้การใช้เสียงดนตรีประกอบขณะกำลังแสดงจึงมีความสำคัญต่อการแสดงตลกของนักแสดงตลกค่อนข้างมาก ขณะที่การแสดงละครโทรทัศน์เสียงดนตรีประกอบจะไม่ได้บันทึกระหว่างการแสดง แต่จะบันทึกภายหลังที่การบันทึกภาพเสร็จเรียบร้อยแล้ว

“ความยากง่ายของการทำเสียงดนตรีประกอบระหว่างละครโทรทัศน์ กับรายการก่อนป้ายคลายเครียดจะต่างกันมาก ละครโทรทัศน์จะง่ายกว่าเพราะเพียงแค่หาเพลงมาประกอบให้เข้ากับอารมณ์ในฉากนั้นๆ แต่ในรายการนักดนตรีจะต้องคอยสังเกตและคอยติดตามนักแสดงตลกตลอดเวลา บางที่ต้องอาศัยเดาใจเพราะไม่รู้ว่าจะปล่อยมุขออกมาเมื่อไร” (สัมภาษณ์, อัครฎารค์ ศรีชนะ, ศรีเอทีพี, 31 มกราคม 2545)

หากการแสดงเป็นในรูปแบบอิน หรือลิเก ดังเช่นในตอนเพื่อนเรา-เผาเรือน และตอนอินสดคณะนายอืด ตอนพระนารายณ์ปราบนนทุกข์ ก็จะทำวงปี่พาทย์เข้ามาใช้ประกอบการแสดงในตอนนั้นๆ

ส่วนที่สอง

การสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

การสื่อสารอารมณ์ขันนักแสดงตลกรายการก่อนบ่ายคลายเครียดนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบในการสื่อสารอารมณ์ขันดังต่อไปนี้

1. การเล่าเรื่อง

จากบทที่ 4 ส่วนของรูปแบบและวิธีนำเสนอรายการก่อนบ่ายคลายเครียด พบว่าได้นำรูปแบบละครตลก หรือ Situation Comedy แบบไทยมาใช้ในการนำเสนอเรื่องราวในการแสดงโครงเรื่องที่ใช้ในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดทั้ง 12 เรื่อง ในช่วงที่ศึกษาวิจัยพบว่า 83.5% เป็นการล้อเลียนละคร ภาพยนตร์ นิทานพื้นบ้านวรรณคดี ที่คนไทยคุ้นเคย ส่วนอีก 16.5% เป็นการหยิบยกเหตุการณ์ หรือประเด็นสำคัญในสังคมมาล้อเลียน เช่นปัญหาวัยรุ่น หรือปัญหาศีลธรรมของคนในสังคม เป็นต้น จะเห็นได้ว่าภาพรวมของโครงเรื่องที่ผู้เขียนบทหยิบยกมาล้อเลียนนั้น เป็นเรื่องราวที่คุ้นเคย หรือรู้จักกันดีของคนในสังคมไทย

การหยิบยกละคร ภาพยนตร์ วรรณกรรมนิทานพื้นบ้าน หรือประเด็นปัญหาทางสังคม มานำเสนอในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด เห็นได้ว่าการล้อเลียนโดยการดัดแปลงชื่อเรื่องเช่น เรื่องมณีหยาดฟ้าเป็นมณีหยาดฟ้า การล้อเลียนลักษณะของตัวละครหรือบุคคลที่นำมาล้อเลียนให้ดูเกินจริง อีกทั้งการสร้างลักษณะของตัวละครให้เกิดความตลกขบขันอันเป็นแนวทางในการผลิตรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

“โครงเรื่องที่น่ามาใช้ในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด เริ่มตั้งแต่การคิดแนวเรื่อง เราก็เริ่มคิดถึงตัวนักแสดง เช่นโย่ง กับพวง เชิญยิ้ม เล่นตลกอยู่คณะเดียวกัน เราก็จะมองบทที่สอดคล้องกันอาจจะเล่นเป็นตัวพ่อและแม่คู่กันเพื่อรับ-ส่งมุขในการแสดง แต่ทั้งนี้ก็ต้องประชุมกับทุกฝ่ายโดยเฉพาะ เบ็ด เชิญยิ้ม ว่าคิดตรงกันหรือไม่อย่างไร” เสถียร คล้ายสุวรรณ (สัมภาษณ์ 24 มกราคม 2544)

ดังนั้นการเล่าเรื่องในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดจึงถ่ายทอดผ่านโครงเรื่องจากผู้เขียนบท ส่วนการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านตัวละครให้ดำเนินไปตามโครงเรื่องนั้นต้องอาศัยความสามารถของนักแสดงตลกในการเล่าเรื่อง เนื่องจากนักแสดงตลกเป็นผู้คิดบทสนทนาให้ดำเนินไป

ตามบทบาททางการแสดงละครที่ตนเองได้รับ แต่ทั้งนี้ยังต้องถ่ายทอดอารมณ์ขันในส่วนบทบาทการแสดงตลกที่ประกอบไปด้วยตัวปู ตัวคู่ ตัวดิน ตัวเจ็บ/โง่ ควบคู่กันไปด้วย

ส่วนของสถานการณ์และเรื่องราวในการแสดง มีการสร้างฉากขึ้นในห้องสตูดิโอ และในการแสดงเรื่องหนึ่งมีเพียง3-4ฉากเท่านั้น เนื่องจากเงื่อนไขของเวลาที่จะต้องแสดงให้จบ1เรื่องภายในระยะเวลา 5 วัน ดังนั้นปมขัดแย้งในเรื่องที่แสดงจึงไม่มีความซับซ้อนมากเหมือนในต้นเรื่องที่น่ามาล้อเลียน อีกทั้งเรื่องราวที่น่ามาล้อเลียนในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดนั้น เป็นการหยิบยกเรื่องราวที่คนไทยคุ้นเคยหรือเป็นประเด็นทางสังคมที่น่าสนใจในขณะนั้น ส่งผลให้วิธีการดำเนินเรื่องไม่ซับซ้อนเหมือนละครทั่วไป

จากการศึกษารายละเอียดชุดการแสดงรายการก่อนบ่ายคลายเครียด จากแหล่งข้อมูล วัสดุเทปโทรทัศน์รายการก่อนบ่ายคลายเครียดที่บันทึกตั้งแต่วันจันทร์ที่ 4 กันยายน 2543 จนถึงวันศุกร์ที่ 1 ธันวาคม 2543 ผู้วิจัยพบการดำเนินเรื่องในแต่ละวันดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.2 แสดงชุดรายละเอียดรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียดในแต่ละวัน

ตอนที่	วัน	ตอน	สังเขปเนื้อหา
1	จ. 4 ก.ย.43	เพื่อนเราเผาเรือน	ท้าวสันนุราชประกาศหาคู่ให้ธิดาด้วยการจัดประลองกับบอมมาตย์ ทั้ง 3 ชัยยันต์คิดวิธีหาเงินเพื่อนำมาแต่งงานกับนกแก้ว
	อ. 5 ก.ย.43		ชัยยันต์คิดวิธีหาเงินเพื่อนำมาแต่งงานกับนกแก้ว
	พ. 6 ก.ย. 43		ชัยยันต์กับชัยสิทธิ์และเพื่อนทราบข่าวการประลองจึงอาสาปรากฏว่าชัยยันต์ชนะตอบปฏิเสธที่จะแต่งงานกับธิดาเจ้าเมืองขอเพียงเงินไปแต่งงาน กับผู้หญิงที่รัก
	พฤ. 7 ก.ย. 43		ชัยสิทธิ์ที่ได้รับบาดเจ็บขณะประลอง หนีมายังบ้านหลังหนึ่ง นกแก้วออกมาเห็นจึงช่วยไว้ จนทั้งสองเกิดความรัก ถึงขั้นเป็นสามีภรรยากัน
	ศ. 8 ก.ย. 43		ชัยยันต์ และเพื่อนแห่งชั้นหมากเพื่อมาบ้านแพนสาว แต่พบชัยสิทธิ์อยู่ที่บ้านนกแก้ว ในฐานะสามี จึงปรับความเข้าใจกัน แต่ยังไม่รู้สึกเสียใจ ในเหตุการณ์เพื่อนเราเผาเรือน
2	จ. 11 ก.ย. 43	มณีขยาดฟ้า	อารยาหนีพวกโจรหลงเข้ามาในป่า ชาญชลช่วยเหลือไว้ ขณะที่เสด็จไปให้ทหารออกติดตาม
	อ.12 ก.ย.43		ชาญชลพาอารยากลับเมืองเสด็จไปจึงจัดการให้ทั้งคู่แต่งงานแต่ในนามเพื่อให้อารยามีคนคอยคุ้มกัน
	พ. 13 ก.ย. 43		อารยาต้องมาอยู่บ้านชาญชลเพื่อความปลอดภัย ชาญชลรู้ฐานะของตนดีว่า เป็นเพียงองค์รักษ์ และอารยามีคู่หมั้นแล้ว

ตารางที่ 5.2 แสดงชุดรายละเอียดรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียดในแต่ละวัน (ต่อ)

ตอนที่	วัน	ตอน	สังเขปเนื้อหา
2	พ. 14 ก.ย. 43	มณีษยาดฟ้า	มาคี หลานอีกคนคิดว่าเสด็จปู่ไม่รัก จึงถูกลั่นผู้เป็นกบฏหลอกให้ให้ตามไปฆ่าอารียา โดยผู้อยู่เบื้องหลังการกบฏที่แท้จริงคือ เก็จแก้ว
	ศ. 15 ก.ย. 43		มาคีรู้ความจริงว่าตนถูกลอกใช้ จึงไม่ฆ่าอารียา อีกทั้งอลันทำการกบฏล้มเหลว การล้างแค้นนั้นจบลงด้วยความตายของอลัน วาริชและเก็จแก้ว หลังเหตุการณ์ร้ายผ่านไป อารียากับชาญชล จึงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
3	จ. 18 ก.ย. 43	เส้นทางเดือน	ผู้ใหญ่ฝ่ายและภรรยาเป็นผู้นำชุมชนที่ดี ชาวบ้านจึงรักใคร่ แต่มีหลานเขยชื่อเบ๊เป็นคนไม่ดี เป็นนักพนัน ซึ่งใช้ให้ภรรยามาขอเงินผู้ใหญ่
	อ. 19 ก.ย. 43		ผู้ใหญ่คิดตัดสินใจสยหลานเขย จึงไม่ยอมให้ยืมเงิน เบ๊โมโหจึงคิดแก้แค้นด้วยการออกปล้นชาวบ้านโดยใช้ชื่อเสื่อฝ้าย
	พ. 20 ก.ย. 43		ผู้ใหญ่ถูกเบ๊ใส่ร้ายจนถูกตำรวจจับ จากนั้นเบ๊โก่งสมบัติของผู้ใหญ่และขึ้นครองตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านไม่มีความสุข เพราะมีแต่การพนัน
	พ. 21 ก.ย. 43		ผู้ใหญ่ฝ่ายเสียใจที่ถูกปรับปรับฯ หลังออกจากคุกจึงออกมาเป็นโจรชื่อ เสื่อฝ้าย มีลูกน้องชื่อเสื่อมเหศวร และเสื่อใบ จะปล้นเงินจากคนไม่ดีนำมาให้คนยากจน
	ศ. 22 ก.ย. 43		ขุนพันเป็นนายตำรวจเกลี้ยกล่อมให้เสื่อฝ้ายช่วยเหลือทางการปราบปรามโจรจนหมด และตั้งใจจะกลับตัว ในที่สุดท้ายถูกขุนพันจับ
4	จ. 2 ต.ค. 43	พระนารายณ์ ปราบนทกษ	เหล่านางฟ้าและเทวดาบนสวรรค์ ต้องเข้าเฝ้าพระอิศวร โดยมีนทกษทำหน้าที่ล้างเท้าให้เทวดาและนางฟ้า
	อ. 3 ต.ค. 43		นทกษถูกลงนางฟ้าและเทวดาแก้งทุกครั้งทีล้างเท้าให้ มีความน้อยเนื้อต่ำใจในชะตาของตนเอง
	พ. 4 ต.ค. 43		นทกษไปขอพระอิศวรให้ช่วยเหลือ พระอิศวรจึงมอบนิ้วเพชรให้เป็นอาวุธ
	พ. 5 ต.ค. 43		นทกษใช้นิ้วเพชรในทางที่ผิดแก้งนางฟ้าและเทวดาจนสิ้นชีวิตเป็นจำนวนมากที่รอดชีวิตไปได้จึงนำความไปบอกพระนารายณ์
	ศ. 6 ต.ค. 43		พระนารายณ์คิดอุบายกำจัดนทกษ โดยแปลงกายมาเป็นนางเทพอัปสรร้ายรำล่อหลอกให้นทกษใช้นิ้วเพชรชี้มาที่ตนเองจนได้รับบาดเจ็บ
5	จ. 9 ต.ค. 43	เกมเศรษฐีที่ว่าๆ	ล้อเลียนนโยบายของผู้ว่ากรุงเทพมหานคร สมัคร สุนทรเวช
	อ. 10 ต.ค. 43		ล้อเลียนการวิเคราะห์ประเด็นข่าวของสุทธิชัย หยุ่น
	พ. 11 ต.ค. 43		ล้อเลียนการหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง
	พ. 12 ต.ค. 43		ล้อเลียนการตอบปัญหาในรูปแบบของเฉลิม อยู่บำรุง
	ศ. 13 ต.ค. 43		ล้อเลียนลูกนักการเมืองดั่งๆที่มีข่าวในสังคม

ตารางที่ 5.2 แสดงชุดรายละเอียดรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียดในแต่ละวัน (ต่อ)

ตอนที่	วัน	ตอน	สังเขปเนื้อหา
6	จ.16 ต.ค.43	ฟ้าลิขิตรัก	ผู้ใหญ่เห็นเลศผู้เป็นลูกชายไม่เอาถ่าน จึงคิดหาผู้หญิงให้แต่งงาน เพราะหวังว่าคงจะปรับปรุงตัวดีขึ้น
	อ.17ต.ค.43		เลศรู้ว่าพ่อจะจับแต่งงาน จึงหนีออกจากบ้านเร็ววัน จนมาพบกับเก็ด
	พ.18ต.ค.43		เก็ดเป็นพี่ชายของพลับพลึงให้เกิดมาช่วยเหลือกิจการในครอบครัว เลศพบรักกับพลับพลึงจึงกลับตัวช่วยทำงานทุกอย่างที่ได้รับมอบหมาย แต่แม่ของพลับพลึงไม่ชอบเลศ เพราะเคยรับปากกับเพื่อนว่าจะให้ลูกแต่งงานกัน
	พฤ.19ต.ค.43		ผู้ใหญ่พบเลศโดยบังเอิญ จึงให้เลศกลับบ้านเพื่อไปแต่งงาน ทำให้เลศและพลับพลึงต้องให้คำสัญญาว่าจะไม่แต่งงานกับใครอีกเลย
	ศ.20ต.ค.43		เมื่อถึงวันแต่งงานทั้งพลับพลึงและเลศต่างเตรียมหนีการแต่งงาน แต่ถูกจับเอาไว้ พอถึงช่วงพิธีการปรากฏว่าทั้งคู่ต้องตกตะลึงเมื่อรู้ว่าเป็นคู่หมั้นกันมาก่อน ทำให้ทั้งคู่เข้าใจว่าฟ้าลิขิตรักไว้ให้คนทั้งสอง
7	จ.23 ต.ค.43	ไม่มีรายการออกอากาศเนื่องจากมีรายการพิเศษเนื่องในวันปียมหาธาต	
	อ.24ต.ค.43	ใครกำหนด(บาปบริสุทธิ์)	นกแก้วและมะลิเป็นเด็กต่างจังหวัดและทั้งคู่สอบเข้ามหาวิทยาลัยในกรุงเทพได้ จึงต้องจากพ่อแม่เพื่อเข้ามาศึกษาต่อ ทำให้พ่อแม่ต้องทำงานหนักขึ้นเพื่อส่งเสียลูกทั้งสอง
	พ.25ต.ค.43		นกแก้วและมะลิเดินทางเข้ามาหาหอพักหญิงในกรุงเทพ แต่มะลิชอบความฟุ้งเฟ้อของเพื่อนร่วมหอ
	พฤ.26ต.ค.43		มะลิเริ่มใจแตกเที่ยวเตร่ ไม่สนใจเรียนหนังสือ นกแก้วจึงดักเตือนแต่มะลิกลับตักนกแก้วว่าไม่เจียมตัวเองเพราะเป็นเพียงลูกเลี้ยงเท่านั้น นกแก้วจึงตบหน้าสั่งสอน ทำให้มะลิเกลียดไปเที่ยวกลางคืนมากขึ้น
	ศ.27ต.ค.43		มะลิถูกไล่ออกจากมหาวิทยาลัย ทำให้พ่อเสียใจจนเป็นอัมพาต นกแก้วกลับมาดูแลพ่อและแม่ เวลาผ่านไปมะลิกลับมาขอโทษในความผิดพลาดของตน ทุกคนให้อภัยมะลิเข้าใจแล้วว่าไม่มีความรักอะไรที่ยิ่งใหญ่ไปกว่าความรักของพ่อและแม่
8	จ.30ต.ค.43	กรรมใดใครก่อ	ยอดทำร้ายสาวริกา เพราะไม่ยอมให้เงินไปตีเมียแล้ว พ่อเข้ามาห้ามและให้เงินยอดไป จากนั้นยอดออกไปหาเรื่องกับคนที่ร้านกาแฟ จนยอดถูกแทง
	อ.31ต.ค.43		ยอมให้เงินไป ตีเมียแล้ว พ่อเข้ามาห้ามและให้เงินยอดไป จากนั้นยอดออกไปหาเรื่องกับคนที่ร้านกาแฟจนยอดถูกแทง
	พ.1พ.ย.43		มีจรรยาพวยอดไปดูขณะที่อยู่บ้านเมตตา แม่เสียใจมากจนตรอมใจตาย เมื่อยอดออกมาจากบ้านเมตตาก็ไปจัดการกับคนที่แจ้งตำรวจจับยอดเรื่องยาบ้าจนกลายเป็นเจ้าชายนิทรา

ตารางที่ 5.2 แสดงชุดรายละเอียดรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียดในแต่ละวัน (ต่อ)

ตอนที่	วัน	ตอน	สังเขปเนื้อหา
8	พ.ศ. 2 พ.ย. 43	กรรมใดใครก่อ	มีจรรยาพายอดออกมาที่ตึกร้าง ที่ยอดใช้เป็นสถานที่ค้าผู้หญิงไปต่างประเทศ สาริกาเป็นหนึ่งในหญิงสาวที่ถูกหลอก แต่ยอดชอบจึงนำมาเป็นเมียแต่ถูกทำร้ายทุกวัน
	ศ. 3 พ.ย. 43		มีจรรยาพายอดมาที่บ้าน ขณะที่ยอดกำลังซื้อสาริกาจนกระทั่งแท้ง เนื่องจากคิดว่าสาริกามีชู้จนตั้งท้อง จากนั้นมีจรรยาพายอดมาในภาพปัจจุบัน เห็นภาพตนเองอยู่ในโรงศพจึงเข้าใจว่าตนเองตายไปแล้ว ต้องขอใช้กรรมเวรที่ได้ทำไว้
9	จ. 6 พ.ย. 43	ฟ้าทะลายโจร	รำเพยคอยเสียดำที่ศาลาท่าน้ำ แต่เสียดำติดภารกิจเรื่องจับตัวเสื่อย้อยมาให้เสียดำย ทำให้อำมาไม่ทันนัด ชุมโจรสลัดฝ้ายยกย่องเสียดำว่าเป็นคนมีฝีมือจึงรับมาเป็นพวก
	อ. 7 พ.ย. 43		ความสามารถของดำเป็นที่ชื่นชมของเพื่อนโจร เสื่อมเศวตจึงทำตัวลึกลับ แต่ก็แพ้ดำ จากนั้นดำก็ถึงสมัยเรียนที่เคยช่วยเหลือจากพวกอันธพาล และให้สัญญาว่าถ้าถูกบังคับให้แต่งงานจะมารอดำที่ศาลาคอยนาง
	พ. 8 พ.ย. 43		รำเพยถูกพระยาพานทองผู้เป็นบิดาบังคับให้แต่งงานกับหมวดกำจร หลังจากหมวดกำจรปราบพวกเสียดำสำเร็จรำเพยเสียใจมากเพราะมีตัวรวมอยู่ด้วย แต่ที่จริงดำช่วยเสียดำให้รอดพ้นจากการจับกุมของตำรวจ
	พ.ศ. 9 พ.ย. 43		หมวดกำจรถูกโจรจับตัวแต่ถูกปล่อยตัวออกมา เพราะดำรู้ว่า เป็นคู่หมั้นของรำเพย ทำให้เสียดำสงสัยว่าเสียดำเป็นสายให้ตำรวจ จึงคิดกำจัดเสียดำ
	ศ. 10 พ.ย. 43		ดำไปงานแต่งงานของรำเพย และบอกหมวดกำจรว่าเสียดำจะมาปล้นบ้านพระยาพานทองวันนี้ หมวดกำจรไม่สนใจแต่จะจับกุมดำที่วัดด้านหน้ารอดไปได้ เสียดำถูกพระยาพานทองยิงตาย ส่วนรำเพยถูกเสื่อมเศวตลักพาตัวไป ดำตามมาช่วยรำเพยทันแต่ถูกหมวดกำจรรยิงตาย
10	จ. 13 พ.ย. 43	รักข้ามภพ	เอนกสนใจแต่วัตถุโบราณจนลืมให้เวลากับดวงดาวแพนสาวที่อยากไปทะเล แต่เอนกกลับพาไปดูวัตถุโบราณกับเพื่อนชื่อเพิ่มที่อยุธยาแทน ดวงดาวจึงตัดสินใจเลิกกับเอนก เอนกกับเพิ่มขุดหาของเก่าจนเปลี้ยและผลอกลับไป
	อ. 14 พ.ย. 43		เอนกและเพิ่มหลงมิติเข้าไปอยู่ในสมัยอยุธยา ระหว่างทางเจอทหารไทย และทหารพม่า จึงเข้าไปช่วยขับไล่ทหารพม่าจนพ่ายไป
	พ. 15 พ.ย. 43		หิวหมูถึกพาเอนกและเพิ่มไปหาพระยารามเดชะเพื่อรับความดีความชอบ ได้รับการปูนบำเหน็จเป็นทหาร ดวงเดือนลูกสาวพระยารายเดชะชอบพอในตัวเอนก
	พ.ศ. 16 พ.ย. 43		ทหารของพระยารามเดชะเป็นไส้ศึกให้ทหารพม่าเข้ามาตีกรุงศรีอยุธยาแต่แผนการล้มเหลว
	ศ. 17 พ.ย. 43		พระยารามเดชะยกลูกสาวให้เอนกเป็นการตอบแทนคุณความดีขณะที่เอนกกับเพิ่มอยากกลับมาสู่เวลาปัจจุบัน แต่กลับไม่ได้จึงกลายเป็นน้ำไปทั้งสองคน

ตารางที่ 5.2 แสดงชุดรายละเอียดรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียดในแต่ละวัน (ต่อ)

ตอนที่	วัน	ตอน	สังเขปเนื้อหา
11	จ.20พ.ย.43	อะลาตินกับ ตะเกียงวิเศษ	สุรต่านคิดหาเจ้าชายให้จัสมินผู้เป็นนุตรสาวแต่เนื่องจากบ้าน เมืองมีปัญหา จึงเรียกจาร์ฟาเพื่อถามถึงดวงเมือง แต่จาร์ฟา ต้องการจะเป็นใหญ่ในเมืองนี้ และจะสำเร็จหากมีตะเกียงวิเศษ
	อ.21พ.ย.43		จาร์ฟาออกมาตามหาคนที่มึลลักษณะพิเศษ คืออะลาตินที่ สามารถเข้าไปนำตะเกียงวิเศษออกมาจากถ้ำ แต่ อะลาตินและ อาบุญแอบหนีบทรัพย์สมบัติจึงติดอยู่ในถ้ำ
	พ.22พ.ย.43		อะลาตินมียักษ์จีนนี้เป็นทาสรับใช้ จากการถูตะเกียงและเริ่มขอ พรจากข้อแรกจากยักษ์ให้พาตนและอาบุญออกจากถ้ำจากพรที่มี3 ข้อ ส่วนจาร์ฟาได้ใช้มนต์สะกดสุรต่าน ให้ยกจัสมินให้ตน
	พฤ.23พ.ย.43		จัสมินเสียใจจึงหนีออกจากวังมาพบกับอะลาตินแต่จาร์ฟาตาม มาจับตัวจัสมินได้ ดังนั้นอะลาตินจึงขอพรจากยักษ์จีนนี้ให้ เป็นเจ้าชายที่ร่ารวยและคลายมนต์สะกดสุรต่านให้ยกจัสมินให้ ตน
	ศ.24พ.ย.43		จาร์ฟากลับมาขโมยตะเกียงวิเศษแต่ยักษ์จีนนี้ ยังไม่ได้แถมพร ให้อะลาตินอีกข้อ จึงจับตัวจาร์ฟาลงไปอยู่ในตะเกียงวิเศษเป็น พรข้อสุดท้าย
12	จ.27พ.ย.43	สะใภ้ออลเวง	ครอบครัวของเงินต้องการมีทายาทสืบสกุล แต่หลินยังไม่ สามารถให้กำเนิดบุตรได้ พ่อแม่ของเงินจึงต้องการสะใภ้อีกคน
	อ.28พ.ย.43		พ่อแม่ของเงินจึงจัดงานหาคู่ให้ลูกชายอีกคน
	พ.29พ.ย.43		คนในครอบครัวเอาใจเหมยภรรยาใหม่ของเงินเพราะมีความหวัง ว่าเหมยจะมีทายาทให้ แต่ในความจริงนั้นเหมยเป็นคนของพ่อ บ้านกวงที่ต้องการหนีหนีออกไปจากบ้าน
	พฤ.30พ.ย.43		พ่อบ้านกวงวางแผนเข้าไปนอนห้องหลินและให้เหมยไปฟ้องเงิน แต่แผนการผิดพลาดทำให้เงินโกรธเหมยมาก
	ศ.1ธ.ค.43		ในที่สุดหลินตั้งท้องพร้อมกับเหมยแต่เงินไม่ยอมรับการตั้งท้อง ของเหมย ในที่สุดความจริงถูกเปิดเผยว่าเด็กในท้องของเหมย เป็นน้องของเงินนั่นเอง

2. การแสดง (Performance)

องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน หรือเสียงหัวเราะนั้น คงจะขาดไม่ได้ในส่วน
ของการแสดงของนักแสดงตลก เนื่องจากการแสดงที่ผู้ชมเห็นภาพได้นั้นทำให้รับรู้ถึงความตลกใน
การแสดง ดังนั้นผู้วิจัยจำเป็นต้องวิเคราะห์การแสดงของนักแสดงตลกภายใต้กรอบการแสดงดังนี้

2.1 การแต่งกาย วิธีการแสดงในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดพบว่า นักแสดง
ตลกจะแต่งกายตามบทบาทที่ตนเองได้รับ ทั้งนี้เพื่อความสมจริง และสื่อความหมายไปถึงผู้ชมรายการ

ขณะเดียวกันเครื่องแต่งกายที่ดูดีมีสีสัน ลวดลายเกินจริงยังสามารถบ่งบอกถึงความตลกให้ผู้ชมได้หัวเราะอีกด้วย

2.2 อากัปกิริยา เช่นท่าทางการแสดงหรือการใช้อุปกรณ์ในการแสดงร่วมกับกิริยาในการแสดง ทำให้ผู้ชมเกิดเสียงหัวเราะได้

2.3 การใช้เสียงของนักแสดงตลก นอกจากความสามารถทางการแสดงแล้ว นักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดส่วนใหญ่มีองค์ประกอบของเสียงเหมาะกับการแสดงในสื่อโทรทัศน์ จากประวัตินักแสดงตลก ทุกคนล้วนมีความสามารถทางการแสดงละคร คือเคยผ่านเวทีการแสดงลิเก เวทีนักร้องลูกทุ่ง การแสดงบนเวทีตามสถานบันเทิง รวมถึงการเป็นนักแสดงโทรทัศน์มาก่อน ซึ่งการมีเสียงร้องที่ดีจากประสบการณ์ต่างๆที่ผ่านม่านั้นถือเป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมต่อการแสดงในสื่อโทรทัศน์ ดังจะเห็นได้จาก สิริพร อยู่ยอด ที่ไม่เคยแสดงตลกหน้าเวทีมาก่อน แต่มีคุณสมบัติจากการใช้เสียงที่เหมาะสมกับสื่อโทรทัศน์ จึงสามารถพัฒนาตนเองในการแสดงตลกจนได้รับการยอมรับจากผู้ชม

3. บทเจรจาในการแสดง

เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน โดยนักแสดงตลก จะทำหน้าที่สร้างบทเจรจาในการดำเนินเรื่อง ตามบทบาทของการแสดงละคร พรีองทั้งรับบทบาทการแสดงตลก อันประกอบไปด้วย ตัวปู ตัวคู่ ตัวดี้น ตัวเจ็บ / ใจ โดยนักแสดงตลกจะใช้ความสามารถในการแสดงบทเปิด (Improvisation) ซึ่งเป็นวิธีการเปิดกว้างในการแสดงละครตลก ของรายการก่อนบ่ายคลายเครียดที่ไม่เคร่งครัดในการเสนอคำพูด เนื่องจากนักแสดงตลกเป็นผู้สร้างสรรค์บทสนทนาด้วยตนเอง แต่ทั้งนี้การพูดหรือการแสดงจะเป็นไปตามเค้าโครงเรื่องและลำดับในการดำเนินเรื่องตามที่ผู้เขียนกำหนดไว้

ทั้งนี้ในส่วนของบทเจรจาที่นักแสดงตลกเป็นผู้สร้างสรรค์ขึ้นมานั้นยังทำหน้าที่ในการสื่อสารอารมณ์ขันซึ่งเป็นความสามารถเฉพาะตัวของนักแสดงตลกแต่ละคนที่จะมีวิธีการนำเสนอมุขตลกเข้ามาสอดแทรกในโครงเรื่องที่กำหนดไว้จากผู้เขียนบท ซึ่งทางผู้กำกับ และนักแสดงตลกจะร่วมกันคิดเพื่อเปลี่ยนเรื่องราวที่เคร่งเครียดให้เป็นเรื่องที่เบาสมอง ทำให้ผู้ชมรายการเกิดเสียงหัวเราะ และความสนุกสนาน ซึ่งกลวิธีในการสื่อสารอารมณ์ขันที่พบในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดมีดังนี้

1. การเล่นตลกกับภาษา

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยพบว่า มุกตลกที่ใช้ในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดมากที่สุด คือ การเล่นตลกกับภาษา โดยโยง เชิญยิ้ม ซึ่งเป็นนักแสดงที่เล่นตลกกับภาษากล่าวว่า ส่วนใหญ่ผมจะเล่นมุขคำพูด เอาภาษาไทยมาเล่นคำ ที่ชอบมุขนี้เพราะมันสนุก และมีคำมากมายเสียจนเหลือใช้ เพียงคำว่า “กิน” ก็สามารถแตกออกไปได้มากมาย

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (2536) กล่าวว่า ภาษาจะมีไวยากรณ์ และรูปประโยค คอยกำกับให้เป็นแบบแผนเดียวกัน เมื่อไรก็ตามเรื่องที่ถูกผิดไปจากแบบแผนที่กำหนดไว้ สิ่งที่ถูกจะกลายเป็นสิ่งที่ข้ามไปทันที การล่นกับถ้อยคำหรือการเล่นกับสำนวนโวหารต่างๆ เป็นรูปแบบที่นิยมกันมากของการเล่นตลกกับภาษา ด้วยการนำเอาโครงสร้างเดิมของภาษามาปรับรูปเสียใหม่

สำหรับรูปแบบการเล่นตลกกับภาษาที่พบในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดได้แก่

1.1 สุภาสิต คำคม

ตัวอย่างตอนกรรรมใดใครก่อ

- ยอด : จะมาตามฉันไปทำไม ไม่มีอะไรจะทำแล้วหรือ
- พญามัจจุราช : ก็มันเป็นหน้าที่ตาม เจ้าไม่เข้าใจหรือ
- ยอด : ทำยังกับฉันเป็นนักโทษ มาคอยจับผิดอยู่ได้ ท่านไม่รู้หรือว่าทำผิดบ่อยๆนะมันดี
- พญามัจจุราช : มันดียังไง
- ยอด : อ้าว ก็ทำผิดแล้วจะได้เป็นครูเง่างาน ฮ่า ฮ่า ฮ่า

และ

ตัวอย่างตอนมณีขยาดฟ้า

- เจ้าเมือง : เราไว้วางใจเจ้า ให้เจ้าคอยคุ้มครองอารียามหลานรักของเรา เพราะเรารู้ว่าเจ้าเป็นคนดี ไว้ใจได้ เจ้าจงรับหน้าที่นี้ไปก็แล้วกัน

- ชาญชล : ขอรับ กระผมจะรักษาความดีที่ท่านได้ไว้วางใจนี้ไว้
 เพราะกระผมมีสุภาพจิตประจำใจว่า เป็นคนควรรักษา
 ความดี ประดุจนี้รักษาความคุณ
- เจ้าเมือง : ไม่ใช่ มันต้องประดุจเกลือรักษาความเค็ม
- ชาญชล : ขอรับ

1.2 คำฟ้องเสียง

ตัวอย่างตอนรักข้ามภพ

- หัวหมูเถิก : เจ้าสองคนช่วยข้าก่อนเถอะ ช่วยนำข้าเข้าเมืองหลวงที่
 ข้าต้องไปรายงานผลการรบ
- เอนก : ว่ายังงั้นละเพื่อน เราควรช่วยเขาก่อนเถอะ ไม่งั้นเขาอาจ
 จะตายได้ คูสิ ได้รับบาดเจ็บสาหัสทีเดียวเชียว
- เพิ่ม : เอ้อ แปลกแฮะ ทำไม 50 สตางค์เจ็บสาหัสไม่ได้เหวอ
 เพื่อนทำไมต้องบาทหนึ่งถึงจะสาหัสได้เหวอ

1.3 คำผวน

ตัวอย่างตอนใครกำหนด

- เจ้เพียง : ที่นี้ปลอดภัย จ๊ะ ไม่ต้องห่วงหรอกหนู ใครไปใครมาต้องใช้
 คาร์ดก็ยกกันทุกคน แล้วหอบของฉันนะ เป็นหอบพักหญิงล้วนจ๊ะ
- นกแก้ว : แล้วฉันจะแน่ใจได้อย่างไรละจ๊ะเจ้ ส่วนไอ้การ์ดก็ยกเนี่ย เขา
 ต้องทำอะไรกันเหวอ
- เจ้เพียง : โถ นำสงสารจริงๆนะหนู เพิ่งเคยเข้ากรุงเทพฯละสิ คาร์ดก็ยก ก็
 คีย์การ์ดไงจ๊ะ เอาไว้เปิดปิดประตู เฉพาะเมมเบอร์นะจ๊ะ

1.4 ภาษาประกอบท่าทาง

ตัวอย่างตอนพระนารายณ์ปราบนนทกษัตริย์

- เทวดา : ได้ข่าวว่า ท่านเล่นแชร์โซ่ไหม
- พระนารายณ์ : ใช่ (หัวเราะ)

- เทวดา : ขอบพระคุณมาก ไม่นับพกมาพลาดแน่ ท่านเล่นแชร์ด้วยไข่
ใหม่ก็มีมือ
- พระนารายณ์ : 3 มือ (ชู 3 นิ้ว)
- เทวดา : นิ้วมัน 3 นิ้ว ไม่ใช่ 3 มือ โททนี่
- พระนารายณ์ : สมมติว่าเป็นมือก็แล้วกันนะ ตายไปแล้ว 1 ยังเป็นอีก 2 มือ
- เทวดา : ยังเป็นอีก 2 มือหรือ เสียใจด้วยนะ เจ้านนทุกข์มันเอาแชร์
ของท่านไปวางไว้ แล้วมันใช้นิ้วเพชรชี้ไป แชร์ท่านนะตาย
หมดแล้ว

และ

ตัวอย่างตอนเส้นทางเดือน

- เทิ้ม : บาปบุญมันมีจริงๆหรือ มันมองเห็นไหม
- ชม : บาปมันก็ปากแบนๆ บุญมันก็ปากจู๋
- เทิ้ม : เอ๊ย มันมีตัวตนหรือ
- ชม : อ้าว เอ็งลองพูดบาปสิ
- เทิ้ม : บาป (พูดซ้ำๆทำปากแบนๆ..หัวเราะ)
- ชม : ลองพูดบุญสิ
- เทิ้ม : บุญ (เวลาพูดทำปากจู๋..หัวเราะ)
- ชม : เห็นมั๊ยละ

1.5 การแยกคำ

ตัวอย่างตอนอลาดินกับตะเกียงวิเศษ (ล้อตอกแสดงเป็น มารตี)

- จันดี : แหมผู้หญิงอย่างมารตีนี่นะ งด(เน้นเสียง) งามจริงๆ
- มารตี : ทำไมต้องเน้นเสียงขนาดนั้นล่ะจ๊ะ จันดี
- จันดี : อ้อ แกรมเข้าใจยากอีกนะ รู้ไหมจ๊ะว่า งด แปลว่าอะไร
- มารตี : แปลว่า ไม่ ไรจ๊ะ
- จันดี : แล้วไม่ผสมกับงามแปลว่าอะไรจ๊ะ
- มารตี : แหมทำไมต้องค่อนข้างอดกันด้วยล่ะจันดี
- จันดี : แหมจริงๆ แล้วรุ่นแถมฝาโรงอย่างเธอยังจะมาเป็นนาง
สนมอีกหรือจ๊ะ

1.6 การใช้ภาษาท้องถิ่น

ส่วนใหญ่จะเป็น मुखการ ใช้ภาษาอีสานของนักแสดงตลก หยอง ลูกหยี เช่น ตอนพระนารายณ์ปราบนนทกข์ และแสดงเป็นนนทกข์ เป็นต้น

2. การเล่นตลกกับความรู้สึก

เนื่องจากรายการก่อนบ่ายคลายเครียดเป็นรายการละครตลก จึงต้องมีการแสดงออกเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครตามท้องเรื่องนั้นๆ เช่น ตอนกรรมไดใครก้อ มีเนื้อเรื่องที่ชี้ให้เห็นว่าใครทำอะไรได้ ยอมได้รับผลกระทบตามที่ตนเองเคยก่อไว้ ซึ่งนักแสดงตลกจะต้องร้องให้จริงๆ เมื่อรู้สึกสำนึกผิดกับการกระทำที่ผ่านมา

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (อ่างแล้ว) กล่าวว่า มนุษย์มีวิธีการแสดงออกเกี่ยวกับอารมณ์ และความรู้สึกกับวัฒนธรรม แต่ละสังคมมีแบบแผนการแสดงออกซึ่งความรู้สึกต่างกัน การเล่นตลกกับความรู้สึกนั้นเป็นการนำเอาสิ่งที่เชื่อว่า เป็นการแสดงออกที่ถูกที่ควรมาล้อเลียน ซึ่งเป็นเรื่องที่ค่อนข้างละเอียดอ่อน บางครั้งแทนที่จะเป็นเรื่องตลกก็กลายเป็นตอกย้ำความเจ็บปวด โดยมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความตาย ความเจ็บป่วย

ตัวอย่างจากตอนใครกำหนด

- มะลิ : แม่จ๋า ฉันผิดไปแล้ว แม่ยกโทษให้ฉันด้วยนะ แม่จะดู แม่จะด่า แม่จะเขียนฉัน จะทำอย่างไรกับฉันก็ได้จ้ะ
- แม่ : แม่ไม่ตีเอ็งหรอกลูก เอ็งไม่รู้หรือว่าเอ็งนะตีหัวใจพ่อแม่ จนเข้าไปหมดแล้ว พ่อกับแม่อยากให้เอ็งกลับมา คอยที่จะให้อภัยเอ็งอยู่แล้วอยู่ทุกลมหายใจเข้าออก ดูลี ผอมไปตั้ง เยอะเลยลูกฉัน แม่ไม่ตีเอ็งหรอก เอ้อ นกแก้ว
- นกแก้ว : จ๋า แม่
- แม่ : ไม้ยูงไหนล่ะ
- มะลิ : (ตกใจ) ไหน แม่บอกว่าจะไม่ตีฉันไงล่ะ
- แม่ : เปล่า ไม่ได้จะเอามาตี แต่ให้มันเอาไปให้ไกลๆทิ้งไปให้หมด

3. ตลกทางความคิดและเสียดสี

ตามแนวคิด “บันไดตลก” ของทอมป์สัน กล่าวไว้ว่า เป็นการล้อเลียนเสียดสีชีวิตจริง สามารถทำให้หัวเราะได้กับเรื่องเครียดหรือกับตัวเอง

จากพัฒนาการที่รวดเร็วของสื่อมวลชนในปัจจุบัน ทำให้คนรับรู้ข่าวสารและรายละเอียดสามารถซึมซับเข้าเป็นความรู้สึกร่วมของสังคมได้ง่าย การหยิบยกเอาเหตุการณ์ต่างๆ หรือละครต่างๆ มาล้อเลียน ทำให้คนหัวเราะได้ง่ายเพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นการรับรู้ของผู้คนอยู่แล้ว เมื่อนำมาดัดแปลง เช่น ในตอน เกมส์ เศรษฐีกว่าๆ นักแสดงตลกได้นำเอาบุคลิกของนักการเมือง ที่มีบุคลิกการพูดอันเป็นเอกลักษณ์มาล้อเลียน ก็สามารถทำให้ผู้ชมหัวเราะได้

ตัวอย่างตลกทางความคิดและเสียดสีที่ปรากฏในรายการฯ

- เสียดสีสังคม

ตอน กรรมใดใครก่อ สะท้อนให้เห็นถึงบาปบุญคุณโทษ คนทำผิดยอมไม่ได้
รับผลแห่งการกระทำ

ตอน ใครกำหนด สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมอันเหลวแหลกในปัจจุบัน

ตัวอย่างตอนใครกำหนด (ฉากในสถานบันเทิง)

วัยรุ่นชาย : น้องไม่เชื่อเหรอ พ่อพี่ใหญ่ นะ

มะลิ : ใหญ่แล้วยังไง แต่อย่ามายุ่งกับฉัน

วัยรุ่นชาย : พุดดี ๆ แล้วนะ บอกให้มาเต้นกับพี่ ได้ยินมั๊ย

มะลิ : อะไรกัน ก็บอกว่าอย่ามายุ่งกับฉันไงล่ะ บ้านเมืองมีชื่อมี
แปนะ จะบอกให้

วัยรุ่นชาย : ชื่อแปอะไรกัน ใครเค้าก็ไม่กล้ามายุ่งกับพี่หรอก เพราะพ่อ
พี่ใหญ่

มะลิ : แล้วใครเป็นพ่อพี่ล่ะ

วัยรุ่นชาย : น้องได้ยินแล้วจะหนานะ ก็สะเหลิมไงจ๊ะ

มะลิ : (ทำท่าตกใจ)

- เสียดสีสถาบันสื่อมวลชน

ล้อเลียนละครดั่ง ได้แก่ตอน มณีขยาดฟ้า, เส้นทางเถื่อน, ฟ้าลิขิตรัก, ฟ้าทะลายโจร, รักข้ามภพ, สะไม้อลวง เป็นต้น ล้อเลียนเกมส์โชว์ ได้ แก่ ตอน เกมส์เศรษฐีต่างๆ

ตัวอย่างจากตอนเกมส์เศรษฐีต่างๆ

- ไตรภพ : สำหรับผู้ที่ตอบถูกในคำถามนี้คือ คุณเสมีด สุนทรเทเวศน์ ท่านผู้ว่าครับเรามีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ท่านมาร่วมรายการกับเราในวันนี้ ดีใจจริง ๆ ที่ได้เห็นตัวเป็น ๆ ของท่าน
- เสมีด : ตัวจริง ๆ ครับ
- ไตรภพ : วันนั้น ผมดูผลคะแนน ผมลุ้นมากเลยครับ คะแนนของท่านนอนมาเลยครับ
- เสมีด : ผม 3 คนพ่อแม่ลูกเดินหาเสียงกัน ชาวบ้านเขาบอกว่าบ้านผมมี 8 คนเลือกท่านหมดเลย ผมกลับมานั่งกินข้าวกับลูกกับเมีย แล้วคุยกันว่า ถ้าเป็นอย่างนี้เราอนามา
- ไตรภพ : ตามนโยบายของท่านหลังจากที่ท่านได้รับตำแหน่งท่านได้ดำเนินการอะไรไปบ้างแล้วครับ
- เสมีด : ช่วงเดือนเศษที่ผ่านมา ผมได้ย้ายเทศกิจใน 24 ชั่วโมง เพราะไปริดไถพวกแม่ค้า
- ไตรภพ : แล้วเรื่องปัญหาการจราจรติดขัดล่ะครับ
- เสมีด : เป็นปัญหาเบียดหัวแตก ผมว่าเกิดจากการที่มีแท็กซี่มากเกินไป แท็กซี่ตอนกลางวันมีประมาณ 3 แสนคัน ตอนกลางคืนอีก 3 แสนคัน เช่นผมเคยสังเกตดูที่ถนนประมาณ 1 นาที ผมเห็นแท็กซี่ 10 คัน
- ไตรภพ : แล้วที่เหลื่อล่ะครับ
- เสมีด : เป็นรถยนต์ 2 คัน และมีรถบรรทุกบ้างประปราย แล้วผมพบปัญหาที่แท้จริง คือผมสังเกตดูว่าข้างรถแท็กซี่ติดป้ายว่า “ว่าง” ผมก็ถามว่า ถ้าว่างแล้วมาขับรถเล่นกันทำไมล่ะครับ ทำไมไม่นอนอยู่บ้านกัน (ผู้ชมหัวเราะ)

4. ตลกสังขาร

ถือเป็นความบกพร่องของร่างกาย ซึ่งเป็นลักษณะของตัวละครที่อาจมีรูปร่างพิการ ขี้
ริ้ว ขี้เหร่ หรือแก่ชรา

ตัวอย่างตอนอลาตินกับตะเกียงวิเศษ (ล้อต๊อกแสดงเป็น มารตี)

จันดี : แหมผู้หญิงอย่างมารตีนี่นะ งด(เน้นเสียง) งามจริงๆ
 มารตี : ทำไมต้องเน้นเสียงขนาดนั้นล่ะจ๊ะ จันดี
 จันดี : อ้อ แกรมเข้าใจยากอีกนะ รู้ไหมจ๊ะว่า งด แปลว่าอะไร
 มารตี : แปลว่า ไม่ ใจจ๊ะ
 จันดี : แล้วไม่ผสมกับงามแปลว่าอะไรจ๊ะ
 มารตี : แหมทำไมต้องค่อนข้างอดกันด้วยล่ะจันดี
 จันดี : แหม จริงๆแล้วรุ่นแม่เฝ้าโรงอย่างเธอยังจะมาเป็นนาง
 สนมอีกหรือจ๊ะ

และ

ตอนมณีขยาดฟ้า (ล้อต๊อก แสดงเป็นท่านนายพล)

เจ้าเมือง : แหม หลานของฉันหายแล้วฉันยังต้องมาปวดหัวกับท่าน
 อีกหรือ ปีนี้ท่านนะเท่าไรแล้ว ท่านนายพล
 ท่านนายพล : อะไรของท่านนะเท่าไร
 เจ้าเมือง : แหม คนแก่เข้าใจยากจริงนะท่าน นี่เลยเกษียณมาก็ปีแล้ว
 ละ เรานะปวดหัวกับท่านเหลือเกิน

ตอนมณีขยาดฟ้า (ตักลีลาแสดงเป็นอารียา)

อารียา : ฉันนะชื่อเจ้าหญิงอารียา มาจากเมืองประมณีฟ้า วงเล็บแจ้
 จางปาง ความงามของฉันเป็นที่ประจักษ์ ใคร ๆ ก็รำลือถึง
 ความงามของฉัน หรือเธอจะเรียกชื่อเล่นของฉันก็ได้ล่ะว่า บี
 อบ

ชาญชล : เนียนะเหวอปีบ เข้าใจผิดละมั้งอีดำ แถวบ้านฉันแบบนี้
สุนัขยังไม่แลเลย

อย่างไรก็ดี จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยพบว่ามูขี้แห้งที่แสดงว่าเป็นตลกสังขารส่วนใหญ่
ก็คือ การล้อเลียนในเรื่องความแก่ชราของล้อต๊อก และความผิวคล้ำของต๊อก ลีลา เท่านั้น ส่วนการ
นำตลกสังขารประเภทคนแคระ คนปัญญาอ่อน หรือตลกหน้าผี เข้ามาใช้ไม่ค่อยปรากฏมากนัก

จากการสัมภาษณ์เสถียร คล้ายสุวรรณ กล่าวว่า ในรายการนี้ไม่ค่อยใช้ตลกสังขาร
เพราะผมมองว่ามันซ้ำซากน่าเบื่อหน่าย มันน่าเศร้าใจมากกว่า จะไปเอาตรงนั้นแล้วเอามาโชว์ มัน
ไม่มีอะไรที่จะประเทืองปัญญาได้ แต่อาจมีบางคราวที่บทมันให้ อย่างคราวที่เอาสุเทพ สีใสมารับ
บทเป็นบุญรอด คนเห็นแล้วก็ขำ เพราะบุญรอดเป็นคนสวย พอเล่นอะไรนิดหน่อยคนยิ่งขำนี่คือ
ตลกสังขารแต่ตลกสังขารต้องมีกินบ้าง เพราะตลกสมัยนี้พัฒนาขึ้นมาก (สัมภาษณ์ เสถียร
คล้ายสุวรรณ 24 /01/44)

5. เรื่องเพศ

โทมัส ฮอบบ์ นักปรัชญาชาวอังกฤษ ได้กล่าวถึง ความตลกขบขันกับความหยาบโลนไว้
ว่า ความสนุกสนานเป็นสาเหตุจากการหัวเราะ อย่างไรก็ดี เขาเห็นว่าความสนุกสนานนั้นต้องมา
จากความรู้สึกเหนือกว่าของผู้หัวเราะด้วย เขานิยามความสนุกสนานว่าสำคัญที่ความรู้สึกเป็น
อิสระที่ผู้หัวเราะจะรู้สึกได้ มนุษย์จะหัวเราะกับความโชคร้าย และความหยาบโลน โดยปราศจาก
ความเสแสร้งใดๆ (อ้างในมานิตา พิศาลอุบล, 2533)

จากการศึกษาจากเทปบันทึกรายการก่อนบ่ายคลายเครียดพบว่า เรื่องเพศหรือสื่อไปใน
ทางเพศทั้งการแสดง และภาษา อาจกล่าวได้ว่า อาจมีบ้างในลักษณะคลุมเครือ แต่ไม่ถึงขั้นสอง
แง่สองง่ามหยาบโลน

ตัวอย่างตอนเพื่อนเรา-เผาเรือน

ชัยสิทธิ์ : ตอนนี่กำลังจะมี รักผู้หญิงอยู่คนนึง สวยน่ารักมากเลย

แมนสรวง : เออ ดีใจด้วยนะ

- ชัยยันต์ : แกโขคดีนะ ส่วนฉันก็อยู่กับพี่เดอนะ ทุกวันนี้ไม่เคยมีเมียเลย ไม่รู้จะทำอย่างไร วันดีคืนดี พี่เดอเขาก็ช่วยฉันได้
- ชัยสิทธิ์ : แล้วช่วยเรื่องอะไรล่ะ
- แมนสรวง : ก็ช่วยกันหัดประลองฝีมือวันไหนใครเรียนมากก็วันนั้นแหละ

“ตกลงในรายการไม่มีแบบสองแง่สองง่าม นักแสดงตลกของเราทุกคนรู้คอนเซ็ปต์ดีดีว่าเราออกทีวีจะมาพูดสองแง่สองง่ามไม่ได้เลย ถ้ามีเขาก็เล่นกันไป แต่เขาก็จะพยายามหาคำพูดอื่นเข้ามาเสริมเพื่อให้ไม่ส่อออกไปในเรื่องนั้น” เสถียร คล้ายสุวรรณ, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว

6. การตบตี

การใช้มุขตบตีในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดนั้น เป็นเทคนิคที่ใช้เพื่อความขบขัน ไม่ได้เป็นการแสดงเจตนาร้าย หรือมุ่งให้ตัวละครอื่นเจ็บปวดตามละครปกติทั่วไป

ตัวอย่างจากตอนมณีขยาดฟ้า

- ชาญชล : ฉันขอถามหน่อยเถอะ ใครเป็นคนชมว่าเธอสวย เธอสวยตรงไหน แล้วรู้ได้อย่างไร
- อารีญา : ฉันมองหน้าตัวเองในชั้นน้ำมนต์
- ชาญชล : ดูในชั้นน้ำมนต์เหรอ ฉันว่าเธอนี้ ต้องรับชั้น 5 มาแน่เลย หรือไม่ก็ต้องมีองค์
- อารีญา : คนบ้า (ใช้กิ่งไม้ตีศีรษะชาญชล)
- ชาญชล : สบายใจมั๊ย ทีแล้วสบายใจขึ้นมั๊ย

เบ็ด เทญยิ้ม กล่าวว่า มุขใช้ไม้ตี เป็นมุขคาเฟ่เอามาใช้ในรายการไม่ได้ เพราะไม่ใช่ตลกหน้าเวที รายการนี้เป็นรายการละคร เป็นเรื่องราว การตีต้องมีเหตุผลอย่างไรในเรื่องใครกำหนด แม้เราอาจจะมีการใช้ไม้ตี แต่นั่นเป็นการแสดงตามบทบาท ไม่ใช่อยู่ดี ๆ ไปคว้าไม้มาตีหัวเพื่อให้เห็นหัวเราะ

ข้อสังเกตพบว่า การแสดงการตบตีเป็นตัวอย่างอันไม่ดีในการแพร่ภาพทางโทรทัศน์ ทำให้ผู้ชมมองเห็นว่า รายการก่อนบ่ายคลายเครียดนี้ไม่แตกต่างจากตลกคาเฟ่ ถือได้ว่าเป็นการยกระดับของรายการตลกอีกทางหนึ่ง

ดังจะเห็นได้ว่าวิธีการแสดง และการสื่อสารอารมณ์ขัน ของนักแสดงตลกรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียดนั้น ในส่วนของวิธีการแสดงยังคงใช้องค์ประกอบ และพื้นฐานการแสดงมาจากจำพวก ส่วนการแสดงตลกใช้วิธีการแสดงแบบผสม คือมีแก่นเรื่องจากผู้เขียนบท และนักแสดงใช้ความสามารถของตนในการแสดงบทเปิด หรือการด้นสด (Improvisation) ผสมผสานกับการกำกับของผู้กำกับรายการ ขณะที่ในส่วนการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด มีองค์ประกอบของการสื่อสารอารมณ์ขัน ได้แก่ การเล่าเรื่อง การแสดง และบทเจรจาในการแสดงประกอบกัน ในการนำเสนออารมณ์ขัน เนื้อหา หรือมุขตลกที่ใช้ในการแสดง ประกอบด้วย การเล่นตลกกับภาษา การเล่นตลกกับความรู้สึก ตลกทางความคิดและเสียดสี ความบกพร่องทางร่างกาย เรื่องเพศ การตบตี

นอกจากนี้องค์ประกอบทั้งสามประการของการสื่อสารอารมณ์ขัน ได้แก่ การเล่าเรื่อง การแสดง และบทเจรจาในการแสดง จะทำงานไปพร้อมๆกันอย่างได้จังหวะและลงตัว ทำให้เกิดอารมณ์ขันหรือเสียงหัวเราะจากผู้ชม ซึ่งผู้วิจัยเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์เทปบันทึกรายการก่อนบ่ายคลายเครียดรวม 4 เรื่อง ดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่าง ประเภทล้อเลียนนิทานพื้นบ้าน “เพื่อนเราเผาเรือน”

การดำเนินเรื่อง ใช้รูปแบบการ แสดงลิเก

เรื่องเดิมเนื้อเรื่องนำมาจากการแสดงลิเก คุณเสถียร คล้ายสุวรรณ กล่าวว่า “เนื้อเรื่องเดิมมาจากการแสดงสมัยที่นักแสดงตลกเคยใช้เล่นลิเกกันมานานแล้ว จากนั้นก็เอามาเล่าให้ฟังว่ามันเป็นเรื่องพื้นบ้านของพวกลิเก เราเลยหยิบขึ้นมาทำ” (สัมภาษณ์ 24 มกราคม 2544)

เรื่องย่อ เนื้อเรื่องเกิดจากความแตกต่างทางฐานะที่เป็นอุปสรรคความรักของชัชยันต์ (พระเอก) กับนกแก้ว (นางเอก) ทำให้ชัชยันต์ ต้องหาเงินจำนวนมากมาช้อนนกแก้ว ฐานะเดิมของชัชยันต์เป็นคนยากจน แต่เหมือนโชคเข้าข้างให้ชัชยันต์สามารถหาเงินมาเพื่อการแต่งงาน จึงเกิดการแข่งขันประลองฝีมือเพื่อหาผู้ชนะมาอภิเษกกับราชิดาจันทร์หา แห่งเมืองสันนุราช ดังนั้นชัชยันต์และเพื่อน ๆ จึงเดินทางไปทำการประลองฝีมือ แต่ชัชสิทธิ์ ซึ่งเป็นเพื่อนของชัชยันต์ซึ่งได้รับบาดเจ็บจากการประลอง จึงหนีตายออกมาจากสนามประลองแล้วเรื่องก็พลิกผัน ชัชสิทธิ์ได้รับการช่วยเหลือจากนกแก้ว ทำให้ทั้งสองคนเกิดความรักต่อกันจนมีสัมพันธภาพลึกซึ้ง

ส่วนชัชยันต์ เมื่อชนะการประลองฝีมือ จึงขอรางวัลเพียงเงิน เพื่อมาช้อนหญิงที่ตนเองรักเท่านั้น แต่เหตุการณ์กลับกลายเป็นว่า นกแก้วกลายเป็นภรรยาของชัชสิทธิ์เพื่อนรักไปแล้ว ดังนั้นนกแก้วจึงออกมาสารภาพผิดกับชัชยันต์ว่าเธอต้องการเสียสละเพราะสาริกาน้องสาวของนกแก้ว หลงรักชัชยันต์มาก อีกทั้งเธอพบรักที่แท้จริงคือชัชสิทธิ์จึงยอมเป็นภรรยาโดยไม่รู้ตัวชัชสิทธิ์คือเพื่อนของชัชยันต์ แต่เหตุการณ์ก็จบลงด้วยดี โดยชัชยันต์ยอมรับความจริง โดยอภัยให้เพื่อนและคนรัก

ความแตกต่างในการนำต้นเรื่องมาล้อเลียน คือ

1. ตัวละคร มีการเปลี่ยนชื่อตัวละคร เนื่องจากนักแสดงตลกให้เหตุผลว่า เรียกชื่อยากและไม่คุ้นเคย จึงมีการใช้ชื่อเล่นในการแสดงอีกทั้งยังสร้างความขบขันให้แก่ผู้ชม เช่น ชัชสิทธิ์เปลี่ยนเป็นมะเดื่อ ชัชยันต์เปลี่ยนเป็นดอน แมนสรวงเปลี่ยนเป็นเด้อ นกแก้วเปลี่ยนเป็นพลับพลึง สาริกาเปลี่ยนเป็นรำพัน เป็นต้น ส่วนตัวละครอื่น ๆ ยังคงใช้ชื่อเดิมในการแสดง เช่น ท้าวสันนุราช ราชิดาจันทร์หา เป็นต้น

2. การเล่าเรื่อง การดำเนินเรื่องส่วนใหญ่ยังคงเรื่องเดิมไว้ แต่ปรับขัดแย้งของเรื่อง นอกจากเรื่องความรักแล้วยังเพิ่มอารมณ์ขันจากการเข้าใจผิดในเรื่องชื่อของนางเอก ซึ่งเป็นความตลกแบบการผิดฝาผิดตัวในการสื่อสารอารมณ์ขัน รวมทั้งการใช้ความหมายโดยนัย สื่อความหมายเรื่องความต้องการทางเพศของตัวละคร อันเป็นข้อแตกต่างจากเค้าโครงเรื่องเดิม ดังนั้น การสื่อสารอารมณ์ขันเกิดจากการแสดงดังปรากฏในบทสนทนาดังนี้

รูปภาพที่ 5.3 ภาพการแสดงในเรื่องเพื่อนเราเผาเรือน

บทสนทนาเรื่องเพื่อนเราเผาเรือน

นักแสดง	นุ้ย เชิญยิ้ม	แสดงเป็น	ชัชยันต์
	โย่ง เชิญยิ้ม	แสดงเป็น	ราชธิดาจันทร์หา
	ชูศรี เชิญยิ้ม	แสดงเป็น	ชัชสิทธิ์
	ดี ดอกมะดัน	แสดงเป็น	ท้าวสันนุราช
	เด๋อ ดอกสะเดา	แสดงเป็น	แมนสรวง
	นงค์ เชิญยิ้ม	แสดงเป็น	สิงห์ไสยาศน์

ฉากที่ 1 ออกอากาศวันพุธที่ 6 กันยายน 2543

ตัวละคร	บทสนทนา
ชัชยันต์	หายเจ้าชู้หรือยังล่ะ
แมนสรวง	คิวต่ออย่างนี้ ก็บอกอยู่แล้ว
ชัชสิทธิ์	มีลูกมีเมียหรือยัง
ชัชยันต์	จะมีเมียแล้ว
สิงห์ไสยาศน์	อนาคตกูจะได้เป็นพ่อตา (ดนตรีรับมูข)
แมนสรวง	เอาไงแน่

ตัวละคร	บทสนทนา
สิงห์ไสยาคนน์	ก็อนาคตไง จะได้เป็นพ่อตา
ชัยยันต์	จะไม่เอาลูกสาวแก
ชัยสิทธิ์	นี่ แกมีเมียแล้วหรือว่าอย่างไร
ชัยยันต์	กำลังจะมี
แมนสรวง	ก็แกไม่มี แล้วแกจะมีเมียได้ไง
ชัยยันต์	กำลังจะมี
ชัยสิทธิ์	ก็คนไม่มีเค้าถึงจะมี
แมนสรวง	ไอ้ฉันไม่มี
ชัยยันต์	มีสิ
ชัยสิทธิ์	จะให้บอกมั๊ย
แมนสรวง	ไม่มีรักใคร แล้วจะมีเมียได้อย่างไร
ชัยยันต์	มีคนนึง สวยมากเลย
ชัยสิทธิ์	โชคคีนะ ฉันนะอยู่กับพี่แต่ทุกวัน เลยไม่มีเมียเลย ก็วันดีคืนดีพี่แต่ช่วยฉันได้
แมนสรวง	ก็ช่วยกันประลอง วันไหนใครได้มากก็วันนั้น
ชัยสิทธิ์	เอาอย่างนี้แล้วกัน แกจะมีเมียใช่มั๊ย
ชัยยันต์	สนุกสนาน เล่นกันทั้งวัน เรียกชื่อกันไป.....กำลังจะมีเมีย แต่เค้าเรียกตั้ง สิบซึ้ง มีตั้งที่ไหนเล่า เอ๊ย เองมีบ้างมั๊ย
ชัยสิทธิ์	สิบซึ้งเท่านั้นหรือเพื่อน มีอยู่ที่บ้าน แกมีซึกสามสิบซึ้งมั๊ย ขอยืมเป็นคารรถไปก่อน
ชัยยันต์	ถ้ามีจะมาหาเธอ
ทหาร 1	(ตีฆ้อง เดินออกมาจากฉาก)
แมนสรวง	มาทำอะไรกัน พวกฉันไม่มีเงินทองหรอก
ทหาร 1	ให้ทายเป็น เราทำอะไรกัน (ทำท่าทาง ตีฆ้อง, ร้องโอย, เป่าปาก)
ม	ฉันนะรู้แล้ว คนแรกตีฆ้อง คนที่สองก้างติดคอก เลยร้องโอย คนที่สามเป่าไซ้มั๊ย
ทหาร 2	เราสามคน เป็นทหารอยู่ในเมือง
ทหาร 3	(พูดอีสาน อธิบายว่า) เราทั้งสามคน เป็นทหารมาจากในเมือง
แมนสรวง	พวกมึงมาด้วยกัน แล้วมึงจะบอกกันทำไม
ชัยยันต์	แต่ต้องคืนเค้าละสังขารไปแล้วนี่(ดนตรีรับมุข)
ทหาร 1	เอ้า บอกซิเหม่งจ่าย
ชัยยันต์	โอย ไอ้ตัวนั้นก็ต้องล่าสาสี่ละสิ
ทหาร 2	เนี่ย อโศก
ทหาร 3	มีคำสั่งจากเจ้าเหนือหัว ให้ข้าสามคนออกมาตีฆ้องร้องป่าวประกาศว่า องค์หญิงจันทราซึ่งเป็นราชธิดาขององค์เหนือหัว ชายใดที่มีวิชาเก่งกล้าสามารถใช้ศาสตราวุธ ให้เข้าประลองฝีมือ โดยมีฉันสามคนเป็นตัวยืน ถ้าชายใดคนไหนล้มฉันสามคนได้ จะได้แต่งงานกับราชธิดาจันทรา และจะได้ครองเมืองครั้งนคร

ตัวละคร	บทสนทนา
สิ่งที่ไม่เสียดาย	นี่หมายความว่า ท่านทั้งสามคนเป็นตัวอื่น และอย่างนั้นเราทั้งสี่คนไปเป็นตัวนั่งกันเถอะ
ทหาร 3	ตัวอื่นหมายถึงแกทั้ง สี่คน ต้องไปสู้กับพวกฉัน ไปและ ฉันต้องไปบอกคนอื่นต่อ (ทำท่าทางเดิน ตีมือ ร้อง เป่า ไปกันทั้งสามคน)
ชัยยันต์	เออล่ะวะ
ชัยสิทธิ์	เออล่ะวะ ชั้นจะได้มีเมียสมใจเสียที่(ดนตรีขึ้นรับจังหวะการร้องลิเก)
สิ่งที่ไม่เสียดาย	(ร้องลิเก) ...เอ๋ย สี่คน..พากันไป
ชัยสิทธิ์	(ร้องลิเก)เอ๋ย...พากันไปอย่าได้ช้า
สิ่งที่ไม่เสียดาย	(ร้องลิเก)...เอ๋ย สี่คน แปดขา พากันไป

ฉากที่ 2

ตัวละคร	บทสนทนา
ท้าวสันนุราช	(ร้องลิเก) เป็นเวลา ห้าปี สองนาที่นั่นเอง
ราชธิดาจันทร์	ไม่ต้องร้องแล้วเสด็จพ่อ อยู่กันสองคนจะไปร้องอวดใครเล่า
ท้าวสันนุราช	ซ้อมกลองเสียงไว้ก่อน เผื่อคนเข้าเฝ้า เยอะๆ จะได้ร้อง
ราชธิดาจันทร์	ไม่ต้องแล้ว เจียบเขียบหมดเลยเสด็จพ่อ
ท้าวสันนุราช	ยังไม่มากันอีก
ราชธิดาจันทร์	เนี่ย ทำไมไม่ใช้ทหารคนอื่นไป ใช้ตัวอื่นไปด้วย
สิ่งที่ไม่เสียดาย	ขอเดชะ ข้าพเจ้ากราบบังคมทูล พระเจ้าข้า หม่อมฉันมีนามว่าดอก (ดนตรีรับ मुख) และก็มีเพื่อน อีก 3คน จะมาประลองฝีมือพระเจ้าข้า
ราชธิดาจันทร์	ยิ้มอย่างอาย ๆ ภูมิใจเพคะ ขอให้ท่านชนะนะ
สิ่งที่ไม่เสียดาย	ขอบพระทัย พระเจ้าค่ะ
ราชธิดาจันทร์	อู๋ย นมเด้ง(ดนตรีรับ मुख)
ท้าวสันนุราช	นี่เจ้าดอก แล้วไหนสหายของท่านล่ะ
สิ่งที่ไม่เสียดาย	กระหม่อมฉัน ขอเบิกตัวสหายคนแรกพระเจ้าค่ะ
ท้าวสันนุราช	เดี๋ยวก่อน ฝนท่าท่าจะตก ธิดาของพ่อ เข้าไปหลังวังเก็บมัจฉาเค็มก่อนได้มัยลูก(ดนตรีรับ मुख)
ราชธิดาจันทร์	ไม่ต้องเพคะ แมวทรงพระเสวยไปหมดแล้ว
ท้าวสันนุราช	เออละ ๆ เรียกมา ๆ
แมนสรวง	เดินเข้ามา บอกว่า เขียบมัจฉาเค็มใครก็ไม่รู้
ท้าวสันนุราช	พ่อศรีษะ นามทุเรียน...มาจากเมืองไหนล่ะ
แมนสรวง	มาจากเมืองเดียวกันพะยะค่ะ
ราชธิดาจันทร์	อื้อย สเปค ๆ
แมนสรวง	นี่เป็นหวัดเหรอ ถึงติดไฮ เบ็ด

ตัวละคร	บทสนทนา
ราชธิดาจันทร์หา	ไม่ใช่ สเปค ชอบแบบนี้
แมนสรวง	บ้าเหออีกควาย (ดนตรีรับมูข)
ราชธิดาจันทร์หา	บ้าเหอชั้นลูกเจ้าเมือง
แมนสรวง	อู่ตาย ...ไม่รู้รึกว่าสิงห์หน้าวัง
ราชธิดาจันทร์หา	นี่เธอ ๆๆ ถอยไปทางโน้นก่อน ฉันอยากคุยกับคนนี้
สิงห์ไศยาศน์	อารมณ์ พรวนแปรขนาดนี้
ราชธิดาจันทร์หา	ขอให้เธอชนะจะได้แต่งงานกับฉัน
ท้าวสันนุราช	มือแค้นเหอ
ราชธิดาจันทร์หา	ก็มีแค้นแหละ บ้อม ๆ แบบนี้
ท้าวสันนุราช	ไม่ใช่ มีสหายมาอีกหรือเปล่านั้น
แมนสรวง	มีพระเจ้าข้า เข้าขอเบิกสหาย เอ่อ จะเบิกมากมัยพระเจ้าคะ
ท้าวสันนุราช	เอาสัก แปดร้อยก่อนแล้วกัน
แมนสรวง	เบิกเพื่อนคนที่สาม
ชัยสิทธิ์	ข้าพเจ้า ชื่อว่านายดอน ขอถวายสังฆทานพระเจ้าข้า (ดนตรีรับมูข)
ท้าวสันนุราช	เฮ้ย มาจากเมืองไหนกันละเนี่ย
ราชธิดาจันทร์หา	ทำท่าเขิน
แมนสรวง	อ้อย ถูกสเปค
ราชธิดาจันทร์หา	(ร้องลิเก) เฮ้ย หล่อจริง
สิงห์ไศยาศน์	เดี๋ยวก่อน มันจะจริงหรือจะจ้งแน่
ชัยสิทธิ์	องค์หญิงร้องอย่างนี้ เกล้ากระหม่อมมงสองเคียดเลยนะเนี่ย
ท้าวสันนุราช	ใช้วิจารณ์ญาณ นะลูกนะ
ชัยสิทธิ์	กระหม่อมทราบบ่าวว่า ถ้าชนะการประลองฝีมือ จะได้ครององค์หญิง และราชบัลลังก์ เกล้ากระหม่อมยังไม่มีเมีย เลยพูดลั่นพันไปนิดนึ่ง
ราชธิดาจันทร์หา	ไม่เป็นไร พอมีเมียก็ลั่นไม่พันแล้วแหละ(ดนตรีรับมูข)
ชัยสิทธิ์	ถ้าหากว่าชนะได้แต่งงานกับองค์หญิงใช้มัยพะยะคะ
ท้าวสันนุราช	อย่าปล่อยตัวมากนะลูก
ชัยสิทธิ์	หากสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีจริง นะโมแคล้วคลาด ัมโมแคล้วคลาด(ทำท่าทางกลัวราชธิดาจันทร์หา)
ราชธิดาจันทร์หา	แคล้วคลาดจากคาบใช้มัย
ชัยสิทธิ์	ใช่
ท้าวสันนุราช	มีอีกมัยละ
ชัยสิทธิ์	มีพะยะคะ ข้าพเจ้าขอเบิกตั้ง เฮ้ย ข้าพเจ้าขอเบิกตัวเพื่อนกระหม่อมอีกคนพะเจ้าคะ เบิกตัวนายเดื่อด้วย
ชัยยันต์	ข้าพเจ้านายเดื่อขอถวายบังกะโลพะยะคะ

ตัวละคร	บทสนทนา
ราชธิดาจันทร์ทรา	บังคมชิจ๊ะ นี่ ๆ เข้ามาใกล้ ๆ นี่เธอถอยไปหน่อยชิจ๊ะ
ชัยสิทธิ์	เอ้านี่ใจใครก็ชอบ เดี่ยวบัดตะหางยักห้อง
ท้าวสันนุราช	ต่อหน้าพระพักตร์เจียมตัวบ้าง
ราชธิดาจันทร์ทรา	เสด็จพ่อชอบหมดเลย
ท้าวสันนุราช	ลูกคนเราไม่ใช่ชอบหน้าตาอย่างเดียว ต้องมีฝีมือด้วย บางทีคนหล่อฝีมือไม่ดีก็มีด้วย
ชัยยันต์	พระองค์ หม่อมฉัน ก็มากันพร้อมแล้ว แล้วไหนล่ะค่ะที่จะมาประลองด้วย
ราชธิดาจันทร์ทรา	เสด็จพ่อ ใช้คนที่จะมาประลองฝีมือ ไปตีฆ้องร้องเป่าหมดเลย
ท้าวสันนุราช	สงสัยจะไม่มาแล้ว
ทหาร 1,2,3	ถวายบังคมพะยะค่ะ
ทหาร 1	เราสามคนไปตีฆ้องร้องเป่า ทัวเวียงวัง ไม่มีใครกล้ามาประลองเลยพะยะค่ะ
ทหาร 2	(พูดภาษาอีสานว่า) คือว่า เป็นหยั่งซี่ พะยะค่ะ.....
ราชธิดาจันทร์ทรา	ถีบทั้งสามคน พูดว่า ไม่มีใครกล้ามาประลอง นี่แหกตาคุณนี่
ทหาร 1,2,3	พระเจ้าช่วย แสงโค้งมาตอนไหน มาเปียบเดียวแสงมาซะแล้ว คูสิ หน้าตาอ่อน ๆ แบบนี้ ปรับแพ้ซะเลยพระองค์
ท้าวสันนุราช	ตามกตึกา ก็ต้องต่อสู้กันก่อน
ทหาร 2	พูดภาษาอีสาน
ทหาร 3	โง่ง ๆ อย่างนี้ เราปั้นพรีดิก ที่เดียวอยู่เลย
ทหาร 1	ลูกนี่ ต้องเล่นสวิตชิง
ท้าวสันนุราช	เออล่ะ
แมนสรวง	เดี๋ยวจะก่อน เดี่ยวจะขอแทงขมพุดบดำน้อย
ท้าวสันนุราช	ได้เวลาจะต้องประลองฝีมือกันละ ถ้าฝีมือจะได้ธิดาเรามาเป็นมเหสี ถ้าใครแพ้จะต้องกินปัสสาวะขวิด (ดนตรีรับ मुख)
ราชธิดาจันทร์ทรา	ปัสสาวะหนู
ท้าวสันนุราช	ฉีหนูให้ตายไปเลย
ท้าวสันนุราช	พร้อมหรือยัง
แมนสรวง	(หยิบไม้กวาด) กวาด मुख ที่บ้าง หมั่นได้ตั้งแต่มีจกเค็มแล้ว
ทหาร 2	ขอเดชะได้ทรงโปรด คู่แรกหม่อมฉันขอเสนอรุ่นไลท์ฟลายเวท เพื่อนเกล้ากระหม่อมเอง เหม่งจ่าย
ทหาร 1	ตบหัว
ทหาร 2	อโศก
ทหาร 3	ก่อนประลอง ข้าพเจ้าขอรวมพลังก่อน สุมหัว สุมหัว
ชัยสิทธิ์	แหม เมืองพระองค์นี่ดินะ มีตัวใจก็อยู่ตั้งสามตัว
ทหาร 3	อำมาตย์
ทหาร 1,2,3	(ร้องเพลงว่า) หัวไลน์ ลู้ ๆ หัวไลน์ ลู้ตาย หัวไลน์ไว้ลาย ลู้ตาย ลู้ ๆ วิต บีม
แมนสรวง	แหม เขาถูกรวมกันอย่างนั้น แล้วทางที่เดียวกระจายเลย
แมนสรวง	คนเราทำอะไรนะ ไม่ใช่ที่ใช้กำลัง ต้องคิด เมื่อคิดแล้วก็สู้มัน

ตัวอย่างประเภท ล้อเลียนละครดั่ง มณีหยาดฟ้า

เรื่องเดิมคือมณีหยาดฟ้า เคঁาโครงเรื่องเป็นละครรัก

เรื่องย่อ การดำเนินเรื่องของเรื่องเดิม เริ่มจากปมขัดแย้งของเรื่องคือการลอบสังหารองค์รัชทายาท เจ้าหญิงอารียา เพื่อแย่งราชบัลลังก์ปุระมณีฟ้า ดังนั้นเจ้าเมืองปุระมณีฟ้าซึ่งมีฐานะเป็นปู่ของอารียาได้ขอความช่วยเหลือจากกองทัพเรือไทยให้ส่งองค์รัชทายาทมาอารักขาอารียา ชาญชลได้รับหน้าที่พิเศษนี้ แต่มีการสร้างสถานการณ์คือการแต่งงานกันเพียงแต่ในนามของอารียา และชาญชลเพื่อที่จะได้ไม่เป็นที่สงสัยในการหลบหนีมาอยู่ที่เมืองไทย

บุคคลรอบข้างชาญชลไม่ยอมรับอารียาในฐานะภรรยาชาญชล ยกเว้นแม่ของชาญชล โดยที่ทุกคนไม่มีใครรู้ฐานะที่แท้จริงของอารียา นอกจากชาญชล และแม่ทัพเรือไทย ซึ่งทั้งสองคนนี้เป็นผู้ช่วยเหลืออารียาในการหลบหนี เมื่อผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ ร่วมกัน ทั้งอารียาและชาญชลเริ่มมีใจให้แก่กัน

ในเวลาเดียวกันนี้อดีตคู่มั่นของชาญชลกลับมาขอคืนดี ทำให้อารียาเข้าใจผิด และเวลาเดียวกับทางเมืองปุระมณีฟ้าเชิญอารียากลับ เพราะได้กำจัดกบฏลงแล้ว เมื่ออารียากลับไปจึงถูกลักพาตัว โดยญาติสนิทมาคี เนื่องจากการให้ร้ายของผู้เป็นกบฏตัวจริงคือองค์รัชทายาท และเก็จแก้ว ซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องของอารียา

ดังนั้นชาญชล จึงถูกเรียกตัวมาช่วยอารียาอีกครั้ง และสามารถจับอริญได้แต่ชาญชลเข้าใจฐานะของตนเองว่าอยู่คนละชั้นกับอารียา จึงตัดใจจากปุระมณีฟ้าอีกทั้งอารียามีคู่หมั้นอยู่แล้ว คือวาริต แต่ในช่วงเวลาที่อารียาไปพำนักที่เมืองไทยนั้นวาริตได้มีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับเก็จแก้ว ดังนั้นเมื่อกำหนดงานอภิเษกสมรส ระหว่างวาริตและอารียาทำให้อารียาเข้าใจผิดว่าความจริงทั้งหมด รวมทั้งมาคี ได้เปิดโปงว่าเก็จแก้วเป็นกบฏตัวจริง ทำให้เก็จแก้วหนีความชั่วของตัวเองที่ก่อไว้ด้วยการฆ่าตัวตาย เรื่องราววุ่นวายจบลงได้ด้วยการที่อารียายอมเปิดเผยความในใจกับชาญชล ทำให้ทั้งสองครองรักกันอย่างมีความสุข

ความแตกต่างของการล้อเลียนมณีหยาดฟ้า

1. ชื่อเรื่อง จากมณีหยาดฟ้าเป็นมณีหยาดฟ้า

2.ตัวละคร มีการเปลี่ยนชื่อเพื่อความซับซ้อน ได้แก่เจ้าหญิงอารียา เป็นเจ้าหญิงอารียาศิริสุธา สุวรรณภาคี นารีนฤมลอุบลวรรณฤทธิสิทธิภักมล และมีการสร้างตัวละครขึ้นมาใหม่เพื่อความตลกขบขันได้แก่นิยม นายทหารรายงานข่าว อีกทั้งมีการเรียกชื่อแบบเป็นกันเองได้แก่ เจ้าเมืองประมณีฟ้า เป็นเสด็จปู่ ส่วนตัวละครหลักในการดำเนินเรื่อง ยังคงไว้อยู่เช่นเดิมเพื่อให้เป็นไปตามบทละครที่กำหนดไว้ ได้แก่ ชาญชล ท่านแม่ทัพ คุณแม่ของชาญชล เก็จแก้ว อดัน และมาคี

3.การเล่าเรื่อง การดำเนินเรื่องนั้นส่วนใหญ่ยังคงเนื้อเรื่องเดิมไว้เพียงแต่ย่อให้เรื่องสามารถแสดงในเวลาเพียงห้าวัน จึงทำให้รายละเอียดในการดำเนินเรื่องขาดหายไป อีกทั้งขาดความสมจริง ซึ่งเป็นไปตามเจตนาแห่งละครตลก รวมทั้งภาษาที่ใช้ ชวนให้ตลกขบขัน รวมทั้งการแสดงที่ดูเกินจริงจากเรื่องราวปกติ เช่นการสอดแทรกปัญหาครอบครัวประเภทแม่ผัวลูกสะใภ้ ลงไปในการแสดงเพื่อเกิดอารมณ์ขัน และสะท้อนถึงปัญหาครอบครัวที่ยังคงมีอยู่ในสังคม ดังนั้นจากบทสนทนาในละครตลกมณีขยาดฟ้า แสดงเจตนาแห่งการสื่อสารอารมณ์ดังนี้

รูปภาพที่ 5.4 ภาพการแสดงในเรื่องมณีขยาดฟ้า

บทสนทนาเรื่องมณีขยาดฟ้า

นักแสดง	นุ้ย เชิญยิ้ม	แสดงเป็น	ชาญชล
	สิริพร อัญยอด	แสดงเป็น	อารียา
	กล้วย เชิญยิ้ม	แสดงเป็น	เสด็จปู่
	พวง เชิญยิ้ม	แสดงเป็น	มาคี
	ชูศรี เชิญยิ้ม	แสดงเป็น	อรัญ
	นักแสดงตลกเชิญยิ้ม	แสดงเป็น	วาริต

ฉากที่ 1 ออกอากาศวันพุธที่ 13 กันยายน 2543

ตัวละคร	บทสนทนา
อารียา	เบื่อดีจริง ๆ เลย บ้านอะไรก็ไม่รู้เนี่ย นำเบื้อ ดูซิข้าวของ เอ้อ อะไรก็ไม่รู้เนี่ย คนชงคนใช้ สมนงสนมอะไรก็ไม่เห็นจะมีเลย นำเบื่อดีจริง ๆ เลย
ชาญชล	นี่ ถ้าเธอเบื่อกันมากนะเอาอย่างนี้ก็ได้เนี่ย ก็ออกไปประกาศให้คนเขารู้เลยก็ได้ว่าเจ้าหญิงอารียาพักอยู่ที่นี้ ให้อั้วพวกกบฏมันจะได้รู้เลยว่าเธออยู่ที่บ้านฉันนี่ มันจะได้จับเธอกลับไปเมืองมัน มันจะต้องข่มขืน ให้อั้วพวกมันมันชาติสัตว์ด้วยซิ
อารียา	แค่นี้ไม่ตายหรอก ฉันนะผ่านมามากกว่านี้อีก
ชาญชล	หนั่งหนาจริง ๆ ถ้าเธอไม่พอใจนะ เธอก็กลับไปอยู่บ้านเธอก็ได้นี่ ฉันก็ไม่อยากมาดูแลเธออะไรมากมายนักหรอก
อารียา	อ้อ นี่เธอไล่ฉันเหวอ
ชาญชล	อยากไปก็ไป(ร้องเป็นเพลง)
อารียา	เธอไล่ฉันเหวอ เธอไล่ฉันไปอยู่ที่อื่นไซ้ใหม่
ชาญชล	เอาละ เธออยู่ที่นี้ อยู่ที่นี้ไม่ต้องไปไหน อยู่ที่นี้แหละ
อารียา	แต่ฉันไม่อยากจะอยู่ที่นี้อะ นำเบื้อจะตายที่เนี่ย
ชาญชล	จะอยู่หรือจะไป
อารียา	ก็ที่นี่มันนำเบื้อ
ชาญชล	ก็ถ้างั้นเธอก็ไป ไปเลย
อารียา	นี่ไล่ฉันเหวอ
ชาญชล	เอ็งจันอยู่ที่นี้ อยู่ที่นี้
อารียา	นำเบื้อ
ชาญชล	(ทำท่าเตะอารียา) นำรำคาญ
อารียา	เออแค่เนี่ยแหละขอบใจ(ดนตรีรับมูข)
ชาญชล	ชาติสัตว์จริง ๆ จะได้หุบปากซะที
แม่ชาญชล	ถวายเป็นมงคลองค์หญิงเจ้า ขณะพระกระยาหารเย็นเสร็จเรียบร้อยแล้วเจ้า ขอเชิญองค์หญิงไปเสวยพระกระยาหารเย็นเดี๋ยวนี้เลยนะเจ้า จอมปลาทูขี้น้อยนะเจ้า แล้วก็ปลาดอก
อารียา	เนี่ยฉันบอกตามตรงเลยนะว่าฉันเบื้ออาหารอย่างนี้จะแยะอยู่แล้ว หาอาหารชาวบ้านมาให้ฉันกินบ้างก็แล้วกัน
แม่ชาญชล	มันลำบาก ก็อาหารเขาจัดมาอย่างนี้ก็เจ้า ของดีดีอย่างนี้มันหากินยากดอกเจ้า
อารียา	ใจเย็น ๆ ก่อนแล้วกันนะเรื่องอาหารเย็นนะ
ชาญชล	ท่านแม่ แม่ลูกก่อนเถอะ แม่ไม่สมควรมาทำอย่างนี้นะแม่ก็เป็นเจ้าเหมือนกัน ลูกก่อนเถอะจะแม่ไร้แม่อย่าทำอย่างนี้ได้ใหม่ในฐานะที่แม่ก็เป็นเจ้า เพียงแต่ว่าองค์หญิงอารียานะเขาก็เป็นเจ้าอยู่อีกเมื่อก่อนหนึ่ง แต่แม่เนี่ยเป็นเจ้าทางเหนือเข้าใจใหม่ ทำตัวให้เหมือนกับคนธรรมดาที่ได้ แล้วก็อีกอย่างหนึ่งนะฉันก็ไม่อยากให้คนอื่นเขารู้ว่าองค์หญิงอารียานะมาพักอยู่ที่บ้านของเรา ทำตัวให้เหมือนสามัญชนธรรมดา
แม่ชาญชล	(พูดภาษาอีสาน).. เออ เอาจังซี่เอื้อ ไปกินข้าว แล้วก็ล้างจานให้เรียบร้อย กูคนเดียวบ่ไหวเด้อ มึงกินแล้วก็เดินไปเดินมาบ่เอื้ออี้ยังเลยงานบ้านเนี่ย ไปกินข้าวเดี๋ยวนี

ตัวละคร	บทสนทนา
อารียา	อะไรเซ็นไปเซ็นมา
แม่ชาญชล	เดินไปเดินมานั่นก็อย่างเดียวกันแหละ
ชาญชล	แม่เธออย่างมีสกุลบ้างอย่าเอาแต่มีสตุนมากนัก(ดนตรีรับมูข)
แม่ชาญชล	ไปกินข้าวเลย ๆ เดี่ยวพระกระยาหารมันจะเย็น ไปเร็ว
ชาญชล	ชาญชลรับโทรศัพท์ ฮัลโหล ขอรับ ได้เลยขอรับ ด่วนเลยเหอขอรับ ได้ขอรับ องค์หญิงอารียากงจะสนใจแล้วสินะคราวนี้เสด็จของเธอบอกให้ฉันเนี่ยนำเธอกลับอาณาจักรประมุขที่วางเล็บฟ้าแจ่มจางปางด่วน เธอจะได้กลับสนใจแล้ว
อารียา	ฉันจะกลับยังงั้นเสด็จส่งคนมารับเหอ
ชาญชล	ไม่มีรถมารับเหอ แต่ตอนเนี่ยข้างบ้านฉันเนี่ยเขาจะจัดผ้าป่าไปทอด พอดีอีกสองวันฉันก็จะฝากเธอไปกับรถผ้าป่าด้วย(ดนตรีบรรเลงเพลงจบฉาก)

ฉากที่ 2 ออกอากาศวันพฤหัสบดีที่ 14 กันยายน 2543

ตัวละคร	บทสนทนา
เสด็จจุ	ไอ้มาคี (ทหารทำท่าเป่าหู) เอละพอ ๆ แล้วโมโหเยอะแล้วไม่ต้องเป่าแล้ว ไอ้มาคีหลานชั่วไม่นึกเลย ว่ามันจะเป็นคนอย่างนี้ไปได้ อุตสาห์เลี้ยงดูมันอย่างดี กลับคิดทรยศต่อข้าคิดจะฆ่าพี่สาวของมัน
อรัญ	เป็นความจริงฝ่าบาทที่หม่อมฉันทูลฝ่าบาทเมื่อตะกี้ มันเป็นความจริงทั้งสิ้นพะยะคะ
เสด็จจุ	ทหาร ไปจับตัวมันมาเดี๋ยวนี้
ทหาร 1	พะยะคะ ท่านครับไอ้มาคีมันอยู่ที่ไหนครับ
อรัญ	ไอ้โง่ ขอประทานอภัยฝ่าบาทกระหม่อมไม่ทราบว่ามีมาคีอยู่ที่ไหนพะยะคะ
เสด็จจุ	ก็อยู่ในที่ที่มันอยู่ไง ไป
อรัญ	พะยะคะ อยู่ในที่ที่มันอยู่
ทหาร 1	ครับท่าน
ทหาร 2	ท่าน ที่ที่มันอยู่นะมันอยู่ตรงไหน
อรัญ	ไอ้ควาย(ดนตรีรับมูข)
ทหาร 2	อ้อ ครับท่าน
เสด็จจุ	จริงอย่างที่ท่านพูดหรือไง
อรัญ	ฝ่าบาทเชื่อหรือยังพระเจ้าข้า ว่าเจ้าชายมาคีนะคิดไม่ซื่อ จะกบฏเมืองประมุขของเราพะยะคะ
มาคี	เสด็จจุเรียกมาคีมามีธุระอะไร
เสด็จจุ	ก่อนที่จะเคลียร์อะไรกันนะเจ้าเคลียร์ขยะของเจ้าให้เรียบร้อยซะก่อน
มาคี	ขยะแขยง แฮ้อ คนชาติ ๆ ก็ไม่ใช่ ใช้คนชาติพวก ไอ้พวกชาติ ๆ กินเงินเดือนอย่างเดียวเอามันไว้ทำไม เรียบร้อยแล้วเสด็จจุ มีธุระอะไรกับมาคี
เสด็จจุ	เจ้าคิดกบฏ เจ้าคิดจะฆ่าพี่สาวของเจ้าใช่ไหม

ตัวละคร	บทสนทนา
มาตี	ไม่จริง ท่านปู่เอาอะไรมาพูด มาตีไม่เคยรู้เรื่อง มาตีไม่เคยคิดร้าย (ร้องเพลง) ผมถูกใส่ร้าย ๆ ชะ ชะ ช่า
เสด็จปู่	หนอย กินอยู่กับปากอยากอยู่กับท้องเจ้ายังมาทำโซลื้ออีก
มาตี	สี่อไชยังงักข้าเคยแต่ไขกัญแจ(ดนตรีรับมูข)
เสด็จปู่	หือ ๆ ๆ ๆ ไม่ต้องมาพูด ข้ารู้หมดแล้วแผนการชั่วร้ายของเจ้านะ เจ้าคิดจะครองเมืองฆ่าอารยาพี่สาวของเจ้า รับมาเดี่ยวนะ
มาตี	เสด็จปู่ มาตีไม่เคยรู้เรื่องมาตีไม่เคยทำอะไรเลย มาตีถูกใส่ร้าย (ร้องเพลง) ผมถูกใส่ร้าย ๆ ๆ
เสด็จปู่	หยุด ชะ ชะช่า ไช้มัย เลวเลวมมาก ทีหลังวังนะ ข้าเห็นกับสองตาข้าว่าเจ้านะไปแอบพนสีเขาไว้ เขียนไว้ว่า มาตีพ่อเจ้าปู่เป็นผีมือของเจ้าไช้ใหม่ ไม่ต้องพูดอะไรกันมากอีกแล้ว ทหาร จับตัวมันไปขังไว้
มาตี	เสด็จปู่ ๆ ปลอຍมาตี มาตีไม่ผิด ได้โปรดเถอะหากเสด็จปู่ปลอຍมาตี มาตีจะ ยอม ยอมเป็นอิสระ
เสด็จปู่	เอามันไป
อรัญ	ข้าก่อน ขออภัยพะยะคะเจ้าชายมาตี โปรดเอาขะไปด้วย
มาตี	ฮือ ลำบากทั้งไปทั้งกลับ
เสด็จปู่	เอาขะอย่างเดียวนะ หนังสืออย่าเอาไปไว้
อรัญ	กระหม่อมก็บอกแล้วพะยะคะ
อารียา	เสด็จปู่ จับมาตีไปทำไมเกิดอะไรขึ้นนะ
เสด็จปู่	น้องของเจ้านะมันเลว มันจะครองบัลลังก์ซะเองแล้วก็จะลอบปลงพระชนม์เจ้าปู่บ้างมัย
อรัญ	ใช่แล้วพะยะคะองค์หญิงอารียา เจ้าชายมาตีใช้กลอุบายวางแผนลักพาตัวองค์หญิงอารียาระหว่างที่อยู่ในประเทศไทย วางแผนคิดปลงพระชนม์เพื่อจะขึ้นครองราชย์ซะเองพะยะคะ
อารียา	ไม่จริงหรือหากมาตีเป็นน้องเรา มาตี ไม่ทำ (การเล่นเสียง) เลว เหลว เล่ว อย่างนี้หรือ
อรัญ	(ทำท่าทางหัวเราะอย่างไม่มีเหตุผล)
วาริต	มันก็มีสิทธิ์เป็นไปได้ทั้งนั้นแหละ ใ้เรื่องแบบนี้ยุคราบรดาศักดิ์อำนาจที่จะทำให้คนเราเนี่ยหน้ามืดตามัวลงไปได้ แต่สำหรับวาริตละก็ ไม่มีวันที่จะเป็นไปได้ วาริตคนนี้นั้นมีแต่ความรักความจริงใจต่อองค์หญิงทำไม น้องหญิง น้องหญิงเป็นอะไร ท่านปู่ ๆ ทุกคนอย่าเงิบสิ น้องหญิงเป็นอะไร อรัญ(ทุกคนทำท่าปิดจมูก)
อรัญ	ตอนนี้ไม่ใช่เป็นอรัญแล้วเป็นปราจิ้นแล้ว
วาริต	ขอโทษนะเมื่อเข้านี้เหวยหมาเนาแล้วลิมล้างท้อง เมื่อไหร่งานสมรสระหว่างหม่อมฉันและน้องหญิงจะเกิดขึ้นชะที่ท่านปู่
อารียา	นี่เวลานี้เนี่ยนะบ้านเมืองกำลังวุ่นวาย ฉันเนี่ยไม่ใจที่จะมาสมรสหรือ
เสด็จปู่	เรื่องเสกสมรสนะข้าต้องจัดการให้เจ้านั้น อารียากำลังตกอยู่ในระหว่างอันตรายข้าเห็นที่ว่าจะต้องการองครักษ์
อารียา	เสด็จปู่ องครักษ์นั้นะ ขอแบบว่าหน้าตาดี ๆ แมน ๆ ลูกครึ่ง ๆ แบบวิลลี่ แมคอินทอซ(ดนตรีรับมูข)
เสด็จปู่	ใ้เรื่องนั้นนะไม่ต้องห่วงหรือ แต่ว้าองครักษ์นั้นมันจะหาที่ไหนได้ เอนี่อรัญเจ้าพ่อจะรู้ไหมว่าเราจะไปหาองครักษ์ได้ที่ไหน
อรัญ	ไม่ยากหรือหากพะยะคะก็แถว ๆ นครนายกละกระมัง เลยคลอง 11 ไปก็ถึงแล้ว องครักษ์ละพะยะคะ
เสด็จปู่	ไม่ไหวเวลานี้หน้าท่วมวะ เอละข้าคิดออกแล้วว่าจะหาองครักษ์ได้ที่ไหน

ตัวอย่างประเภทล้อเลียนวรรณกรรมรามเกียรติ์ ตอนพระนารายณ์ปราบนนทุกข์

การนำเสนอการแสดงคือการล้อเลียนการแสดงโขน

เรื่องเดิม เนื้อเรื่องนั้นคือตอนการแสดงโขนที่สนุกสนานตอนพระนารายณ์ปราบนนทุกข์ เป็นเรื่องราวของพระรามและทศกัณฐ์ก่อนที่จะลงมาอยู่บนโลกมนุษย์ ดังนั้นถ้าผู้ที่ไม่เคยศึกษาประวัติรามเกียรติ์นั้น จะไม่สามารถทราบว่าเป็นพระนารายณ์ และนนทุกข์คือภาพก่อนของพระราม และทศกัณฐ์

การเล่าเรื่องตอนโขนสดคณะนายอืดพระนารายณ์ปราบนนทุกข์ใช้วิธีการดำเนินเรื่องผู้รู้หรือบรมครูตลกกรรมศิลป์การคือครูประสาท ทองอร่าม หรือครูมีด มาเป็นผู้เล่าเรื่องร่วมกับคุณสุประวัติ ปัทมสูตร ผู้กำกับการแสดงในตอนนี้ โดยอธิบายสาเหตุหรือที่มาของตอนพระนารายณ์ปราบนนทุกข์ และนักแสดงตลก จะทำหน้าที่เล่าเรื่องผ่านการแสดงตลกขบขันอีกทอดหนึ่ง

ความแตกต่างในการแสดงโขนตอนพระนารายณ์ปราบนนทุกข์ กับการแสดงโขนปกติทั่วไปคือ นักแสดงตลกทุกคนสามารถพูดเอง ร้องเอง ทำอะไรเองได้อิสระ ขณะที่การแสดงโขนทั่วไป ผู้แสดงจะมีผู้พากษ์ เจรจาให้ ยกเว้นบทตลกที่ผู้แสดงสามารถพูดเอง เจรจาเอง ได้เป็นเอกเทศ ดังนั้นความสนุกสนานในการแสดงโขนรายการก่อนบ่ายคล้ายเครียด เกิดจากการแสดงดังปรากฏในบทสนทนาดังนี้

รูปภาพที่ 5.5 ภาพการแสดงในตอนพระนารายณ์ปราบนนทุกข์

บทสนทนาเรื่อง โขนสดตอน พระนารายณ์ปราบนนทุกข์

นักแสดง	หยอง ลูกหยี	แสดงเป็น	นนทุกข์
	ชูศรี เชิญยิ้ม	แสดงเป็น	เทวดาชูศรี
	นุ้ย เชิญยิ้ม	แสดงเป็น	เทวดานุ้ย
	เต๋อ ดอกสะเดา	แสดงเป็น	นางฟ้าเต๋อ
	ตี๋ ดอกสะเดา	แสดงเป็น	นางฟ้าตี๋

ตอนที่ 1 ออกอากาศวันอังคารที่ 3 ตุลาคม 2543

ตัวละคร	บทสนทนา
นนทุกข์	(ร้องเพลงเป็นภาษาอีสาน).. เอน้อ พี่น้องเอ๋ย... เกิดมาเป็นนนทุกข์ ชีวิตจึงเป็นจิ้งจี้ ชิบอกให้สิไปทางใด มาทางใด แสนลำบาก ทั้งๆที่ตัวข้าน้อยนี้เป็นยังได้อ้อกัน อีหยังต้องมาเป็นข้าเข้ามาใช้จิ้งจี้พี่น้องเอ๋ย (ร้องไห้) ชีวิตของนนทุกข์ พี่น้องเอ๋ย ขิอยากบรรอยายหรือกพี่น้องเอ๋ย ชีวิตนี้ฮือเป็นจิ้งจี้ขิอยากบอกให้รู้กันเหลือเกินว่า ข้อยก็มีหัวใจ ค้อกัน ทนบ่ไหวแล้ว พี่น้องเอ๋ย ชีวิตของข้าน้อยนี้มีนามอยู่แล้วว่านนทุกข์ พี่น้องนนทุกข์นี้เป็นคนที่มีความทุกข์ลำบากยากเข็น อยู่ดีสบายดี อยู่ซื่อๆ มันก็สบายดี มีคนผ่านมาทางนี้ข้าน้อยจะต้องรับเวรรับกรรม เค้าเห็นข้าน้อยนี้เป็นตัวอียัง เดี่ยวผู้นั้นมากก็เขกปึก ถีบปึก เค้าเห็นผู้น้อยเป็นอียังบ่ ได้ยินเสียงแว่วๆ แล้ว พวกมันใกล้ซิมากันแล้ว พวกเทวดา ขุนนางทั้งหลาย
เทวดาชูศรี	นี้ได้เวลาที่เราจะร่วมสนุกกับเจ้านนทุกข์อีกแล้วเราสี่คนได้เดินทางมาถึงเขาชินกร อ่า... เขาไกรลาส (หัวเราะ) โอ้ย ฮากันเข้าไป ดินะที่เราผ่านภูเขาทองมาแล้ว
เทวดานุ้ย	ชื่อประทัดรียัง
เทวดาชูศรี	เอ้าชื่อทำไม
เทวดานุ้ย	ก็ภูเขาของเค้าขายประทัด
เทวดาชูศรี	ไปทำไมละซิมาทังนั้น บันไดสี่กัจอแล้ว(ดนตรีรับ मुख)
นางฟ้าเต๋อ	ขิอยากจะรู้หนักเมื่อคืนพอมาแล้วใครล้วงซัน
เทวดานุ้ย	ก็ล้วงเงินมาซื้อประทัด จะเอามาจุดเล่นกัน หมดแล้วไซ้มี๊ เดี่ยวมาเอากับฉันนี่
เทวดาชูศรี	นี่เทวดานุ้ย นางฟ้าเต๋อ ชื่อน่าเกลียดนะ นางฟ้าเต๋อ
นางฟ้าตี๋	นี่นางฟ้าตี๋เลย
เทวดาชูศรี	ทุกครั้งที่เรามาเขาไกรลาส เพื่อเข้าเฝ้าพระอิศวรไซ้มี๊ เราก็ต้องแก่งเจ้านนทุกข์
เทวดานุ้ย	เป็นของเล่นสำหรับพวกเรา พวกเราไม่มีของเล่นไซ้มี๊ ก็ต้องเล่นไอนี้มาตลอด
นางฟ้าเต๋อ	เสริ้จมันเลยซัน ก็เปลอนะสิ
เทวดาชูศรี	เมื่อวานถอนผมมันนะ ถอนไปก็เส้น
เทวดานุ้ย	ฉันถอนไปหมดแล้ว ทำไ้มันซันซ้างๆ แหลมๆๆ ซันมาละ ถอนไปหมดแล้วนะ สมัยก่อนตอนมันมาอยู่ใหม่ๆ อู๊ย ผมนี้คปรกไหลเดี่ยวนี้ เหมือนโฆษณายาตมท่านเจ้าคุณเลย
เทวดาชูศรี	แสดงว่าถอนไปเอียงไปนะซิ นางฟ้าเต๋อ เธอนะถอนนนทุกข์มั่งหรือเปล่า

ตัวละคร	บทสนทนา
นางฟ้าเด๋อ	ถ้าฉันถอนก็สร้างนะสิ นี่ยังไม่สร้างเลย
เทวดาชูศรี	นี่เอาอย่างนี้จะดีฝ่า
ทุกคน	ดีกว่า
นางฟ้าเด๋อ	ฝ่าเดี่ยวบ๊อดฟาด
นางฟ้าดี	ทำไมจะเอาไปท่านเทวดา
เทวดาชูศรี	เอาอย่างนี้ดีกว่าเราสี่คนนะ แกล้งเจ้านนทุกข์มันร้องไห้ แล้วสบายใจพวกเรา
นางฟ้าดี	เดี๋ยวก่อนไม่รำคาญตัวเองมั่งเธอ ไอ้นั่นนะ (ทำท่าชี้ไปที่ดอกไม้เสียบผมนางฟ้าเด๋อ)
นางฟ้าเด๋อ	ก็รำคาญนะสิ ทนหน้ามีดอยู่เนี่ยมันบังหน้า
นางฟ้าดี	อยากจะแกล้งมันจนตัวสั้นแล้วเนี่ย
เทวดาชูศรี	มาประชุมกันเราจะแกล้งวิธีไหนดี เย้... ตกลงฉันคนแรก เอาเจ้านนทุกข์รู้หน้าที่ใช้ใหม่ว่า เราจะต้องขึ้นฝ่าพระอิศวร นี่ทำอะไร
นนทุกข์	รู้แล้ว (พูดภาษาอีสาน)
เทวดาชูศรี	เจ้าเป็นยักษ์ที่มีความสามารถนะ เล่นอะไรก็เป็นอีสานไปหมด เราอยากเกิดเป็นท่านเหลือเกิน เธอได้เวลาแล้วไซ้มัย
นนทุกข์	เดี๋ยงเข้ามาเลย
เทวดาชูศรี	นี่หยุดพูดเดี๋ยวนี้นะ ต้องพูดว่าเท่า
นนทุกข์	เท่าเท่าเข้ามาเลย ไม่ใช่สิพระบาท
เทวดาชูศรี	ทำให้ดีสิเข้านะ เพราะว่าเท่าเราสวยกว่าเท่าของท่าน อี ได้เวลาแล้ว (วางเท้าตรง ไหล่นนทุกข์)
นนทุกข์	วางตรงนี้สิ (บอกให้วางที่อ่างล่างเท่า)
เทวดาชูศรี	ไม่ได้ขึ้นขอบวางตรงนี้ ให้สูงกว่านี้หน่อยมัย
นนทุกข์	ไม่ต้องตรงนี้ก็ได้อ
เทวดาชูศรี	เดี๋ยวก่อนสิ ก่อนที่จะล้างนะ ถอดศึระออกก่อน ฉันไม่ชอบ ทาสไพร่อะไรจะมาแต่งตัวสวยกว่าฉัน
นางฟ้าดี	ถอด ถอดกับไม่ถอดไม่ได้ต่างกันเลย
นางฟ้าเด๋อ	ว้าย จินตหรารีเปล่าจ๊ะ อ้าว นี่กว่าจินตหรา (ดีดศึระนนทุกข์)
เทวดาชูศรี	ให้สะอาตนะ โย้ย นี่เจ้านนทุกข์ (ตบศึระนนทุกข์) บัดชบนี้เจ้าเอาน้ำร้อนมาราดหัวเข้าข้าเธอเนี่ย
นนทุกข์	น้ำเย็น
เทวดาชูศรี	น้ำร้อน
นนทุกข์	น้ำเย็น
เทวดาชูศรี	ยังเถียงอีกบอกว่าน้ำร้อน น้ำร้อน เจ้าลองจุ่มดู
นนทุกข์	(เอามือจุ่ม) โย้ยร้อน
เทวดาชูศรี	ตอแหลแท้ๆ น้ำเย็นบอกน้ำร้อน นี่แน่ะ (ตบนนทุกข์)
นนทุกข์	มึงจะเอาจ้งได้นี่ (พูดภาษาอีสาน)

ตัวละคร	บทสนทนา
เทวดาชูศรี	ล้างดี ๆ เล็บขบด้วย ได้เวลาทานอาหารเช้า ทำดี ๆ นะ ล้างเล็บขบให้ดี
นนทุกข์	ไปทำอียังมานี่ (พูดภาษาอีสาน)
เทวดาชูศรี	ไม่ต้องพูดอะไรมากมาย ข้าไปเที่ยวภูเขาทองมา ไปเจอซี้หมากองเบ้อเร่อ ให้เรียบริ้อยนะ
นนทุกข์	เอาแล้ว สะอาดแล้ว
เทวดาชูศรี	ไม่ต้องพูดอะไรมากมาย ล้างให้ดี ทำให้ดี (บัวหน้าลายใส่ศรีษะนนทุกข์)
เทวดาน้อย	นี่หัวมันไม่ใช่กระโถนจะไปบ้วนนะ
เทวดาชูศรี	ข้างนี้ด้วย
นางฟ้าตี	สมน้ำหน้ามัน
เทวดาชูศรี	นนทุกข์ เข้าเดี๋ยวฉันขัดเอง ผากไอติมด้วย อย่าถือเดี๋ยวจะละลาย (วางไอติมไว้บนศรีษะนนทุกข์)
นางฟ้าเต๋อ	ยังๆ เราขึ้นมาพระอิศวรเลยดีกว่า ก็มันแก้งนานน่าจะถึงขั้นนะเมื่อไหร่
เทวดาชูศรี	อ้อนี่ขโมยไอติมภูเขอรอเนี่ย เอ้าล้างเร็ว ๆ แหมดีใจจังเลย

ฉากที่ 2

ตัวละคร	บทสนทนา
นางฟ้าตี	แหมถอนจนไม่เหลือเลยนะผมเนี่ย
นนทุกข์	มึงเฮดอีหลิบเนี่ย (พูดภาษาอีสาน)
นางฟ้าตี	อ้อ
นางฟ้าเต๋อ	เฮดอีหลิบแปลว่าอะไรคะ
เทวดาน้อย	เล่นจริง ๆ เลยหรือนี่
นางฟ้าตี	ก็เล่นอีหลิบอะ ไม่ได้เล่นอีหลอ
นางฟ้าเต๋อ	นี่ง้อหลอ
นางฟ้าตี	(เขกหัวนนทุกข์) ทำอะไร มึงทำอะไร
นนทุกข์	วาดให้มันสูง ๆ เนี่ยมันมีคราบกระดากะต่าง
นางฟ้าตี	ล้าง
นางฟ้าเต๋อ	ล้างให้สะอาด
นางฟ้าตี	ข้างนี้อีก
นางฟ้าเต๋อ	ให้เรียบริ้อย
นางฟ้าตี	สมน้ำหน้าแกก็ต้องทุกไปตลอดชาติแหละ เสือกชื่อนนนทุกข์
เทวดาชูศรี	เนี่ย ๆ ตรงนี้ทำไมไม่นั่งเข้าไป เนี่ยเข้าใจไหม
นางฟ้าตี	ล้าง ให้ล้าง ทำไมรังเกียจเหรอก อิติมมันเค็มไปหรือไง ล้าง อ้า เดี่ยวเราจะขึ้นไปฝ้าเดี๋ยวจะหาว่าเราไม่มา ต้องเขียนลายเซ็นไว้หน่อย อิม ไม่ได้ ไม่สวย (เขียนชื่อไว้บนศรีษะนนทุกข์)
นางฟ้าเต๋อ	มียางลบลบด้วย
นางฟ้าตี	มานี่ นี่ ๆ เนี่ยลายนี้สวยดี (วาดลายเท้าไว้บนศรีษะนนทุกข์)

ตัวละคร	บทสนทนา
เทวดานุ้ย	มีแววเป็นสถาปนิกแน่นอน
นางฟ้าตี๋	ชอบใจมาก
ทุกคน	(หัวเราะ)
เทวดานุ้ย	(หัวเราะ) (ตีหัวนันทุทธิ์) ตบก่อนอธิบายทีหลัง เวลาข้างนี้เงยหน้ามอง
นางฟ้าเต๋อ	ไ้ตัวนี้ละโหดนัก
เทวดานุ้ย	ล้างตรงไหน ล้างซี ๆ ไม่ใช่เวลานั้น นี้นี้ ดูปาก ๆ ล้างซี อืม ไม่ใช่ ถัดไป ไม่ใช่ ไม่ต้องดูปาก ดูมือนี้นี้
นันทุทธิ์	มันหมดทุกนิ้วแล้วเนี่ย
เทวดานุ้ย	เข้าข้างซ้าย ล้างให้หมด (ภาษาอีสาน) อยากเล่นไอติม ๆ สกปรกไม่ชอบ นี่ล้างไป ไม่เอา ๆ อะ เอา ตะลึงตึงอะ อย่าสลุกลานานแกไม่มีสิทธิ์
นางฟ้าเต๋อ	เอาละ ตีมือ ๆ ยัง ยังไม่ได้แกล้าง
เทวดาชูศรี	คอยดูนะอีเตี้ยต้องแกล้างเช็ดแน่
นางฟ้าเต๋อ	ฉันสงสัย ๆ นี่ฉันสงสัยเธอมากเลย
เทวดาชูศรี	เห็นมัยหัวขวานด้วย
นางฟ้าเต๋อ	อันนี้เป็นเพียงแค่วิธีเริ่มต้นหรือออร์เดิร์ฟ ยัง เดียวก่อนนะจ๊ะ ๆ
นางฟ้าตี๋	เป็นยังไงบ้าง
นันทุทธิ์	เอากันซะให้เบ็ดเลยกูจะได้สบายใจ
นางฟ้าเต๋อ	เย็น ๆ ๆ
นางฟ้าตี๋	เย็นซี
นางฟ้าเต๋อ	เย็นตรงกลางแล้วเอียงยาดมท่านเจ้าคุณก่อน (ดนตรีรับมูข)
เทวดานุ้ย	เนี่ย ๆ หาเรื่องตลกงาน
นางฟ้าเต๋อ	นั่งลง ๆ ทีหลังเนี่ยนะให้รู้ว่าพวกเรามาเนี่ยนะควรจะให้มันดี ๆ หน่อย บริการดี ๆ หน่อย เตาไรดีมี มัย เตาไรดี
เทวดาชูศรี	ไม่ต้อง ๆ จับหัวอย่างนี้เอาไว้ เดียวฉันจะปั่นฟรีคิค
นางฟ้าเต๋อ	เอาละ ฉันสงสัยเธอคงจะอึดอึดแฉ่แล้วเนอะ เอาออก
เทวดาชูศรี	ดูซี ๆ ก็เส้น ไอ้โห ไม่เข้าเป้า
นางฟ้าตี๋	ไอ้โหย ไม่เหลือเลยตรงกลางไม่เหลือเลย
นางฟ้าเต๋อ	นี่เขามีแต่ปลาตุ๊กตุ้ย นี่มีขนอยู่ด้วยเหอ ดีใจจังเลย อ้อพวกเราแห่เล่นแค่นี้ทำหน้าที่เรา นี่ด่ามัน เสียจนเหนื่อย ไป ๆ เอน้ำให้ฉันกิน
นางฟ้าตี๋	ก็ไปแกล้างเขามากก็เหนื่อยสิ
นางฟ้าเต๋อ	นี่ เดียวพุงนี้ใครทิ้งใจให้ฉันนะฉันจะ ... (ตีหลังนันทุทธิ์) ชอบใจมาก แล้วฉันเสือกตีใจด้วยน้ำล้างตีน ฉัน อะได้โดนเหมือน ๆ กัน ไปเข้าเผ้าตึกว่า
เทวดาชูศรี	เข้าเผ้าใครรู้ไหม
นางฟ้าเต๋อ	ก็นั่นนะสิ

ทุกคน	พระอิศวร
นางฟ้าเต๋อ	นี่อยู่ตรงนี้ประจำรู้ไหมว่าฉันจะต้องไปทางไหน
นนทุกข์	ไปทางเนี่ย ๆ ๆ
เทวดาน้อย	เอาโดนตีซะงั้นแล้ว
นางฟ้าเต๋อ	เอ้าก่อนจะไปฝากชกคนละปี๊ก(ทุกคนชกหัวนนทุกข์)
นางฟ้าดี	อ้อ หลบ ๆ อืม มีความสุข
นนทุกข์	ฮือ โธ่ชีวิตเป็นหยิ่งถึงเป็นจิ้งจิก โธ่ชีวิตนี้โผล่ชีวิต อืม เฮ้ย หน้าตากู ตายนี่หรือคนเคยหล่อ คือเป็นจิ้งจิก โธ่ตายแล้ว พี่น้องเฮ้ย ร้องกลอน..อดทนทนบ่ไหวพี่น้อง มื้อนี้เกิดร้อนใจ คิดแล้ว บ่รอช้า ต้องขึ้นเฝ้าองค์พระบิดา ต้องรีบไปฟ้อง ไปก่อนละพี่น้องเฮ้ย (ร้องทำนองเพลงภาษาอีสาน)

ตัวอย่างประเภทล้อเลียนประเด็นทางสังคม

เค้าโครงเรื่องมาจากปัญหาวัยรุ่นในสังคมไทย

เรื่องย่อ ใช้โครงเรื่องจากผู้เขียนบทมีการดำเนินเรื่องแบบละคร การเล่าเรื่องนำปัญหาวัยรุ่นในปัจจุบันสร้างเป็นปมขัดแย้งในการดำเนินเรื่องราวเพื่อสะท้อนปัญหาสังคมผ่านการแสดงตลก เริ่มเรื่องโดยนกแก้วและมะลิสองพี่น้องเป็นเด็กต่างจังหวัดสามารถสอบเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาของสถาบันการศึกษาในกรุงเทพฯ ด้วยความที่ต้องการให้ลูกเจริญก้าวหน้าทั้งพ่อและแม่จึงต้องดิ้นรน กู้หนี้ยืมสินหาเงินมาส่งลูกให้ได้เรียนในกรุงเทพฯ

ความแตกต่างของลูกทั้งสองเริ่มชัดเจน เมื่อเข้ามาใช้ชีวิตกันตามลำพังโดยการเช่าหอพักในกรุงเทพฯ นกแก้วนั้นเป็นลูกที่พ่อแม่เก็บมาเลี้ยงจึงเจียมตัวตั้งใจศึกษาเล่าเรียน แต่มะลิลูกสาวแท้ ๆ ของพ่อแม่ กลับใจแตก หลงระเหิงกับวัตถุนิยม แสงสีในกรุงเทพฯ พ่อแม่เริ่มรู้ข่าวความเหลวไหลของมะลิ ทำให้พ่อเครียดมากจนเป็นอัมพาต นกแก้ว จึงกลับบ้านมาอยู่ดูแลพ่อและแม่ ทำயที่สุดมะลิเริ่มกลับใจได้เข้าใจถึงความรักที่แท้จริงของครอบครัวจึงเดินทางกลับบ้านเกิด โดยทุกคนในครอบครัวให้อภัย และกลับมาเริ่มต้นชีวิตกันใหม่อีกครั้ง

กลไกของโครงเรื่องนี้เป็นการสร้างเรื่องราวละครสะท้อนปัญหาสังคม เป็นการเล่นตลกกับความรู้สึกของคนในสังคม จึงมีเรื่องราวของความตลก แต่สามารถถกย้าความรู้สึกของผู้ชม เพราะเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวเป็นเรื่องละเอียดอ่อนของพื้นฐานความรัก จึงเป็นการแสดงตลกประเภทเคล้าน้ำตา ดังนั้นการสื่อสารอารมณ์ขึ้นเกิดจากการแสดงดังปรากฏในบทสนทนาดังนี้

รูปภาพที่ 5.6 ภาพการแสดงในตอนใครกำหนด

บทสนทนาเรื่อง บาบบริสุทธิ ตอน ใครกำหนด

นักแสดง	เด๋อ ดอกสะเดา	แสดงเป็น	เพียงพร
	ล้อต๊อก	แสดงเป็น	คุณหมอม
	นุ้ย เชิญยิ้ม	แสดงเป็น	นกแก้ว
	ตี๋ ดอกสะเดา	แสดงเป็น	เจนนี่
	สิริพร อยู่ยอด	แสดงเป็น	มะลิ
	หยอง ลูกหยี	แสดงเป็น	ลำดวน

ฉากที่ 1 ออกอากาศวันพุธที่ 25 ตุลาคม

ตัวละคร	บทสนทนา
เพียงพร	ตาย ๆ เป็นอย่างนี้ดิฉันตายแน่ ๆ กิจการหอพักสตรีฉันตาย เจิง แน่ ๆ มีแต่คนติดค่าหอพักฉันทั้งนั้น ห่องแปด ห่องสิบ ห่องยี่สิบแปด เอ๊ะ เรามีอยู่ที่ห้องเนี่ย อ้อ สิบห้าห้อง ดูลิ ส่วนมากจะเป็นนักศึกษาหญิงทั้งนั้นแหละ หอพักสตรีนี้ผู้ชายเข้าไม่ได้ มาเรียนหนังสือกัน ก็มาพักกันที่นี่ แต่ละคน ๆ นี้ รู้สึกรู้ว่า จะแย่ จะติดกันประจำ สงสารพ่อแม่ ที่ส่งให้ลูกมาเรียนหนังสือในกรุงเทพฯ กันเหลือเกิน เงินก็ส่งมาให้ แะย้อ ลูกก็เอาแต่เที่ยว ๆ เงินทองไม่มีเหลือ แล้วก็ติดค่าเช่า แล้วฉันจะเอาอะไรกินล่ะ จะกินข้างฝาห้องก็ไม่ได้ แหม จริง ๆ นะ เจ็บใจ จริง ๆ เลย แล้วยังไม่กลับมาเลย หรือนี้ สวัสดิ์ดีคะ
คุณหมอม	สวัสดิ์ดี
เพียงพร	คุณหมอมจะไปไหนคะ

ตัวละคร	บทสนทนา
คุณหมอม	ผมเพิ่งกลับจากโน้นมาครับ
เพียงพร	ไปไหนมาคะ
คุณหมอม	ก็เพิ่งกลับมาจากโอลิมปิคละซี
เพียงพร	เจอวิจารณ์หรือเปล่า
คุณหมอม	คืออย่างนี้ครับ โอลิมปิค ที่ไปเที่ยวนี้ ก็มีวิจารณ์ มีถั่วแระ เขาไปกันเที่ยวนี้ ผมไปไม่ทันเครื่องบิน
เพียงพร	ทำไงล่ะยะ
คุณหมอม	ก็เลยจ้างลูกบอลลูน
เพียงพร	แล้วไปลงที่ไหน
คุณหมอม	มันเลือกพาไปลงเกาะสีชัง (ดนตรีรับมูข)
เพียงพร	คุณหมอนี้พูดอะไรเล่นเรื่อย ขวนหัวเรื่อยเลย
คุณหมอม	แหม คุณนาย คุณนายตั้งหอพักเนี่ย...
เพียงพร	อะไรละจ๊ะ คุณหมอนี้ตาชุกขน อ้าว! คุณหมอมคะเป็นอะไรคะ
คุณหมอม	ไม่ได้หรอก ตั้งแต่สร้างหอนี้ ผมนี้ ทุกวันนี้ ก็ไม่ได้ นอนบ้านนะ นอนหอนะ
เพียงพร	อู๋ตายก็ แหม...ก็หนุ่มใสดนี่
คุณหมอม	ก็หอเนี่ย
เพียงพร	หออะไร
คุณหมอม	หอระสัง (ดนตรีรับมูข)
เพียงพร	อะไร เดียวนี้รับจ้างเป็นหมอมือด้วยหรือ
คุณหมอม	ผมก็เป็นหมอมือ รับจ้างคุมกำเนิด
เพียงพร	อู๋...ตาย ตาย
คุณหมอม	ประชาชน ตอนนี้อ่าปากยากเย็นเกิดมาไม่มีแม่ ไม่มีพ่อลำบากมาก
เพียงพร	ไม่มีพ่อแม่แล้ว ออกมาจากไหนละจ๊ะ
คุณหมอม	ก็เขาออกมาทางที่เขาออกกันนั่นแหละ คนที่อยู่หอเนี่ย ต้องมีเครื่องคุมกำเนิด
เพียงพร	ช่วยแนะนำหน่อยสิ ที่เขามาพักกันเนี่ย เขาไม่เป็นอะไรกันหรอก มีแต่ฉันเท่านั้นแหละ
คุณหมอม	คุมกำเนิด ผู้หญิงไม่ต้องคุมหรอก ต้องคุมผู้ชาย
เพียงพร	บ้า..จะคุมผู้ชายได้อย่างไร ไม่มีวิธีคุมหรอกผู้ชาย
คุณหมอม	ผู้ชายคุมง่าย
เพียงพร	ทำยังไงคะคุณหมอม
คุณหมอม	ไม้กระบอกเนี่ย เาnungไม้กระบอก แล้วผูกเอาไว้ แล้วไม่มีลูกหรอก
เพียงพร	ตาย แหมมันน่าเกลียดจริง ๆ เลย หมอ แหมไม้กระบอกเลยหรือคะ คุณหมอนะเลอะเทอะ จะให้ผู้ชายใส่ไม้กระบอกแทน แล้วจะไม่มีลูก
คุณหมอม	ก็ใช่สิยะ
เพียงพร	แหม คุณหมอนี้ เหลวไหล นี้จะไปไหนคะ

ตัวละคร	บทสนทนา
คุณหมอม	นี่ตั้งใจจะไปดอนเมือง
เพียงพร	จะไปทำไมคะ จะไปคุมกำเนิดเครื่องบินเหวอคะ ไปดอนเมือง
คุณหมอม	ผมจะไปบินพุงนี้เข้า
เพียงพร	บิน อะไรคะ
คุณหมอม	บิณฑบาตครับ ลาละครับ
เพียงพร	อ้าว...ออกหน้าหอทางนี้เลยนะคะ อะไรคะอะไร
คุณหมอม	แบบนอกครับ
เพียงพร	ตาย ตาย...จคงหรือจะที่วัดนะ
คุณหมอม	สงสัยนี่..ไม่เคยอาบน้ำ แหมหมั้นจริง
เพียงพร	บ่นอะไร แหมก็ผู้ชายเข้าได้อยู่คนเดียววันนี้แหละ คือหมอม พอฉันจะมาเอาค่าห้องละ เจียบกันทุกห้องเลย เชียวนะ ฮันแน.. นี่ ไม่ต้องมาจี้จี้ ๆ หรือจี้ ลำดวน ทำเว็บ ๆ เป็นอะไร
ลำดวน	จำนนต่อหลักฐานคะ
เพียงพร	ดีแล้ว เมื่อรู้ตัวก็ดีแล้ว จ่ายมาเลยค่าห้องสองเดือน
ลำดวน	ชื่อเจี
เพียงพร	ไม่ต้องมา ชื่อเจี หรือจี้
ลำดวน	อย่าเพิ่งเก็บได้มัย ตอนนี่เงินกำลังเดินทางคะ (ดนตรีรับมูข)
เพียงพร	เงินมาแล้ว
ลำดวน	มาแล้วแต่ยังไม่ถึง
เพียงพร	ส่งมาแล้ว ใจเย็น ๆ เจี ไม่ต้องพูดแล้ว ชินแล้วไอ้คำนี้ ชินแล้ว ๆ สองเดือนแล้ว
ลำดวน	นี่ เจี ว่างมากหรือใจ วัน ๆ ไม่มีอะไรจะทำหรือใจ มานั่งทวงเงินเนี่ย
เพียงพร	อ้าว..นี่ไม่ใช่ศาลาวัด จะได้อยู่ฟรี ฉันก็ลงทุน ลงทุนสร้างขึ้นมามา ถึงได้ต้องเก็บเงินนะยะ
ลำดวน	นี่หนูติดก็เดือน
เพียงพร	สองเดือน
ลำดวน	สองเดือน แล้วทวงก็ครั้งแล้ว
เพียงพร	ตาย ตาย...สิบกว่าหนแล้วยะ
ลำดวน	ฉันเคยให้ไหม
เพียงพร	เคยให้อะไรละ ไม่เคย ๆ
ลำดวน	แล้วทวงทำไม (ดนตรีรับมูข)
เพียงพร	เออ ไซ้ โทษ... นี่ ฉันซีเกียจเล่นตลก กับเธอแล้วนะ
ลำดวน	นี่เจี
เพียงพร	จ่ายมา
ลำดวน	หัดเป็นคนใจเย็น ๆ บ้างได้ไหม
เพียงพร	นี่ ว่าสองเดือนแล้วนะ

ตัวละคร	บทสนทนา
ลำดวน	ฉันเป็นคนนะ ฉันเป็นมะนูก มนุษย์ ฉันมีจิตใจสำนึกที่ดี ถึงแม้ฉันบ้านนอกบ้านนา บ้านป่าแดนไกล แต่ฉันก็รู้คุณธรรมคืออะไร
เพียงพร	แล้วฉันเป็นหมาหรือไง
ลำดวน	เจ้ น่าจะใจกว้างกว่านี้ เจ้ลองมาวัดใจกับฉันใหม่ ลองให้ฉันอยู่ฟรีซักสิบเดือน
เพียงพร	ไม่วัดหรอกจ้ะ หรือจ้ะ พอเดือนที่เก้ามึงก็หนี จ่ายมาเลย
ลำดวน	ลองไม่ทวงสักปีได้ไหม ถ้าฉันไม่ย้ายออก ฉันไม่ใช่ลูกคน
เพียงพร	นั่นไง นึกแล้ว ถ้าไม่จ่ายเธอก็ชนของออกไป หรือจะให้ฉันไปชนออก
ลำดวน	เจ้จ้ะ ขออีกเดือนเดียว
เพียงพร	เดือนเดียวนะ สุดท้ายนะไม่มีตัวช่วยแล้วนะ
ลำดวน	ไม่มีตัวช่วย ฉันช่วยตัวเองมาโดยตลอด
เพียงพร	เดี่ยวๆ โทษ เดี่ยวคอยคุยกันนะ เทียนเลยจ้ะ เออหวัดดีจ้ะ ไม่รับคนใช้นะจ๊ะ หอพักสตรีเนี่ย เพียงพร
มะลิ	นะ ฉันนะไม่ยอมเอาพื่นกแก้วไปไหนด้วย ราศรีพี่ดูไม่ดีเลย เหมือนคนใช้นะเห็นมัย
เพียงพร	ทำไมมีแต่ราศรีหรือไงคะ
มะลิ	เวลาไป แต่งตัวให้มันดูดีหน่อย เขาจะได้มองพี่ให้มันดูดี ดูอย่างฉันสิ
เพียงพร	เทียนนั่งคะ ว่างไงคะ
นกแก้ว	ไม่ใช่มาสมัครเป็นคนใช้หรอกคะ
มะลิ	นี่หอพักเปล่าคะ
เพียงพร	ไม่ใช่มั้ง ก็เขาเขียนนี่อะไรนะ (ชี้ไปที่ป้ายหอพักเพียงพร) เข้ามานะ เข้ามาที่ไหน
ลำดวน	ลักษณะเป็นคนบ้านนอก (ทำหน้าตา ทำทางดูถูกมะลิและนกแก้ว)
เพียงพร	นี่หอพักของฉัน เพอเฟคทุกอย่าง ห้อง เตียง ตู้ โต๊ะ พร้อม หมอนมี นี้อ้อ มันบอกแบบนี้ใช่ไหม มันชี้แบบนี้ใช่ไหม แล้วมันทำเชียวแบบนี้ใช่ไหม (ลำดวนทำท่าทางล้อเลียนเพียงพรอยู่ทางด้านหลัง)
ลำดวน	นี่เจ้ รู้ได้ไง
เพียงพร	ก็กระจก แผ่นเบ้อเร่อนะ ใ้ไอเวร ดูดิ ...เห็นไหมนะ (ดนตรีรับมูข)
ลำดวน	นึกว่ามีญาณ
เพียงพร	มึงมานั่งนี่ ๆ
ลำดวน	รู้แล้ว
เพียงพร	ว่าไง หมอนก็หมอนลมมะจะ
มะลิ	เออ...ที่นี้มีห้องว่างไหมคะ
เพียงพร	ก็จะไล่ ไอ้คนที่มันค้างหลายเดือนออกไป เธอจะได้อยู่ห้องว่างนะมืออยู่แล้ว
มะลิ	แล้วที่นี้เป็นไงคะ ห้องแพงไหมคะ
เพียงพร	เดือนละ พันห้า สองเดือน ก็สามพัน สามเดือนก็สี่พันห้า สี่เดือนก็ห้าพันห้าหรือเปล่าคะ
ลำดวน	นั่นแหละ ประมาณนั่นแหละ

ตัวละคร	บทสนทนา
นกแก้ว	ไอ้เข้ามันก็เข้าได้ แต่อยากจะถามอะไรนิดนึงนะเจ้ ที่เนี่ย
เพียงพร	อู๋ย...ถ้าซึ้งใจถามเยอะ ๆ ก็ได้ แต่ขอให้เข้าก็แล้วกัน
นกแก้ว	ที่เนี่ย ผู้ชายพลุกพล่านไหม
เพียงพร	หอพักสตรี มีผู้ชายได้อย่างไร เข้ามาต้องมีคาร์ดก็
นกแก้ว	แล้วพวกจิ๊กโก๋อะไร เวลากลับจากโรงเรียน
เพียงพร	ไม่สงสัย ไอ้คาร์ดก็เหวอ
นกแก้ว	อะไรล่ะคาร์ดก็
เพียงพร	ก็มีคาร์ท ถึงจะเข้ามาได้ (ดนตรีรับมูข)
ลำดวน	จะปรึกษาอะไรหรือเปล่า
เพียงพร	ลืมนปรึกษา ๆ
นกแก้ว	พวกวินมอเตอร์ไซด์อะไร ชอบดักแซมมัย
เพียงพร	ไม่ต้องห่วง เจ้เพียงพรนะมอเตอร์ไซด์ ก็มอเตอร์ไซด์เถอะ หลบหมดเลยแหละ
นกแก้ว	ชอยเนี่ยะ คดีข่มขืนเยอะไหม
เพียงพร	บ้า ไม่มีเลยจ๊ะ
นกแก้ว	กลับเถอะไม่ใช่แบบที่เราต้องการ(ดนตรีรับมูข)

ฉากที่ 2

ตัวละคร	บทสนทนา
มะลิ	ดีอยู่แล้ว เราเป็นผู้หญิง อยู่แบบนี้ก็ดีอยู่แล้ว น้า ... เอَاهะ ..อยู่ที่นี้แหละพี่นกแก้ว
นกแก้ว	เดือนละเท่าไรนะ
มะลิ	เจ้ เดือนละเท่าไรนะ
เพียงพร	หูเป็นอะไรเนี่ย พันห้า เดือนละพันห้า
นกแก้ว	พันห้ามีอะไรบ้างนะ
เพียงพร	ก็มีเบงค์ร้อยสิบใบ เบงค์ห้าร้อย (ดนตรีรับมูข)
นกแก้ว	ไม่ใช่ ฉันหมายถึงในห้องเจ้...
ลำดวน	ในห้องงะมีเตียงขาหัก มีกระโถนร้าว มีฟูกร้าว
เพียงพร	ห้องเธองะ วันเกิดเธอ ทำหัก ฉันไม่คิดเงินก็ตีแล้ว มีเตียง มีตู้ มีโต๊ะ มีทุกอย่าง
นกแก้ว	ถ้าอย่างนั้นนะ พันห้า ฉันไม่เอาเตียง เอาตู้ เอาโต๊ะ ไม่เอาน้ำ ไม่เอาไฟนะ
เพียงพร	ถ้าอย่างนั้นนะ ไม่ให้เข้าคะ แล้วฉันจะเอาเตียง เอาตู้ เอาโต๊ะ ไปกองไว้ตรงไหนคะ
นกแก้ว	เอาโต๊ะ เอาเตียง เอาตู้ เอาฟูก เอาที่นอน แต่ไม่เอาห้องได้มัย
เพียงพร	มึงไปเลย ออย่ามากวนกันไว้ย
นกแก้ว	จะให้ลดราคาให้หน่อย ฉันไม่มีเงินขนาดนั้นหรอก
เพียงพร	เวร ...เวร..เวรแล้วใหม่ละ ไม่รู้จักเพียงพรซะแล้ว เอามา จะอยู่ใหม่

ตัวละคร	บทสนทนา
นกแก้ว	เท่าไรล่ะ ทั้งหมดนะ
เพียงพร	สี่พันห้า
นกแก้ว	อ้าว เมื่อกี้บอกพันห้าไง
เพียงพร	มัดจำสามเดือน เรียกไว้เผื่อหนี ไม่รู้พ่อแม่ส่งเงินมาให้ เกี่ยวกับจนหมด
นกแก้ว	เดี๋ยวซี นับเงินก่อน
มะลิ	เจ้ ที่นี้เค้าให้เลี้ยงหมาได้ด้วยเหวอ
เพียงพร	ไม่ได้เลี้ยงไม่ได้ มันขี้เหม็น
มะลิ	อ้าว แล้วทำไมมันมีเห็บเกาะหน้าผากล่ะ (ซีไปที่หน้าผากของเพียงพร)
เพียงพร	อ้อ มันลืมหาหมัดออก มึงไปเลยนะสองคน (ทำท่าทางไล่มะลิและนกแก้ว)
นกแก้ว	เฮ้อ ฉันมีตังค์
เพียงพร	เห็นตังค์ แล้วตาโต (ทำท่าทางตาโต)
มะลิ	สี่พันห้าจะเจ้เจ้ นี่สี่พันห้าจะเจ้
เพียงพร	ล้อเล่น ฉันเป็นคนอารมณ์ครีครื้นอย่างนี้แหละจะ
มะลิ	นี่ที่นี้หน้าแรงมัย
เพียงพร	น้ำแรงซีจะ
เจนนี	ร้อน ร้อน ร้อน จังเลย อู๋ย นี่สงสัยจะเป็นน้องใหม่ซีทำเนี่ย...
มะลิ	ฉันไม่ใช่ น้องใหม่ ฉันน้องพี่นกแก้วเค้า
เพียงพร	ตาย ตายบอกแล้วอยู่ที่นี้มีแต่ความครีครื้น
เจนนี	ร้อน
เพียงพร	ใช่ ร้อนสิ
เจนนี	มามอไซด์ ..มอไซด์สมัยนี้ใช้ไม่ได้เลย
เพียงพร	ทำไม.
เจนนี	มันวิ่งไวมากมันสามารถพาเราจากชาตินี้ไปชาติหน้าภายในห้านาที (ดนตรีรับ मुख)
เพียงพร	ดีนะ ว่ายังไม่ไปถึงชาติหน้า
มะลิ	พี่นกแก้วดูกระเป๋านี้ กระเป๋าพี่เหวอ
เจนนี	สวยไหม นี่จะบอกให้นะ ไบเนี่ยะ หมั่นกว่านะจะ
มะลิ	อู๋ยแหวน
เจนนี	เป็นไง แหวนชอบมัย
มะลิ	อู๋ย โคตรเพชรเลย พี่คูชิ
เจนนี	ชอบละซีทำ
มะลิ	ตาย มือเหวอเนี่ย
เจนนี	อะไรนะ
มะลิ	เปล่าจ๊ะ นู พี่ ๆ มีโทรศัพท์มือถือด้วยเหวอ
เจนนี	เดี๋ยวนี้กรุงเทพฯมันรุ่งนวย พุดกันทั้งวันทั้งคืน ก็ พี่ซีนี่ นี่คะ (ดนตรีรับ मुख)

ตัวละคร	บทสนทนา
มะลิ	พี่ดูสิ ฉันเพิ่งเคยเห็นโทรศัพท์มือถือของจริงนี่
นกแก้ว	เอาไปคืนเขา
เพียงพร	เคยเห็นแต่ตีนถือหรือจ๊ะ
เจนนี่	(รับโทรศัพท์) ฮี ...อืม...จ๊ะ...อ้าว...อะไร
เพียงพร	นี่...นางเจนนี่เฟอร์ บินโซ และ ขอโทษ กระเป๋าไปเท่าไรจ๊ะ
เจนนี่	หมิ่นกว่าเจ้
เพียงพร	แล้วสี่พันห้าห้าห้องสามเดือนละจ๊ะ สี่พันห้าเอง ถูกกว่ากระเป๋าจ๊ะ
เจนนี่	แหมนี่...
เพียงพร	อย่าแหม...
เจนนี่	ฉันรำคาญจริง ๆ เลย ประเภททวง ๆ นี้
เพียงพร	อ้าว ...ยังไม่ทวงก็ไม่ได้ซี พวกหล่อนนะ
เจนนี่	เท่าไรหร่ะ
เพียงพร	สี่พันห้า ถ้าซ้ากว่านี้ เป็นสี่พันหก
เจนนี่	สี่ ห้า หก (นับเงิน)อะเอาไป สี่เดือน เดือนหน้าไม่ต้องมาทวง
เพียงพร	อะ ฉันก็ซี้เกียจทวงเหมือนกันยะ
มะลิ	พี่รวยจังเลย
เจนนี่	ธรรมดา คนมีความสามารถน้อง
เพียงพร	เขาใส่สี่เข็มไปหรือเปล่าจ๊ะ
ลำดวน	เพียรจัด ป๊ะตีโธ่ ไปเอาเงินมาจากไหน มากมายขนาดนี้ (พูดภาษาอีสาน) อัยว่าจ่างซันจ่างซี้เลย ช่วยเหลือค้อยหน้อยชิตเด...เคลียให้ซักสองเดือน
เจนนี่	เอาอีกแล้วเหรอก ของเก่ายังไม่ใช้ฉันเลย ยายลำดวน
ลำดวน	นะ ใจเย็น ๆ ซี้ละ
เจนนี่	จำไม่ได้เหรอก วันนั้นยืมที่เวลด์เทรอด
ลำดวน	อ๊า ฉันไม่ใช่คนสับปรับเด้อ...ยืมที่เวลด์เทรอดก็ไปใช้ที่เวลด์เทรอด จะมาใช้ที่นั่นมันผิดศีลนะตัวเอง
เจนนี่	อือ ๆ ใช้ที่นั่นมันผิดศีล
ลำดวน	ช่วยเหลือซักนิดนะ
เจนนี่	ห้าพัน อี...นี่เห็นว่าเป็นเพื่อนกันอยู่หอยเดียวกันนะ
ลำดวน	อ๊า ...เอา ๆ เจ้เอาไป อ๊า ตีไปห้าร้อย
เพียงพร	นี่ ๆ ยัยเจน ฉันอยากจะรู้จักเชียว นักศึกษาเรียนหนังสืออย่างไรถึงได้มีเงินทองเยอะเยะ พ่อแม่ รวยหรือท่า
เจนนี่	รวยที่ไหนละ คนเราแหม..มันความสามารถของฉันนะ เวลาเลิกเรียนแล้วเนี่ย เราก็หางานพิเศษทำ
เพียงพร	อู้ย
เจนนี่	เลิกเรียนแล้วหางานทำ มีโอกาสสรวยได้ทุกคน เราก็หาเวลาว่างทำให้มันไม่ว่างซี

ตัวละคร	บทสนทนา
เพียงพร	อย่างให้มันว่างหน่อยนั้ก ขี้เกียจทวงค่าห้องนะจ๊ะ
ลำดวน	ไปเฮตงานพิเศษ อย่าลืมเอาได้อ... วันนี้ไปก่อนเด้อ (พูดภาษาอีสาน) นัดมีนัด สายแล้ว ๆ ไปก่อน
เจนนี่	ห้องนี้จะบอกให้นะ ถ้าอยากกรวย อยากจะมีกระเป๋า อยากจะมีมือถือนะมาหาพี่
มะลิ	พี่พักห้องไหน
เจนนี่	ที่พักนั้นไงห้องสาม น่ารัก (จับแก้มมะลิ)
มะลิ	ฉันชื่อมะลิ
นกแก้ว	ฉันชื่อนกแก้ว
เจนนี่	เจนนี่จะเจน
มะลิ	พี่นะโคตรเปรี้ยวเลย (ดนตรีรับมูข)
เจนนี่	เปรี้ยวธรรมดาก็ได้ ไม่ต้องโคตรหรรอก
เพียงพร	นี่มามีวคูเล่นกันอยู่ได้ ไปห้องเธอสิจ๊ะ
นกแก้ว	อยู่ตรงไหนละจ๊ะเจ้
เพียงพร	อยู่ชั้น หก ...อ้วยตาย ..เดียวโทษทีนะ
นกแก้ว	ไป ๆ
เพียงพร	ห้องมันเยอะจ๊ะ ตามฉันมา (เดินวนรอบฉาก)
มะลิ	ที่นี่ห้องกว้างเนอะ
เพียงพร	กว้าง ชั้น ๖ ..โห ...ชั้นนี้มันมีต่น้อยนะ เปิดไฟ
มะลิ	ไหน สวิตซ์
เพียงพร	เปิดไฟ แป๊ะ ใครปิดไฟทึม นะโดน
มะลิ	ที่นี่ก็ โอ เค เนอะ
เพียงพร	ลิฟท์ จะสร้างปีหน้า
มะลิ	เออ...ถ้ามีจะติดลิฟท์ด้วยหรือเจ้ แสดงว่าคนต้องมาพักที่นี้เยอะเลยเนอะ
เพียงพร	ไม่ต้องห่วงเลยจ๊ะ ฉันเต็มหมดทุกห้องเลยจ๊ะ อ้วยเหนื่อยเหลือเกินเดินมาหลายชั้น
นกแก้ว	ถึงหรือยังเจ้ (ทุกคนเดินตามเพียงพร)
มะลิ	ถึงแล้ว
นกแก้ว	นี่ถึงแล้วหรือ
เพียงพร	จ๊ะ
นกแก้ว	เดินวนสองรอบนี่ถึงแล้ว ไม่เดินวนอีกรอบให้มันครบเลยละ (ดนตรีรับมูข)
เพียงพร	ครบสาม ก็เฝ้าเลยสิ
มะลิ	แล้วพาเดินวนทำไมละ (เดินวนรอบฉาก)
เพียงพร	ตึก ลีลาไว้ย... (ดนตรีรับมูข)
มะลิ	เฉย..มากเลย ...ตึกลีลา เขาตึกบราซิลเลียนแล้ว
นกแก้ว	ชอบใจมากเจ้

ตัวละคร	บทสนทนา
มะลิ	ไอ้พีนกแก้ว
นกแก้ว	อะไรจ๊ะ
มะลิ	เตียงคู่ นี่ฉันนอนจอนเตียงนี้นะ
นกแก้ว	ไม่ต้องเลย ไม่ต้องจอนเตียงไหนเลย มันมีสองเตียงไซ้ใหม่ รื้อออกไปเตียงนี้
มะลิ	ทำไมล่ะ...
นกแก้ว	ให้มันเหลือเตียงเดียว นอนคู่กัน (ดนตรีรับมุก)
มะลิ	ทำไมต้องนอนคู่กันล่ะ
นกแก้ว	ก็มาด้วยกัน สองคน เราเคยนอนแยกเตียงกันหะอ ก็นอนตั้งแต่เด็ก ๆ ยันโตแล้วก็เห็นกันหมดแล้ว ยังจะมาอายอะไรกันอีกฮะ นอนด้วยกัน
มะลิ	ทำไมล่ะ นอนคนละเตียงก็ดีแล้ว
นกแก้ว	พีนอนคนเดียวได้ที่ไหนล่ะ พี่กลัว
มะลิ	ฉันสิ ต้องกลัวพี่ นากลับยังไม่รู้ หน้าพีนกแก้วนะ
นกแก้ว	พี่ก็อ้วนขึ้นแค่นั้นเองจะไปกลัวอะไรฮะ
มะลิ	แต่นี้พี่ดูไม่ค่อยเหมือนผู้หญิงแล้วนะ
นกแก้ว	เหมือนอะไรล่ะ
มะลิ	เหมือนผู้ชายชิพีนกแก้วอะ เดียวนี้
นกแก้ว	อย่าคิดอย่างนั้นสิ...(ตบใจเพียงพรโผล่มาจากหน้าต่าง) อะไรนะ
เพียงพร	ฉันจะมาบอกว่า ตอนนี้องค์น้ำยังใช้ไม่ได้นะ
นกแก้ว	จะบ้าหะอ เดียวฉันปล้ำให้เลยนะ เฮ้ย ทำไมเป็นอย่างนี้ล่ะพี่นี่
มะลิ	เออ..ฉันว่า พี่นี่เป็นอย่างไรก็ไม่รู้
นกแก้ว	เจ้าของบ้าน ก็ไม่ปกติอยู่แล้ว มุดมาดูเฉยเลย
มะลิ	ถ้าเกิดมาแอบดู ทำไง บ้าจริงเลย นี่พีนกแก้ว พี่เห็นอะไรมัย
นกแก้ว	เห็นแต่พวกมันนะ
มะลิ	ไม่ใช่ คนที่ชื่อเจนนะ สวยเนอะ มีกระเป๋าถือมือถือ สูดยอเลย
นกแก้ว	อีกหน่อยเราก็ดูเหมือนกัน เขาเองแหละ นี่เรามาอยู่กรุงเทพฯ นี่นะ เราต้องตั้งใจเรียนหนังสือ คิดถึงพ่อ คิดถึงแม่ให้มาก ๆ อย่าทำตัวเหลวไหลเข้าใจไหม
มะลิ	ทำซึ้ง
นกแก้ว	คิดถึงแมลิ
มะลิ	ฉันรู้แล้วน่า พล่ามอยู่ได้ ฉันรับปากว่าฉันจะตั้งใจเรียน จะจบปริญญาให้ได้ ให้พ่อแม่ภูมิใจ ที่สำคัญนะ จะต้องมีการเป่าหู ๆ มีเงิน เยอะ ๆ มีโทรศัพท์มือถืออย่างเมื่อเกี่ย ฉันต้องเป็นอย่างเขาให้ได้พีนกแก้ว (ดนตรีบรรเลงเพลงจบตอน)

บทที่ 6

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลก “รายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีนำเสนอ วิธีดำเนินการผลิต รวมถึงวิธีแสดงตลกและการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด เป็นการศึกษาจากเทปบันทึกการถ่าย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกตการณ์นักแสดงตลก รวมทั้งบุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับรายการก่อนบ่ายคลายเครียด โดยนำข้อมูลมาเขียนแบบพรรณนา (Descriptive Writing) สำหรับผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

รูปแบบ และวิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้รายการก่อนบ่ายคลายเครียดประสบความสำเร็จคือ การใช้รูปแบบการแสดงเป็นละครตลกมี 5 ตอนจบ ใช้แนวการล้อเลียนละคร ภาพยนตร์ เกมโชว์ เรื่องราวในชีวิตประจำวัน และนิทานพื้นบ้าน วรรณคดีของไทยและต่างประเทศ โดยนำเสนอในแนวละครลิเก โขน ซึ่งเป็นรูปแบบการนำเสนอที่คนไทยคุ้นเคย อีกทั้งมีความต่อเนื่องของเรื่องราวชวนให้ติดตามผนวกกับความสามารถของทีมงานผลิตรายการ และความเป็นมืออาชีพของนักแสดงตลกในการใช้ปฏิภาณไหวพริบรับ-ส่งมุขในการแสดงทำให้รายการก่อนบ่ายคลายเครียดสามารถสนองความต้องการของผู้ชมได้เป็นอย่างดี

จากการวิจัยพบว่า รายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียดมีวิธีการนำเสนอในรูปแบบละครตลกในหนึ่งเรื่องมี 5 ตอนจบ ออกอากาศเป็นประจำทุกวันตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการติดตามชมของผู้ชมรายการ มีการเปิดเรื่อง ผูกเรื่อง ดำเนินเรื่อง ปมปัญหา จุดสุดยอด จุดคลี่คลาย และปิดเรื่อง ซึ่งเป็นขั้นตอนของวิธีนำเสนอแบบละคร โดยนำเสนอในรูปแบบล้อเลียน ซึ่งเป็นการประยุกต์ละครตลกสถานการณ์ (sit-com) เข้ามาใช้ในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด โดยใช้การล้อเลียนดังนี้ คือ

- ล้อเลียนละคร ภาพยนตร์ เกมโชว์ ที่อยู่ในกระแสนิยม
- ล้อเลียนประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคม
- ล้อเลียนเรื่องราวพื้นบ้าน วรรณคดีของไทยและของต่างประเทศ

ส่วนวิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด จากผลการวิจัยพบว่า มีวิธีนำเสนอที่แตกต่างกัน 3 แบบ คือ

1. การนำเสนอแบบดิเก แนวเรื่องที่ใช้ล้อเลียนจะมีความยืดหยุ่นมากที่สุด คือสามารถผสมผสานการใช้นวนล้อเลียนเรื่องราวพื้นบ้าน วรรณคดีของไทย และต่างประเทศ ล้อเลียนประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคม และล้อเลียนละครที่อยู่ในกระแสนิยม

2. การนำเสนอแบบละคร จะล้อเลียนละคร ภาพยนตร์ เกมโชว์ที่อยู่ในกระแสนิยมของประชาชนมากที่สุด รวมทั้งแนวเรื่องล้อเลียนประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคม

3. การนำเสนอแบบโชน แนวเรื่องที่ใช้ล้อเลียนคือ เรื่องราวพื้นบ้าน วรรณคดีของไทย และต่างประเทศ

วิธีดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด

วิธีดำเนินการผลิตรายการก่อนบ่ายคลายเครียด มีการปรับตัวอีกประการของนักแสดงตลก คือ นักแสดงตลกต้องรับบทบาททางการแสดงละครเหมือนนักแสดงในละครทั่วไปแต่เมื่อเป็นละครตลกนักแสดงตลกยังต้องรับบทบาททางการแสดงตลกอีกด้วย ซึ่งบทบาทนั้นประกอบด้วย ตัวปูเรื่อง ตัวแม่คู่ ตัวดี้น ตัวเจ็บและตัวโง่ ซึ่งยังคงรักษารากฐานเดิมในการแสดงจำพวกของไทยไว้

จากการวิจัยพบว่า การผลิตรายการก่อนบ่ายคลายเครียดมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของรายการก่อนบ่ายคลายเครียด เป็นรายการตลกที่มุ่งเน้น ให้ผู้ชมได้หัวเราะหลังรับประทานอาหาร

2. วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย

รายการก่อนบ่ายคลายเครียด เป็นรายการที่ออกอากาศผ่านสื่อโทรทัศน์ ดังนั้นกลุ่มผู้ชมรายการเป็นกลุ่มชนชั้นล่างถึงชนชั้นปานกลาง

3. วิธีดำเนินการผลิตรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

3.1 แสวงหาความคิด

การแสวงหาความคิดหรือแนวเรื่องที่จะนำมาล้อเลียน มีอยู่ 3 แนวทางได้แก่ ล้อเลียนละครที่อยู่ในกระแสนิยม ล้อเลียนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ล้อเลียนเรื่องราวพื้นบ้าน วรรณคดีของไทย และต่างประเทศ

3.2 กำหนดรูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการก่อนป้ายคลายเครียด

รูปแบบของรายการก่อนป้ายคลายเครียดใช้รูปแบบละครตลก มีวิธีการนำเสนอแบบละครตอนต่อ เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการติดตามชม เป็นความแตกต่างจากรายการตลกอื่นๆทางโทรทัศน์ ซึ่งการแสดงตลกในรายการก่อนป้ายคลายเครียดได้นำเงื่อนไขของความเป็นละครมาปรับใช้ในการแสดงตลกในรายการ

3.3 การเขียนบท

การเขียนบทโทรทัศน์รายการก่อนป้ายคลายเครียดแตกต่างจากการเขียนบทละครโทรทัศน์ทั่วไป คือ ทำเป็นโครงเรื่องกว้างๆว่า เรื่องราวมีความเป็นมาอย่างไร โดยแบ่งรายละเอียดลงไปในแต่ละฉาก อาจมีบทพูดเพียงคร่าวๆ เพื่อให้นักแสดงมีอิสระในการสร้างบทเจรจาของตนเอง

3.4 กำหนดตัวนักแสดง

นักแสดงตลกที่แสดงในรายการก่อนป้ายคลายเครียด แตกต่างจากนักแสดงละครโทรทัศน์ทั่วไปเนื่องจากสามารถรับบทบาททั้งในการแสดงละคร และบทบาททางการแสดงตลกควบคู่กันไปด้วย จึงมีอิสระในการสร้างบทสนทนาตามความสามารถเฉพาะตัวของนักแสดงตลกในการแสดงบทเปิด ซึ่งคุณสมบัตินี้สอดคล้องกับการเล่นจำพวกเอกเทศ ในสมัยก่อนที่นักแสดงตลกสามารถเล่น "ลอยดอก" ได้ ถือได้ว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของนักแสดงตลก จากผลการวิจัยพบว่า คุณสมบัติของนักแสดงตลกนั้นมีลักษณะดังนี้

- นักแสดงตลกจะต้องมีมุมมองที่แตกต่างจากคนอื่น ซึ่งถ้านักแสดงตลกมองเรื่องต่างๆ เหมือนกับที่คนทั่วไปมองก็จะมีอะไรตลก แต่ถ้าตลกอาจจะมองเรื่องใดๆ อีกมุมมองหนึ่ง หรือมองอีกด้านหนึ่ง และใส่อารมณ์ขันเข้าไปเรื่องดังกล่าวนั้นก็กลายเป็นเรื่องตลกขึ้นมาทันที
- นักแสดงตลกจะต้องพลิกแพลงทั้งในเนื้อหาการแสดง และมุขต่างๆ หากนักแสดงตลกเล่นมุขแล้วไม่สร้างเสียงหัวเราะ นักแสดงจะต้องพลิกแพลงตัดแปลงการแสดงขึ้นมาใหม่ โดยอาศัยปฏิภาณไหวพริบของนักแสดง และ

จากโอกาสที่เป็นการแสดงแบบบทเปิด แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบของโครงเรื่องที่วางไว้

3.5 การเตรียมสถานที่ เตรียมฉาก

ในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด ใช้การถ่ายทำในสตูดิโอ เนื่องจากนักแสดงตลก สามารถให้คิวในการบันทึกเทปโทรทัศน์ ได้เพียง 1 วันในแต่ละสัปดาห์ อีกทั้งผู้ผลิตรายการต้องการตัดปัญหาการสูญเสียอันเนื่องมาจาก ขั้นตอนการผลิตรายการในการถ่ายทำโดยทีมงานผู้ผลิตรายการทั้งหมดจะประชุมเพื่อจัดเตรียมสิ่งต่างๆ ให้พร้อมก่อนการบันทึกการแสดงจริง

3.6 การเตรียมการด้านแสง และเสียง

เนื่องจากบันทึกเทปโทรทัศน์รายการก่อนบ่ายคลายเครียด เน้นการถ่ายทำในสตูดิโอเป็นหลัก จึงต้องมีการประชุมกันระหว่างผู้กำกับรายการ เจ้าหน้าที่ที่เตรียมการด้านแสงและเสียงก่อนการบันทึกเทปการแสดงจริง เพื่อสร้างอารมณ์และความสมจริงในการแสดง

3.7 การบันทึกเทปรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

ในวันบันทึกเทปรายการ ผู้เขียนบท ผู้กำกับการแสดง ผู้กำกับรายการจะเรียกประชุมนักแสดงตลกที่จะเข้าฉากในวันนั้น เพื่อมาอธิบายโครงเรื่องกว้างๆ ก่อนบันทึกเทปโทรทัศน์ แม้ว่านักแสดงตลกทุกคนจะมีพื้นฐานจากการแสดงตลกตามสถานบันเทิง แต่เมื่อมีการเปลี่ยนช่องทางการแสดงผ่านทางสื่อโทรทัศน์ นักแสดงตลกไม่เพียงแต่จะต้องมีความเป็นมืออาชีพทางการเล่นจำพวก หรือการแสดงตลกในบทเปิด (Improvisation) เท่านั้น ทว่านักแสดงเหล่านี้ยังต้องปรับตัวในการแสดงตามโครงเรื่อง หรือการถูกจำกัดด้วยบทในทางการแสดงละคร อีกทั้งข้อจำกัดการแสดงทางโทรทัศน์ ถือได้ว่าเป็นการปรับตัวที่สำคัญของนักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

การเปลี่ยนช่องทางการแสดงจากเวทีสถานบันเทิง มาเป็นการแสดงทางสื่อโทรทัศน์ถือได้ว่าเป็นการยกระดับตลกอีกทางหนึ่ง จากผลงานการนำเสนอในรายการอย่างมีจิตสำนึก และความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น มุขเกี่ยวกับเรื่องหยาบโดนหรือการตบตี จะมีแต่เพื่อเพิ่มอรรถรสในโครงเรื่องที่แสดง แต่ไม่ได้เป็นจุดขายให้รายการคงอยู่ เนื่องจากมีกรอบของข้อจำกัดในการแสดงทางโทรทัศน์

3.8 การติดต่อ-แก้ไขหลังการบันทึกเทปรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

การผลิตรายการละครโทรทัศน์ทั่วไป จะให้ความสำคัญกับชั้นหลังการผลิต รายการก่อนข้างมาก ทั้งในงานติดต่อภาพ การใส่เสียงดนตรีประกอบฉาก เพราะถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการสร้างอารมณ์ร่วมกับผู้ชมรายการ ขณะที่รายการก่อนบ่ายคลายเครียดจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับชั้นตอนนี้มากนัก เพราะการใส่เสียงดนตรีจะทำในขั้นตอนการบันทึกรายการไปพร้อมกัน

ในส่วนของงานติดต่อแก้ไขเทปบันทึกรายการก่อนบ่ายคลายเครียดจะทำขึ้นต่อเมื่อมีเหตุการณ์บางประการเข้ามาแทรกระหว่างบันทึกเทปโทรทัศน์ ซึ่งเหตุการณ์นั้นมีผลต่อเนื้อหา และการดำเนินเรื่องให้ผิดจากความเป็นจริง เช่น เสียงโทรศัพท์มือถือ ภาพหรือเงาของบุคคลอื่นที่ไม่ใช่นักแสดงปรากฏให้เห็นในจอภาพ

วิธีการแสดงตลกและการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด

จากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา นั้น ตลกเปรียบเสมือนรากฝอยในพื้นฐานงานบันเทิงไทย และเป็นกลไกหรือเทคนิคการสื่อสารของสังคมไทยที่สามารถช่วยผ่อนคลายภาวะวิกฤตในสังคม ทำให้เครียดน้อยลง ดังนั้นการแสดงตลกไทยจึงสืบทอดมาถึงปัจจุบัน

ศาสตร์แห่งตลกไทยนั้น มีศิลปะของการแสดงตลกอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการปรับตัวของนักแสดงตลกรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียดให้เข้ากับสื่อโทรทัศน์ในยุคปัจจุบัน จากแนวคิดทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบในการแสดง การนำเสนอ วิธีการดำเนินการผลิต และการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกดังที่ปรากฏในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด จากจุดเริ่มต้นของการผลิตรายการฯ กลุ่มผู้ชมเป้าหมายยังคงเป็นเพียงกลุ่มชนชั้นล่างจนถึงชนชั้นกลางแต่ในปัจจุบันได้ขยายฐานผู้ชมไปทุกกลุ่มชนชั้น จึงถือได้ว่าดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ของรายการฯ ในการยกระดับนักแสดงตลกของไทย

หากมองกันในแง่การปรับตัวให้เข้ากับสื่อสมัยใหม่ วิธีการแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดนั้น นักแสดงตลกมีการปรับตัวในการแสดงให้เป็นไปตามโครงเรื่องที่ผู้เขียนบทวางเอาไว้ แต่ยังคงใช้วิธีการแสดงบทเปิดในการสร้างสรรค์บทสนทนา แต่คงไม่สามารถเล่นลอยดอกตามแบบจำลองโบราณได้ เนื่องจากมีโครงเรื่องเป็นตัวกำหนดแนวทางการแสดงไว้

จากการวิจัยพบว่า เทคโนโลยีสื่อสมัยใหม่มีผลต่อการปรับตัวการแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดโดยจุดเปลี่ยนที่สำคัญ คือการใช้โครงเรื่องจากผู้เขียนบทเป็นตัวกำหนดในการแสดง แม้จะมีวิธีการนำเสนอแบบละคร แต่ในวิธีการแสดงยังต้องอาศัย โครงสร้างแบบกลุ่ม

ซึ่งมีที่มาจาก การสวดคฤหัสถ์ในอดีต สอดคล้องกับวีระ แก่นเพชร (2537) ที่พบว่า โครงสร้างทาง การแสดงตลกเป็นโครงสร้างแบบกลุ่ม โดยแบ่งหน้าที่ทางการแสดงออกเป็น ตัวปู ตัวดิน ตัวคู่ และตัวโง่หรือตัวเจ็บ ที่ถือเป็นพื้นฐานทางการแสดงตลกของไทย โดยบทบาททางการแสดงที่นักแสดงตลกได้รับในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดประกอบด้วย บทบาททางการแสดงตลกเพื่อการ สื่อสารอารมณ์ขัน และบทบาทตัวละครตามโครงเรื่อง เพื่อเป็นตัวดำเนินเรื่องให้เป็นไปตามโครง เรื่องที่วางไว้

ส่วนโครงสร้างของเนื้อหาที่ใช้ในการแสดงพบว่าเป็นการแสดงแบบเปิดร่วมกับ แบบมี แก่นเรื่อง เพื่อให้เกิดความหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแสดงโดยบทเปิด (Improvisation Method) ที่มีลักษณะไม่เคร่งครัดในการนำเสนอคำพูดหรือการแสดง อาจจะเป็น ไปตามโครงเรื่องอย่างกว้างๆ เพื่อให้รู้เค้าโครงเรื่องและลำดับเรื่องเท่านั้น ซึ่งการสร้างสรรค์มุขตลก จะเกิดจากความคิด ความรู้สึก และสามัญสำนึกของนักแสดงตลก

ในการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกรายการก่อนบ่ายคลายเครียดจะมีองค์ ประกอบการสื่อสารอารมณ์ขันคือ

1. การเล่าเรื่องโดยการมีโครงเรื่อง ที่กำหนดบทบาททางการแสดงของตัวละครจากผู้ เขียนบทในการแสดง ซึ่งนักแสดงตลกต้องสร้างบทสนทนา และประยุกต์ให้เข้ากับ การแสดงตลก
2. การแสดง (Performance) ประกอบด้วย
 - 2.1 การแต่งกายที่ก่อให้เกิดการขบขัน
 - 2.2 อากัปกริยาในการแสดงตลก
 - 2.3 การใช้เสียงของนักแสดงตลก
3. เนื้อหาหรือมุขตลกที่ใช้ในรายการได้แก่
 - 3.1 การเล่นตลกกับภาษา ได้แก่ สุภาษิต คำคม, คำพ้องเสียง, คำผวน, ภาษา ประกอบท่าทาง, การแยกคำ, การใช้ภาษาท้องถิ่น
 - 3.2 การเล่นตลกกับความรู้สึก
 - 3.3 ตลกทางความคิดและเสียดสี
 - 3.4 ตลกสังขาร
 - 3.5 เรื่องเพศ
 - 3.6 การตบตี

เห็นได้จากจากกฎข้อบังคับของการผลิตรายการโทรทัศน์ และความต้องการยกระดับฐานะนักแสดงตลกคาเฟ่ที่มีการปรับเปลี่ยนมุขตลกที่ใช้แสดง จะเห็นได้ว่าการแสดงตลกในสมัยก่อนจะดำเนินตามแบบการแสดงจำพวกโบราณมีการนำเสนอแบบตลกโปกฮา เน้นความรุนแรง เช่น มุขตีหัวโดยไม่มีสาเหตุหรือเรื่องลามก เรื่องเพศ หยาบคายเข้ามาเป็นส่วนประกอบหลักในมุขตลกที่ใช้ สอดคล้องกับขจรเกียรติ มะกะระทัต (2538) ที่พบว่า การนำเรื่องเพศ ซึ่งเป็นเรื่องปกปิดมาพูดในที่สาธารณะและเสริมความผิดธรรมชาติทำให้เกิดความสนุกสนาน ตลกส่วนใหญ่จึงนำเนื้อหาทางเพศมาเล่นอยู่บ่อยๆ

ทว่า เมื่อนักแสดงตลกย้ายเวทีการแสดงมาอยู่ในสื่อโทรทัศน์ได้มีการปรับเปลี่ยนการนำเสนอระดับความตลกเป็นประเภทตลกขบขัน เน้นให้ผู้ชมอมยิ้มแทนที่จะฮา ขำกึ่งแบบสมัยก่อน ด้วยการให้มุขตลกเกี่ยวกับภาษา ความรู้สึก หรือการเสียดสีสังคม เข้ามาแทนมุขตลกที่ใช้ในวงเหล้า ถือได้ว่าเป็นจุดสำคัญในการยกระดับการแสดงตลกไทย โดยเฉพาะมุขตลกเกี่ยวกับภาษานั้นพบว่านักแสดงตลกใช้มุขการเล่นตลกกับภาษามากที่สุด ซึ่งการปรับเปลี่ยนมุขตลกให้เข้ากับการแสดงตลกผ่านสื่อโทรทัศน์ สอดคล้องกับแนวคิดกลวิธีการนำเสนอมุขตลกของรายการตลกของ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (2536) ที่ว่าเรื่องตลกขำขันเกิดจากการเล่นกับความหมาย หรือทำให้เรื่องผิดไปจากความหมายโดยทั่วไป จากแนวคิดดังกล่าว การนำภาษามาใช้ในรายการก่อนบ้ายคลายเครียดขึ้นอยู่กับริสนิยมของผู้ชมเป็นสำคัญ เช่น ความหมายของคำว่ากิน มีมากมายหลายคำที่นำมาใช้ได้ เช่น เสวย รับประทาน ทาน กิน สวาปาม แดก ยัด เป็นต้น เพียงแค่การนำภาษามาใช้ไม่สอดคล้องกับสถานะของบุคคลก็เกิดความตลกขบขันได้แล้ว

ในส่วนการใช้มุขตบตี และเรื่องเพศในรายการก่อนบ้ายคลายเครียดยังคงมีอยู่ แต่พบว่ามึลักษณะของการใช้ให้เข้ากับโครงเรื่องและบทบาททางการแสดงที่นักแสดงตลกได้รับเท่านั้น เรียกว่ามีเหตุผลในการใช้มุขตลกเหล่านี้ เพื่อสร้างสีสันและความตลกขบขันเข้าไปในการแสดง จะเห็นได้ว่าการแสดงตลกสื่อโทรทัศน์ต้องคำนึงถึงผู้ชมเป็นสำคัญเพราะคุณสมบัติของสื่อโทรทัศน์สามารถส่งสารไปได้อย่างรวดเร็ว และกว้างไกลทำให้ไม่สามารถจำกัดกลุ่มผู้ชมได้ อีกทั้งเมื่อสังคมพัฒนามากขึ้นประชาชนมีสิทธิที่จะเลือกรับชมในสิ่งที่ตนพึงพอใจ และเข้ากับความต้องการของตน

จากแนวคิดเรื่องความตลกของฟรอยด์ มองกระบวนการหัวเราะว่า เป็นกลไกในการผ่อนคลายความตึงเครียด การหัวเราะเกิดจากการฟังเรื่องที่ตลกขบขัน โดยเรื่องขำขันมักเป็นเรื่องต้องห้ามในสังคม เช่น เรื่องเพศ แต่ในสังคมปัจจุบันเพศเป็นเรื่องที่เปิดกว้างในสังคมมากขึ้น และ

การนำเรื่องเพศมาพูดต่อสาธารณชนไม่ได้ถูกจำกัดให้เป็นเรื่องต้องห้ามอีกต่อไป เพียงแต่หาก นักแสดงตลกจะนำเรื่องเพศมาใช้จำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมกับสื่อและบริบททางสังคม อันเนื่องมาจากข้อจำกัดทางการแสดงในสื่อโทรทัศน์ อีกทั้งความต้องการยกระดับนักแสดงตลกให้สังคมยอมรับ เพราะการนำเรื่องเพศมาเล่นมากๆ ผู้ชมบางรายยังมองว่าทำให้ภาพลักษณ์นักแสดงตลกตกต่ำลง

สำหรับวิธีการแสดงตลก มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกเพื่อปรับตัวทางการแสดงให้เข้ากับสื่อโทรทัศน์ เพื่อตอบสนองแก่ผู้ชมทุกประเภทที่รับชมรายการก่อนบ่ายคลายเครียดทางโทรทัศน์ ทำให้เกิดพัฒนาการในการค้นหารูปแบบและวิธีการนำเสนอจนเป็นที่ยอมรับของสังคม สอดคล้องกับ เมธา เสรีนาวงศ์ (2539) ที่พบว่ารูปแบบรายการโทรทัศน์และวิดีโอเทปเป็นการผสมผสานกันระหว่างรูปแบบของจำอวด และละครย่อย โดยจะมีลักษณะใดมากน้อยกว่ากันขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่างๆของการสร้างสรรค์รายการ ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้แสดง ข้อกำหนดทางสื่อโทรทัศน์ และผู้ชมเป็นสำคัญ

รายการก่อนบ่ายคลายเครียดเป็นการนำรูปแบบละครมาประยุกต์ใช้ในการแสดงตลก ถือเป็นพัฒนาการทางวัฒนธรรมตลกอย่างเด่นชัด แต่ทั้งนี้ยังคงรักษาวิธีการสื่อสารความตลกแบบไทยๆไว้ ไม่ว่าจะเป็นความตลกจากเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การแต่งหน้า และอุปกรณ์ประกอบการแสดง ให้ดูเกินความเป็นจริงเพื่อสร้างเสียงหัวเราะให้แก่ผู้ชม

สิ่งที่ค้นพบพร้อมกับการปรับตัวในการแสดงตลกทางสื่อโทรทัศน์ คือความสามารถทางการแสดงละคร และความสามารถในการใช้เสียงที่เหมาะสมกับสื่อโทรทัศน์ของนักแสดงตลก ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นอย่างยิ่งในการแสดงทางสื่อโทรทัศน์ นอกจากนี้นักแสดงตลกรายการก่อนบ่ายคลายเครียดนับได้ว่าเป็นผู้ถ่ายทอดอารมณ์ขันผ่านการแสดงได้เป็นอย่างดี จากประวัติของนักแสดงตลกแต่ละคนพบว่าส่วนใหญ่มีการศึกษาเพียงขั้นพื้นฐาน หรือการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย อีกทั้งนักแสดงตลกทุกคนมีพื้นฐานการแสดงหน้าเวที เช่น การแสดงลิเก การเล่นเพลงฉ่อย การเป็นนักร้อง หางเครื่อง หรือเป็นตลกหน้าเวที เป็นต้น ขณะเดียวกันนักแสดงตลกทุกคนมีความตั้งใจในการฝึกฝนการแสดงตลก และสร้างสรรค์มุขตลกเพื่อตอบสนองความต้องการอารมณ์ขันของผู้ชม ถือได้ว่าการแสดงตลกรายการก่อนบ่ายคลายเครียดเป็นการแสดงตลกของไทยที่เป็นภูมิปัญญาของคนไทยโดยแท้

ทางการปรับตัวด้านเนื้อหาการสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียด ส่วนใหญ่ใช้วิธีการล้อเลียน ไม่ว่าจะเป็นการล้อเลียนสถาบันสื่อมวลชน เช่น รายการเกมโชว์ หรือละครทางโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ แต่ในส่วนของประเด็นทางสังคมที่ปรากฏอยู่ในรายการฯ เช่น ในเรื่องของสถาบันการปกครอง การแสดงตลกได้นำมาสะท้อนหรือวิจารณ์สังคมในรูปแบบที่สนุกสนานไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมืองเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ลูกนักการเมืองที่ยังไม่มีบทสรุปในสังคม แต่วิธีการของตลกจะใช้วิธีวิจารณ์แบบเฉพาะตัวที่มุ่งสร้างเสียงหัวเราะให้ผู้ชมเป็นสำคัญ

รายการก่อนบ่ายคลายเครียดยังสะท้อนให้เห็นข้อบกพร่องอีกแง่มุมของคนในสังคมยุคปัจจุบัน เช่น ค่านิยมในการใช้ชีวิตอย่างอิสระของวัยรุ่นในปัจจุบัน การนับถือเงินตรามากกว่าความรู้หรือความดีเป็นต้น ถ้าพิจารณากันอย่างรอบคอบ ตลกเป็นจุดสะท้อนพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมที่มีทั้งดีและเลวปะปนกัน ด้วยความหลากหลายของการสื่อสารอารมณ์ขันในรายการฯ แต่สิ่งหนึ่งที่ยังไม่เปลี่ยนแปลงคือการรักษาไว้ซึ่งความตลกและความสนุกสนานแบบไทย ๆ จึงไม่น่าแปลกใจที่รายการก่อนบ่ายคลายเครียดได้รับความนิยมจากผู้ชมมากกว่า 5 ปี

ข้อจำกัดในการวิจัย

งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดตรงการแสดงของนักแสดงตลกในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดที่นำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ กับการแสดงของนักแสดงตลกผ่านสถานบันเทิง มีความแตกต่างในวิธีการเสนอ และเนื้อเรื่องที่ใช้ในการแสดงอย่างสิ้นเชิง เพราะการแสดงในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดจะนำเสนอรูปแบบละคร ขณะที่ในสถานบันเทิงจะมีการนำเสนอในรูปแบบการยืนพูดหน้าเวที เมื่อเรื่องและรูปแบบที่ใช้แสดงแตกต่างกันเช่นนี้ ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถเปรียบเทียบมุขที่ใช้แสดงผ่านสถานบันเทิง กับผ่านสื่อโทรทัศน์ว่ามีการปรับมุขไปอย่างไร

นอกจากนี้ ช่วงเวลา 3 เดือนที่ผู้วิจัยใช้ในการจัดเก็บข้อมูลถือว่าเป็นช่วงเวลาที่น้อยมากเมื่อเทียบกับช่วงเวลากว่า 5 ปี ที่รายการก่อนบ่ายคลายเครียดได้ออกอากาศผ่านสื่อโทรทัศน์ ซึ่งจากการศึกษาเทปบันทึกรายการโทรทัศน์ในช่วงเวลาดังกล่าวพบว่า มีนักแสดงตลกหลักปรากฏอยู่ในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดเพียง 9 คนเท่านั้น ทั้งที่ในช่วงก่อนหน้าและหลังการจัดเก็บข้อมูลมีนักแสดงรุ่นเก่า และนักแสดงหน้าใหม่ที่เล็กและเข้ามาในแสดงในรายการก่อนบ่ายคลายเครียดเป็นจำนวนหนึ่ง ซึ่งแต่ละคนต่างมีรูปแบบ และวิธีสร้างสรรค์มุขตลกที่แตกต่างกันออกไป ทำให้ไม่สามารถเก็บรายละเอียดของการสื่อสารอารมณ์ขันทั้งหมดมานำเสนอได้อย่างครอบคลุม

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษาตลกในรายการอื่นๆที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว เพื่อพิจารณาถึงแนวทางว่าเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร และอะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้รายการนั้นได้รับความนิยม หรือไม่ได้รับความนิยม เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ต้องการทำรายการตลกผ่านสื่อโทรทัศน์
2. ควรศึกษากลุ่มผู้ติดตามชมรายการตลกโดยทั่วไปว่าเป็นกลุ่มใด เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ผลิตรายการตลกว่าควรจะมีรายการตลกแบบใดเพื่อตอบสนองผู้ชมกลุ่มเดิม หรือผู้ชมกลุ่มอื่นที่ไม่เคยรับชมมาก่อน
3. ควรศึกษาการแสดงตลกที่น่าเสนอผ่านสื่ออื่นๆ เช่น หนังสือการ์ตูนตลก เทปตลก เพื่อทราบรูปแบบ เนื้อหา เทคนิคการผลิต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรรณิกา เวียงเพิ่ม. การวิเคราะห์ละครโทรทัศน์แบบ situation comedy เรื่องคู่ซิ่นซูลมุน.วิทยานิพนธ์
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2539.
- กุลเชษฐ์ เล็กประยูร.พัฒนาการการแสดงผ่านสื่อของศิลปินตลกไทย : ล้อต๊อก. วิทยานิพนธ์
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2539.
- กาญจนา แก้วเทพ. ทฤษฎีกระบวนการเข้ารหัสและถอดรหัส,ทฤษฎีและแนวทางการสื่อสารมวลชน.
เอกสารประกอบการบรรยายวิชา 280265 ภาควิชาสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ขจรเกียรติ มะกะระทัต.การสื่อสารความหมายเรื่องเพศจากการแสดงตลกผ่านสื่อวิดีโอ2538.
วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ขนิษฐา สว่างวงศจิตร. การเปิดรายการที่แทรกอารมณ์ขันทางโทรทัศน์ การรับรู้ประโยชน์และความ
พึงพอใจของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร สาขาวิชานิเทศ
ศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2540.
- ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุโทรทัศน์. เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุโทรทัศน์
หน่วยที่ 8-15. กรุงเทพมหานคร : สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
2539.
- ชัยพร สุขสัมพันธ์. การวิเคราะห์สัญลักษณ์รหัส และกระบวนการสร้างรหัสในการ์ตูนญี่ปุ่น วิทยานิพนธ์
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสื่อสารมวลชน ,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2541.
- ทีวีพูล. โปรแกรมทีวี. ฉบับวันที่ 2-8 มิ.ย. 2540.
- ธนิต อยุโพธิ์. ศิลปะละครจำ. คู่มือนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิwap, 2516.
- ประสพโชค นวพันธุ์พิพัฒน์. การใช้รหัสที่ปรากฏในงานของนักเขียนการ์ตูนไทย. วิทยานิพนธ์นิเทศ
ศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสื่อสารมวลชน , จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- พรทิพย์ ท่วมเจริญรัมย์. บทบาทของสื่อสารมวลชนเพื่อความบันเทิงต่อนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม.
วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสื่อสารมวลชน ,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2536.
- นิธิ เขียวศรีวงศ์. ตลกไทยๆ ศิลปวัฒนธรรม. ฉบับประจำเดือน กรกฎาคม 2539 ปีที่17 ฉบับที่ 9,
น.34-39.

นิสา เมลานนท์. การละเล่นและการเล่นจำลองพื้นบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ไอเดียนส์ไตร์

เมธา เสรีธนาวงศ์. การวิเคราะห์รูปแบบเนื้อหา กลวิธี การนำเสนอขดลกของรายการตลกทาง
โทรทัศน์และวีดีโอเทป. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน ,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ระเบียว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2535. ราชกิจจานุเบกษา. 109 (4 ก.ย. 2535).
34-36.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2535. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2530.

เรณู ปัญญาดี . ระกากับราณี มติชนสุดสัปดาห์. ฉบับประจำวันที่ 22 พฤษภาคม 2543 ปีที่ 20
ฉบับที่ 1031,น.46.

วิชาการ.กรม ศิลปะการละครเบื้องต้น 1-2 ตอน 1 พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานครโรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, 2531.

วีระ แก่นเพชร . การแสดงตลกในงานสื่อวีทัศน์ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2537 .วิทยานิพนธ์
นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน, จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

สมควร เจริญสุข. พฤติกรรมกรเปิดรับสารและความพึงพอใจจากรายการเกมโชว์ทางโทรทัศน์ของ
นักศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวล
ชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

สุดรัก จรรยาวงศ์. กลยุทธ์การสื่อสารการ์ตูน “ขบวนการแก๊ง”. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต
ภาควิชาการสื่อสารมวลชน , จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

สุรพล บัณฑิตเศรษฐี. วัฒนธรรมตลกร่วมสมัย :ปรากฏการณ์กระจกด้าน ศิลปวัฒนธรรม .
ฉบับประจำเดือน กรกฎาคม 2539 ปีที่17 ฉบับที่9 น. 113-115 .

ศิริชัย ศิริกายะ และ กาญจนา แก้วเทพ . ทฤษฎีสื่อสารมวลชน กรุงเทพมหานคร . ภาควิชา
การสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

อัจฉรา ยุตตานนท์ . การรับรู้ และความเข้าใจในขดลกของเน็ต อุดม แต่พานิช กับการใช้
ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมเดี่ยวไมโครโฟน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิเทศศาสตร์
มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตมหาวิทยาลัย , 2541.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. อารมณ์ขันในสื่อมวลชน. โครงการหนังสือชุดวิจัยและพัฒนานิเทศศาสตร์
กรุงเทพมหานคร ,2536.

ภาษาอังกฤษ

Berger , A.A. Media Analysis Techniques. London : Sage ,1991

Eastman. Max. Enjoyment on laughter . New York. Simon and Shuster. 1936

Fiske , J Introduction to communication . London : Methuen , 1993

Marce , Dav id. Comic Vision : Television Comedy and American Culture . 1st ed. New York
: Mcfraw – Hill Book Company , 1989

Mcghee,Paule E . Origin and Early Development of Incongruity Based Humour. Oxford:
pergaman press C. 1979. Ed . by A.J. Chapman and H.C. foot.

Hartey , P .Interpersonal Communication London : Methuen, 1993

Staurt Hall. Culture ,Media , language : Working papers in Cultural Studies, 1972 –1979.
London : Unwin Hymann 1990.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นางสาวชนัญญา ไยลอบ เกิดวันที่ 7 กันยายน 2516 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปีการศึกษา 2537 ประวัติการทำงาน เริ่มทำงานที่บริษัท IBC International Broadcasting มหาชน จำกัด ปัจจุบันทำงานในตำแหน่งพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัท Jalways Co.,Ltd.และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อพ.ศ. 2542 .

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย